

DX

570

U.S.

Accession No.

The Catholic
Theological Union
LIBRARY
Chicago, Ill.

The Catholic
Theological Union
LIBRARY
Chicago, Ill.

THOMAE HEMERKEN A KEMPIS
CANONICI REGVLARIS ORDINIS S. AVGVSTINI

OPERA OMNIA

VOLVMINIBVS SEPTEM EDIDIT ADDITOQVE
VOLVMINE DE VITA ET SCRIPTIS EIVS DISPVTAUIT

MICHAEL IOSEPHVS POHL

VOLVMEN QVINTVM

TRACTATVVM ASCETICORVM PARTEM QVINTAM
COMPLECTENS

ORATIONES ET MEDITATIONES
DE VITA CHRISTI

CVM ADPROBATIONE REV. ARCHIEP. FRIBVRGENSIS

FRIBVRGI BRISIGAVORVM
SVMP TIBVS HERDER
TYPOGRAPHI EDITORIS PONTIFICII
MDCCCCII

VINDOBONAE ARGENTORATI MONACHII S. LVDOVICI AMERICAE

The Catholic
Theological Union
LIBRARY
Chicago, Ill.

Effigies Thomae a Kempis
circa sexagenarii Zwollis adservata.

THOMAE HEMERKEN A KEMPIS
CANONICI REGVLARIS ORDINIS S. AVGVSTINI

ORATIONES ET MEDITATIONES
DE VITA CHRISTI

EPILEGOMENIS ET APPARATV CRITICO
INSTRVCTAS

AD CODICVM MANV SCRIPTORVM EDITIONVMQVE
VETVSTARVM FIDEM RECOGNOSCEBAT EMENDABATQVE

MICHAEL IOSEPHVS POHL

CVM THOMAE EFFIGIE

WITHDRAWN

FRIBVRGI BRISGAUORVM
SVMP TIBVS HERDER
TYPOGRAPHI EDITORIS RONTIFICY
MDCCCCII

VINDOBONAE ARGENTORATI MONACHI S. EVGVGII AMERICAE

Imprimatur.

Friburgi Brisgoviae, die 24. Iulii 1901.

‡ Thomas, Archiep̃ps.

Omnia iura reservantur.

Typis Herderianis, Friburgi Brisigavorum.

THOMAE HEMERKEN A KEMPIS
CANONICI REGVLARIS ORDINIS S. AVGVSTINI

ORATIONES ET MEDITATIONES
DE VITA CHRISTI

EPILEGOMENIS ET APPARATV CRITICO
INSTRVCTAS

AD CODICVM MANV SCRIPTORVM EDITIONVMQVE
VETVSTARVM FIDEM RECOGNOSCEBAT EMENDABATQVE

MICHAEL IOSEPHVS POHL
PHILOS. DOCT. REGII GYMN. THOMAEI KEMP. DIR.

CVM THOMAE EFFIGIE

CVM ADPROBATIONE REV. ARCHIEP. FRIBVRGENSIS

FRIBVRGI BRISIGAVORVM
SVMP TIBVS HERDER
TYPOGRAPHI EDITORIS PONTIFICII
MDCCCCII
VINDOBONAE ARGENTORATI MONACHII S. LVDOVICI
AMERICAЕ

Imprimatur.

Friburgi Brisgoviae, die 24. Iulii 1901.

‡ Thomas, Archiepps.

Omnia iura reservantur.

Typis Herderianis, Friburgi Brisigavorum.

In hoc libro continentur:

Tractatus duo, quorum partes
et capitula sunt haec:

TRACTATUS PRIORIS PARS PRIOR:

De vita et beneficiis Salvatoris Iesu
Christi devotissimae meditationes cum
gratiarum actione.

	Pag.
Praefatio	3
Capitulum I. Incipiunt devotae gratiarum actiones de tota vita mediatoris Dei et hominum Iesu Christi. Et primo oratio multum excitativa ad laudandum Deum	4
Cap. II. Oratio de creatione primi hominis et eius miserabili lapsu	7
Cap. III. De revocatione hominis et promissione adventus Christi	9
Cap. IIII. De redemptione humani generis per verbi incarnati mysterium	11
Cap. V. De nativitate ac paupertate Domini Iesu	13
Cap. VI. De incommodis et indigentis pauperis Iesu	16
Cap. VII. De vagitibus infantis Iesu	17
Cap. VIII. De lactatione esurientis Iesu . . .	18
Cap. VIIII. De dolorosa circumcissione Domini Iesu	19
Cap. X. De impositione salutiferi nominis Iesu .	21
Cap. XI. De apparitione Iesu et devota sanctorum regum oblatione	23
Cap. XII. De purificatione beatæ Mariæ et prae- sentatione Iesu	27
Cap. XIII. De persecutione Iesu et fuga eius in Aegyptum	30

Index.

	Pag.
Cap. XIII. De sanctis innocentibus ab Herode pro nomine Iesu occisis	31
Cap. XV. De inventione Iesu in templo . . .	32
Cap. XVI. De sancta et occulta vita humilis Iesu	34
Cap. XVII. De baptismo Iesu et nostra sancti- ficatione in aquis	35
Cap. XVIII. De ieiunio et temptationibus invictis- simi Iesu	37
Cap. XVIII. De sancta praedicatione et salutari doctrina Iesu	39
Cap. XX. De gloriosis signis et benivolentia Iesu	40
Cap. XXI. De exemplis bonisque moribus Iesu et de tribulationibus eius in mundo	43
Cap. XXII. De festo palmarum et humili equitatu Iesu in Ierusalem	45
Cap. XXIII. De cena Dominica, in qua post agnum typicum Christus Iesus instituit corporis et sanguinis sui sacramentum	48
Cap. XXIII. De lotione pedum et sacro sermone in cena Iesu	50

TRACTATUS PRIORIS PARS ALTERA:

De passione Christi secundum scripta quatuor evangelistarum.

Cap. I. De venditione Iesu a perfido Iuda traditore	57
Cap. II. De tristitia et pavore Iesu pro nobis assumptis	58
Cap. III. Trina oratio et prostratio Domini Iesu ad patrem et resignatio voluntatis	60
Cap. IIII. Quomodo Dominus Iesus venit obviam traditori suo	62
Cap. V. Horrenda captio et deductio Domini Iesu	65
Cap. VI. Derelictio Domini Iesu et fuga apostolorum	68
Cap. VII. Praesentatio Domini Iesu coram Anna sacerdote	71
Cap. VIII. De trina negatione beati Petri apostoli	73
Cap. VIII. Deductio Domini Iesu ab Anna ad Caipham sacerdotem et statio eius coram eo .	76
Cap. X. Contumeliae, illusiones et percussiones capitis Domini Iesu	78

Index.

	Pag.
Cap. XI. Praesentatio et statio Domini Iesu coram Pilato	82
Cap. XII. Quomodo Dominus Iesus fuit ab Herode despectus	84
Cap. XIII. De furibundo Iudaeorum clamore: Crucifige, tolle eum	86
Cap. XIII. Denudatio, alligatio ad columnam et flagellatio Domini Iesu	91
Cap. XV. De expoliatione, illusionem, coronationem et percussione capitis Domini Iesu	95
Cap. XVI. De iniusta condemnatione Iesu ad mortem	103
Cap. XVII. De baiulatione crucis Iesu et educatione eius ad locum calvariae	105
Cap. XVIII. De nuda crucifixione et de alta et longa suspensione Domini Iesu in cruce	113
Cap. XVIII. De vulneribus Iesu et pretiosi sanguinis eius effusione	121
Cap. XX. De pia supplicatione Iesu pro inimicis	125
Cap. XXI. De direptione et divisione vestimentorum Christi	129
Cap. XXII. De opprobriis Iudaeorum et forti perseverantia Iesu in cruce	135
Cap. XXIII. De verbo ad latronem in cruce dicto	140
Cap. XXIII. De insigni titulo nominis IESV super caput eius posito	146
Cap. XXV. De compassione materni doloris et mutua commendatione beatæ Mariæ et sancti Iohannis	150
Cap. XXVI. De magnificis virtutibus beatæ virginis et de dolore ac lacrimis eius	157
Cap. XXVII. De solitaria derelictione Domini Iesu in cruce	165
Cap. XXVIII. De siti Domini Iesu in cruce pendentis	171
Cap. XXVIII. De adimpletionem scripturarum in morte Christi et de verbo: Consummatum est	174
Cap. XXX. De lamentabili emigratione Domini Iesu ab hoc saeculo	180
Cap. XXXI. De pallida et miseranda specie Iesu, quando anima eius migrante certa mortalitatis in eo apparuerunt signa	191
Cap. XXXII. De dira perforatione sacratissimi lateris Domini Iesu post excessum vitae	195

Index.

	Pag.
Cap. XXXIII. Depositio Domini Iesu de cruce .	201
Cap. XXXIII. Orationes ad membra Christi. Et primo ad pedes	204
Cap. XXXV. De veneranda sepultura Domini Iesu	209

Tractatus alter de resurrectione orationes in duas partes sectae.

TRACTATVS ALTERIVS PARS PRIOR:

De resurrectione Christi et apparitionibus eius.

Cap. I. De victoriosissimo triumpho mortis in cruce Domini nostri Iesu Christi et de laetissima resurrectione eius de sepulchro	217
Cap. II. De devota visitatione sancti sepulchri Domini nostri Iesu Christi	225
Cap. III. De apparitione Iesu coram Maria Magda- lena in specie hortulani	235
Cap. IIII. De magnis meritis et privilegiis gra- tiarum beatae Mariae Magdalenae	243
Cap. V. De magna compunctione sanctae Mariae Magdalenae in passione Domini	247
Cap. VI. De laeta et pia apparitione Christi co- ram matre sua in secreto cubiculo clausa	252
Cap. VII. De apparitione Christi coram sancto Petro in secreto et de cursu eius cum sancto Iohanne	258
Cap. VIII. Oratio ad impetrandam a Deo gratiam lacrimarum	264
Cap. VIIII. De utilitate et gratia sanctarum lacri- marum	268
Cap. X. De lacrimis Iesu super Lazarum	269
Cap. XI. De apparitione Christi in specie per- egrini coram duobus discipulis euntibus in Emaus	275
Cap. XII. De cognitione Christi in fractione panis	278
Cap. XIII. De apparitione Christi coram discipulis in Ierusalem sero facto et clausis ianuis	283
Cap. XIII. De apparitione Christi coram sancto Thoma apostolo in octava paschae	289

Index.

	Pag.
Cap. XV. De tactu sanctorum vulnerum Christi per manum sancti Thomae apostoli	294
Cap. XVI. Oratio de quinque sacris vulneribus Iesu Christi	299
Cap. XVII. De armatura Christi, cruce, clavis, lancea et corona spinea	305
Cap. XVIII. De apparitione Christi coram septem discipulis in mari Tiberiadis piscantibus .	312
Cap. XVIII. De convivio Christi cum eisdem discipulis suis	318
Cap. XX. De dulciloquio Iesu cum sancto Petro et sancto Iohanne apostolo de amore eius .	322
Cap. XXI. De apparitione Christi coram undecim discipulis in monte Thabor in Galilaea . . .	329

TRACTATUS ALTERIVS PARS ALTERA:

De ascensione, pentecoste et aliis quibusdam.

Cap. I. De ascensione Domini et apparitione eius	335
Cap. II. De apparitione angelorum in albis vestibus	340
Cap. III. De missione Spiritus sancti in discipulos Christi in festo pentecostes	343
Cap. IIII. Oratio ad regratiandum Christo pro sua incarnatione, passione, resurrectione, ascen- sione et Spiritus sancti missione cum ampliori largitione donorum	347
Cap. V. Oratio de donis Spiritus sancti contra diversos morbos animae	349
Cap. VI. Oratio pro devotionis gratia in divino officio impetranda et alacri laude angelorum in caelo	352
Cap. VII. De praedicatione apostolorum et divul- gatione sanctissimi nominis Domini nostri Iesu Christi in toto orbe terrarum pro salute hominum	357
Epilëgomena	363
Adnotatio critica (Conspectus siglorum vide p. 413 et 417)	413

[TRACTATVS PRIOR.]

DE VITA ET BENEFICIIS
SALVATORIS IESV CHRISTI
DEVOTISSIMAE MEDITATIONES
CVM GRATIARVM ACTIONE.

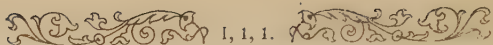

[TRACTATUS PRIORIS
PARS PRIOR.]

PRAEFATIO.

SI desideras perfecte mundari
a vitiis, si nobiliter ditari in
virtutibus, si altissime illumi-
nari in scripturis, si gloriose
triumphare de inimicis, si copiose con-
solari in adversis, si devote conversari
in terris, si frequenter compungi in
cubilibus, si dulciter flere in orationibus,
si ferventer accendi in meditationibus,
si perseverare in bonis actibus, si re-
pleri spiritalibus gaudiis, si rapi in ex-
cessum mentis, si divinis frui secretis,
si feliciter mori in extremis, si perenniter
regnare in caelis: exerce te in vita et in
passione Iesu Christi, filii Dei, quem
pater misit in mundum, ut omnibus prae-
beret perfectionis exemplum et sequaces
suos ad aeternum perduceret regnum.
Ama igitur Christum, sequere Iesum,
amplectere crucifixum.

[CAPITVLVM I.]

*Incipiunt devotae gratiarum actiones de
tota vita mediatoris Dei et hominum Iesu
Christi. Et primo oratio multum excitativa
ad laudandum Deum.*

5

Domine Deus meus, laudare te de-
sidero, quia ad laudandum te
creatum me agnosco. Aperi os meum
in laudem tuam, ut cantem gloriam
10 nomini tuo. Excita cor meum in te, re-
pelle omne taedium, infunde gratiam, ac-
cende amorem, ut tibi debitas possim
gratias persolvere. Aufer iniquitatem
servi tui, munda me ab omni inquina-
15 mento carnis ac spiritus, ut dignus efficiar
in tui nominis honorem labia mea aperire.

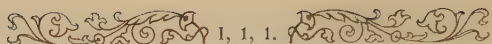
Sed tuam abyssalem maiestatis digni-
tatem quis digne laudare poterit? Ecce
omnes virtutes caelorum atque universae
20 potestates angelicae non sufficiunt tuae
celsitudinis magnitudinem condigne lau-
dare, quanto minus homo fragilis, pu-
tredo et vermis. Deficit enim in con-
digna laude tua omnis creatura, omnis
25 ratio, omnis lingua et sermocinatio. Quid
igitur? Cessabo a laude tua, quia te
digne laudare nequeo? Aut ideo tacebo
et omnino mutus ero, quia immundum
et insufficientem me esse cognosco? Ab-
30 sit a me ingratitude ista, ut cessem lau-

dare te, quem laudare debet omnis creatura: maxime autem homo rationalis, cui tanta bona prae ceteris contulisti. O pater misericordiarum et Deus infinitae bonitatis, scio vere et confiteor ex toto corde 5 me nimis sordidum peccatorem esse ante te: quem magis decet prostrato vultu cum fletu et gemitu veniam petere, quam dulcissimum nomen tuum polluto ore laudare et nominare. 10

Sed tamen de tua piissima bonitate ac ingenti dulcedine confisus cupio te laudare ex intimis praecordiis obsecrans viscera miserationum tuarum, ut me im-
mundum vermiculum et putridum ca- 15
daver non despicias nec a magnifici nominis tui laudatione suspendas, sed omnia interiora mea cum devota oris iubilatione ad laudandum te excites et accendas. 20

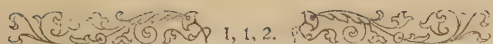
Laus tua, Deus, tu ipse es; nec ab aliquo dignius laudaris, nisi a te ipso, qui es rerum omnium conditor et rector: a quo cuncta habent originem, virtutem et operationem in tui nominis laudem 25 et honorificentiam tendentem. Laudandus es ergo semper et ab omni creatura tua benedicendus. Sed omnem laudem praecellit, cum mens tuam dignitatem cogitans pro tua maxima bonitate te ipsum 30 collaudare in te ipso desiderat. Laudet

te igitur, Deus meus, incomprehensibilis
essentia tua, inenarrabilis omnipotentia
tua, inscrutabilis sapientia tua, ineffa-
bilis dulcedo tua et immensurabilis pie-
5 tas tua. Laudet te supereminens tua
bonitas, superabundans misericordia tua,
sempiterna quoque virtus et inenarrabilis
maiestas tua. Laudet te infallibilis veritas
tua, incommutabilis aequitas tua, inde-
10 ficiens lux tua, clarissima notitia tua et
inviolabilis substantia tua. Laudet te
rectissima iustitia tua, prudentissima or-
dinatio tua, tranquillissima gubernatio tua
et invincibilis potentia tua. Laudet te
15 tua maxima dignitas, summa benignitas,
tua optima dulcedo, pulcherrima pulchri-
tudo et excellentissima caritas tua. Omne
nomen et omne verbum, quod de te
praedicari potest et dici, laudet te et
20 superexaltet in saecula.

Laudet te nobilissima regina caelorum,
gloriosa virgo Maria, atque cum uni-
versa curia caelesti tuam perpetuam maie-
statem superexaltet in saecula.

25 Milia milium angelorum debita cum
veneratione tibi ministrantium laudent et
psallant nomini tuo infinitae gratitudinis
laudes. Et deciens miliens centena milia
civium supernorum tibi iugiter assisten-
30 tium summa cum exultatione laudent te
et adorent cum summa reverentia, atque

ex parte mea omnis haec iucundissima
contio caelestis aulae cum devotissima
et acceptabilissima salutatione te saluent,
laudent et honorificent in saecula.

Cuncta quoque praeclara desideria 5
sanctorum et omnia melliflua doctorum
eloquia, singulae virtutes et actiones per-
fectissimae in tui nominis honorem ope-
ratae cum universali creaturarum me-
lodica laudent te et superexaltent altissimo 10
modo, quo possunt, tuum sanctissimum
deitatis nomen benedicendo in saecula.
Omnes sancti et electi tui, quorum no-
mina scripta sunt in libro vitae, laudent
te et glorificent laude perpetua: atque 15
pro peccatorum meorum plena remis-
sione, pro bona morte et felici exitu,
pro evasione aeternae damnationis et pro
perceptione caelestis gloriae te exorent
mihique statum aeternae salutis apud te 20
impetrare mereantur. Amen.

[CAPITVLVM II.]

*Oratio de creatione primi hominis et eius
miserabili lapsu.*

Benedico et gratias ago tibi, sancta 25
Trinitas et inseparabilis Unitas,
Pater et Filius et Spiritus sanctus, unus
verus Deus omnipotens, qui ad decla-
randum bonitatis tuae ineffabilem lar-

gitatem in principio creasti caelum et
terram, mare et omnia, quae in eis sunt,
atque prae ceteris creaturis speciali ho-
nore dignitatis hominem ad imaginem et
5 similitudinem tuam sublimasti faciendo
ipsum dominio potentem, ratione sa-
pientem et vita innocentem.

Laudo et glorifico te pro maximo illo
munere, quo hominem in paradiso deco-
10 rasti deliciis affluentibus, ut haberet
summa ad fruendum, inferiora ad re-
gendum et cuncta simul possideret ad
te perpetue collaudandum.

Laudo et honorifico te, Deus piissime,
15 pro tua excellenti miseratione et indicibili
misericordia, qua homini praevaricanti
et omnibus beneficiis tuis ingrato ab
irreparabili lapsu pepercisti ipsum pro
suis culpis ad agendam paenitentiam
20 extra paradisi amoenitatem emittendo,
qui licet aeterna damnatione pro sua
transgressione dignus extitisset nec ullam
veniam consequi debuisset, non es tamen
usus hac severitate iustitiae, sed dul-
25 cedine ineffabilis misericordiae tuae im-
ponendo illi onus dignae paenitentiae et
post longa tempora oleum exhibendo diu
optatae indulgentiae. Sicque factum est,
ut creatura rationalis tua salvaretur gra-
30 tia, quae propria iniquitate cecidit in
culpam.

Hinc gratias tibi agere debet omnis
fidelis anima nec de sua confidere vir-
tute neque de suorum meritorum gloriari
iustitia. Tua enim, Deus meus, sumus
creatura: tua bonitate consistimus: tua 5
largitate accepimus, quae habemus: sed
nostra pravitate cito labimur et defici-
mus; ac nisi tuae miserationis prae-
sidio rursus erigamur et confirmemur,
ad deteriora semper tendimus et in malis 10
tabescimus.

Tuas igitur, clementissime Deus, mise-
rationes imploramus; tuae suavitatis ab-
undantiam ad memoriam revocamus, dul-
citer eructamus, excellenter praedicamus 15
atque tibi sacrificium piae laudationis
pro multitudine impensae miserationis
cum gratiarum actione immolamus, quam
nobis filiis sceleratis sub peccato venum-
datis plenissime demonstrasti. 20

[CAPITVLVM III.]

*De revocatione hominis et promissione
adventus Christi.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Deus omnipotens et clemens, cuius 25
natura bonitas, cuius voluntas potentia,
cuius opus misericordia est, pro tua
clementia immensa et gratuita bonitate,
qua hominem diabolica malignitate de-

ceptum atque mortalis contagii veneno
prostratum non distulisti a multiplici-
bus erroribus et peccatorum sordibus
ad viam paenitentiae et rectitudinis
5 statum revocare dando illi spem veniae
et consolationem adipiscendae salutis in-
gerendo per salutiferum adventus tui
promissum.

Et ne forte per ignorantiam homo
10 suam posset excusare malitiam, con-
suluisti frequenti admonitione eius errori
pandendo legem, inferendo plagas, aperta
iudicia exercendo in peccatores, multi-
plicando signa, promittendo bona futura,
15 ita ut essent inexcusabiles, qui se ad
cultum tuum et veritatis notitiam non
converterent. Nam et quinque saeculi
aetatibus per patriarchas, iudices, sacer-
dotes, reges et prophetas ab Abel iusto
20 usque ad Iohannem Baptistam, praecur-
sorem tuum, non destitisti desiderabilem
adventum tuum miris signis ac multi-
plicibus oraculis praenuntiare, promittere
ac praefigurare, ut intellegentias nostras
25 tot testibus praecurrentibus ac tua my-
steria nuntiantibus ad fidem erigeres et
torpentes affectus nostros per viva mul-
torum patrum antiquorum exempla ar-
denter inflammares.

[CAPITVLVM III.]

*De redemptione humani generis per verbi
incarnati mysterium.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Deus, creator ac redemptor humani 5
generis, pro tua nimia caritate, qua homi-
nem mirabiliter creatum mirabilius re-
formare voluisti. Cum enim adhuc esse-
mus inimici tui, et mors antiqua in omne
genus humanum iniquum exerceret do- 10
minium, recordatus es uberum misera-
tionum tuarum et prospexisti de sublimi
habitatione gloriae tuae in hanc vallem
plorationis et miseriae. Vidisti siquidem
afflictionem populi tui magnam super 15
terram et grave onus filiorum Adam. Id-
circo tactus dulcore caritatis intrinsecus
apposuisti cogitare super nos cogitationes
pacis et redemptionis. Nam ubi venit
plenitudo temporis, venisti visitare nos 20
oriens ex alto et desideria prophetarum
per susceptae incarnationis exhibitionem
adimplesti verus Deus et homo inter
homines apparendo.

Benedico et laudo te, salvator noster 25
Iesu Christe, pro tua maxima humilitate,
qua pauperculam virginem dignatus es
in matrem eligere, quam et pauperi fabro,
videlicet Ioseph, iusto et sancto viro,
desponsari fecisti. Benedico te pro tuae 30

dignissimae incarnationis annuntiatione
et reverenda angelica salutatione, qua
beatissimam virginem Mariam angelus
Gabriel devotissime salutavit annuntians
5 ei divinum mysterium, Dei filium ex ea
incarnandum.

Laudo et honorifico te pro magnitudine
fidei Mariae virginis, pro firmo eius
assensu et humillima eius responsione
10 ac cunctis virtutibus illius, quas tunc
specialiter demonstravit, quando arch-
angelo evangelizanti oboedienter respon-
dit: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secun-
dum verbum tuum.

15 Laudo et glorifico te, o aeterna patris
sapientia, pro tuae inattingibilis altitu-
dinis admiranda inclinatione in nostrae
mortalitatis vile ergastulum et pro tua
purissima ex Maria conceptione Spiritus
20 sancti cooperatione celebrata, in cuius
virginali utero inenarrabilis virtus Altis-
simi superveniens carnem tuam sacro-
sanctam de carne virginis intemerata
formavit. Tu enim verus Deus, aeterno
25 patri consubstantialis, nobiscum factus
es una caro sine contagione peccati, ut
nos tecum unum efficeres spiritum per
adoptionem filiorum Dei.

Laudo et magnifico te pro tuae pleni-
30 tudinis spontanea exinanitione et nostrae
passibilitatis, humilitatis, infirmitatis ac

mortalitatis caritativa susceptione, ut nos tua exinanitione repleres, tua passibilitate saluares, tua humilitate exaltares, tua infirmitate roborares, tua mortalitate ad immortalitatis gloriam perduceres. 5

Laudo et superexalto te pro tua longa inhabitatione, qua novem mensibus intra virginalis uteri angustias parvulus latuisti expectando debitum nativitatis tempus, 10 qui secundum divinitatem non habes tempora et annos, sed omnia in tempore et ordine congruo ordinasti. O amanda et valde admiranda dignatio, quod tu Deus immensae gloriae non despexisti vermis 15 contemptibilis fieri, et qui cuncta sine labore creasti, propter nos liberandos dolores nostros assumere voluisti. O dulcissime Iesu, splendor aeternae gloriae, quanto te minorem in humanitate fecisti, 20 tanto maiorem mihi in bonitate demonstrasti, et quanto pro me factus es vilior, tanto mihi carior es.

[CAPITVLVM V.]

De nativitate ac paupertate Domini Iesu. 25

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, ex patre patris unice, qui solus ante principium natus ineffabiliter dignatus es ex maxima hu-

militate in sordenti stabulo nasci et in angusto praesepio ob amorem sanctae paupertatis collocari.

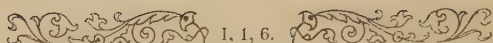
Laudo te, amantissime Iesu, pro prae-
5 claro ortu tuo, pro gloriosa nativitate tua
ex illibata virgine Maria, pro paupertate
tua et humili reclinacione in tam parvo
et vili praesepio. Quis digne cogitare
sufficiat altissimum Deum tam parvum
10 pro hominibus factum? O quantas tibi
gratias agere tenetur totum genus hu-
manum, pro quo redimendo praesepis
quaesisti angustias! O magna pietas,
o mira suavitas, o suavissima caritas
15 videre Deum puerum natum, pannis vili-
bus involutum et in arto praesepio ante
animalia positum! O humilitas incom-
prehensibilis, quod Dominus omnium do-
minorum dignatus est fieri conservus ser-
20 vorum suorum! Sed hoc parum visum
est tibi, Domine Deus, ut esses pater
meus, qui es creator meus; quin etiam
fieri dignatus es frater meus et caro mea
veritate humanae naturae, sed nihil tra-
25 hens corruptionis antiquae.

O nativitas supra naturam, sed pro
natura reparanda superans nascentium
ordinem miraculi excellentia ac nostros
flebiles ortus consolans virtute divina.
30 O quam felix et multum amabilis nativitas
tua, dulcissime Iesu, puer egregiae vir-

ginis, proles eximiae matris Mariae, quae omnium nativitatem emendat, condicionem reformat, praeiudicium solvit, chirographum damnatae naturae rescindit, ut si quem piget damnabiliter de origine 5 Adam esse natum, gaudeat de tua incontaminata nativitate confidens se felicissime per gratiam tuam esse renatum.

Gratias ago gratuita et gloriosae nativitati tuae, Iesu Christe, unice fili Dei, 10 per quem accessum habemus in gratiam istam, in qua stamus et confidimus de spe gloriae filiorum Dei nobis caelitus repromissa. Tu pignus redemptionis nostrae; tu spes perennis omnium; ad te 15 humiles peccatores confugimus, qui nos antea quaesisti, cum necdum te cognovimus. O sacra et dulcis infantia, quae veram humanis cordibus innocentiam infudisti, per quam omnis aetas in beatam 20 redeat infantiam tibi que conformis fiat, non parvitate membrorum, sed humilitate sensuum ac pietate morum.

Concede mihi, clementissime Iesu, humilitatis ac paupertatis tuae sancta ve- 25 stigia imitari, qui ad dandum omnibus hominibus virtutis exemplum et perpetuae salutis remedium voluisti de Maria virgine mediae noctis tempore nasci. Fac me cum angelis et tota militia caelesti 30 gratias ac laudes devota tibi mente ca-

nere, quos tuae nativitatis laetos fecisti
esse praecones.

[CAPITVLVM VI.]

*De incommodis et indigentiis
pauperis Iesu.*

5

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, pro multorum incom-
modorum inter ipsa primordia nativitatis
tuae benigna perpeſſione et extremae
10 paupertatis asperrima degustatione. Cum
enim natus esses in orbe Deus, elegisti
nocturnum tempus pro secreto, algorem
hiemis pro deliciis, nec quaesisti gran-
dia palatia pro regia dignitate, sed
15 breve cunabulum ad tuam teneritudi-
nem contegendam. O paupertas super
paupertatem, quod vix pannos habuisti
ad induendum, qui totum tegis mun-
dum, qui primo homini tunicam pelli-
20 ceam fecisti, qui caelum stellis, ter-
ram floribus, iumenta pellibus et crini-
bus mira varietate adornasti. O sanctam
paupertatem filii Dei omnibus divitiis
mundi pretiosiores, vix ullis perfecte
25 imitabilem. Quis nascentium tales per-
tulit angustias? Quae litera, quae lin-
gua aut quae exempla demonstrant ali-
quem sanctorum habuisse tale pauper-
tatis initium?

Hinc tibi laudes amplissimas ex totis medullis cordis mei refero, Iesu rex inclite, puer amabilis, obsecrans tuam dulcedinem, ut tuae sanctae paupertatis tribuas mihi dona corde amoroso amplecti 5 ac patienti animo inopiae molestias cum tua gratia perferre. Tu de caelo descendisti, ut illam nobis amabilem faceres, et pauper de nostro factus es, qui semper de tuo dives ac plenus perseveras. 10

Laudo te magnifice pro assumptione paupertatis et fragilitatis nostrae, quod tam caros nos existimasti, ut deposito regali diademate inter filios Adam quasi unus ex ipsis dignatus es computari, 15 communione scilicet fragilis naturae, absque tamen omni labe culpae semper immunis permanendo.

[CAPITVLVM VII.]

De vagitibus infantis Iesu. 20

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, gaudium angelorum, solacium miserorum, pro lacrimis et vagitibus infantiae tuae, quibus peccata filiorum Adae dolenter deplorasti. Mira 25 res et stupenda dignatio, quod Deus parvulus vagit in cunis; quem laudant angeli in caelis, sugit ubera matris, ut mortalis; qui substantiam vitae ministrat omnibus,

ut impotens tenetur manibus; portatur
bracchiis, qui tonat in nubibus et terram
rigat imbribus.

Ecce quomodo simul iuncta sunt ima
5 summis, et humana divinis.

Me ergo abluunt infantiae tuae fletus,
mea delicta tuae deplorant lacrimae. Ideo-
que plus debeo iniuriis tuis, Domine,
quod redemptus sum, quam operibus,
10 quod creatus sum. O quantum lugere
debeo pro peccatis meis, quoniam tu,
Domine, non cessasti plorare pro eis.
O quam gravia fuere vulnera animae
meae, pro quibus tam uberes lacrimas
15 fudisti. Sed non mirum neque absurdum,
si modo lacrimas ex compassione fundis,
pro quibus venisti pretiosum sanguinem
fundere, ut nos a peccatis ablueres.

Laudo ergo te, dilecte Iesu, et semper
20 laudabo pro caritativa compassione tua
erga me miserum peccatorem.

[CAPITVLVM VIII.]

De lactatione esurientis Iesu.

25 **B**enedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, fons indeficiens vitae,
pro tua lactatione ex uberibus virginis
Mariae, cuius sacro lacte pastus es, tu
ipse pastor omnium, cibus et panis an-
gelorum. O ineffabilis dulcedo divinae

dignationis ad hominum genus. Quis
digne existimare valeat, quanti sacra-
menti quantaque sit gratiae, quod Deus
sugit ubera carnis et lacte alitur virginis?
O quanta dulcedine caritatis mihi, Do- 5
mine, coniungeris, qui ad indigentias te
inclinasti humanae fragilitatis! O ma-
gnum tremendumque mysterium, cum
unus idemque praedicaris de Deo patre
Deus et de matre virgine homo verus, 10
unus idemque filius crederis feminae
et unicus paternae gloriae, unus idem-
que particeps factus hominum et Do-
minus adoraris angelorum.

Laudo itaque te et benedico ineffabili 15
dulcedini tuae, qui non erubuisti ma-
ternum lac sugere ostendens te veram
carnis originem de matre virgine traxisse.

O qui pascis omnia et tam modica con-
tentus fuisti alimonia, pasce animam 20
meam sacri verbi dapibus et tribue cum
gratiarum actione tibi servire, quamdiu
in hoc fragili sum statu corporis.

[CAPITVLVM VIII.]

De dolorosa circumcissione Domini Iesu. 25

Benedico te et gratias ago tibi, Do-
mine Iesu Christe, salvator mundi,
puritatis auctor, summae innocentiae con-
servator, pro tuae tenerrimae carnis do-

lorosa circumcissione secundum Mosaicae legis traditionem, cui te in omnibus, cum esses liber a sordibus, fecisti subiectum.

Laudo te super innocentis sanguinis
 5 tui effusione prima, quem pro nobis effu-
 disti die hodierna. O mitissime Agne
 Dei, quanta dilectionis tuae commendatio,
 quanta virtus patientiae tuae extitit, cum
 sancta et immaculata caro tua in tam
 10 tenera aetate circumcissionis poenam,
 quam non meruit, accepit.

Ego enim peccavi, et tu poenam pec-
 cati exolvīs. Ego in concupiscentia de-
 licti conceptus sum et natus, et tu sine
 15 reatu procreatus cauterium ultionis ac-
 cipis. Quid in te vitiosum aut super-
 fluum extitit, quod abradi debuit? Sed
 quia ego pro peccatis meis plene tibi
 satisfacere nequivi, idcirco tua mihi sub-
 20 venisti gratia et adhibuisti animae meae
 medicinam purgativam per duram carnis
 tuae circumcissionem. Nec mirum tamen,
 si te passus es circumcidi, qui paratus
 fuisti pro omnibus occidi. Totus siquidem
 25 mihi datus, totus et in meos expensus
 es usus.

O bone clementissime Iesu, qui in in-
 nocenti corpore tuo circumcissionem ac-
 cepisti carnis, circumcide omnia membra
 30 mea spirituali petra et secundum vitam
 tuam omnes actus meos ordina mores-

que compone. Quidquid in me carnalitatatis reppereris, abscide totum et extingue. Quidquid superfluum videris, amputa et omne vanum ac leve disciplinae tuae rigore coerce, quatenus intus a vitiis purgatus et honestate virtutum adornatus sancti nominis tui amorem perpetuum et regni tui caelestis merear habere consortium.

[CAPITVLVM X.]

10

De impositione salutiferi nominis Iesu.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, pro novi, salutiferi adorandique nominis tui impositione, quod vocatum est Iesus. Hoc primum annuntiatum fuit ab angelo in auribus beatae Mariae virginis; postea sancto Ioseph revelatur in somnis; sed hodierna die impositum est tibi a parentibus. O dulcissimum Iesu nomen super omne nomen in caelo et in terra benedictum. Secundum nomen tuum, Iesu, sic et laus tua in fines terrae. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen tuum ex hoc nunc et usque in saeculum dignissime glorificandum. Hoc sanctissimum et venerabile nomen ab aeterno tibi a patre appropriatum est, sed in tempore hominibus manifestatum. Non

enim est aliud nomen sub caelo hominibus datum, in quo oporteat nos salvos fieri.

Iure ergo tibi flectatur omne genu caelestium, terrestrium et infernorum; et
5 omnis lingua confiteatur, quia tu es Iesus Christus, salus et redemptio nostra. O dulcissime Iesu, quam admirabile est nomen tuum in universa terra! Magnificatum est siquidem nomen tuum super
10 nomen Salomonis et super omnes reges, qui ante eum fuerunt, et qui post eum regnaturi sunt. Ideo adorabunt te omnes reges terrae; et omnes tribus et linguae
15 servient tibi, quia tu es Dominus Deus noster, rex et salvator omnium Christianorum.

O suave et salutiferum nomen Iesu omnem sanans languorem, mentem illuminans, corda accendens, tristitiam fugans, iram mitigans, pacem et concordiam praebens, caritatem nutriens et
20 gaudium in tribulatione efficiens.

Hoc summe amabile nomen de caelo
25 ab angelo delatum est in terras. Hoc evangelizatum est per universum orbem ab apostolis. Pro hoc passi sunt martyres. Hoc clara voce docuerunt confessores. Hoc ardentem amaverunt sacrae
30 virgines. Hoc laudant et canunt senes cum iunioribus, et mille milia fidelium

elegerunt potius mortem subire, quam mellifluum nomen Iesu negare.

Hoc salutare nomen nunc adorant reges et principes. Hoc praedicant sacerdotes et doctores. Hoc singulariter venerantur ⁵ et diligunt cuncti Christi fideles, qui mundo et diabolo renuntiantes in Iesu nomine se sperant esse salvandos. Est enim Iesus omnium suorum salus et protectio, in quorum mentibus perseverat ¹⁰ fides et dilectio.

O dulcissime Iesu, unice salutaris meus, scribe benedictum nomen tuum in corde meo, non litera, sed spiritu, ut ibi sit et maneat in aeternum tam fortiter ¹⁵ impressum, quod nulla prospera vel adversa a tua me mutent dilectione. Esto tu mihi turris fortitudinis a facie inimici, consolator in tribulatione, consiliator in dubiis, liberator ab angustiis, sublevator ²⁰ in casibus, instructor in moribus, revocator ab erroribus et ad caelestem patriam per tot temptationum pericula ductor fidelissimus.

[CAPITVLVM XI.]

25

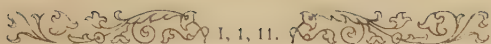
*De apparitione Iesu et devota sanctorum
regum oblatione.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, princeps regum terrae,

pro tua gloriosa coram tribus regibus
apparitione. Cum enim natus esses in
Bethleem Iudae, non tardasti maiestatem
tuam hominibus remotae nationis reve-
5 lare, quibus et sanctae paupertatis tuae
ostendisti apparatus perducendo eos cum
lumine caelesti ad despicabile habitatio-
nis tuae domicilium. O Deus magne et
mirabilis, qui cuncta solus ordinas et
10 magna in caelo sursum operaris, pro
exemplo tamen parvitatatis intuendo coram
tot regibus et nobilibus non erubuisti
pauper et incultus apparere. Nam neque
locum neque habitum pro nobis assump-
15 tum in splendidiorem speciem mutasti,
sed eodem in loco et habitu simili com-
manens pastoribus et regibus indifferenter
demonstrasti te.

Laudo ineffabilem clementiam tuam pro
20 primitiis gentium et vocatione alieni-
genarum, quos de partibus orientis ad
fidei lumen secreta inspiratione traxisti.
Non sunt inventi in Israel ex principi-
bus eius, qui cum tanta gloria et fide ad
25 requirendum nativitatis tuae locum pro-
perarent, uti isti alienigenae, quorum
fides clarior et devotio ferventior est in-
venta.

Glorifico te pro admirabili illumina-
30 tione gentium, quod in obscuris cordibus
orientalium tam gloriose illuxisti, ut

signum sibi caelitus ostensum per tanta
terrarum spatia indubitabili fide seque-
rentur.

Adoro te venerabiliter cum sanctis
magis eorum adhaerendo vestigiis cu- 5
piens tria illa pretiosa munera, quae
magna in se continent mysteria, devoto
affectu tibi offerre. Siquidem illi pro-
cidentes obtulerunt aurum in signum
regiae dignitatis, tus autem in venera- 10
tionem divinae maiestatis, murram vero
in ostensionem assumptae mortalitatis.

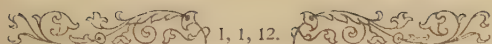
Quapropter, piissime rex regum, Do-
mine, rector saeculorum Iesu Christe,
suscipe oblationem mysticam de manu 15
pauperis servi tui, quam tibi hodie per
intercessionem sanctorum regum supplex
repraesento.

Offero tibi primo fidem rectam, spem
firmam caritatemque puram sine fine 20
custodiendam. Credo te esse regem caeli
et terrae; adoro te verum Deum, unicum
patris filium; confiteor te propter meam
salutem mortale corpus de Maria virgine
suscepisse. 25

Accipe adhuc et tria alia munera boni
odoris suavitatem in se continentia. En
dono tibi, quod a te accepi, omnem sci-
licet substantiam mundi pro te relin-
quendo nec aliquid proprium in hac vita 30
opto possidere, sed communi victu ac

simplici vestitu volo contentus esse, et
haec est auri pretiosi moralis oblatio.
Addo et turis donum, quo devotae ora-
tionis designatur incensum, propriis pro
5 peccatis cum singultu et lacrimis orando,
pro multis beneficiis tibi gratias magnas
agendo et pro omnibus in necessitate
constitutis dolendo: et haec est odoriferi
turis acceptabilis tibi concrematio. Offero
10 etiam murrae speciem in memoriam tuae
amarissimae passionis cupiens viam trans-
ire perfectionis per asperitatem propriae
mortificationis. Quotiens enim ob amo-
rem tui amaritudinem passionis recolo,
15 totiens tibi electae murrae speciem offero.
Et quandocumque me ipsum in de-
sideriis pravis vinco et propriae volun-
tati renuntio, fortiter redolentem murram
in mortariolo cordis confringo, ut dignum
20 tibi holocaustum exinde praeparetur.
O quam felix forem, si murrae fasci-
culum Iesu meo offerre potens essem,
omnem videlicet laborem et dolorem
tuum nec non totius passionis tuae amari-
25 tudinem in unum colligendo. Tali enim
mixtura et murra et ture ad emendationis
fervorem, ad agendam paenitentiam, ad
mortificationem passionum anima fidelis
solet incitari.

30 Gratias tibi ago, Iesu Christe, pro
summa huius diei reverentia, quem tri-

bus gloriosis decorasti miraculis. Hodie
namque stella duce tres reges ad tuum
duxisti praeseptum. Hodie a Iohanne
baptizatus es in Iordane. Hodie ex aqua
vinum fecisti ad nuptias et in his omni- 5
bus te Deum et hominem evidenter de-
clarasti. Precor ergo te, humilis ac
mansuete Domine, ne me permittas He-
rodianis seduci fallaciis, mundi scilicet
honoribus ac carnis illecebris; sed me-10
ritis sanctorum regum atque castissimae
matris tuae precibus perduc me an-
gelico comitante praesidio cum beatis
regibus per viam rectam in regionem
caelestem, ubi te perpetua in claritate 15
merear speculari.

[CAPITVLVM XII.]

*De purificatione beatae Mariae
et praesentatione Iesu.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine 20
Iesu Christe, puritatis auctor, pro
tua humili praesentatione in templo Dei,
ubi cum hostiis et muneribus tamquam
unus ex Adae filiis oblatus es a parenti-
bus atque quinque siclis argenteis quasi 25
empticius aliquis servus redemptus.

Benedico te, sanctissime mundi red-
emptor, pro tua humili oboedientia di-
vinae legis, qui sine delictorum debito

pro exemplo verae subiectionis nobis exhibendo subditum te legalibus per omnia fecisti institutis.

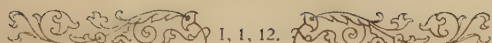
Honorifico te pro beatissimae matris
5 tuae humilitate maxima et spontanea subiectione eius sub praecepto legis; quae cum esset virgo sancta in partu et post partum, non tamen recusavit purificationis suscipere remedium.

10 O gratissima oblatio, o suavissima satisfactio, quia libera, quia plena et ab omni culpa aliena.

Sed quid offeram, aut quid retribuam
tibi Domino meo, pro omnibus quae tri-
15 buisti mihi? O quam necessaria mihi esset purificatio pro peccatis abluendis, quam utilis debita satisfactio pro commissis, qui tam multiplicibus inquinatus sum peccatorum sordibus.

20 Ideoque ad te respicio, benignissime Domine Iesu Christe, orans, ut pro me digneris satisfacere et tua purissima oblatione cuncta peccata mea abluere, quatenus templum caelestis habitaculi me-
25 rear mundus et purificatus ingredi et nomen sanctum tuum laudare in perpetuum.

Ora quoque pro me, tu mater Dei alma, gloriosa virgo Maria, ut dimittantur
30 mihi peccata mea, ut detur mihi tempus paenitentiae et firmum emendationis pro-

positum ad promerendum divinae gratiae
auxilium, et quidquid mihi deest in re-
gratiando beneficiis Dei, tu supple pro
me, mater piissima, offerendo temetipsam
cum amantissimo filio tuo vultui paternae 5
gloriae. Excuset tua virginalis integritas
impuritatem meam tam mentis quam cor-
poris, tua caritas meam tepiditatem ac-
cendat, tua humilitas meam superbiam
inclinet, tua spontanea oboedientia per- 10
versam propriae voluntatis meae duritiam
confringat.

En offero me ipsum in manus tuas
dilectique filii tui, et quidquid agere
possum, erit in servitium vestrum sem- 15
per paratum.

Offero par turturum, geminam scilicet
compunctionem, primo de peccatis et
neglegentiis meis dolendo, dehinc pro
aeternis gaudiis suspirando. 20

Do etiam libens in holocaustum Do-
mino duos pullos columbarum, duplicem
scilicet simplicitatem intus servando cu-
piens nulli malum pro malo reddere,
insuper et in bono malum vincere. 25

Quod mihi praestare digneris, o bone
Iesu, qui ab humili virgine matre hodie
in templo praesentatus fuisti et a iusto
ac timorato viro Simeone in ulnis cari-
tatis cum gaudio susceptus. 30

[CAPITVLVM XIII.]

*De persecutione Iesu et fuga eius in
Aegyptum.*

5 **B**enedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, rex regum altissime,
pro tua persecutione et tribulatione in
puerili aetate tibi facta, quando a facie
impiissimi Herodis regis fugisti et tam-
quam exul et peregrinus a propria patria
10 compulsus es exire et regionem Aegypti
latenter intrare, de qua olim filios Israel
in manu potenti eduxisti.

Laudo et glorifico te pro laboriosa via
illa et longa peregrinatione, quam in
15 terra aliena pertulisti habitans septem
annorum spatio inter barbaras nationes
et homines tibi valde dissimiles. O quam
saeva impietas auctorem vitae velle oc-
cidere et regem caeli de propria patria
20 velle exturbare. O quantae lacrimae
fluerent, si quis tam carum et pulchrum
puerulum cum elegantissimae formae vir-
gine matre in secretae noctis umbraculo
fugere et exire in terram, quam non no-
25 verant, conspexisset? Vere singularis
patientiae est iste persecutionis articulus
et docet omnes Christi fideles multas
debere eos persecutiones ab impiis pati.

Laudo et honorifico te, Domine Iesu,
30 pro beato illo reditu ex Aegypto, pro

iterata illa remeatione in patriam tuam,
pro sociali inhabitatione cum parentibus
tuis in civitate Nazareth, ubi cum amicis
et propinquis innocenter conversatus es,
sed pauperem vitam cum matre et sancto 5
Ioseph dulci consortio duxisti.

Concede mihi nunc, amande Iesu, vel
in tantillo hunc patientiae passum imi-
tari, non murmurare adversus iniurias
illatas, sed humiliter cedere homini irato, 10
sustinere, si quis irriserit, aut detraxerit,
aut in aliquo mihi molestus fuerit, atque
pro salute eius ferventer intercedere
nec homini indignari, sed antiquo ser-
penti, qui ipsum temptaverit, totum po- 15
tius imputare.

Da mihi pacem servare cum fratribus
meis, libenter obsequi illis patienterque
ferre cum ipsis quamcumque penuriam
in temporalibus ad tui nominis laudem. 20

[CAPITVLVM XIII.]

*De sanctis innocentibus ab Herode pro
nomine Iesu occisis.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, spes pupillorum, 25
gloria humilium et corona sanctorum
omnium, pro innocenti occisione tot mi-
lium puerorum pro tui nominis causa
trucidatorum.

Laudo et glorifico te pro primitiis martyrum, quos sine crimine passos ab hoc saeculo mundo corde et corpore abire fecisti donans et illis martyrii meritum,
 5 qui necdum rationis habebant usum.

Adoro aequitatem tuorum iudiciorum in omnibus operibus tuis mirabilem, qui humiles et innocentes aeterna gloria exaltasti, superbum vero Herodem cum
 10 sibi consentientibus perpetua confusione in infernum demersisti.

Supplico obnixe pietati tuae, innocentissime Iesu, doce me parvulorum innocentiam humilitatemque sectari corde et
 15 moribus, ut omni amaritudine et elatione postposita de cetero mitior, purior, humilior, patientior et alacrior inter consodales meos inveniar. Nec ulla mollities carnis me inquinet, sed perfecta vitiorum
 20 mortificatio ab omni noxa custodiat.

[CAPITVLVM XV.]

De inventione Iesu in templo.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, magister humilitatis
 25 et aeternae veritatis doctor altissime, pro stupendae humilitatis tuae exemplo et latentis in te sapientiae luce hominibus monstrata, dum festivitatis gratia Hierosolymam cum parentibus ascendisti offe-

I, 1, 15.

rens Deo patri pro nobis vota laudis et precum sanctarum atque in medio doctorum puer duodennis sedisti humiliter illos audiens et prudenter interrogans omnium aspicientium in te oculos con- 5 vertisti.

Laudo et superexalto te devotione praecipua pro reverentiali oboedientia tua, quam parentibus diu sollicite te quae- rentibus et invenientibus exhibuisti, dum 10 illorum imperio tu, imperator caelorum, humiliter subditus extitisti et propriae voluntati statim renuntiasti. Cumque verbum ad se dictum non caperent, cum ipsis pariter de Ierusalem in Nazareth ut 15 optimae parentis oboedientissimus filius descendisti.

O dulcissime Iesu, puer amantissime, omnis sanctitatis ac virtutis speculum, doce me propriae voluntatis frangere 20 perversitatem, libenter acquiescere consilio seniorum, devote visitare Dei templum, attente audire praedicare sermonem tuum, doctores ecclesiae venerari, superioribus libenter oboedire et in per- 25 fecta subiectione omnibus diebus vitae meae tibi laetanter servire.

[CAPITVLVM XVI.]

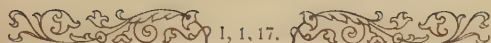
De sancta et occulta vita humilis Iesu.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, pro excellentissima
5 sanctitate conversationis tuae, quam cum
parentibus in Nazareth diu secrete duxisti
ab anno duodecimo usque ad tricesimum
aetatis tuae annum cum eisdem in magna
paupertate, humilitate et subiectione
10 victitando.

Laudo et exalto te ingenti cordis affectu
pro humillima tua latitatione inter ho-
mines et concives tuos, quod te fabri
filium nominari dignatus es pariter et
15 putari nec aliquod divinitatis signum ad
tuam deitatem cognoscendam publice
ostendisti.

O humilitas Christi, quantum con-
fundis superbiam vanitatis meae et quam
20 lucido exemplo me admones fugere ap-
parentiam humanam, declinare turbas
saecularium, eligere occulte vivere, optare
soli Deo innotescere, curam propriae
salutis prae omnibus agere nec ad ho-
25 minum aspectus aedificationis gratia sub-
ito procedere, sed potius verbum vitae
diligenti nisu observare, donec ad fructi-
ficandum caelitus fuerit admonitio facta.

Adiuva, dulcis Iesu, bone magister,
30 absconditae vitae tuae formam vigilanti

corde inspicere et me ipsum tibi interius
dedicare, abiectionem et absconsionem
semper diligere et de mundi rebus to-
taliter silere: quae tua sunt et divina,
summo desiderio amplecti et intra cordis ⁵
secretarium conversationis tuae clau-
dere librum.

[CAPITVLVM XVII.]

*De baptismo Iesu et nostra
sanctificatione in aquis.*

10

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, fons bonitatis et origo
virtutum, pro humili susceptione sacri bap-
tismatis, pro impletionem omnis iustitiae,
pro spontanea submissione sub prae- ¹⁵
cursoris tui manibus, a quo in Iordane
dignatus es baptizari consecrans nobis
baptismi fluentia, in quo cunctis bap-
tizandis, parvis videlicet et magnis, exem-
plum tribuisti, quatenus salutiferae re- ²⁰
generationis humiliter suscipiant sacra-
mentum, si caelestis regni voluerint
intrare mansionem.

Nos quidem in tuo baptismo abluti
sumus, nobis profuit illa sanctificatio, ²⁵
non tibi, qui labem peccati nullam ha-
buisti.

Laudo et honorifico te, o summum
venerandumque caput angelicis etiam

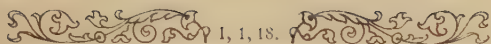
spiritibus tremendum, pro tua humillima inclinatione, descensione et humectatione in Iordane pro peccatis nostris abluendis.

Benedico et glorifico te pro revelatione
5 caelestium secretorum, pro summae Trinitatis praesentia manifeste ostensa, pro aeternae, vitae introitu patefacto, pro beati praecursoris tui Iohannis Baptistae mirifica illuminatione, humillima respon-
10 sione et prompta eius oboedientia.

O Iesu, rex altissime, quantum te hodie pro me vilissimo peccatore inclinasti, quanta divinae gratiae mihi dona modo declarasti. Respice in me et mise-
15 rere omnium peccatorum meorum, quae variis modis contraxi aperte et occulte.

Peto a te baptizari in spiritu et igne; in multis enim tuam offendi pietatem. Amplius lava me ab iniquitate mea et
20 a peccato meo munda me. Nemo enim mundus a sorde, nec infans unius diei, super terram, nisi tu solus mundus et mundator, solus sanctus et sanctificator, qui potestatem habes hominibus dimittere
25 peccata eorum secundum multitudinem miserationum tuarum.

Obsecro, Domine, vivat anima mea ob gratiam tui, nec memor sis iniquitatum mearum antiquarum, sed velut aquilae
30 renova iuventutem meam. Dimitte praeterita, fac cavere futura et novam mihi

infunde gratiam ad tuae divinitatis perpetuam gloriam promerendam.

[CAPITVLVM XVIII.]

*De ieiunio et temptationibus
invictissimi Iesu.*

5

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, pro sacro ieiunio tuo, quod in deserto quadraginta diebus ac noctibus ad dandam nobis abstinendi normam solitarius peregisti, ubi tamquam eremita cum bestiis eras sine hominum solacio, sed angelico nullatenus destitutus consortio religiosis omnibus magnum in hoc facto abstractae vitae exemplum commendando.

15

Laudo et honorifico te, Iesu Christe, cibus angelorum et hominum refectio, pro longo famis cruciatu, pro mira abstinencia et dura sanctissimi corporis tui castigatione, pro multis prolixis vigiliis, pro sanctis orationibus et purissimis meditationibus in vasta solitudine fideliter consummatis.

Laudo et superexalto te in aevum pro forti certamine contra diabolum, pro multiplici vexatione temptatoris nequissimi, pro contemptu omnium iniquarum suggestionum, pro prudenti responsione scripturarum ad eius obiecta, pro gloriosa

victoria trium principalium vitiorum ad perpetuam satanae confusionem et ad nostrae infirmitatis roborationem salubriter perpetratis.

5 Laudo et adoro te reverenter flexis genibus cum angelis sanctis digno honore tibi ministrantibus petens alimoniam vitae, subsidium gratiae, confortationem in tribulatione, fortitudinem in temptatione,
10 protectionem ab insidiis inimici, quamdiu dego in deserto huius saeculi.

Credo et confiteor, quia tu es Christus, filius Dei, Deus et dominus angelorum, creator generis humani ac redemptor in
15 nostrae carnis infirmitate per omnia probatus et temptatus, ut misericors fieres et nobis compatiendo a peccatorum languoribus nos sanares.

O pie Iesu, athleta fortissime, qui tam
20 strenue pro me ieiunasti, tam fortiter dimicasti et vicisti, da mihi contra mundum, carnem et diabolum viriliter certare et omnem impetum temptationis immobili corde repellere. Mitte in solacium
25 exilii mei sanctos angelos tuos, ministros lucis et pacis, ut me saepius visitent, fideliter custodiant, potenter adiuvent, benigne consolentur, copiosius benedicant et sanum ac salvum ad te, Dominum meum
30 Iesum Christum, post huius vitae terminum felici iucunditate perducant. Amen.

[CAPITVLVM XVIII.]

*De sancta praedicatione et salutari
doctrina Iesu.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, pastor bone et custos ovium tuarum fidelissime, pro caritativa sollicitudine pro animarum salute et pro ardenti desiderio evangelizandi verbum Dei in populo, qui post exitum tuum de deserto venisti regnum caelorum praedicare ac tuba salutari per totam Iudaeam intonuisti, ut omnes paenitentiam agerent, vitam mundi contemnerent et caelestia bona requirere festinarent. Eia dulcissime Iesu, quam diligenti cura circuisti vicos et plateas, oppida et castella, ut peccatores converteres, contritos corde sanares ac vere paenitentibus indulgentiam conferres.

Laudo et glorifico te ex totis praecordiis meis pro melliflua doctrina tua ac fervida praedicatione per totam Galilaeam atque Iudaeam diffusa nec non pro inclita fama tua ad exterarum nationes longe lateque divulgata.

Benedicta sancta labia tua linguaque gratissima, quibus totiens caelestis vitae dulcedinem expressisti et aeternae veritatis sententias insinuasti atque toti mundo

verum et admirabile lumen, quod tu ipse es, patenti voce annuntiasti.

Rogo te, amantissime Iesu, magistro-
rum optime, confer mihi salutaris doc-
5 trinae tuae fluentia sitibundo haurire
pectore, diligenter animadvertere, pru-
denter intellegere, suaviter degustare et
omnia exercitia mea secundum sacra
dicta oris tui debite formare, quia nus-
10 quam tam prompte et lucide perfectionis
viam invenio, sicut in sanctissimi evan-
gelii clarissimo speculo ad legendum mihi
et cunctis patefacto. In te, Domine, fons
aeternae sapientiae, lumen vitae ac totius
15 suavitatis plenitudo exuberat et perse-
verat. Inclina ergo cor meum in testi-
monia tua. Aperi aurem meam in verba
oris tui. Averte oculos meos, ne videant
vanitatem; in via vitae tuae vivifica me.
20 Licet enim simplex et facilis appareat
evangelicus stilus, est tamen profundus
et altus plenusque mysteriis caelestibus,
ad quae capienda totus mundus non
sufficit.

25 [CAPITVLVM XX.]

De gloriosis signis et benivolentia Iesu.

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, virtus Dei et sapientia
patris, pro tuis gloriosis signis et eximiis
30 miraculorum prodigiis, quibus mundum

magnifice illustrasti et mentes infidelium ad credendum tibi invitasti faciens plane apertis testimoniis et radiantibus signis intellegi, quia tu es Christus, filius Dei vivi, qui in hunc mundum pro redemp-⁵ tione hominum advenisti.

Laudo et honorifico te pro immensa caritate tua, quod ita largum et benivolum cunctis populis te exhibuisti, ut tam pauperes quam debiles, etiam et vilis-¹⁰ simi peccatores, ad te accedere auderent, eisque affandi et tangendi te liberam tribueres facultatem.

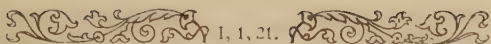
Benedicti oculi tui sole lucidiores, quos misericorditer super turbas ad te venien-¹⁵ tes sublevasti, quibus tanta pietate compassus es, ut absque refectione nequaquam abire in domos suas sineres, sed de paucis panibus et modicis pisciculis multa milia hominum semel et iterum²⁰ magno patrato miraculo superabundanter satiasti.

Benedictae manus tuae venerabiles, quas super varios aegros alacriter extendisti, ac tactu tui sacratissimi corporis²⁵ omnem infirmitatem et languorem celeriter effugasti.

Benedicti pedes tui speciosissimi saepius pro animarum salute fatigati et pulvere sordidati, quibus per terram huc³⁰ illucque ambulasti verbum vitae ubertim

seminando, nunc in montibus, nunc in loco campestri aperte docendo: qui etiam in testimonium sacrae doctrinae tuae miracula crebra operatus es paralyticos
5 erigendo, caecos illuminando, leprosos mundando, daemones eiciendo et mortuos deifice suscitando.

O inclite Iesu, lux mundi et salus populi Israel, vita, virtus et gloria nostra,
10 respice propitius infirmitatem meam et de corde meo omnem expelle passionem. Illumina oculos meos interiores, ut videam lumen caeli. Aperi aures intellegentiae meae, ut audiam, quid loquaris in me,
15 Deus meus. Erige me de grabato accidia, ut ambulem de virtute in virtutem. Rectos fac pedes meos in mandatis tuis et aridas manus meas roborata ad diligentiam laboris. Munda me a lepra carnis,
20 sana me ab ira furoris, deprime tumorem superbiae, eripe ab invidiae stimulo, defende ab ingluvie ventris, repelle pestem avaritiae, contere motus lasciviae. Haec sunt enim gravissimae
25 passionum aegrotantis animae et occultae agitationes daemonum a te, Domine Iesu, sanandae et in verbo virtutis tuae expellendae. Nemo potest haec spiritualia vulnera curare et interiora sanctitatis
30 signa operari, nisi tu solus, Deus omnipotens, qui dicis, et statim fiunt, prae-

cipis, et sine mora adimpletur verbum
tuum. Dic ergo animae meae: Mundare,
et mundabitur. Dic spiritui immundo,
qui me saepius temptat: Exi ab homine
et ne amplius introeas in eum. Dic animae
meae in omni tribulatione: Salus tua ego
sum, noli timere. Dic tantum unicum
verbum, et sanabitur anima mea.

[CAPITVLVM XXI.]

*De exemplis bonisque moribus Iesu et
de tribulationibus eius in mundo.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, exemplar sanctitatis,
forma morum, flos virtutis, odor vitae, laus
patientiae, pro omnibus virtutibus tuis et
suavissimis moribus, pro singulari man-
suetudine et optimis exemplis coram disci-
pulis tuis et omni populo Israel palam
exhibitis, quibus corda simplicium ad
dilectionem tuam dulciter invitasti; sed
et dura peccatorum pectora per affabili-
tatem oris tui ad paenitentiam commo-
visti, doctis etiam aedificationis exemplum
in omni actu tuo et doctrina praebuisti.

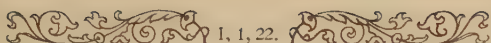
Laudo et glorifico te pro universis in-
commodis et necessitatibus tui corporis
in mundo perpessis, quas pro mortalibus
vermiculis homo mortalis effectus ab
ipso nativitatis ortu usque ad crucis pati-

bulum subire dignatus es saepius famem ac sitim, frigora et calores, laborem et fessitudinem, tristitiam et pavorem cum omni mansuetudine cordis tolerando.

5 Laudo et honorifico te pro multis et gravibus persecutionibus, pro malignis insidiis et indignis blasphemiis a scribis et pharisaeis tibi frequenter illatis nec non pro magna ingratitudine et invida
10 detractatione tibi reddita pro tam innumeris beneficiis et inclitis signis in populo gloriose peractis.

Laudor et superexalto te pro immensa caritate tua ad omnium hominum conversionem et salutem, pro crebris et
15 longis pernoctationibus in oratione deductis, pro gemitibus et lacrimis ex compassione effusis, pro gaudio et congratulatione omnium piorum ad fidem conversorum, pro magnifica gratiarum actione
20 et interna mentis elevatione, de tot mirabilibus operibus tuis in laudem et gloriam patris tui caelestis digne consummatis.

O summe venerande Iesu, clarissimum
25 vivendi speculum, tribue mihi pauperi servo tuo valde male adhuc morigerato honestissimos ac suavissimos mores tuos pia consideratione inspicere et omnes actus meos gestusque secundum normam
30 vitae tuae formare, ut discam mitis esse et humilis corde, ut sim sobrius in victu,

I, 1, 22.

simplex in vestitu, pudicus visu, maturus incessu, quietus mente, tacitus ore, providus actione, intus ac foris custoditus, vigil in oratione, devotus in meditatione, diligens ad laborem, patiens ad correptionem, promptus ad oboedientiam, tractabilis ad omne bonum, non tardus, non neglegens, non tristis, non turbulentus, non vagus, non clamorosus, sed pius, serenus, iucundus ac modestus.

10

[CAPITVLVM XXII.]

*De festo palmarum et humili equitatu Iesu
in Ierusalem.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, clemens salvator mundi ac misericors redemptor generis humani, pro tuae stupendae humilitatis declaratione et ineffabilis pietatis magnitudine, quam hodierna die dignatus es exhibere, cum supra dorsum aselli nudis pedibus ascendisti et cum multa turba ac laudibus puerorum sanctam civitatem Ierusalem introisti.

Laudo et glorifico te, inclite Iesu, fili David, pro sollemni reverentia a populo Israel tibi hodie impensa, a quo rex et propheta magnus agnitus es et altissimis vocibus praedicatus.

Laudo et honorifico te pro mira dilectione tua et invicta mansuetudine, quod ad illos homicidas voluisti lenis et spontaneus venire, a quibus te noveras
5 in brevi occidendum, pro quorum peccatis et malitiis uberes fudisti lacrimas praedicens ipsis, quanta mala futura sequerentur post gaudia praesentia.

Laudo et glorifico te pro fervido zelo
10 tuo contra delinquentes, quod statim ingressus es templum et vendentes ac ementes de domo patris tui expulisti, eo quod domum orationis speluncam fecissent latronum.

15 Et sicut iniustis avaris et animarum suarum venditoribus severus apparuisti, sic iterum valde pius et misericors egenis et debilibus extitisti verbum doctrinae ac opem curationis gratiose multis largiendo.

20 O inenarrabilis virtus Christi, o summa pietas filii Dei, quis loquetur potentias tuas, Domine, et auditas faciet omnes laudes tuas? Memento mei, Iesu, in beneplacito tuo; visita me in salutari
25 tuo. Veni, dilecte Iesu, et perduc me in sanctam civitatem Ierusalem, non quae occidit prophetas, sed quae construitur in caelis, ubi summa civium supernorum unitas. Ascende super pullum asinae
30 omnes leves et lubricos motus carnis meae domando continentiae freno.

Bonum est mihi portare Dominum meum et subditum esse legi tuae nec recalcitrare praecepto oboedientiae, sed cum patientia et mansuetudine onus impositum supportare. Nec umquam cessandum a labore est et a spirituali profectu, neque altera via eundum, sed in sancto proposito procedendum, donec te iuvante et ducente ad Ierusalem supernam veniatur, ubi pax est sempiterna. 10

Ideoque cum pueris Hebraeorum ad te devote exclamo dicendo: Hosanna filio David, salvifica me in excelsis. Ave, rex mundi, salvator domus Israel, quem prophetae ab origine mundi venturum praedicaverunt, et plebs Hebraea hodierna die cum gloria laudis gaudens suscepit. 15

Te adoro, te glorifico, qui in nomine patris tui venisti nos redimere de manu inimici et tuo pretioso sanguine Deo patri reconciliare. 20

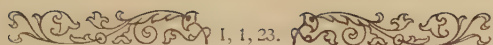
Obsecro quoque, Domine Iesu, intra templum cordis mei, et quidquid ibi maculosum perspexeris et profanum, expurga et elimina procul a me. Eice de tabernaculo tuo varias formas rerum saecularium, imagines locorum et personarum. Everte mensas nummulariorum, ne cupido avaritiae illiciat. Aufer strepitum iumentorum et columbarum, ne copia rerum temporalium me a caelesti de-

siderio retardet. Arripe flagellum de funi-
culis timoris tui confectum et expelle in
forti zelo omnes phantasias et spurcitas
diaboli, quas frequenter in ecclesia ora-
5 tionis tempore pessimus mercator dia-
bolus ostentare solet, ne anima mea gra-
viter temptata et vanis illusionibus allecta
in consensum ducatur atque improvida
iuguletur. Succurre, Iesu fortissime, et
10 non me permittas a laqueis diaboli et
propria iniquitate devinci. Praeserva a
malo, conforta in bono, ut aeternae dam-
nationis evadam pericula et tecum per-
gam in caelestis Ierusalem aeterna taber-
15 nacula.

[CAPITVLVM XXIII.]

*De cena Dominica, in qua post agnum
typicum Christus Iesus instituit corporis
et sanguinis sui sacramentum.*

20 **B**enedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, panis vitae et fons
aquae salutaris, pro tuo sacratissimo con-
vivio ultimae cenae cum discipulis tuis,
quod diu magno cum desiderio celebrare
25 desiderasti, quando tu, Domine, rex caeli
et terrae, cum pauperculis illis discipulis
et impio Iuda praesente in eadem mensa
et ex eodem uno catino cenasti et inter
prandendum sacrae exhortationis verba
30 dulciter protulisti ipsumque Iudam de

sua malitia benigna admonitione revocare studuisti.

Laudo et glorifico te pro immensa largitate excellentissimae caritatis tuae, quod post esum agni paschalis ad terminandam 5 legem veterem pretiosissimi corporis et sanguinis tui sacramentum in memoriam passionis tuae et perpetuae dilectionis tunc primum instituisti tradens hoc idem sacramentum tuis benedictis manibus 10 singularis devotionis affectu omnibus discipulis ad manducandum simulque ipsis et eorum sequacibus presbyteris ab eis ordinandis formam ostendens consecrandi ac deinceps usque in finem saeculi aucto- 15 ritatem plenam tribuens missam celebrandi.

O singularis et admiranda exhibitio caritatis! O superabundans liberalitas divinae largitatis, ubi donator venit in 20 donum, et datum penitus idem est cum datore! O digna et numquam praetermittenda memoria, in qua anima fidelis recolit mortem suam mortuam et vitam in suo dilecto, quem accipit, invenisse 25 perpetuam! O stupor super stuporem et suavitas super omnem suavitatem habere Deum veraciter praesentem, mirabili sub sacramento latentem, quem angeli sancti adorant supra se elevatum in caelo, clara 30 specie omnibus apparentem.

Ad huius sanctissimi sacramenti communionem digne percipiendam tribue, suavissime Iesu, cor contritum pro peccatis, conscientiam puram in confessione, 5 mentem elevatam in oratione, fidem fortem, spem magnam, affectum ardentem, devotionem lacrimantem, reverentiam cum amore, laetitiam iubilantem cum tremore et intima gratiarum actione, profundam inclinationem ex vera cordis 10 humiliatione procedentem ad divinae maiestatis tuae celsitudinem complacandam.

[CAPITVLVM XXIIII.]

*De lotionē pedum et sacro sermone
in cena Iesu.*

15

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, sancte sanctorum altissime, pro illo profundae humilitatis tuae et servilis obsequii exemplo maximo, 20 quod nobis ad imitandum demonstrasti et reliquisti, dum tu, sanctissime Deus, humilium servorum tuorum, pauperum scilicet piscatorum, pedes dignatus es tuis benedictis manibus ac flexis genibus studiosissime 25 abluere, extergere ac deosculare; sed et perfidissimi traditoris tui plantas consimili caritate lavare non omisisti, licet ipse tantis beneficiis ingratus in sua permaneret pravitate obstinatus, totus ab 30 intra sordidus et illotus.

O mira benignitas magistri in tam durum discipulum, o amicabilis obsecutio piissimi Domini in servum nequissimum, qui tantae fuit duritiae, ut nec familiaritate convivii nec humanitate obsequii⁵ nec suavitate colloquii a sua concepta malitia potuerit abduci.

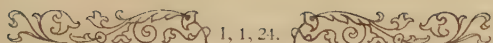
Laudo et honorifico te pro longo acubitu huius sacratissimae finalis cenae, in qua tam multa mira gessisti caritatis¹⁰ opera, ut ad ea digne commemoranda nulla sufficiunt tempora vel momenta.

Laudo et glorifico te, Iesu, consolator optime, instructor suavissime ac roborator validissime, pro illo eximio et longo¹⁵ divinoque sermone, pleno caritatis igne et dulcedinis favo, quem discipulis tuis post lotionem pedum et Iudae proditoris recessum lucidissima voce praedicasti, quo tristia ipsorum pectora confortare et²⁰ consolari adversus imminentes tribulationes studuisti spem certam de resurrectione tua pollicitans et de eorum confirmatione ex adventu paracliti, de assumptione ipsorum ab hoc exilio in caelestem patris tui mansionem multa pulcherrima contexendo eloquia. Ac tandem in fine huius sacri sermonis omnes pariter Deo patri in vera cordis unione fidelissime commendasti dicens: Volo, pater, ut omnes³⁰ unum sint, sicut et nos unum sumus.

Dehinc in hortum a tumultu populi separatum pro secreto orationis aptum cum discipulis introisti ibique ad initium dolorum et sacrae passionis te praeparasti
5 ita inquit: Sedete hic et vigilate mecum, donec vadam illuc et orem.

Obsecro te nunc, piissime Iesu, magister et Domine meus, ut mihi vilissimo peccatori et indigno mancipio tuo con-
10 cedas de tam caelesti sermone et tam vividis exemplis actuum tuorum intenta mente meditari. Da praecipue ad omnia humilia opera et servilia obsequia flectere cervicem meam durissimam et superbam
15 erubescientiam funditus vincere, quatenus non solum devotis fratribus et amicis, sed etiam contrariis mihi personis moribus vel membris distortis discam pietatis impendere ministeria. Non sit mihi
20 grave veniam pro meis neglegentiis petere, quando tu, Deus meus, verecundatus non es coram discipulis tuis sanctissima genua tua in lavando flectere. Tuo ergo admonitum exemplo iuva me im-
25 plere, quod de te audio et lego.

Verum quia valde defectuosus sum et multis malis affectionibus inquinatus, ideo opus est mihi magna purgatione ad diluenda peccata. Ad te igitur manus meas
30 expando et genua cordis mei humiliter flecto orans, ut non tantum pedes meos,

sed et manus et caput diligenter ac munde lavare digneris; multa enim contra te deliqui cogitatione, locutione, opere et omissione.

Lava itaque me, Iesu, ab omni sorde⁵ delictorum meorum, munda me ab omni inquinamento carnis et spiritus, ut plene purgatus tecum habere merear partem aeternae beatitudinis, quam omnibus dilectis tuis tecum in temptationibus per-¹⁰ severantibus te daturum promisisti.

Aperi etiam intellectum cordis mei ad clare percipiendum suavissimum oris tui sermonem in cena praedicatum. Sunt enim illa verba ardentissimae caritatis,¹⁵ suavissimae consolationis et altissimae intellegentiae. Scribe mandatum novum in corde meo, ut gemina caritate ardeat anima mea; conforta me in omni pressura et pro gaudio saeculari dulcissimam²⁰ sancti Spiritus consolationem mihi infunde.

Da veram pacem cordis, quam mundus dare non potest, da spiritum paraclitum, quem mundus non videt neque cognoscit.²⁵ Veni, Domine Iesu, et mansionem apud me facere digneris, ut tu in me et ego in te pariter in unum habitemus.

[TRACTATVS PRIORIS
PARS ALTERA.]

DE PASSIONE CHRISTI
SECVNDVM SCRIPTA QVATVOR
EVANGELISTARVM.

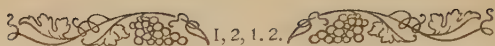
[CAPITVLVM I.]

*De venditione Iesu a perfido Iuda
traditore.*

BENEDICO et gratias ago tibi,
Domine Iesu Christe, summa⁵
bonitas et aeterna maiestas,
pro tua iniusta venditione pro
tam vili et modico pretio, quo venditus
fuisti triginta argenteis a proprio di-
scipulo. 10

Laudo et honorifico te pro tua mitis-
sima sufferentia perfidi discipuli, quod
adversus eum non es commotus neque
durius locutus, sed neque aliis eius ne-
quitias statim indicasti nec post tantum¹⁵
facinus ab officio et sacra communione
eum suspendisti, licet ipsum ad tuam
traditionem festinare praecognovisses.

O mansuetissime Domine Iesu, quanta
est patientia tua et impatientia mea. 20

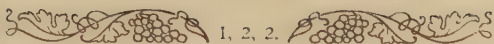
Vae mihi, quod tam parum possum de
fratre meo tolerare, si quid contra me
dixerit vel fecerit. Tu Iudam discipulum
tuum tanto tempore, cum esset venditor
5 tuus et traditor futurus, sine querela
supportasti: ego autem pro modica in-
iuria cito irascor et ad vindicandum me
seu excusandum varias cogitationes ima-
ginor. Vbi est tunc mansuetudo et pa-
10 tientia mea?

Adiuva me, Iesu bone, et mansuetu-
dinis tuae virtutem abundantius cordi
meo inserte, quia sine tua speciali gratia
et inspiratione neque tranquillitatis bo-
15 num possum inter tanta vitae huius con-
traria possidere.

[CAPITVLVM II.]

*De tristitia et pavore Iesu pro nobis
assumptis.*

20 **B**enedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, omnium fidelium con-
ditor et redemptor, pro doloroso initio
amarissimae passionis tuae, pro nimia
tristitia animae tuae, pro anxietate et pa-
25 vore infirmae naturae carnis, quam pro
nobis voluntarie assumpsisti, quando in-
stante hora traditionis coepisti pavere et
maestus esse. Atque eandem tristitiam in
auribus discipulorum tuorum non erubuisti

palam confiteri dicens: Tristis est anima mea usque ad mortem. O mira Dei dispensatio! Tu, Domine virtutum, qui paulo ante discipulos ad certamen roborasti, nunc morem geris infirmorum quasi viri-⁵ bus et animo destitutus.

Quod utique propter nos debiles et pusillanimes confortandos egisti salubrius, ne forte aliquis durius temptatus desperet de venia vel salute, si ad tolerantiam¹⁰ minus hilaris, aut ad subeunda quaedam carni suae contraria trepidus inveniatur et tristis, dummodo dicat tamen, quae te dixisse legitur: Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis. 15

Quaeso te, o amantissime Iesu, unica spes mea in omni tribulatione et angustia, fac me huius benedictae passionis tuae dolorosa initia compassivo corde rimari et ex tristi exordio ad amariora²⁰ contemplanda paulatim ascendere, ut in singulis dolorum tuorum passibus saluti-ferum animae meae remedium valeam apprehendere.

Da mihi patienti animo tristitias quas²⁵ cumque advenientes pro tui nominis gloria sufferre nec in desperationem ex multiplici tribulatione cadere, sed in aeternae dispositionis tuae beneplacito me ipsum ex integro resignare. 30

[CAPITVLVM III.]

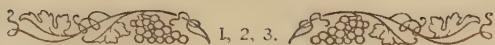
*Trina oratio et prostratio Domini Iesu
ad patrem et resignatio voluntatis.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
5 Iesu Christe, firmamentum angelo-
rum, refugium desolatorum, pro tua anxia
supplicatione ac humili super terram pro-
stratione, quia trina vice flexis genibus
patrem tuum caelestem devote et intende
10 exorasti, ut si possibile foret, calix pas-
sionis a te tolleretur, addendo tamen
semper: Verumtamen non sicut ego volo,
sed sicut tu.

Laudo et glorifico te pro forti certa-
15 mine contra mortis horrorem et acerbis-
simae passionis dolorem, quando tanto
amore divino accensus es, ut omnem
humanum pavorem excluderes.

Laudo et gratias ago tibi pro larga san-
20 guinei sudoris tui effusione, quando factus
in agonia prolixius orasti et contra na-
turam guttas sanguineas de tuo corpore
abunde sudasti.

Adoro et glorifico te pro humili sus-
25 ceptione angelicae confortationis, quam
tu, creator et rector caelestium spirituum,
pro nostrae parvitatís roboramine non
despexisti ab angelico ministerio recipere,
ut nos pusilli non ad transitoria solacia, sed
30 ad caelestia studeamus recurrere suffragia.

O dulcissime Iesu, quanto dilectionis ardore me dilexisti, pro quo tam ferventer orare voluisti, ut etiam supra liquores naturales ex magno patiendi desiderio calidum sanguinem usque in 5 terram profluentem sudares.

Laudo et honorifico te honore perpetuo, summe auctor animae meae et singulare exemplar vitae meae, pro plenaria resignatione tua, pro abnegatione omnis 10 propriae voluntatis et naturalis inclinationis partis sensitivae, qua poenam et mortem naturaliter abhorrebas: et tamen sine aliqua contradictione, cum patiendi hora instaret, sponte ac libere in volun- 15 tatem patris tui te ipsum mox resignasti dicens: Pater, non mea voluntas, sed tua fiat. In quo quidem verbo patrem caelestem altius glorificasti, nobis amplius promeruisti, diabolum potentius vicisti et 20 cunctis fidelibus tuis formam perfectionis, signum salutis et iter consummatae virtutis apertissime demonstrasti.

O adorande et semper memorande Iesu, precor te intimo cum affectu, tribue mihi 25 huius trinae orationis tuae fructum potiri et exemplum tuae abnegationis in assumpta religione perfecto corde aemulari. Da quoque recalcitrantem carnem spiritui viriliter subdere, omnem carnalem 30 formidinem abicere, saepius ad oratio-

nem recurrere, in oratione vigilanter persistere, spem de auxilio tuo pie concipere, tibi omnis rei exitum fideliter committere, omni propriae voluntati funditus abrenuntiare et ad quaecumque pati-
5 tienda animum semper habere paratum.

[CAPITVLVM IIII.]

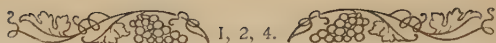
*Quomodo Dominus Iesus venit obviam
traditori suo.*

10 **B**enedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, liberator et salvator
noster, pro tua voluntaria ad passionem
promptitudine, quando post trinam ora-
tionem Deo patri oblatam, venientibus in
15 tenebrosa nocte saevissimis inimicis tuis
una cum traditore tuo Iuda nequissimo,
cum turba multa, cum gladiis et fustibus,
cum facibus et armis tamquam ad latronem
comprehendendum, mox illis obviam ul-
20 troneus processisti dicens: Quem quae-
ritis? Ego sum. Si ergo me quaeritis,
sinite hos abire. Ad quam sane virtutis
tuae primam vocem turbata est omnis
illorum superba audacia et magnam passa
25 confusionis ruinam. Nam statim ab-
euntes retrorsum ceciderunt simul in
terram. Quid ergo factum fuisset, si
duodecim legiones angelorum accito ve-
nissent? Sed siquidem pati veneras,

divina noluisti uti potentia, sed magis benignissima sufferentia. Ostendisti autem in modico verbo, quantum posses in maximo. Permisisti tamen impios ad horam dominari tibi et vehementer super te malignari, ut propria sponte te passurum demonstrares, ut opus nostrae redemptionis perficeres et scripturas adimpleres prophetarum.

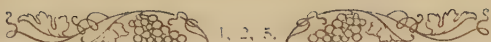
Laudo et glorifico te, innocentissime agne Dei, Iesu Christe, pro tua ineffabili mansuetudine et insuperabilis lenitatis virtute, quod adversus fraudulentissimum proditorem non es succensus neque praesentiam eius indignanter aversatus, sed potius amicabili dignatus fuisti colloquio solita illum pietate amicum appellans atque dulcissimum oris tui osculum, quo dignus non erat, amanter ei indulxisti dicens: Amice, ad quid venisti? Cuius etiam temeritatem, fraudem atque nequitiam humili corripuisti sermone: Iuda, osculo filium hominis tradis? Sed pro dolor ille nec veritus iustitiam nec molitus per amicitiam nequaquam manus suas a gravissimo continuit scelere, sed factus dux comitum malorum, qui consors fuerat apostolorum, dedit eis signum dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum. O nequissimum discipulum in piissimum magistrum!

O servum perfidissimum in dominum fidelissimum!

O quam miranda pietas, quam magnifica patientia illa tua, Iesu piissime, mitissime, quod in tanta persecutione et fraudulenta traditione non es oblitus veteris amicitiae et dulcedinis, sed pro grandi iniuria beneficium impendisti sanitatis, dum mutilatam a discipulo aurem servi
10 pontificis sacrae manus tuae tactu curasti ipsumque defensorem tuum Petrum ab invadentium laesione compescuisti dicens: Converte gladium tuum in locum suum. Calicem, quem dedit mihi pater,
15 non bibam illum? Quia sic oportet fieri.

Obsecro nunc, Deus meus, largire mihi fragili calamo ampliorem patientiam in casibus adversis, ne repentina ira me
20 superet, nec ulciscendi passio ad reddendam increpationem inflammet, quando contrariantium super me ruunt insultus, aut aliqua mihi obiciuntur, de quibus me aestimo innocentem. Da non timere ar-
25 guentem, sed in bono increpationes recipere et illum amicum meum reputare, qui durius me arguit et premit. Non mihi oriatur indignatio de austeritate monstrata, nec iniustae offensionis re-
30 cordatio in me moretur, sed tua benignissima malorum tolerantia ad voluntariam

roboret patientiam cum desiderio adhuc
deteriora pro amore tuo patiendi.

[CAPITVLVM V.]

Horrenda captio et deductio Domini Iesu.

Benedico et gratias ago tibi, Domine ⁵
Iesu Christe, spes sanctorum et
turris fortitudinis eorum in omni tribula-
tione, pro tua violenta ab odiosis hostibus
captivatione, pro audaci manuum sacri-
legarum iniectioe quaerentium te tenere, ¹⁰
pro torvo eorum contra te inspectu et
minaci armatorum clamore, pro dura et
crudeli tua alligatione, pro firma et im-
miti detentione, pro festina et confusiva
deductione ac inhonesta illa tractatione ¹⁵
cum laesiva stimulatione, quando a vilis-
simis et abiectis histrionibus cum furioso
tumultu pertractus es ad mortem, fugienti-
bus carissimis discipulis tuis et a longe
respicientibus cum gravi luctu atque ²⁰
maerore.

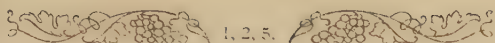
O rex regum, Domine, qui creaturis
omnibus dominaris et solus inter mor-
tales liber existis, quomodo te sic pateris
violenter capi ab iniquis manibus et tam ²⁵
viliter deduci ab hominibus, quos ipse
creasti et quibus bonum semper fecisti.
Heu quam grave in te commissum est
facinus, quam temere omnipotentiae tuae

derogatum, dum tu, liberator animarum,
funibus astringeris damnatorum, et qui
purus es ab omni peccato, captivus du-
ceris tamquam pessimus latronum. Sed
5 haec patientissime voluisti propter nos
sufferre, summe virtutum artifex, Iesu
piissime, ad dandum singularis mansue-
tudinis exemplum, ut adimpleres eviden-
tissimum illud Isaiae verbum: Sicut ovis
10 ad occisionem ducetur, et sicut agnus
coram tondente se obmutescet et non
aperiet os suum, oblatus est, quia ipse
voluit.

Compatere nunc, anima mea, super
15 dolore et captivitate amantissimi Domini
Dei tui omnia haec propter peccata tua
voluntarie patientis. Ingemisce profunde,
et lamentis madescant oculi, quod tam
indigne tractatur pro te unicus filius Dei.
20 Vide, quid faciunt impudentissimi canes,
impii Iudaei. En tenent Iesum captivum
et ligatum ducunt ad Annam et Caipham,
principem sacerdotum. At ille non re-
sistit, dum capitur, non murmurat, cum
25 ligatur, non recalcitrat, cum ducitur, non
maledicit, dum trahitur, sed vadit ut
mansuetus, tacet ut agnus, sequitur ut
innocens, patitur ut humilis.

Nunc precor te, Deus meus, ut huius
30 dolendae captivitatis tuae acerbitas fre-
quenter ad cordis mei intima veniat et

maxime matutinali tempore ad sanctae orationis fervorem me excitet, omnem torporem repellat, alacrem atque vigilem in laude tua perseverare faciat, ut saltem aliquid laboris tuae redonem caritati, qui 5 pro me nocturno tempore natus, nocturno tempore traditus, captus et funibus ligatus fuisti. Ero ergo memor nocte nominis tui, Domine, pensando, quanta passus sis pro me vilissimo peccatore. 10

Dura vincula tua libertatem veram mihi praebeant, ab inutili evagatione me restringant et in servitio tuo sub firma disciplina conservent. Non sit mihi difficile me ipsum frangere et relinquere, 15 sed libenter iussa maiorum per oboedientiae tramitem sequar nec verear duci, quo non volo, dummodo tibi gratum sit, quod iubetur. Numquam rebellis inveniar, numquam litigiosus, non audax, 20 non clamorosus, sed pius, tractabilis, paratus et non turbatus, ut custodiam mandata tua et cum humili devotione sanctae ecclesiae ritus observem et caerimonias. Inclina cervicem meam sub in- 25 stitutis regularibus et manus meas laboribus innecte sanctis. Vagari et otiari absurdum semper sit; vivere sub rigore et passiones proprias vincere summe desiderabile mihi duro et indomito efficiatur, 30 et tuae captivationi et vinculationi in

modico passu per interiorem conformitatem valeam correspondere.

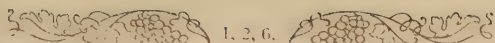
[CAPITVLVM VI.]

*Derelictio Domini Iesu et fuga
apostolorum.*

5

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, pastor bone magisterque benigne, pro tua maxima derelictione seu desolatione in illa extrema necessitate, quando ab omnibus discipulis et notis tuis inter hostes saevissimos fuisti solus derelictus. Nam fratres tui et amici specialissimi, qui pro te mori et animam dare spoponderant, adveniente necessitate articulo omnes simul te deserto fugam acceperunt.

Laudo et honorifico te pro illa compassione poenali cordis tui, qua condoluisti discipulorum tuorum scandalizationi et discursui, quando te pastore in medio luporum posito illi tamquam oves gregis, sicut eis praedixisti, in propria sunt dispersi. O quanta tristitia, quantus dolor et gemitus in corde erat discipulorum, cum dominum et magistrum suum, quem omnibus relictis secuti fuerant, tam violenter a se tolli et in mortem trahi conspicerent. Sed tu, Domine, qui omnia nosti et nihil sine causa fieri

permisisti, tantam infirmitatem in electis membris ad futurum maius bonum procurasti. Denique ex hoc casu ad propriam fragilitatem sunt reducti et aliis infirmis fratribus compassibiles magis effecti atque postmodum omni tempore in maiori cautione et spiritus fervore manserunt humiles et devoti.

O quam utile mihi est hunc locum diligentius intueri et numquam de me ipso quid grande praesumere. Licet enim interdum aliqua gratia novi fervoris adsit oranti, nescio tamen quamdiu perseverabit, aut quid in tempore temptationis imminere possit. Si enim columnae caeli, apostoli Christi, in hora tribulationis concussi sunt, quid tunc de fragilissimo et inani homunculo aestimandum est, si in eum levis temptatio ingrūerit? Quidam etiam, Domine, inculpant graviter apostolos sanctos, quod ita turpiter te reliquerunt et timore fracti evadere quaesierunt, sed non vident, quam cito ipsi a veritate amore vel odio cotidie avertuntur.

25

Precor itaque te, carissime Domine, ne me sinas ad tantam vesaniam cordis devenire, ut a sancto proposito semel arrepto discedam, sed sequar te, quocumque ieris, sive in vitam sive in mortem. Non fugiam a te tempore adversi-

tatis neque post concupiscentias meas
vadam peccatis consentiendo, sed pro
amore tuo et virtute sectanda laboribus
et diversis angustiis viriliter me exponam,
5 ne te summum bonum ob propriam in-
ertiam amittam. Non mihi veniat pes
superbiae de aliquo bono opere, nec
praesumptuose cum Petro loquar me
ipsum alicui homini praeferendo aut ce-
10 teris coaequando, sed cum timore tuo
semper agam meam fragilitatem humiliter
respiciendo.

Sit mihi lapsus sancti Petri et aposto-
lorum fuga cautela peccati, et non scan-
15 dalum. Sit mihi eorum reditus ad paeni-
tentiam spes magna ad reimpetrandam
misericordiam post ruinam. Non est enim
aliquis tam sanctus, quin in aliquos venia-
les quandoque labatur defectus. Quando
20 etiam contingit, ut ab amicis et notis re-
linquor desolatus, aut quando a multum
dilectis vilipendor tamquam alienus et
inutilis, tunc mihi pro singulari remedio
tribue tuae gravissimae derelictionis et
25 abiectionis recordari et omni humana con-
solatione libenter velle privari, quatenus
vel in modico tuis tribulationibus merear
configurari.

Indulge mihi, clementissime Iesu, quod
30 te saepius offendi, tam faciliter ad vani-
tates defluxi nec cor meum in eo, quod

1, 2, 7.

proposui, diligenter stabilivi. Heu quotiens respicio et in quam multis, quae nihil important, tempus expendo et tuam pro dolor passionem non attendo. Tu per artam viam me praecessisti, et ego siccis pertranseo oculis, quasi nihil ad me pertineat de doloribus tuis. Memento insipidi cordis mei et amorosam mihi infunde tuae amarissimae passionis recodationem.

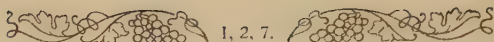
10

[CAPITVLVM VII.]

Praesentatio Domini Iesu coram Anna sacerdote.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, dux vitae et auctor salutis nostrae, pro tua prima praesentatione coram Anna sacerdote, ubi de multis interrogatus et in maxilla pro humili et veridica responsione dure fuisti percussus.

Laudo et honorifico te, gloriose rex Christe, pro illa inhonoratione et contumeliosa alapisatione ab impudentis servi manu tibi iniecta, quando ad tui oris responsum fortissimum in faciem tibi reddidit ictum dicens: Sic respondes pontifici? Cui rursum tu, benignissime Iesu, imperturbabili mente et ore placidam dare responsionem non praetermisisti ita inquiring: Si male locutus sum, testi-

monium perhibe de malo, si autem bene,
quid me caedis? O nefandissimum et
vilissimum servum, qui tam amabilem
creatoris sui faciem non timuit noxiis
5 manibus suis percutere! O quam in-
effabilis virtus lenitatis in te emicuit,
Iesu venerande, qui tam iniuriosam per-
cussionem non subita animadversione
vindicasti, sed deliberata potius ratione
10 caedentis animum correxisti.

Aspice nunc, Christi fidelis, et proba,
an pro amore Iesu ictum in maxilla ferre
possis. Ecce si non vales austerum ver-
bum sine commotione perpeti, quomodo
15 sustineres percussuram maxillae? Doles
de Domini tui iniusta laesione, sed am-
plius dolendum, quod ita invalidum te
sentis ad ferendas parvas iniurias pro
Christi honore. Proponis fortia, medi-
20 taris excelsa, sed ad primam conviciantis
perturbaris vocem et infirmiolem te in-
venis, quam putabas. Ad Iesum igitur
confuge et pro virtute patientiae ipsum
multo instantius deprecare.

25 O Iesu bone, virtus et fortitudo animae
tribulatae, doce me argutiones et ob-
locutiones tranquillo corde suscipere at-
que iniustas querelas contra me citatas
indignando ore non defensare, sed has
30 miti silentio vincere, aut, si loqui oportet,
grata sermonis placatione adversariis re-

1, 2, 8.

spondere. Da sermonem rectum et pium in os meum in omnium adversantium praesentia et, dum contra me saevit manus impia, pro scuto inexpugnabili tribue, benignissime Iesu, humilem et inturba-⁵ bilem mentis constantiam.

[CAPITVLVM VIII.]

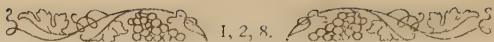
De trina negatione beati Petri apostoli.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, praecognitor futu-¹⁰ rorum, qui ferventissimo discipulo tuo Petro lapsum suum ad cautelam praedixisti.

Glorifico te pro dolenda illa inhonoratione trinae negationis Petri apostoli,¹⁵ qua tunc maxime inhonoratus fuisti, dum ad infirmioris sexus vocem te nosse negat dicens: Non novi hominem.

Laudo et superexalto nomen tuum in aeternum pro benigno illo respectu, quo²⁰ dignatus es beatum Petrum misericorditer respicere, ut statim galli cantu bis facto reatum suum agnosceret atque sine mora de medio iniquorum exeundo magna ex corde contritione gravissimum nega-²⁵ tionis suae delictum amarissime defleret.

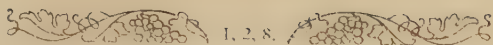
Qui nequaquam in desperationis foveam ut infelicissimus Iudas irreparabiliter cecidit, sed tua ineffabili misericordia prae-

servante de copiosissima miserationum
tuarum largitate et saepius sibi experta
pietate confisus ad salutaris paenitentiae
remedium per acerba lamenta cucurrit.

5 Et ideo infinitae miserationis portam la-
tissime sibi invenit apertam.

O inaestimabilis pietas salvatoris! O in-
exhaustibilis fons patens miserationis di-
vinae superemanantisque gratiae, unde
10 peccator maximam spem veniae, et iustus
larga gratiarum munera haurire consuevit.
O quis mihi nunc tribuat fontem invenire
lacrimarum, ut cum beato Petro peccata
mea digne deplem, quatenus delictorum
15 meorum veniam gratiamque amissam eius
nunc intervenientibus meritis merear re-
cipere? Cecidit Petrus timore mortis de-
victus veritatem ter negando, sed ego
cotidie in multis aeternam offendo veri-
20 tatem levi occasione a via virtutis de-
clinando. Petrus dum caderet, repente
surrexit, ego citius cado, tardius resurgo,
raro plango, male me custodio, pericula
non satis evito. Petrus amare planxit,
25 peccati occasionem lapsu doctus fugit,
secretum quaesivit lacrimandi locum lavit-
que precibus luctuosis, quidquid macu-
losum contraxit verbis incautis. O felix
lacrima, quae tam cito commissa delet
30 crimina, et qua etiam perdita recupera-
tur gratia.

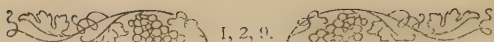

Memento mei, sancte Petre, et mihi fragili compatere peccatori multis gravibus passionibus involuto, ut non corruam sub onere vitiorum nec nimia absorbear tristitia post eventum malorum. Habes⁵ enim compassionem ceteris ampliore cum his, qui prolapsi sunt, et nosti, quanta Dominus misericordia tibi subvenit.

Succurre ergo, pie pastor, erranti ovi-¹⁰ culae, extrahe lapsum de omni sorde, consolare tristem, confirma pusillum corde, protege ab adversario, custodi a multiplici laqueo et perduc tecum animam fratris, pro qua mortuus est Christus, in¹⁵ regnum supernae felicitatis, ubi tu ianitor et princeps existis.

Sed, o bone ac clementissime Iesu, rogo te intimis suspiriis, respice in me piissimis illis oculis, quibus Petrum post²⁰ negationem tui respexisti, et sanctae compunctionis gratiam mihi citius infunde ad abluendum, quidquid contra te sponte seu negligenter deliqui. Audi gemitum cordis mei, sana contritiones²⁵ malae conscientiae, redde lumen novae gratiae, nec velis animam deperire paenitentis, pro qua redimenda multis te exposuisti doloribus et iniuriis ac tandem horrido supplicio crucis.

30

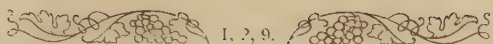

[CAPITVLVM VIIII.]

*Deductio Domini Iesu ab Anna ad Caipham
sacerdotem et statio eius coram eo.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
5 Iesu Christe, summe sacerdos et
pontifex aeternae, pro tua despectiva edu-
catione ab Annae domo usque ad Caipham,
principem sacerdotum, ubi scribae et
seniores ad confingenda maligna contra te
10 consilia convenerant. Heu quam infelici
gaudio sunt repleti, cum te vinctum ad
se trahi conspicerent, quem diu antea
corpore capere desiderantes tenere non
poterant, quia nondum venerat hora tua.
15 Sed haec est hora eorum et potestas
tenebrarum a Deo permissive eis con-
cessa, ut impleant odium longo tempore
conceptum et inveteratam malitiam aperte
iam ad effectum perducant tibi ad gloriam,
20 fidelibus ad salutem, incredulis autem ad
poenam aeternam.

Laudo et glorifico te, reverende Iesu,
pro verecunda statione tua coram prin-
cipe sacerdotum et cunctis senioribus
25 populi tuam amabilem faciem proterve
aspicientibus, ubi a falsissimis testibus
graviter accusatus es, a summo pontifice
multis sermonibus interrogatus atque
districte adiuratus pro responsione veri-

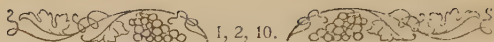

tatis, de blasphemiae crimine calumniatus
ac tandem ab omnibus mortis iudicio altis
vocibus fuisti condemnatus.

Laudo et honorifico te, nobilissime
Iesu, pro singulis iniuriis et mendaciis⁵
tibi impositis, pro humili reverentia tua
diuque servata taciturnitate inter tanta
accusatorum praviloquia, quibus nullum
querelae vel murmuris ostendisti signum,
sed summae lenitatis exemplum. 10

Intuere nunc seriosa consideratione,
devote amator Christi, quanta in Iesu
relucet excellentia humilis sufferentiae.
En quam indigna cogitur audire vitu-
peria, quem laudant agmina caelestia.¹⁵
Nam pro vera responsione sibi irrogatur
blasphemiae culpa. Sed omnes profecto,
qui hoc loquuntur de Christo, blasphe-
matores fiunt et nimis enorme crimen
incurrunt. Verum, quia Iesum Dei filium²⁰
non credunt, omnem nequitiae artem
vesana mente in eum perpetrant. Ille
autem sustinet et tacet magisque vincit
et triumphat, dum se ab impiis patitur
conculcari. 25

Quamobrem tu, anima fidelis, de op-
probriis tibi obiectis desine conqueri et
noli adversariis tuis talionem optare vin-
dictae. Sustine et deprime te sub onere
tribulationum temporalium nec velis in³⁰
hoc saeculo prosperari Christo eligente

contemptum. Erubescere, superbe, de honoribus, de altis sedibus, de pompis et ornatis vestibus Christo usque ad extrema paupere facto. Scandalosum est
5 tibi humanos quaerere favores et terrenas affectare iucunditates Christo omnimode contraria praeferente.

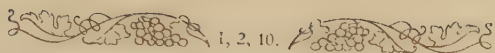
O reverendissime Iesu, decore nimis et mansuete, tribue mihi infelici peccatori optatam tuae propitiationis gratiam
10 et doce me vividis exemplis tuis pravorum contumelias et terrores non pavescere atque pro accusationibus non recte prolatis minime turbari, sed et
15 libenter pro perpetratis veniam postulare tibi ac superioribus meis tota humilitate substerni, quatenus tuae pietatis dona merear abundantius recipere et de receptis gratias tibi devotiores referre.

20

[CAPITVLVM X.]

*Contumeliae, illusiones et percussiones
capitis Domini Iesu.*

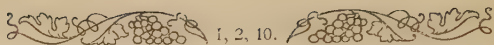
Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, honorificentia et gloria sanctorum, pro gravissimo contemptu
25 tuo et irreverendissimo tractatu, quando post datam mortis sententiam a crudelissimis servis tam indecenter multis contumeliosis verbis affectus es et illusus

1, 2, 10.

nec non crebris ac duris tusionibus in facie et in capite percussus. Heu pulcherrima facies tua, in quam videre delectantur angeli, foetidissimis Iudaeorum sputis turpiter est deformata atque pal-⁵mis extensis valenter ictibus caesa. Nec dubium, quin recens cruor narium cum oculorum threnis sit subsecutus abunde. Collum tuum nitidum pugnis creberrimis a colaphizantibus acriter est contritum.¹⁰ Oculi tui limpidissimi, qui super iustos semper manent aperti, more fatuorum in derisum sunt velati. Reverendum caput tuum omnibus creaturis praelatum ab inquinatis peccatorum manibus fortiter¹⁵ percutitur, atque cum ludibriosi clamore tibi insultatur et dicitur: Prophetiza nobis, Christe, quis est, qui te percussit.

Quis has multiplices tuas iniurias, Do-²⁰mine, sine grandi gemitu et dolore cordis potest audire? Excedit quippe magnitudo tolerantiae tuae humanum patiendi modum, et compungit vehementer amativa corda piorum gravitas tantorum op-²⁵probriorum. Factus es alienus amicis, derelictus a notis, subsannatio et illusio his, qui oderunt te gratis et annuunt oculis. Heu Domine Deus, laetitia curiae caelestis, quomodo sic te pateris tam-³⁰quam stultissimum hominum ab impiis

illudi, conspui et percuti? Ah furentes
Iudaei, totam noctem illam ludibriis et
verberibus in te expenderunt et poenis
se tuis satiantes paene incognoscibilem
5 faciem tuam cunctis reddiderunt. Per-
mansit autem in te mansuetudo infati-
gabilis et decor animae incomparabilis,
quam cernere nequibant tortores impii.
Verumtamen electis omnibus effectus es
10 multo pulchrior et carior secundum in-
ternum mentis aspectum, quo ab eisdem
cerneris, summe Deus, haec omnia pro
amore innocentissime passus.

Rogo te, o patientissime Iesu, quatenus
15 huius maximi contemptus tui nimietate
acute pensata doceas me propriam atten-
dere vilitatem et quam iuste merui pec-
catis exigentibus ab hominibus despici
et reprobari. Miserere imperfectioni
20 meae et conforta cor meum ad tole-
randa austera hominum verba, vel quando
in faciem mihi ingeritur verecundia pro
excessibus. Tu enim multa contumeliosa
verba pro me despicabili peccatore mi-
25 tissime pertulisti, quia summe humilis
fuisti, insuper et vincula et verbera sine
querela. O quam dissimilis sum tibi,
quam longe disto ab humilitate vera, qui
propter modicam iniuriam vel inconside-
30 ratum verbum in hominis displicentiam
cado. Et cum propter utilem mihi ar-

gutionem maximas gratias agere deberem, e contrario sine fructu impatienter contristor.

Quaeso, Domine, indulge mihi haec commissa mea et quod frequenter te⁵ offendi levitatibus meis nec cor meum in puritate conscientiae custodivi neque, prout dignum est, tibi et omni rationali creaturae me ipsum debita reverentia subieci. Da mihi salubrem tristitiam cum¹⁰ fonte lacrimarum. Da amorem disciplinae in memoriam alaparum tuarum. Da fortem patientiae palmam inter rigidas accusationes servare et contemptu me dignum verissime iudicare.

15

Sit dura capitis tui percussio omnium dolorum meorum corporalium mitigatio, et derisiva oculorum tuorum velatio curiositatem oculorum meorum coerceat, foeda formosi vultus tui consputatio²⁰ omnem carnalem affectum in me reprimat doceatque non attendere, quod nitet exterius, sed potius venerari, quae intus latent, animae virtutes. Ludificationes tibi factae omnem levitatem morum²⁵ iocositatemque vanam a me repellant, et extrema dignitatis tuae vilificatio omnem honoris concupiscentiam in me extinguat et ad abiecta et humilia semper inclinet. Amen.

30

[CAPITVLVM XI.]

*Praesentatio et statio Domini Iesu
coram Pilato.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
5 **I**esu Christe, iustissime iudex vi-
vorum ac mortuorum, pro confusiva illa
praesentatione tua coram Pilato praeside.
Siquidem mane facto hora primarum
convenientes simul in unum omnes prin-
10 cipes sacerdotum et inito pessimo con-
silio, ut te morti traderent, per manus
lictorum suorum vinculis innodatum ho-
mini incircumciso ac gentili praesidi te
obtulerunt gravissimis accusationibus in-
15 nocentiam tuam inculpantes, malefactorem
ac gentis suae subversorem audentes di-
cere, quem prophetae sancti olim magnis
laudum praeconiis mundi salvatorem ce-
cinerunt.

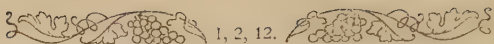
20 O horrenda Iudaeorum impietas, inno-
centem falsis criminari testibus, auctorem
vitae velle occidere, Christum regem
petere crucifigi, sanctum et iustum morte
turpissima optare damnari. Confundantur
25 et reveareantur omnes, qui te persecun-
tur, quoniam digni sunt deteriora pati
supplicia.

Laudo et glorifico te, venerande Iesu,
pro magna morum tuorum probitate ac

reverenda statione ante tribunal iudicis Pilati monstrata, ubi tu sicut agnus mansuetissimus in praesentia accusatorum tuorum vinculis alligatus stetisti inclinato capite, defixis in terram oculis,⁵ placido vultu, paucis verbis, voce submissa, paratus ad opprobria et ad verbera promptus.

Vide nunc et considera, religiose Christi discipule, qualiter Dominus et salvator¹⁰ tuus, rex et iudex omnium, patitur se trahi ad iudicandum subiciens se humiliter et sponte potestati saecularium, in quo saluberrimae subiectionis tibi praeformavit exemplum, ut discas et tu,¹⁵ qui in multis vere culpabilis es delictis, temet ipsum accusare in capitulis necnon patienter ferre, cum fueris ab aliis proclamatus. Subde te humiliter iudicio praelatorum nec audeas resistere po-²⁰ testati a Deo constitutae, si poenas optas evadere inferni, sed pro amore Iesu iniuste iudicati fer patienter, etiamsi quid grave contra te fuerit dictatum. Non transeat inaniter a corde tuo mira Dei²⁵ patientia inter tam multa falsa crimina sibi obiecta. Igitur ad sancta Iesu vincti vestigia procide veniam precando et gratiam, ut tibi indulgeat negligentias universas et potius in hoc tempore miseri-³⁰ cordiae excessus tuos corrigit, quam in

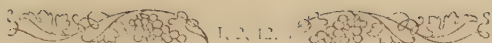
posterum reservando cum reprobis te
damnet in perpetuum.

Miserere, Iesu bone, miserere mei pec-
catoris, quoniam in te confidit anima
5 mea. Inspira spiritum bonum, qui me
ad ferventiozem profectum inflammet, ut
studeam me ex toto cordis affectu hu-
miliare, inclinare et subicere praelatis
meis ac omnia portare, quae mihi fuerint
10 imperata. Da non vereri humana iudicia
nec indignanter accusationes recipere,
sed optare exercitari, argui et disciplinari,
ut tumor elationis funditus conculcetur,
et propria voluntas ad nihilum redigatur,
15 sicque amor tui ex contemptu mei per
singula momenta potentius excrescat et
in sublimius rapiatur.

[CAPITVLVM XII.]

20 *Quomodo Dominus Iesus fuit ab Herode
despectus.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, aeterna patris sapien-
tia, veritas summa virtusque Dei infinita,
pro ignominiosa illa despectione et amaro
25 derisu, quo ab Herode et exercitu eius
fuisti despectus et derisus. Ipse quippe
Herodes ex multo tempore desiderabat
te videre et curiositate ductus aliquod
signum sperabat fieri. Sed cum respon-

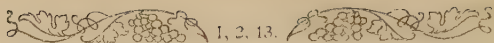

sum illi ad vocem inquisitionis non dares
nec signum, quod pro tunc utile non
erat, ostenderes, quia hora patiendi erat,
non signa operandi, mox commotus a
reverentia tua avertitur et pro insipiente ⁵
reputans elata mente te sprexit ac alba
indutum veste illusit et Pilato remisit.

Laudo et honorifico te, inclite Iesu,
pro magnis fatigationibus et importunis
tractibus tuis, cum per vicos et plateas ¹⁰
Ierusalem de loco ad locum, de iudice
ad iudicem cum derisivo clamore fuisti
ductus et reductus, ubique graviter ac-
cusatus, ubique diffamatus et post multas
interrogationes et longa examina ad cru- ¹⁵
cis patibulum postulatus.

O quam singularis in hac vice pa-
tientia in te refulsit, quae tantis illusio-
num stimulis non cessit. Haec namque
recordatio publicae despectionis tuae du- ²⁰
ram mentem valde compungit, iratam
mitescere facit et devotam provocat ad
lamentum. Ecce tu, Deus altissimus, hu-
miliaris ut novissimus, tu omnium po-
tentissimus reprobaris ut miserrimus, tu ²⁵
omnium sapientissimus derideris ut stul-
tissimus, tu omnium innocentissimus iu-
dicaris ut sceleratissimus.

Vae mihi infelici peccatori gravi ma-
lorum onere presso: qui ex merito pro- ³⁰
priae actionis dignus sum aeternis deputari

suppliciis, pro quo tu, pie sancte et iuste Deus, non es dedignatus derideri et contemni, ut ab illusionem daemonum et perpetua morte me miserum liberares.

5 Obsecro te igitur, virtuosissime Iesu, quem nulla aspera exacerbare potuerunt nec abiecta, ut amputes a me omne vanum et curiosum extrinsecum, et discam vilis aestimationis habitu contentari, quia
10 turpe est, ut terra et cinis in vestitu quaerat decorem aut mollitiem, ubi tu, rex caeli, in alba veste fuisti despectus. Antepone oculis meis opprobrium tuum et derisum et doce me per viam despectionis te sequi ac de proprio gaudere contemptu, non confidere in filiis hominum nec in mundi principibus neque in potentia amicorum, sed toto corde cuncta terrena cum suis amatoribus de-
15 spicere, te autem, Dominum Iesum, salutis meae auctorem, inviolabili constantia sectari et, quantas contumelias pro me indigno sustulisti, iugi memoria retinere.

[CAPITVLVM XIII.]

25 *De furibundo Iudaeorum clamore:
Crucifige, tolle eum.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, perpetua laetitia sanctorum, pro grandi et insolenti tumultu

frementium Iudaeorum adversus te furibunde clamantium: Tolle, tolle; crucifige eum. Heu quanta saevitia infelicium Iudaeorum, quam inhumana crudelitas pontificum et Pharisaeorum, qui nullo timore⁵ ab occisione tua deterrentur, nulla ratione ab innocenti sanguine compescuntur. Flectitur gentilis iudex ad aliquam pietatem, sed indurantur Iudaei ad acriorem malignitatem. Nititur Pilatus te excusare,¹⁰ quaerit modum dimittendi, allegat, quia nullam in te causam mortis inveniatur, sed obnituntur immemores omnium bonorum Iudaei reclamantes: Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris. Omnis enim, qui¹⁵ se regem facit, contradicit Caesari.

Heu quam falsissime haec contra tuam humilitatem mentiuntur, qui nec verbo nec facto temporales honores quaesisti, immo facto signo mirifico, cum te²⁰ regem facere populus de paucis cibariis satiatum decrevisset, mox ad montis secretum effugisti solus ibidem in orationibus latitando.

Sed nec ista mala sufficiunt, addunt²⁵ deteriora prioribus, quibus iudicis animum incitent ad exequendum deicidium. Nos legem, inquiunt, habemus, et secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Haec audit praeses, terretur,³⁰ interrogat, unde sis, quaerit: Quid est

veritas? sed non accipit responsum, quia
 Iudaei nimis importune flagitant mortis
 iudicium. Tandem postulationi iniquis-
 simae assentit iniquus nimis eorum im-
 5 probitatibus ac principum favoribus de-
 flexus.

O quam amarum fuit et scandalosum
 per totam Ierusalem de benedicto Iesu
 maledictionis divulgari verbum: Cruci-
 10 fige, crucifige illum. Quis amantium non
 condoluisset et flevisset, si forte contra
 amantissimum Dominum suum Iesum
 execrabiles crucis clamores geminari
 audisset! O quam lugubris vox, quam
 15 maestissimus rumor tunc piissimae matris
 virginis aures implevit, dum crudelis
 sententia populi ac tumultuosa crucis
 petitio ore cunctorum in altum ferebatur!

Ingemisce, devote Iesu servule, et de
 20 imo pectoris tui arcano compunctionis
 trahe spiritum. Disce, quo dolore cor
 Dei genetricis concutitur, cum ad vile
 crucis suspendium benedictus filius eius
 petebatur. Ipse, qui angelicas in caelo
 25 voces semper audit resonare: Sanctus,
 sanctus, sanctus, nunc maledictas Iu-
 daeorum linguas intonare audit haec sibi
 acclamantes: Tolle, tolle, crucifige. Quem
 paulo ante in festo palmarum pueri laetis
 30 vocibus canendo laudaverunt, nunc mu-
 tato ordine horum parentes vesana mente

1, 2, 13.

ad crucifigendum petunt et dicunt: Non hunc, sed Barabbam.

Speculare seriose hanc horam, dominicae passionis amator, et contra pessimos rumores saeculi aures cordis tui⁵ firmiter claude atque ad miserabilem clamorem crucifixionis Iesu auditum resera. Dico tibi, anima fidelis, sanius hic intendis, quam astris caeli scrutandis. Si vere Iesum diligis, sine amaro gemitu¹⁰ hunc locum non permeabis.

Cum igitur mundus tibi adversatur et multa super te impropria iactaverit, ne frangaris verbis sinistris nec minis adversantium, sed memento patientissimi¹⁵ Iesu ac maledicorum verborum, quae pro te sustinuit, et surda aure frivolos sine abire rumores. Cum etiam tua bene gesta in malum trahuntur, et plures dispositioni tuae se opponunt nolentes²⁰ verbum tuum admittere, fer mansuete haec omnia, quia non es innocentior Christo, cui insultatum est: Crucifige, crucifige eum. Praescito igitur, quoniam in via Dei multos patieris contradictores²⁵ nec eris antea Deo commendatus, nisi in variis passibus fueris pro ipso exercitatus. Ipse quippe dixit suis dilectis amicis: Beati eritis, cum vos oderint homines et exprobraverint propter fi-³⁰ lium hominis. Sequere ergo innocentem

Iesum ab hominibus quidem malis in terra reprobatum, a Deo autem patre electum ac gloria et honore coronatum in caelo. Non te superent transitoriae
5 maledictiones, cui aeternae gloriae pondus est a Deo paratum.

Nunc itaque supplico immensae caritati tuae, amicabile Iesu Christe, ut ad
10 magnae compassionis gratiam cor meum accendas et tanto amoris tui igne fervere facias, ut quaeque maledicta ac criminum obiecta pacifica mente tolerare
gaudeam nec hominum terrores vexationesque pertimescam, sed te imitari per
15 crucis opprobrium totis viribus concupiscam. Accinge me contra carnis incentiva et da castigatione digna motus crucifigere noxios lacrimisque abluere
culpas iam ante contractas nullique vi-
20 tioso incursui adhibere ex deliberatione consensum. In omni denique colluctatione spirituali et cordis pressura mihi succurre et defende me ab inimici fraude
vivificae crucis signo, quod licet tibi
25 praeparatum fuit in contumeliam, mihi fiat remedium, ut et ego gratam tibi hostiam laudis per sanctae crucis victoriam devote reportem.

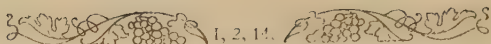
[CAPITVLVM XIII.]

*Denudatio, alligatio ad columnam et
flagellatio Domini Iesu.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, benignissime protector omnium in te sperantium, pro tua erubescenda denudatione ante conspectum derisorum tuorum, quando ad crudele impii praesidis mandatum iussus es a militibus praetorii vestibus expoliari et ad crucem penitus nudari, duris restibus ligari ac virgis acutissimis fortiter caedi ac flagellari tamquam malitiosus seductor et pessimus legis transgressor ad complacandum scilicet iracundos animos sacerdotum quaerentium animam tuam deglutire et ad inferos cum maerore deducere.

Laudo et honorifico te supplici cum laude praecipue pro tua strictissima alligatione ad columnam durissimam, ut nos a peccatorum nostrorum vinculis absolueres et perpetuae libertati restitueres.

Laudo et glorifico te perenni gratiarum actione pro tua atrocissima flagellatione, pro singulis duris verberibus acutissimisque puncturis tui sanctissimi ac tenerrimi corporis, dum truculenti illi flagellatores tuam virgineam carnem im-

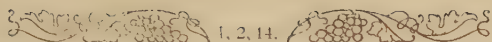

misericorditer percusserunt, profunde dilaceraverunt, plagam plagae adicientes, livorem livori undique infligentes, ut nil insauciatum in te remaneret, sed in-
5 numeri fontes pretiosi sanguinis tui tamquam rubicundi rivuli fluminis abunde ex singulis percussionibus distillarent, ut nos ab inveteratis peccatorum nostrorum inquinamentis ablueres et animas
10 nostras ab omni reatu pretioso sanguine tuo mundares.

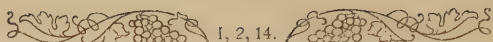
Heu heu Domine Deus, quantus furor iniquissimorum Iudaeorum, quam lapidea corda percutientium virorum, qui te pul-
15 cherrimum omnium hominum sine causa flagellare non timuerunt, sed velut gigantes contra te steterunt et in nullo tibi pepercerunt.

O sancte puer, electe puer Domini
20 mei, quid tanta amaritudine dignum commiseras? Prorsus nihil. Quid ergo? Ego homo perditus totius contritionis et totius confusionis tuae tibi causa extiti. Vae tibi, magnitudo peccatorum meorum,
25 pro quibus abolendis necesse fuit Dei filium tam acerba luere tormenta.

Esto igitur memor dominicae flagellationis, anima devota Christi rubro sanguine redempta, et cum compassionis
30 affectu sedulae gratitudinis illi repende obsequium.

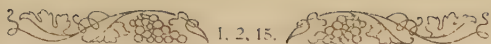
Eia tu, religiose Dei famule, qui sub
stricto monachorum vivis ordine, hic
considerationis tuae oculum frequenter
dirige. Nam si quid durum, si quid carni
contrarium occurrerit, perferendum; ex
meditatione flagellati Iesu fiet utique
leve et bene portabile. Quando igitur
pro culpis tuis corripiendus es aut etiam
pro excessibus disciplinam recepturus,
mox innocentissimum Iesum pro te vesti-
bus exutum ac acriter flagellatum ad men-
tem revoca et ad spontaneam disciplinam
in dominicae passionis memoriam ac om-
nium peccatorum tuorum expiationem
te praepara. Flecte humiliter genua,
scapulare depone, vestem exue, cervicem
inclina ac totum corpus tuum regulari
disciplinae subice et inter correctionis
verbera devote rumina: Quoniam ego
in flagella paratus sum, et dolor meus in
conspectu meo semper. Amplius lava
me, Domine, ab iniquitate mea et a pec-
cato meo munda me. Tibi soli peccavi
et malum coram te feci, ideo iuste merui
disciplinam recipere. Melius est enim,
ut nunc temporalibus poenis sponte
subiciaris, quam aeternis postmodum
cruciatibus deputeris. Nam qui modo
cum Iesu flagellari refugiunt, in futuro
tamquam indigni filii a regno Christi ex-
cludentur.

I, 2, 14.

O superdulcissime Iesu, qui pro me vilissimo peccatore acerrime flagellatus fuisti, da mihi singula plagarum tuarum loca afflictivo corde aspicere et ardenti
5 ea dilectione devotissime ab intus per-
osculari, unde mihi odorem vitae medica-
mentumque salutis aeternae sentio ema-
nare. Accende me ardore immensae
dilectionis tuae, qua me probatus es ama-
10 visse, cum tot flagellorum verbera di-
gnatus es pro damnato servo tuo patien-
tissime tolerare. Confer adiutorium gra-
tiae tuae infirmitati meae, superveniente
tribulationis onere, ne violenta molestia
15 pressus deiciar aut inordinate commovear,
sed memor flagellationis tuae iniustae
ad omnia gravamina mitissimius inveniar.
Fac me tui in tolerando participem et
filiorum flagellis excita ad emendam,
20 quatenus humiliter castigatus gratior tibi
in praesenti efficiar tempore ac gloriosior
tecum exultem in futuro, ubi cuncti gau-
dent sancti de perenni patientiae palma
omni malorum formidine sublata.

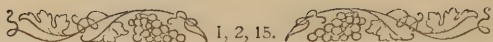
1. 2. 15.

[CAPITVLVM XV.]

*De expoliatione, illusione, coronatione
et percussione capitis Domini Iesu.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, rex inclite sanctorum 5 et fulgens aeternae gloriae corona, pro multis inauditis ludibriis et vexationibus, quibus denuo coepisti ab impiis tortoribus exerceri, dum a militibus indignis in praetorium iudicis es introductus, ubi 10 congregata universa cohorte propriis vestimentis turpiter expoliatus es et chlamyde coccinea derisive iterum indutus, ut nos omni virtute vacuos pallio tuae sanctitatis indueres ac morum suavi- 15 tate decorares.

Laudo et glorifico te speciali devotione compassivi cordis mei pro tua gravissima poena, quam in sacri capitis tui spinosa coronatione pro nobis abiectis vermiculis 20 patientissime pertulisti. Tunc enim benedictum caput tuum super omnes Nazareos sanctificatum tanta spinarum densitate fuit constipatum et usque ad cerebri teneritudinem asperrime perfora- 25 tum, ut largi sanguinis rivi per collum et aures, per oculos et genas undique fluerent atque dulcem faciem tuam vix adhuc de Iudaicis sputis siccata totam

sanguinolentam redderent atque deformem.

O nimis lamentabile spectaculum, cernere Dei filium tam ignominiose et atrociter coronatum, in quo nullum potuit
5 deprehendi peccatum.

Heu crudelissima militum rabies, qui tam sanctum, tam pulchrum, tam nobile ac reverendum caput non exhorruerunt
10 tot aculeis spinarum configere, quin etiam ausi sunt ipsum regem angelorum salutando irridere, percutere et in palam omnibus ostentare.

O mitissime Iesu, rex summe amabilis,
15 corona confitentium, fortitudo pugnantium, beatitudo regnantium, forma omnium te sequentium, quam viliter pro me tractaris, quam ferociter torqueris, quam multis confusionibus foris repleris
20 et quam indicibilibus poenis intus perfunderis, ut ab aeterna confusione in infernorum cruciatu me eriperes, ut a vitiorum sentibus cor meum expurgares et immarcescibili gloria et honore in caelestibus coronares.
25

Laudo et honorifico te pro illa derisoria salutatione et falsa adoratione tibi exhibita, quando ministri crudelitatis flexis ante te genibus duras alapas tibi
30 dederunt, aspernanter adoraverunt atque ironice regem appellantes irreverenti ore

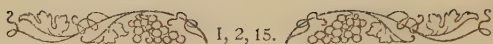
clamaverunt dicentes: Ave, rex Iudaeorum.

Ah respice, homo mortalis, peccati servus, quantis pro te angoribus et despectibus subicitur aeterni patris unigenitus. Aperi mentis auditum et ad durum Pilati clamorem pium resolve gemitum ac fletum. Ecce, inquit, homo. Si qua ergo viscera sunt in te pietatis, totus ingemisce et collacrimare auctori universitatis.

Laudo et beatifico te, honorande Iesu, pro despicabili illa subsannatione, dum fragilis arundo tibi in dextera dabatur pro sceptro regali ad deterioris confusio-
nis incrementum, quasi temerarius fuisses
usurpator regiae dignitatis.

Laudo et exalto te pro durissimis percussio-
nibus sauciati capitis tui, cum im-
misericordes viri et tortores saevissimi
levato altius baculo arundineo sanctum
verticem tuum crebris ictibus fortiter
pupugerunt ac foetentem oris sui salivam
super te iam altera vice expuendo vene-
natis linguis proiecerunt.

Egredimini nunc, filiae Ierusalem, et
videte regem Salomonem cum corona,
qua coronavit eum mater sua, synagoga
Iudaeorum, in die passionis suae. In-
tuemini, quantus est iste, qui egreditur.
Cum quanta afflictione et contumelia

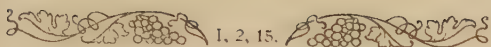

I, 2, 15.

foras ad imperium Pilati educitur, ut miserabilis eius apparentia cunctis propaletur. Revera haec videre miseria est, cogitare ingens dolor; compati devotus
5 exigit amor. Ecce procedit patientissimus ac mitissimus Iesus de praetorio iudicis portans in capite suo spineam coronam ac purpureum vestimentum, si forte furor perfidi populi aliquantulum
10 commoveatur ad compassionis affectum videndo tam enormiter ipsum dehonestatum et afflictum. Sed heu heu saevit acrius turba maligna; et clamante praeside in publico: Ecce homo, terribilius illi reclamant: Tolle, tolle, cruci-
15 fige eum.

His omnibus auditis et ad interiora reductis contremisce et expallesce prae nimietate dolorum, fidelissime Iesu amator. Tunde pectus, funde lacrimas et
20 prosterne te ante conspectum coronati Iesu imaginem regis gestantis et nihilo minus servi despectissimi confusione repleti. Qui ut ab appetitu mundanae
25 gloriae retraheret et pestem in te superbiae extingueret, horridis se subdidit poenarum miseriis.

Pudeat ergo mundanam sectari gloriam, homo limosae condicionis, cum nobilissimum Domini caput tam inglorium videas exhiberi. Pudeat sub spinato capite

I, 2, 15.

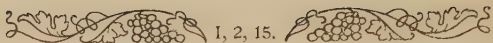
membrum fieri delicatum, et summa maiestate ad dura et abiecta se inclinante tu noli laxioris vitae itinera quaerere, sed potius austerioris arripere disciplinae fervorem. Confundamini, omnes filii superbiae, qui ad altiora anhelatis et caput in sublime tollitis, ut videamini ceteris digniores, cum sitis eo magis deteriores. Erubescite nitidi incedere in praesentia flagellati atque coronati Iesu, qui vos gemmis et sericis adornatis, qui moriturae carni vestrae aurum et argentum circumponitis, qui mitras pulchras in capitibus ad ostentationem defertis et ad opus redemptionis vestrae, quam diris poenis redempti estis, non respicitis.

Consolare, consolare, paupercule et ulcerose Lazare, et quicumque in hoc mundo despicabilis habetis, quoniam maiorem similitudinem Iesu Nazareni in infirmitatibus tuis et defectibus gestas, quam dives in pravis itineribus suis bysso et purpura coopertus. Et tu, monache cucullate, ne verecunderis grosso et reconsuto amictu contegi, quia gloria tibi specialis est coram Deo et angelis eius, si incultus habitu et moribus sanctis cultior apparueris. Grandis confusio viro monastico, si subtilioris panni quaerat indumentum, qui mundo debuerat esse

defunctus et in omni usu rerum paupertatem semper amplecti. O quam veram et suavem consolationem in sua afflictione religiosus desolatus reperit, qui acutissimam Iesu coronationem maestissimo corde saepius ruminare non negligit. Quotiens ergo anxiatum te sentis, reminiscere omnium spinarum Iesu, quas pertulit, et feres mitius, etiam si fueris
10 ab aliis exasperatus, aut nimio capitis dolore afflictus, seu, quod gravius plerumque est, detractionum spinis variis laceratus. Prorsus felicius est cum afflicto Iesu nunc affligi, cum coronato Iesu
15 spineam quoque ferre coronam multas patiendo hinc inde gravedines, quam prohibitu vivendo gehennales postea luere poenas et, quod omni tormento acerbius est damnatis, a iucundissima facie salutaris Iesu omniumque beatorum dulci consortio aeternaliter proici ac segregari. O quam hilaris et intrepidus ante conspectum aeterni regis in extremo horrendoque iudicio astabit, qui modo confusionis eius opprobrium poenamque corporalis passionis non erubescit sufferre. O quam grata et Deo cara extat illa anima, et quam fructifera sentietur eius meditatio, quae passionibus Iesu intime conteritur,
30 vulneribus cordetenus sauciatur et de eius morte amorosa nece commoritur.

Doleo super te, Iesu bone, patiens et mansuete, graviter flagellate, pro me turpiter illuse acerrimeque coronate, et ut uberius dolere valeam, penetrativae compunctionis exposco gratiam. Vnde humiliter coram te prostratus tuam venerandam adoro maiestatem in humana natura contemptibiliter depressam votivis labiis intime deprecando, ut illam miserabilem vultus tui formam cordi meo perspicaciter imprimas et ardenter infigas; qualem visus es illa hora habuisse, quando velut abominabilis leprosus ab omnibus fuisti proiectus et ad publicum spectaculum spinis coronatus confusibiliter productus. Intret species haec miserrima cordis mei secreta et tam efficaciter compungat et cruciet, ut omne mundanum curiosum ab oculis meis pereat, omne carnale libidinosum penitus intereat, omne amarum ac vile propter te dulcescat et placeat: vincant passiones tuae malas affectiones meas et dolores tui gravissimi cotidianas meas molestias mitigent. Haec sacra tuae coronationis imaginatio seriose ac profunde speculata praebeat mihi magnum inter adversa solacium confirmetque contra lubricae evagationis incursum. Mens namque occupata divinis atque compunctionibus dedita liberatur a cogitationibus

noxiis et protegitur ab irruentibus inimici iaculis.

Exue quoque me, Domine Iesu, ab omni proprietatis macula. Indue me virtutibus veris et concede hilaritatem in despectibus, ut discam clementer ferre, cum auferuntur necessaria, nec indignari, si pro novis antiqua, aut pro melioribus mihi ministrantur hispidiora indumenta.

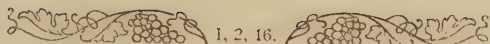
10 Non murmurem contra deridentes me, non contendam cum increpantibus me, sed in recordatione spineae coronae tuae omnia poenalia et confusibilia mihi supervenientia aequanimiter captem pro mea

15 salute. Compunge demum mei duritiam cordis et una acutissima spina capitis tui medium eius perfige, ut omnis cruor noxius carni commixtus ex illato vulnere effluat, et sacri amoris tui stimulus

20 magnus illic infixus maneat, quatenus a vitiorum sentibus et temptationum tribulis plene purgari et virtutum seminibus merear digne adaptari, sicque terra cordis mei ex prima maledictione infecta

25 sacri sanguinis tui instillatione novam benedictionem recipiat, ut pro spina invidiae oriatur mihi rosa caritatis, pro urtica libidinis liliū castitatis, pro lappa vanitatis viola humilitatis, pro tribulo

30 asperitatis flos mansuetudinis.

1, 2, 16.

[CAPITVLVM XVI.]

*De iniusta condemnatione Iesu
ad mortem.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, auctor vitae et norma iustitiae, pro tua iniusta ad mortem condemnatione sine demerito commissionis, viro homicida et seditioso vitae indigne reservato. O iudicium nimis perversum et infelix concambium. Cum enim tu multus ingens fieret in populo, nec feritatem Iudaicam iudex sedare aliqua via potuisset, sedit pro tribunali et contra te hanc nefariam dictavit sententiam, ut Barabbas latro dimitteretur vivus, qui erat mortis reus per facinus capitale, et tu ab omni offensa purus cruci tradereris morte turpissima puniendus. Heu quale iudicium est huius mundi, et quam longe tunc iustitia proscribitur, cum impii coeperint habere dominium. Ecce quomodo perit iustus, et non est, qui liberet eum. Pro dolor, verax datur fallacibus, pium flagellat impius. Traditur innocens pro nocente, latro pro Christo eligitur, et Barabbas vinctus pro Iesu Nazareno relaxatur. Agnus mutatur pro lupo, sanctus pro criminoso, optimus pro pessimo, homo perditus evadit pro Deo vero.

Praeponitur nox luci, vitium virtuti,
mors vitae, lutum auro, testa margaritae,
infamis generoso.

Quis haec audiens non ingemiscat?
5 Quis Iudaeis non succenseat? Quis
iudicem non arguat? Licet lavet manus,
quamvis excuset se coram hominibus,
licet fecerit timore Caesaris, quamvis
Iudaeorum importunitate coactus, non
10 est tamen penitus a commisso mundus;
sciebat enim, quod per invidiam tradi-
dissent eum. Melius quidem fuisset tem-
poralem perdere principatum honoris,
quam innocenter damnare, quem iustum
15 sciebat. Vtilius fuerat totum amittere
mundum, quam peccare in Deum et oc-
cidere Christum.

O quam terribile iudicium erit impiis
et incredulis in extremis, cum apparuerit
20 in gloria maiestatis suae iudex Deus
nunc iniuste iudicatus! Tunc gaudebunt
omnes fideles pii, qui modo graviter
tristantur de iniqua damnatione Domini
sui Iesu Christi. Tunc erunt laeti et
25 securi, qui nunc patienter ferunt pres-
suras mundi, iniuriam damni et con-
temptum sui.

O pie et dulcis Domine, qui fuisti in-
iuste iudicatus a Pilato praeside et ad
30 crucis opprobrium condemnatus, tribue
mihi in capitulo culparum sententiam

adversum me datam humiliter subire nec
praelatum meum insipienter iudicare
neque aliquem accusantem iniuriosis
verbis impetere, sed exemplo patientiae
tuae ad consimilem taciturnitatis tendere ⁵
virtutem, nec graviter propriam ponderare
conculcationem a potentiore, sed tibi
omne iudicium committere discutiendum.
Non est enim servus maior Domino suo;
nam si de te male iudicatum est, qui ¹⁰
iudex es omnium, nec adversariorum
violentiae restitisti, qui inculpabilis in
cunctis fuisti, quanto magis me pati
oportebit et monasticae me substernere
censurae, qui in multis saepe deliqui. ¹⁵
Iuva me, Iesu benigne, subiectionis iugum
et correctionis virgam prompte portare
et in omni tribulationum eventu tuorum
reminisci dolorum.

[CAPITVLVM XVII.]

20

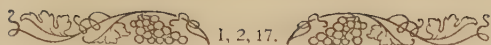
*De baiulatione crucis Iesu et eductione
eius ad locum calvariae.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, vitis vera, vitae via,
salus nostra, pro tua gravissimae et igno- ²⁵
miniosissimae crucis baiulatione publica,
quam pro totius humani generis redemp-
tione humiliter subire ac patientissime
portare dignatus es, ut ovem perditam

diu quaesitam laborioseque inventam propriis umeris caeli referres ad aulam.

Laudo et honorifico te, inclite signifer Christianae militiae, pro tua maestibunda
5 et confusiva educatione, quando cum ponderoso crucis ligno immite tibi superiecto extra urbem egregiam ignobiliter ductus es, in qua multis antea signis et doctrinis gloriose emicuisti, sed nunc acriori contra
10 te dementia totius populi concitata tamquam socius furum et princeps latro- num in medio nequam pessimorum deputaris in altissimo patibulo suspendendus.

15 Laudo et glorifico te, optime Iesu, pro dura et molestissima illa profectione et inconsueta peregrinatione pro nobis assumpta, pro singulis pedum passibus in terra fixis, pro nimia fessitudine debilitati corporis tui ex praecedentibus poenis,
20 pro gravi descensu et ascensu indirectae viae cum onere crucis, pro festinata agitatione et improba tractatione comitum perversorum, a quibus ulterius ire iussus
25 es et austere impulsus, retrorsum dire stimulatus, antrorsum fortiter attractus, hinc et inde pluriens agitato. Nam nimium depressus et incurvatus incessisti, dum onus importabile artatus es portare
30 ad calvariae locum. Ah ah numquam talem itinerationem habuisti, tam aspe-

1, 2, 17.

rum passagium numquam ambulasti, tam poenale iugum numquam tulisti.

Laudo et superexalto te pro illa maxima vilipensione a vilissimis personis te educantibus, trahentibus et tibi insultantibus, pro multis probrosis sermonibus super te iactis, pro criminosis derogationibus contra tuam innocentiam in via falsissime recitatis, pro insolenti exultatione adversariorum de tua crudeli morte ac scandalosa suspensione valde laetantium. Inter quae mala undique conglobata ibas sicut agnus mansuetus, qui portatur ad victimam, nostram meditando salutem, Iudaeorum miserando caecitatem atque ductorum tuorum ingemiscendo pro malitiam.

Laudo et benedico te pro cordis affectu, pro uberrimis amicorum tuorum lacrimis propter te compassibiliter effusis, pro devoto misericordium mulierum comitatu super te amarissime plangentium, quae verecunde a tergo demissis vultibus iter tuum paulatim insequabantur. Quarum luctuosum singultum benigna allocutione ad eas conversus prohibuisti ita inquires: Filiae Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete et super filios vestros. Quia si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet? O quantus tunc erat luctus omnium carorum tuo-

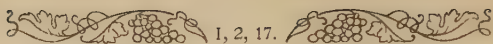
rum, quanta praecipue lamenta sanctarum
mulierum nimio compassionis affectu
post te respicientium, nec tamen aliquo
aditu appropinquare valentium neque ab
5 interitu mortis liberare.

Sed o quam inaestimabilis dolor ma-
terna interna Mariae virginis apprehendit
et concussit, cum unicum sibi amantissi-
mum filium in dorso patibulum crucis
10 ferre et ad mortem perducere aspexit!
O quam libentissime benedicta genetrix
tua, piissima virgo Maria, gravissimum
crucis opprobrium pro te sustulisset, ei
si licuisset, et quam cito pro te mori
15 elegisset, si hoc tibi placuisse cognovisset.
Sed quod corpore ferre non potuit nec
licuit, mente perfectissima gestavit. Quae
enim ferventius amavit, amplius com-
patitur, durius affligitur, verius tecum
20 gerit et crucem. Nemini enim amatorum
sic ad cor introiit dolor tuus sicut amanti
animae unicae matris tuae virginis ex-
cellentissimae caritatis. Nec dubitandum,
quin ardentissima dilectrix tua Maria
25 Magdalena prae multa amaritudine fle-
tuum iam paene defecta rursum amativo
conatu cum virgine matre crucem tuam
libens arripuisset eamque baiulare pro
te celerrime parata fuisset.

30 Hinc et tibi dolor internus accrevit
variis modis, exceptis his, quae exterius

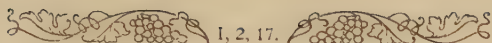
gravabant videlicet de discipulorum distractione et materno maerore, de gravi scandalo multorum et diffidentia eorum, qui de resurrectione tua desperabant. Nam sola gloriosa exempta virgine ceterorum nutabat fides aut extincta videbatur.

O religiose Christi discipule, festina et tu mysticae crucis baiulator fieri; conare redemptoris tui vestigia sequi, si 10 optas aeterna gaudia adipisci. Non abhorrescas brevem paenitentiae laborem nec velis disciplinae minui rigorem, sed modicum et leve reputa, quidquid ordinis institutio iubet; gratanter imple, quid- 15 quid sancta oboedientia expostulat. Si difficile iudicas omni oboedire praecepto, noveris Christum pro te gravioribus paruisse praeceptis ad mortem scilicet despectissimae crucis. Patrum ergo custodi regulam strictam, non desere semitam, quae ducit ad regnum. Molliorem declina partem, quae solet ignavos in taetrum trahere finem. Crucem sanctam revera subisti, cum religionem 25 intrasti; cruci adhuc te artius constrinxisti, cum professionem fecisti. In religione sancte et iuste conversari crucifixum est imitari. Crucem baiulas gaudenter, si in ordine proficis ferventer. 30 Si invite et cum murmure portas, non

gloriam Iesu, sed latronis impii poenam recipies. Si vero benigne et laetanter omnia sustines, vicisti ex magna parte malignum. Ne ergo timeas ordinis strictitudinem nec dierum computes longaevitatem; caritas Christi et dulcedo bonae vitae alleviabunt onus laborum tuorum. Habes enim antecessorem asperioris vitae et ducem exemplaris optimi Iesum, filium
10 Dei, magnum crucis patronum, crucis in se gravitatem bene expertum. Sequere ergo salvatorem per crucem numquam deserendo religionem nec fervidi monachi laxes propositum, et eris salvus
15 in perpetuum. Si namque voluisses saeculi frui deliciis aut propriis uti rebus seu voluntatibus, mansisses utique in saeculo. Nunc vero Christum secutus per religionis ingressum tene fortiter
20 normam, quam promisisti. Ora Iesum, ut te strenue iuvet; nam qui contulit antea bene incipere, dabit et felicius consummare.

O Iesu dilectissime, princeps regum
25 terrae, rector angelorum, inclite vexillifer omnium Christianorum, qui crucem tuam propriis umeris portasti ante faciem subsannantium Iudaeorum pro salute et exemplo servorum tuorum, concede tarditati meae in hac processione te subsequi; nec deseras me ante constitutum

I, 2, 17.

mortis terminum, sed perduc peregrinantem animam meam de corpore peccati ad montem calvariae, montem murræ et turis, ubi tu fuisti pro me crucifixus et mortuus, ut ibidem tecum sub 5 cruce pausem crucis signo praemunitus. Da arripere novi fervoris exordium et te, non tepidorum sectari levitatem, sed semper tuam cruciferam imaginem cordis oculis aspicere et variam curiositatem 10 instabilium devitare. Sis tu dux angusti itineris et comes peregrinationis meae, adiutor in opportunitatibus, consolator in adversitatibus, collaborator in laboribus multis pro nomine tuo assumptis. Iuva 15 me portare pondus diei et aestus, ut conventum sequi valeam in omnibus horis et observantiis sacris. Da quoque in pressuris et anxietatibus meis maximis recordari tuae gravissimae fatigationis 20 sub onere crucis, quia vix modicum est onusculum, quod tolero, si magnitudinem tuae ponderosae crucis attendo.

Igitur libenter ac desideranter feram onus susceptae religionis de tua benigna 25 assistentia semper confidens; quoniam quidem etsi ad tempus modicum gravari me sinis propter augendum humiliationis meritum, subvenis tamen postea congruenti tempore et modo pro tua cle- 30 mentia. Doce me propriam frangere

voluntatem et paucis esse contentum nec
spatiandi quaerere libertatem. Manus
meae sint in laboribus; cor meditetur de
scripturis sanctis; serviant tibi omnia
5 membra mea; omnes sensus stringantur
sub disciplina; et inter veros cruciferos
parvitem meam consigna. Longe fac
a me saecularium notitiam omnemque
dele carnis affectum. Non delecter rebus
10 externis nec vanis immorer fabulis, sed
interioribus studeam intendere ac secreto
vacare luctui multiplices pariendo gemitus
pro variis excessibus et neglegentiis.
Abiciam, quidquid retardat a profectu
15 virtutum. Sequar viam speculatorum
tuorum, qui cuncta temporalia temperata
mente transcendere norunt. Sedule ad
mentem revocem crucem tuam pro me
amanter baiulatam, ut simili passu ad
20 crucis accendar amorem meque resignem
tibi cotidie per meram oboedientiam. Et
tam diu iniunctam patienter tollam sar-
cinam nec proterve resistam, donec
locum obtineam desideratae salutis et
25 pacis.

[CAPITVLVM XVIII.]

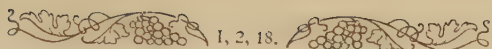
*De nuda crucifixione et de alta et longa
suspensione Domini Iesu in cruce.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, plasmator hominis 5
benignissime et reparator vitiatæ na-
turæ, pro tua verecunda nudatione ante
crucis patibulum, ubi omni circum-
spectante plebe coram rugientibus pa-
ratis ad escam prædonibus publice exutus 10
es et ignominiose detectus. Omnibus-
que vestibis tuis cum dolore extractis
et in prædam datis cum magno ibidem
stetisti rubore ac tremore, tenui dum-
taxat linteo præcinctus et spineo serto 15
pro diademate coronatus, omnium oppro-
brium et abiectio derisiva effectus, nil
prorsus de rebus mundi servans, sed
tamquam exul et pauper peregrinus,
immo omnium pauperum pauperrimus, 20
omni re et humano solacio destitutus.
Sicut enim Adam ille primus in paradiso
positus ante lapsum suum nuda libertate
incessit, sic et tu nunc pari modo cru-
cem nudus ascendis paradisum repara- 25
turus amissum, de quo ipse peccando
fuit eiectus et longe propulsus. Vt enim
perdita ei restitueretur innocentia, ac
virtutum indueretur amictu, dignus quo-

que fieret vita aeterna, passus es tua tibi auferri vestimenta, doloribus et confusionibus impleri et tandem amarissima morte multari.

5 Laudo et honorifico te, ardentissime amator salutis nostrae, pro tua rigidissima extensione super durissimum crucis lignum tibi ad appodiandum immolliter subiectum, pro acutissima perforatione
10 manuum ac pedum tuorum et incussione grossorum clavorum, quorum sonitus potuit a remoto audiri et intuentium dura corda flebiliter commovere. Heu heu tam valenter affixus es cruci, ut ruptis
15 subito venis corporis ex quatuor partibus ebullirent pretiosi sanguinis tui rivi largissimi. Tam rigore etiam per longum latumque distractus es quasi pellis in modum extensa tympani, ut omnes com-
20 pages membrorum tuorum dissolverentur, et omnia ossa possent distincte dinumerari. Permisisti itaque manus tuas et pedes ab iniquis transfodi, quatenus grave Adae debitum, qui noxias manus ad
25 lignum extenderat sibi prohibitum, sacris manibus tuis in cruce fixis absolveres et nodum veteris piaculi pio cruore detergeres.

Laudo et glorifico te pro tua alta ele-
30 vatione in cruce et proluxa suspensione in patibulo, in ligno valde contemptibili

I, 2, 18.

ab omnibus tunc Iudaeis maledicto, nunc vero ab universis Christianis summo honore super omnia ligna silvarum benedicto, in quo ferme tribus horis aut amplius pro nostra peependisti salute magna et mirabilia operando crucis mysteria toti mundo maxime profutura. Nempe exaltatus es a terra, ut pia fidelium pectora ad te sursum traheres, ne in imis delectationibus fluitarent; ut amativa corda devotorum in compassionem 10
tui mollesceres et ardentius per imaginem crucis accenderes, ut aëreas potestates potenter ac palam in temet ipso triumphares, ut pro transgressoribus sup- 15
pliciter exorares et omnibus vere paenitentibus indulgentiam plenissime conferres, ut quae in caelis sunt, et quae in terris, per mortem tuam amicabiliter pacificares ac integre restaurares. 20

Aspice nunc sursum, fidelissime Iesu famule, et inter alta cornua crucis Deum ac redemptorem tuum tristi corde ac vultu lugubri speculari pendentem. En dilectus tuus nudus se tibi videndum ex- 25
hibet; stat fixis pedibus, tuum praestolatur adventum, liberum desiderat accessum. Expandit amantissima bracchia, vulnera ostendit aperta, caput inclinat ad osculum, paratus ad gratiam te re- 30
cipere et omnia peccata absque mora

dimittere. Accede igitur intrepide ad crucem, crucis affectuose tange imaginem, ardentem amplectere, firmiter tene et devotissime osculare. Illic te prosterne,
 5 ibi iace, terrae sanctae adhaere, a cruce non recede, ut saltem de destillante sanguine unam guttulam merearis accipere, aut verba de cruce loquentis audire, seu agonizanti in fine coastare. Quaecum-
 10 que terra Iesum susceperit morientem, te pariter recipiat, et ubicumque sepultus fuerit Iesus, ibi sit et tuae requietionis locus, ut cum quo tibi unus est spiritus, una sit et corporis sepultura.

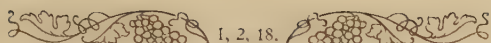
15 Exhibe ei lamentationis officium, ingredi ad cordis tui secretum; inveniat te Crucifixus pium maestumque discipulum, gratum, devotum et internum ac amorose in suis vulneribus tractum, ut
 20 totus mundus tibi crucifixus sit, et tu mundo, solus Christus tibi vivere sit, et commori sibi lucrum maximum. Absit tibi gloriari, nisi in cruce Domini tui Iesu Christi. Absit de propriis meritis
 25 confidere, quia in cruce Iesu tota salus tua consistit et redemptio, in quo totam spem tuam ponere debes firmissime. Per quem et remissio tibi datur peccatorum, a quo fluunt divitiae meritorum, cum
 30 quo sunt praemia iustorum et redditur merces laborum pro meritis singulorum.

Stude itaque exemplo Crucifixi abicere sarcinam terrenorum et ab omni nocu-
mento interioris libertatis cor tuum ex-
trahere, ab imaginibus passionum et cu-
rarum elongari et in pura nuditate veri-
tatis conversari, ut nudum Crucifixum
simpliciter et nude valeas imitari per
contemptum tui et omnium labentium
materiarum et potens fias ac idoneus
crucis ascensor ignominias et detractio-
nes hominum ferendo propter ignitum
amorem passi redemptoris. De tua vili-
pensione et minoratione disce gaudere,
de commissione forefacti alterius contri-
stare magis et ora, ut emendentur omnes
in melius. Te dignum aestima contemptu,
contrariantibus tibi opta salutem. In
hominibus non grandem statue fiduciam,
pauci fideles in necessitatibus, et rari
amici stabiles. Nec mirum id nec grave
tibi sit. Expertus est Christus amicorum
abstantiam et inimicorum multitudinem,
qui tamen semper benefecit; sed ingrati-
tudinem magnam recepit. Confide in
Crucifixo, ductore et gubernatore bono;
permane cum ipso in cruce etiam tri-
bulationis tempore et obtinebis gratiam
et palmam adversus omnes te depri-
mentes. Para autem illi locum et gratiae
Dei viam aperi cum humilitate et con-
tritione devota, ut de poenis et vulneri-

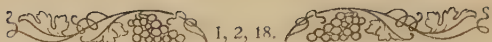
bus Iesu confortativam dulcedinem capias et gustes, quoniam suave est pro nomine sancto eius contumeliam pati et pro nihilo computari. Elige apud temet
5 ipsum solus habitare, distractionis materiam resecare, solacium in cruce quaerere, sensualitati resistere, cavere offencicula, ad inania non statim erumpere, de non pertinentibus ad te silere, in-
10 terna bona sollicite conservare. Non enim decet passioni deditum dissolvi per risum; et irreligiosum est incedere sine gravitate morum. Haec omnia in Crucifixi discuntur passione, et beatus,
15 qui in ea exercitium suum cotidianum fundat. Nam ceteris prae consortibus hic salubrius proficiet et de fructibus ligni vitae comedet, unde gaudebit in perpetuum.

20 Respice, sanctissime Pater, in faciem Christi tui, pro me pendentis in cruce, esto placabilis mihi peccatori multis peccatorum nexibus implexo ob eximia merita unigeniti tui clavis confixi rubroque
25 sanguine respersi. Ipse enim vulneratus est propter iniquitates meas delendas, ipse satisfaciet tibi per omnia, ipse respondebit tibi pro me. Ipsum do ob-
sidem, ipsum eligo advocatum meum,
30 ipsum mediatorem interpono, ipsum defensorem pro mea causa relinquo. Omne

damnum ipse resarciet, omne commissum ad nutum tuum ipse benedictus uteri virginalis fructus sacratus libentissime emendabit. Quem tu, Pater misericordissime, cum mira dulcedine exaudies 5 utique mox pro sua maxima dilectione ac singulari reverentia ad meam perpetuam salutem et ad habendam semper spem atque consolationem in hoc tempore mihi utilem et necessariam etiam 10 post mortem.

O bone ac pie Iesu, Fili Dei electe, qui ex praecepto Patris tui dignatus es substantiam nostrae carnis sine peccati labe assumere et eandem in ara crucis 15 pro mundi offerre salute, miserere mei, servi tui, veniam precantis et gratiam. Remitte mihi omnia peccata mea recentia et antiqua, scienter aut ignoranter contra te commissa, propter bonitatem 20 tuam et infinitum passionis tuae meritum. Excedunt enim merita tua omnium hominum scelera, et multo maior est tuae propitiationis copia, quam omnis iniquitas mea quotienscumque perpetrata. Ad te 25 ergo sub crucis protectione confugio, ubi de abundantiori misericordia confido, et ad te de cordis mei profundo suspiro salutis meae inquirendo remedium. Adoro sanctae crucis tuae signaculum, crucis 30 honoro vexillum, crucis osculor vesti-

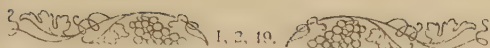

1, 2, 18.

gium, crucis imploro suffragium. Exaudi
me miserum, recipe tuum fugitivum, sana
contritum corde, iustifica peccatorem.
Non te relinquam nec a te recedam,
5 donec recipiar ad gratiam.

Obsecro, Domine Iesu crucifixe, de-
nuda cor meum ab omni re saeculari.
Trahe me per brachia sursum in alti-
tudinem crucis, sequar te, quocumque
10 praecesseris. Libenter sum tecum pauper
et nudus tamquam exul in mundo et
ignotus, tibi vicinus atque propinquus et
ab omnibus terrenis suspensus. Con-
fige timore tuo carnes meas, ne libidini
15 consentiam; perfora manus meas, ne otio
torpescam; perfige pedes meos, ut stabilis
perseverem et fortiter dolores ac labores
sustineam. Transeant clavi tui per cor-
dis mei medietatem et salutari vulnere
20 me crucient, ut ex vehementi contritione
totus lacrimis fluam et prae amoris af-
fectu a me ipso deficiam. Incute dolorem,
auge devotionem, nil sapiat mihi suavius,
nil insit cordi firmitus, nisi Iesus Christus,
25 et hic crucifixus.

[CAPITVLVM XVIII.]

*De vulneribus Iesu et pretiosi sanguinis
eius effusione.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, auctor salutis nostrae,⁵
benignissime largitor veniae patientissi-
meque tolerator prauitatis humanae, pro
omnibus doloribus et singulis plagis at-
que cruentis vulneribus nobilissimo ac
tenerrimo corpori tuo acutissime inflictis,¹⁰
ita ut a planta pedis usque ad verticem
nullus esset in te locus liber a poenis
et percussuris, sed erat aut plaga tumens
aut vulnus dolens aut sanguis rubens per
totum corpus calide fluens.¹⁵

Laudo et glorifico te dignissima, qua
possum, veneratione cum interna mentis
subiectione pro illa largissima pretiosi
sanguinis tui effusione ex quinque sacris
vulneribus tuis et ex cunctis vulnerum²⁰
cicatricibus maioribus et minoribus,
cruentantibus et stillantibus vivificum
liquorem omni balsamo pretiosiore in
efficacissimam peccatorum nostrorum
medicinam. Ah Iesu mitissime, in tan-²⁵
tum fuisti a crudelibus ministris con-
tortus et perfossus, ut cunctis viribus
corporis exhaustis venisque late ad-
apertis nec parva guttula in te reman-

serit sanguinis, sed quidquid sacri liquo-
ris vivens seu moriens intus habuisti
reconditum, hoc totum in pios animarum
nostrarum exiit usus et in pretium
5 salutis.

O quinque pretiosa vulnera, amoris
summi signa praecipua, divinae dulcedi-
nis plena, unde peccator firmam concipit
fiduciam, ne rea ipsius desperet con-
10 scientia. In his medicina vitae, copia
gratiae, plenitudo indulgentiae, latitudo
misericordiae, porta promissae gloriae.
Quidquid maculae contraho, quidquid
corporis sensibus delinquo, hoc clare in
15 his quinque fontibus lavo, expurgo et
emendo.

Laudo et honorifico te, Christe, unice
et dilecte sponse ecclesiae sanctae, pro
inaestimabili caritate tua, qua dignatus
20 es animam meam in sanguine testamenti
tui de vinculo primae transgressionis
redimere, a peccatis omnibus mundare,
virtutum tuarum meritis ditare et ador-
nare, ut tibi digne posset coniungi et
25 uniri essetque modo sancta per gratiam,
postmodum vero in regno claritatis tuae
beata per gloriam.

Hic animadvertite diligenter, o anima
fidelis, vide, quam magno et nobili pretio
30 te redemit, qui ad imaginem et simili-
tudinem suam gratuita bonitate te cre-

avit. Non enim corruptibilibus rebus, auro vel argento, redempta es de praevaricationis reatu et de multorum commissione delictorum, quae tua sponte voluntate nequiter adiecisti, sed pretioso ⁵ sanguine agni immaculati Iesu Christi, qui non solum pro tua emundatione suum sanguinem effudit in cruce, sed eundem tibi etiam ad bibendum relinquere in calice fidei devotione dignatus ¹⁰ est in sacramenti communione sumendum, quo cotidiana mundi peccata repurgantur et delentur.

Heu quam gravia merebitur supplicia, qui sanguinem testamenti filii Dei pol- ¹⁵ lutum duxerit et Crucifixi vulneribus gratias debitas non persolverit. Stude ergo regratiari tali amatori, tam largifluo benefactori, saltem brevi oratione seu devota meditatione in aliqua parte diei ²⁰ vel noctis. Multi fideles amoris eius igne succensi sanguinem suum pia aviditate pro eo fuderunt. Plures etiam pro calice sanguinis aquas amarae contritionis suppliciter obtulerunt communi- ²⁵ cando passionibus eius per duras paenitentiae vias.

Horum exemplo disce et tu carnem tuam crucifigere cum vitiis et concupiscentiis suis, temptationibus viriliter re- ³⁰ luctari, voluntariae subiectionis iugum

ad mortem usque portare, sacrificium spiritus contribulati pro martyrio sanguinis in ara cordis redemptori Christo immolare, sedula retractatione crucis
5 beneficia recolere et in profundis vulneribus Iesu tamquam in foraminibus petrae locum quaerere refugii a facie inimici et persequentis.

Subveni mihi, clementissime Iesu, in
10 omni necessitate et labore certaminis. Expande manus tuas super me et dextera tua protege me semper, da devotionem in corde, veritatem in ore, virtutem in operatione. Purga me ab omni vitiorum
15 putredine, medere vulneribus meis tuo pretioso sanguine. Nil maneat in me obscurum, nil inquinatum, nil contagiosum, sed sacer sanguis tuus prodige effusus emundet me ab omni noxa sancti-
20 ficetque per omnia, ut integer spiritus et anima tibi, creatori meo, in adventu extremi iudicii pura praesentetur, pro qua liberanda tam multas graves pertu-
listi poenas atque inaestimabilis thesauri
25 pretium erogasti.

[CAPITVLVM XX.]

De pia supplicatione Iesu pro inimicis.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, fons pietatis et dulcedinis, pro tua perfectissima caritate et 5 devotissima supplicatione pro inimicis tuis et crucifigentibus te; etenim expansis in cruce manibus exorasti veniam eis impetrando et eorum transgressionem pie excusando dicens ita: Pater, dimitte illis, 10 non enim sciunt, quid faciunt. O verbum totius dulcoris et gratiae, quod duritiam cuiuslibet peccatoris sufficit emollire et ad paenitentiam convertere. O dulcissime Iesu, quam multus es ad igno- 15 scendum, quam facilis ad placandum, quam benivulus ad miserandum. O quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine, omnibus amantibus te, qui inimicis furentibus tam pium te exhibuisti, 20 siquidem in altissima cruce suspensus non es indignatione super crucifixores tuos concitatus, ut de affligentibus te vindicares, nec orasti, ut terra illos vivos absorberet, aut ignis de caelo veniens 25 in momento impios combureret, sed dulcissimum caritatis verbum tamquam salvificum caeli rorem super crudelissimos hostes effudisti dicens: Pater, dimitte etc.

In hoc apparuit supereminens caritas tua cum indicibili mansuetudine, quae nec vinci potuit nec a precatu supplicii cessare. Illi clamaverunt: Crucifige, 5 crucifige, et tu dicis: Pater, dimitte. Illi clavos infixere durissimos, et tu eorum excusas excessus nefandissimos dicens: Non enim sciunt, quid faciunt. O miranda pietas tua, Christe!

10 Sed heu perversitas populi obstinati, qui ad tam caritativa verba non sunt compuncti. Plus itaque doluisti de illorum caeca nequitia, quam de propria iniuria; magisque te aggravavit tantorum 15 scelerum commissio, quam omnium vulnerum tibi inflictorum cruciatio. Illi egerunt, quidquid nequius potuerunt; tu eis iterum reddidisti, quidquid salubrius exhibere potuisti. Piissimum ergo 20 fuit et optimum pro tam facinorosis supplicare, ut a suis malitiis converterentur et te verum Dei filium in carne venisse agnoscerent. Sicque memoriale Isaiae verbum impletur, quod praenuntiatum 25 de te verissime legitur: Et ipse peccata multorum tulit et pro transgressoribus oravit, ut non perirent.

Quis iam desperet de peccatorum venia, quando illi tantam benignitatem experti 30 sunt, qui veniae largitorem crucifixerunt? Noli desperare, anima mea, licet

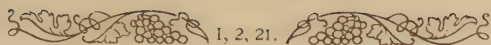
1, 2, 20.

multis criminibus rea; quamvis variis
passionibus implicata magnisque tempta-
tionibus fueris impugnata, habes adhuc
spem vitae misera; patent pietatis viscera,
et testes sunt crux, clavi, lancea et om- 5
nia rubicunda Iesu vulnera. Intra, intra
Crucifixi profunda stigmata, osculare
plagarum loca, apprehende amativis
bracchiis lignum vitae, tene certissimum
salutis tuae signum, Iesum in cruce sus- 10
pensum. Ipsum devota mente adora;
ipsi fideliter te committe, ipsi ex toto
te resigna. Nam qui tam pius fuit ad-
versariis suis, erit utique et tibi multum
propitius dolenti de peccatis tuis. 15

Verum si vis celerius exaudiri, si
gratiam redemptoris optas adipisci et
plenam misericordiam consequi, dimitte
et tu fratri tuo in te peccanti ex integro
corde. Ignosce illi in modicis, ut Deus 20
ignoscat tibi in multis, et ora pro eius
salute sicut pro tua; sic agens invenies
gratiam erisque filius altissimi imitando
Iesum, qui iussit inimicos diligere et pro
persequentibus se supplicare. Magnam 25
insuper tibi fiduciam accumulas in exitu
vitae, si patiens iniuste didiceris omnes
iniurias remittere et piam pro debitori-
bus precem effuderis. Haec sacra pro
inimicis supplicatio apostolos beatificavit 30
in gloria, martyres consecravit, confes-

sores nobilitavit, virgines decoravit omnesque sanctos Christo conformes effecit ac dignos aeterna vita reddidit.

Precor te, clementissime Domine Iesu,
5 qui pro inimicis tuis ex caritatis affectu dignatus es exorare, ut simili caritate fervente pro me etiam Patrem rogare digneris, quatenus mihi plene omnia peccata mea indulgeat et a poenis, quas
10 pro his merui, clementer absolvat. Da bonam et firmam fiduciam de tua pietate concipere nec in desperationem propter magnitudinem peccatorum meorum incidere, sed fideli mente recogitare, quia
15 pro peccatoribus salvandis venisti in hunc mundum atque pro impiis voluisti pati, crucifigi et mori. Proficiat ergo saluti animae meae votiva tua precatio in cruce pro inimicis effusa; et magnam mihi
20 spem veniae per eam concede, ut quod meritis meis assequi nullatenus valeo, hoc tua sanctissima intercessione efficaciter merear obtinere. Da libere et secure sub umbram alarum tuarum con-
25 fugere atque sanctae crucis invincibili signaculo ab omni timore hostis antiqui me custodi. Expande, quaeso, latissime ramos bracchiorum tuorum super me ad convolandum sub crucem tuam, ut non
30 metuat nec desperet inops et dolens anima mea, quacumque hora fuerit e mundo

vocata, et suscipe me miserum peccatorem nil de propriis actibus, sed de tua miseratione confidentem.

[CAPITVLVM XXI.]

De direptione et divisione vestimentorum Christi.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, omnium rerum conditor, omnium bonorum distributor, pro illa violenta depredatione ac delusoria distractione vestium tuarum, quando statim post diram crucis affixionem omnibus vestibus fuisti hostiliter despoliatus et usque ad novissimum quadrantem ita exactus et exheredatus, ut nec minimum quidem vestimentum ad propriam nuditatem retineres contegendam neque linteum modicum tibi superesse cerneres, in quo mortuus posses involvi aut honeste sepeliri. Nam si non nudus debeas sepeliri, oportet sindonem ab alienis mercari et tamquam pauperi et egeno ex pietate tibi donari. O nimium edax cupido militum, non militum, sed ignobilium ribaldorum! O inverecunda rapacitas satellitum reproborum, qui modicam Iesu substantiolam sacrilega cupidine diripere non erubuerunt, sed insatiabilis avaritiae suae praedam

etiam in Crucifixi pauperulis vestibus
expleverunt! Nam quaternariam inter
se agentes divisionem vestimentorum
unicuique militi partem suam assigna-
5 bant sola tunica inconsutili illaesa re-
manente. Quam idcirco sorte carpebant,
quia dividere eam salva eius textura
nequibant. Heu infelicissimi praedatores
et inimicissimi exactores, qui pauperis
10 et nudi pendentis Iesu non sunt miserti,
ut vel modicum quid illi restituerent vel
certe maerenti matri pro solacio memo-
riali fimbriam vestimenti eius relinque-
rent. Sed nihil horum fecerunt, quoniam
15 instigante diabolo sine formidine iudicii
futuri maximum sacrilegium perpetrarunt.

O mi carissime Iesu, tu nihil contra-
rietatis ad haec dicis vel agis, sed omnia
silens pateris. Certe in hoc damno rerum
20 tuarum, quid agendum mihi sit ablata
aliqua re necessaria, evidenter demon-
stras. Vis enim, ut paratior sim ad per-
ferenda damna temporalia, quam ad re-
petenda debita ex iure mihi congrua. Ego
25 autem arbitror has vestes non fuisse
apparatu subtiles nec aliquo colore de-
pictas, sed planas et simplices pauperi-
busque terrae magis similes, aut secun-
dum morem Nazareorum et antiquorum
30 prophetarum habitum humiliter formatas,
quas nulla utique curiosi sartoris adin-

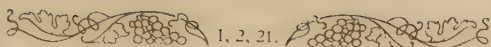

ventio complicavit, sed potius sacrae virginis manus et acus Spiritus sancti arte instructa contexuit, aut forte de laboris sui pretio ad usum filii sui virgo mater ab incolis terrae eas in pueritia comparavit. O summum caeli opificem, Deum verum et hominem, ad tam extrema deductum! In nativitate sua viles pannos ad induendum vix habuit, nunc moriens vestes omnes amisit. Tunc angustum praesepe tenera membra portavit infantiae, nunc omnibus orbatus bonis non habet in toto mundo, quem condidit, ubi caput suum modice reclinet, nisi in cruce. Sicut enim pauper et egens venit in mundum, sic etiam nudus et exul discedere voluit. Natus stricta cinctus est fascia, moriens configitur clavis et lancea. Compassionem ergo exigit tantae infelicitatis consideratio; imitationem requirit tantae tolerabilitatis exhibitio. Esto itaque amodo patientior, cum aliqua tibi necessaria auferuntur, aut etiam desiderata negantur. Disce modicis uti et vilioribus contentari, et eris liber a murmure, multum tranquillus in mente acceptusque Deo omnipotenti.

O quis mihi det, vel unam particulam de illis sacris Domini mei Iesu vestibis habere, vel pro devotione eas contingere, aut ore osculare, unde saepius maxima

virtus ad sanandum aegros exivit! O quam
 sanctae illarum vestium sunt reliquiae
 et in quanta veneratione habendae sunt,
 ubicumque potuerint inveniri. Vere si
 5 milites illi scivissent, cuius dignitatis
 fuissent, nullatenus eas rapaciter con-
 scidissent nec vili pretio vendidissent,
 sed summa potius diligentia ac debito
 honore in capsulis etiam argenteis con-
 10 servassent, pretiosiores siquidem fuere
 cunctis regum palliis cunctisque ponti-
 ficum infulis, et omne desiderabile me-
 tallum dignum non erat eis comparari.
 Sed impios latuit earum sanctitas et re-
 15 verentia, qui ob avaritiae suae ingluviem
 saturandam non valuerunt virtutum earum
 sentire fragrantiam. Pro dolor valdeque
 deflendum, quod tam nobile clenodium
 sic viliter fuit discissum atque ludentium
 20 sorte direptum. Aestimo, si aliquis prae-
 potens et dives ex iam viventibus Christi
 fidelibus ibidem affuisset, quod libenter
 pro redemptione sanctarum illarum re-
 liquiarum summam pecuniae exposuisset
 25 aut partem aliquam sibi exinde pro-
 curasset sicque nobili dote ditatus ad
 propria laetabundus redisset.

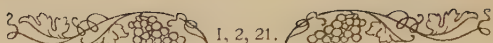
Et nunc, o suavissime Iesu, patiens
 tolerator iniuriarum multarum, tribue
 30 mihi pia mente tibi ad magnitudinem
 gloriae laudisque retexere, quae igno-

1, 2, 21.

biles illi militares ad confusionem tibi intorserunt. Benedictum sit sanctum et immaculatum vestimentum, quo virgineum corpus tuum ex Maria virgine natum multis annis fuit honeste cooper-⁵ tum. Benedicta fimbria vestimenti tui, ad cuius tactum omnes male habentes et fidei devotione accedentes leguntur celerrime sanati. Benedicta tunica tua inconsutilis nullis humanis locanda usi-¹⁰ bus, sed solius Dei digna mancipari sacrae servituti.

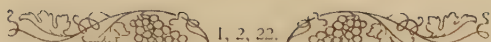
Decebat etenim hanc servare illaesam propter suam singularem reverentiam et ad sanctae matris ecclesiae unitatem per¹⁵ totum orbem terrarum commendandam. Quae licet divisa sit regionibus, linguis et habitaculis, quamvis variis distincta ordinibus ac vitae meritis, sub uno tamen capite et uno summo pastore totum cor-²⁰ pus ecclesiae vivit, regitur et nutritur unam servans fidem, unum suscipiens baptismum, unum credens Deum in trinitate perfecta, unum habens sponsum Iesum Christum regnantem in caelis, a²⁵ quo non poterit avelli ullis temptationum impulsibus. Quoniam quidem, Domine, tu dedisti sponsae tuae ecclesiae catholicae contra omnes errores scutum inexpugnabile: verbum veritatis, lumen³⁰ scientiae caritatisque fervorem ad ob-

1, 2, 21.

tinendam aeternae vitae immarcescibilem coronam.

O Iesu pauperrime et ditissime rex regum, Domine pauperrime in ablatione
5 vestimentorum et privatione amicorum, ditissime spiritualium munerum plenitudine, da mihi pauperculo tuo de copia virtutum tuarum unam saltem perfecte consequi virtutem, ne nudus coram te
10 inveniar et confusus, sicut ille, qui in domo convivii sine veste nuptiali est repertus atque pro sua deformitate de coetu sanctorum mox expulsus. Scindatur cor meum compunctione salutari
15 in memoriam vestimenti tui quadrifarie dispertiti, ut compungar aut timore gehennae aut spe futurae gloriae aut dolore iniquitatis praeteritae aut amore gratiae iam perceptae. Confer et mihi signum
20 tunicae tuae inconsutilis unitatem servare fraternae caritatis in vinculo pacis omnemque materiam abicere dissensionis, tumultus vitare saeculi, ab evagationibus et locutionibus ineptis abs-
25 tinere propter internae quietis amorem, optare pauperem et absconditam vitam tecum ducere, nil felicitatis in hoc mundo cupere, nil proprietatis amare, quemadmodum tu nihil terrenum in hoc mundo
30 possedisti, sed modicum quaecumque, quo uti ad indigentiam videbaris, etiam

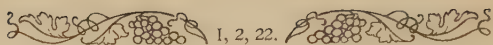
tibi a raptoribus auferri et dissipari permisisti exemplum patientiae per hoc tribuens omnibus iniuriam patientibus, ne nimium de perditione rerum suarum contristentur.

5

[CAPITVLVM XXII.]

De opprobriis Iudaeorum et forti perseverantia Iesu in cruce.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, honor et iubilatio 10 civium supernorum, pro universis opprobriis et blasphemationibus a perfidis Iudaeis tibi in cruce turbulenter obiectis. Etenim a maiore usque ad minorem omnes tibi adversabantur et velut rabidi 15 canes ad corrodendam innocentiam tuam concurrebant. Ore quidem latrabant ut canes, dentibus fremebant ut leones et sicut serpentes linguis suis sibilabant. Labiis maledicebant, facie ridebant, 20 manibus plaudebant, pedibus saltabant, corde laetabantur, quia in cruce affixum cernebant, quem sine iniuriarum vexatione mori nolebant. Igitur qui praeteribant, tamquam amentes et ebriosi ho- 25 mines amaritudinis felle et invidiae veneno repleti dementia capita sua exagitabant clamantes: Vah, qui destruit templum Dei et in triduo illud reaedificat.

I, 2, 22.

Principes vero sacerdotum cum senioribus et scribis, qui populum regere videbantur et alios a malitia compescere debebant, ceteris perversius insultabant.

5 Nam ex adverso crucis superbo oculo et erecto collo stabant, proterve in faciem tuam aspicientes. Et ludentes ad alterutrum indignas valde blasphemias evomebant. Alios, inquiunt, salvos fecit, se
10 ipsum non potest salvum facere. Signa namque divinitus gesta et beneficia sanitarum aliis clementer impensa male nitebantur interpretari et offuscare, quibus semper invidisse noscuntur. Suadent
15 proinde descensum de cruce, false se dicunt velle credere, qui recte credentibus probantur saepius contradixisse. Nam et maioribus factis a te miraculis calumnias potius struxerunt, quam fidem
20 dedere. Non ergo intendebant credere nec salutem inquirere, sed verbis malignis irritare. Demum audaci contumacia inflati adversus divinitatem impia verba iactabant et voce despectiva
25 Dei filium te appellantes dicebant: Confidit in Deo, liberet eum, si vult; dixit enim, quia filius Dei sum.

O crudelissimi et durissimi insectatores filii Dei, cur non sufficit vobis tam horri-
30 ficum perpetrasse flagitium crucifixionis, quin adhuc sceleratius peccatis

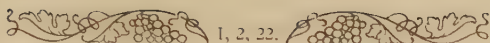
blasphemando et deridendo Dei filium? Heu heu quid agitis? Cur tam venenatam linguam contra pium et insontem acuitis? In quo peccavit, aut in quibus aliquando Christus vos laesit? Nonne⁵ bene omnia fecit, qui surdos fecit audire et mutos loqui? Nonne multis eximiis signis ac mellifluis doctrinis suis totam patriam vestram illustravit et pro inimicis suis etiam oravit? Quid mali¹⁰ pro his meruit? Quare redditis malum pro bono et odium pro dilectione? Flere vos magis deceret de tanti sceleris piaculo, quam ridere coram Crucifixo. Sed pro dolor, non advertitis neque curatis.¹⁵ Non est certe compassio neque contritio neque beneficiorum recordatio in obstinatis mentibus, sed semper ad deteriora vergit furor diabolicus acriores stimulos parans et insultus. Cum enim amplius²⁰ nequirent gladiis et fustibus prosequi, coeperunt acrioribus linguarum telis insectari.

Similiter autem et milites totius malitiae executores saeculari honore tumidi²⁵ ac divinae legis ignari, principum favore et hortatu depravati accedentes propius illudebant ac acetum offerentes dicebant: Si tu es rex Iudaeorum, salvum te fac. O stolidi milites, actibus moribusque³⁰ degeneres, quis vos docuit sic militare,

ut adversus Deum pugnetis? Non est
hoc opus nobilium virorum, pium per-
sequi, pauperem spoliare, spoliatum nu-
dum relinquere, vestimenta discindere,
5 Crucifixo illudere, morituro Deo acetum
propinare, quod bibere horret omnis
homo. Verumtamen Christo nocere
non valetis; vincit enim sapientia ma-
litiā, et patientia Iesu iniuriis non fati-
10 gatur.

Id ipsum autem et latro a sinistris
positus et in nequitia obstinatus expro-
brans dicebat: Si tu es Christus, salvum
te fac et nos. Heu miser decidit in con-
15 temptum et profundum malorum, et qui
veniam de perpetratis postulare debuerat,
tibi datori veniae nequiter insultabat.
Ideo infelix desperans obiit et pessime
periit.

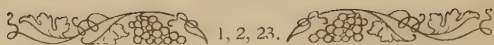
20 Laudo et glorifico te pro tua insupera-
bili constantia in cruce assumpta, de
qua propter nulla opprobria nec ulla
blanda promissa consensisti descendere,
ut illam ad breve momentum desereres,
25 quam semel ultroneus ascendisti. Etenim
locum tuum, quem pietatis amore as-
sumpsisti, ad permanendum ibi et com-
moriendum usque in finem firmiter te-
nuisti atque opus salubriter inchoatum
30 laudabili fine consummare voluisti.
Qui aliis perseverantiam boni operis

servare docuisti, tu ipse prior oboedientiae professionem in cruce fecisti, quam omnibus te sequentibus constanter servandam proprio firmasti exemplo.

Accede nunc ad arborem Crucifixi,⁵ mundi contemptor, sanctae crucis amator ac religionis professor. Sis virilis et constans in sancto proposito; Christi opus est et tuae salutis consummatio in ordine stare, sub oboedientia vivere et in¹⁰ disciplina perseverare. Nemo ergo te revocet a statu religionis, de via perfectionis, a studio devotae conversationis, a voto professionis. Memento apostolici sermonis: Quia Christus factus est pro¹⁵ nobis oboediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Quidquid igitur promittit mundus, quidquid caro blanditur, quantumlibet acriter temptat diabolus, quantumve dissuadent amici, aut derident²⁰ saeculares, non advertas, noli curare, sed despice totum. Sta fixus in Christo, respice sursum, attolle oculos in Crucifixum amplis bracchiis te invitantem et pro brevi labore aeterna praemia polli-²⁵ centem. Si, inquit, compateris, coregnabis, et si commortuus fueris, et conglorificaberis.

O constantissime et fortissime athleta Iesu Christe, ardentissime amator et³⁰ consecrator sanctae crucis, da mihi in

assumpta religione perseveranti voluntate
tibi famulari nec ullo taedio laboris a
fervore piae aemulationis lassari, sed
semper ad anteriora me extendere et
5 constanti animo temptationes carnis et
spirituales impugnationes refutare, om-
nem patientiam in adversis exhibere,
hominum vituperia non timere nec laudes
affectare, a praesentibus oculos mentis
10 avertere, in te unico salutari meo totale
refugium quaerere nec pro aliquo caro
vel displicito a beatae crucis amplexu
retroire, sed sub eiusdem protectione,
vexillo atque signaculo vitam meam
15 felici exitu per oboedientiam terminare.
Amen.

[CAPITVLVM XXIII.]

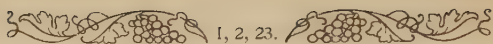
De verbo ad latronem in cruce dicto.

20 **B**enedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, summum ac sin-
gulare solamen peccatorum, pro tua im-
mensa pietate et superabundanti miseri-
cordia, quam sceleratissimo olim latroni
a dextris tuis in cruce pendenti, sed iam
25 sero converso et toto corde paenitenti
exhibere dignatus es. Statim namque
ut reatum suum agnovit et de peractis
malis vere paenituit, omnium peccato-
rum suorum remissionem et paradisi
30 introitum fida oris tui promissione per-

cepit. Nulla quippe sera et infructuosa est paenitentia, ubi vera est contritio et integra conversio.

O beata et salubris conversio et contritio peccatorum, qua tam cito meretur⁵ quis obtinere regnum caelorum. Iste paenitens latro et beatus iam confessor quamvis graviter et multo tempore deliquisset, tamen in fine et in necessitate ultima positus ad cor rediit et perfecte¹⁰ de omnibus commissis dolens veniam humiliter petiit et largam indulgentiam obtinuit. Agnovit namque propriam culpam, qui se iusta animadversione fatetur morti addictum. Habuit iustitiae zelum,¹⁵ qui de pravitate blasphemiae vicinum sibi redarguit consortem. Ostendit compassionis affectum, cum Christum ab omni noxa liberum sine culpa conqueritur crucifixum. Magnam fidem habuit, qui²⁰ de misericordia Christi non desperavit, sed sui reminisci in regno Dei postulavit. His ergo virtutum donis redundans confidenter ad te, Domine Iesu, tamquam ad pium animarum pastorem verumque²⁵ sacerdotem et fidelissimum confessorem totius vitae suae seriem clarissime cognoscentem ait: Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum. Cui tu rursus, o benignissime Iesu, dulcissimum atque³⁰ solaciosissimum verbum respondisti:

Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.

O vere dulce et nimis amabile verbum ex ore Dei suaviter procedens, sed in
5 aure contriti peccatoris in agone constituti suavius insonans, et cor anxiatum pavidumque in tali hora validissime confortans. O quam secure iam mori potest, cui tale promissum audire donatum est!
10 Non enim in die mala timebit, quem Dominus Iesus in suam defensionem suscepit. Datum est huic latroni confitenti, quod negatum est Petro deprecanti. Petrus cupiebat in monte contemplatio-
15 nis commorari, sed nequibat impetrare. Volebat etiam ante horam passionis ad omnia sequi, sed dictum est ei: Non potes me modo sequi, sequeris autem postea. Petrus ad apostolatam prior
20 vocatus est, sed latro iste prior eo ad regnum introductus. O quam mirabilia sunt opera tua, Domine, nimis profundae factae sunt cogitationes tuae. O quam inscrutabilia sunt iudicia tua, et quam
25 inenarrabilia verba oris tui. Vir insipiens non cognoscet, et stultus non intellet haec. O quam felicem horam iste latrocinator invenit, qui tecum pati, tecum mori, tecum pergere ad regnum tuum
30 meruit, de quo non invenio, quid boni prius in vita sua fecerit; sed hoc certum

comperi, quod instante fine omnia fore-
facta sua humili confessione purgavit.
Igitur maximae misericordiae fuit, quod
tam facinorosus tam cito veniam adeptus
est, quam cito orationem suam ad te ⁵
supplici affectu effudit. Domine, inquit,
memento mei, cum veneris in regnum
tuum. Et tu misericors et miserator
Domine, mox de cruce exaudisti com-
punctum corde consolans animam con- ¹⁰
fitentis hac benignissima responsione:
Amen dico tibi, hodie mecum eris in
paradiso.

O quam consolativum mihi est et sa-
lubre huius latronis exitum et tuum ¹⁵
dulcissimum responsum intenta conside-
ratione pensare, non ut securius peccem
aut emendationem meam longius diffe-
ram, sed ne subita infirmitate praeventus
desperem, cum tam scelestum virum ita ²⁰
repente audiam in melius mutatum ac
tua miserante gratia perpetuo esse sal-
vatum paradisoque restitutum. Tribularer
siquidem valde propter peccata mea plu-
rima, si nescirem misericordias tuas, ²⁵
Domine, si exempla paenitentium a te
benignissime receptorum non audissem.
Tu enim dixisti per prophetam: Nolo
mortem peccatoris, sed ut magis con-
vertatur et vivat. Et item per temet ³⁰
ipsum: Sic Deus dilexit mundum, ut

unigenitum suum daret, ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Et iterum: Non veni vocare iustos, sed peccatores. Tu Mariae
5 Magdalenae flenti ad pedes tuos uberrime omnia peccata dimisisti sine mora. Tu Petrum post trinae negationis lapsum amarissime lacrimantem ad gratiam denuo recepisti. Tu variis languoribus com-
10 prehensos ope misericordiae tuae sanasti et gravioribus peccatis involutos largiori pietatis munere liberasti. Sicut evidenter de adultera apparet, quam de accusatorum manibus, ne lapidaretur, eripuisti.

15 O benignissime Iesu, misericordia mea et refugium meum, susceptor meus et liberator meus de inimicis meis iracundis, esto mihi propitius et ne perdas cum impiis animam meam, pro cuius redemptione crucis patibulum voluisti subire.
20 Memento verbi sancti tui, quod latroni dixisti, in quo et mihi spem solidissimam reliquisti. Dic ergo animae meae, salvator vitae meae, cum appropinquaverit
25 tempus resolutionis meae: Hodie mecum eris in paradiso. Quid laetius audiri potest, quid dulcius moriens percipere valet, quam tali laetificari responso: Hodie mecum eris in paradiso? Me-
30 mento mei, Domine, in regno tuo, nec derelinquas me in tremendo mortis ar-

ticulo, cum defecerit virtus mea, et vox
 obmutuerit, cum oculi caligare coeperint,
 et auditus obsurduerit. Tunc succurre
 mihi, Iesu bone, et praemitte sanctos
 angelos tuos ad consolandum me in
 agone, ut non praevaleat adversum me
 hostis malignus insidians horae ultimae,
 qui etiam ausus est aliquid in te quae-
 rere, quod suum foret, sed nihil in-
 veniens totus a te confusus abscessit.
 Sic confundantur, qui quaerunt animam
 meam rapere; avertantur retrorsum et
 erubescant valde velociter. Anima autem
 mea laetetur in te et exultet super salu-
 tare tuum, Domine, ruminans dulce ver-
 bum, quod secunda iam vice in cruce
 protulisti: Amen dico tibi, hodie mecum
 eris in paradiso. Hoc crebro in ore,
 crebrius autem versetur in corde, quod
 eo dulcius sapit, quia dictum a te in
 cruce fuit. Habent enim gratiorem
 dulcedinem et efficaciam ampliorem verba
 ex ore crucifixi Domini mei prolata; id-
 circo attentius pensanda sunt avidiusque
 ruminanda. Utinam sic merear vivere,
 utinam et sic studeam Domino meo ser-
 vire, ut in hora exitus mei de corpore
 dignus fiam dulcissimum verbum caelitus
 audire: Hodie mecum eris in paradiso.
 O si et illud aequae laetissimum verbum
 dicas ad servulum tuum: Euge, serve bone

et in modico fidelis, intra in gaudium Domini tui. Tunc enim nihil melius et iucundius esset, quam bene in vita egisse et tibi fideliter usque ad mortem
5 servivisse.

[CAPITVLVM XXIII.]

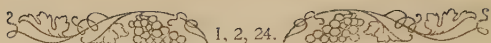
De insigni titulo nominis IESV super caput eius posito.

10 **B**enedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, princeps omnis potestatis et rex universae creaturae, pro insigni titulo sacri et benedicti nominis tui super verticem capitis tui patenter collocato. Qui tribus famosissimis mundi
15 linguis, hebraicis videlicet, graecis et latinis literis a iudice Pilato eleganter est inscriptus, tali forma et his nominibus: IESVS NAZARENVS REX IV-
DAEORVM.

20 O vere insignis titulus, non humana sollertia adinventus, sed divina potius ordinatione ab aeterno praevisus et inspiratus. Non ergo aliter potuit nec debuit scribere Pilatus, quam te in-
25 spirante erat formatus. Unde et in egregiis prophetarum libris invenitur mysticus huius tituli sensus cum verbis suis expressus. Quod igitur sacra pagina diu ante praedixerat, quod clara

quoque fama de almiflui nominis tui laude disperserat, hoc praeses gentilis instinctu divino in tabula brevi ad perpetuam Crucifixi memoriam literis compingit: Iesus Nazarenus rex Iudaeorum.⁵ Hunc ergo titulum cum multi Iudaeorum legissent, invidia exardescente non ferebant pontifices gloriam nominis tui praedicari, quam totis viribus moliebantur offuscare et, quod dementius est, vitam¹⁰ cum nomine extinguere. Ob id itaque iudicem Pilatum de tam insigni titulo redarguunt dicentes: Noli scribere: Rex Iudaeorum, sed, quia ipse dixit: Rex sum Iudaeorum. Timebant enim confundi et¹⁵ crudelitatis sibi flagitium imputari, quod proprium gentis suae regem crucifixissent. Et ne longius hoc ipsum divulgaretur, titulum permutari petebant, ut non ipsorum malitia videretur Iesus crucifixus,²⁰ sed potius propter praesumptae dominationis culpam, quia regem se dicere ausus sit, qui nihil regiae dignitatis in saeculo gessisset.

O nequissimi Iudaei, non sic est, ut²⁵ fingitis, sed vos estis in omnibus rei, vos estis principales interfectores filii Dei. Nec excusationem habetis, quamvis callida arte hoc grande facinus obumbrare quaeritis. Nam iustum et inno-³⁰ centem ante faciem Pilati negastis et

virum homicidam vobis donari petistis. Nunc vero ad hoc venistis, ut veritatem tituli corrumpatis et velut inculpabiles appareatis. Sed Pilatus in morte Domini vobis multo innocentior, in scribendo quoque titulum veracior, etiam in respondendo vestrae aemulationi factus est constantior et ait: Quod scripsi, scripsi. Si vultis legere, legatis; sin
10 autem dimittatis, sed me a sententia semel lata non deducetis. Quod scripsi, scripsi. Non vestro consilio hunc titulum edidi, nec vestra derogatione mutabo; sed ita permanebit, ut dictavi. Deus
15 inspiravit, non homo. Ideo ratum esse volo et verum praedico, nec corrumpi ulla sustineo suasionem, sed omnibus linguis et populis dignitatem eius annuntio et publicari praecipio: Iesus Nazarenus
20 rex Iudaeorum. O praeses magnanime, optime scripsisti et recte eis respondisti. Laudo te, quia tam pulchrum et sacrum titulum de Iesu Nazareno confecisti et Iudaeos tam audacter refutasti; sed in
25 hoc non laudo, quod in mortem Christi consensisti; nam valde hoc facto deliquisti.

Disce et tu, devote Iesu discipule, verba huius sacri tituli sapienter animad-
30 vertere, studiose perlegere reverenterque proferre; valet enim plurimum contra

timorem inimici hunc titulum legere:
 Iesus Nazarenus rex Iudaeorum. Fac
 signum sanctae crucis, signa frontem et
 pectus et lege devote verba tituli huius
 et senties notabile iuvamen in loco hor-⁵
 roris et anxiae necessitatis. Nam virtus
 Christi et fides in Deo firma non patie-
 tur te periclitari salutari nomine Iesu
 invocato: Iesus Nazarenus rex Iudaeo-
 rum. Dulcedinem huius dignissimi tituli ¹⁰
 nullus sermo plene explicare, nulla mens
 sufficit digne meditari. Quatuor autem
 verba sunt et totum mundum in vene-
 rationem divini nominis ducunt. Omnes
 ergo principes mundi, omnes tribus et ¹⁵
 populi, audite, legite et dicite: Ave, Iesu
 Nazarene, rex Iudaeorum, qui passus es
 pro salute omnium populorum.

O Iesu Nazarene, flos candens virginis
 Mariae, o fili David inclite, summi Patris ²⁰
 unigenite, scribe dulce et praeclarum
 nomen tuum in tabula cordis mei fir-
 miter et formose cum sacro et illustri
 passionis tuae titulo causam mortis tuae
 continente, ut hunc diligenter inspiciam ²⁵
 et ad laudem reverendi nominis tui fre-
 quentius legam. Sit mihi titulus iste
 cordiale solamen in pressuris et contra
 temptationum impetus munitio singularis.
 Recedat a me malignus spiritus, pereat ³⁰
 concupiscentiae aestus, et totus mihi

amarescat mundus, cum cogito aut lego:
 Iesus Nazarenus, rex Iudaeorum. Nil
 quippe Iesu dulcius, nil salubrius, nil
 efficacius. Nil Nazareno candidius, nil
 5 purius sanctiusque. Nil rege Iudaeorum
 dignius, nil potentius, nil sublimius.
 Nullus ergo mihi obsistat inimicus, nulla
 inficiat pestis, nec ulla me opprimat ca-
 lamitas, cum te, Iesu, humiliter invoco,
 10 aut te passum recolo, aut titulum hunc
 mente et ore rumino: Iesus Nazarenus,
 rex Iudaeorum.

O Iesu summe amabilis, tu es rex meus
 et Deus meus dulcis et superlaudabilis.
 15 Dulcis in praesepio, dulcior in cruce,
 dulcissimus in regni tui solio. Licet
 enim crucifixus sis ex infirmitate carnis,
 tamen nunc vivis ex virtute Dei sedens
 ad dexteram Patris super omnem crea-
 20 turam exaltatus in saecula. Amen.

[CAPITVLVM XXV.]

*De compassione materni doloris et mutua
 commendatione beatae Mariae et sancti
 Iohannis.*

25 **B**enedico et gratias ago tibi, Domine
 Iesu Christe, omnium maerentium
 consolator, pro tuo doloroso respectu,
 quo dilectissimam matrem tuam sub
 cruce stantem ac nimio maerore con-

fectam misericorditer respexisti. Cuius doloris magnitudinem tu solus melius noveras, qui cordis eius secretissimus inspector eras. Tu namque nil carius matre virgine habuisti in terris, et illa te Deo filio suo nil dilexit amplius, quem profecto ex se genitum omnium rerum Dominum et suum cognovit auctorem. Cernens ergo te in cruce suspensum, quem maxime diligebat, magis in te quam in se manebat et quasi tota extra se educta etiam sursum pendebat spiritu tibi concrucifixa, licet corpore adhuc inferius iuxta crucem lacrimans staret.

Laudo et glorifico te pro tua excessiva compassione, qua tunc tristissimae matri tuae filialiter condoluisti, quae re vera omnes dolores tuos suos reputabat et singula vulnera tua tamquam propria deflebat ac totiens novis torsionibus affligebatur. quotiens maternis oculis sanguinem de tuo corpore fluere cernebat, aut quando vocem tuam de cruce ad se loquentem audiebat.

Laudo et honorifico te pro tua benignissima allocutione, qua tandem brevi verbo allocutus es matrem desolatam, quam praedibito discipulo tuo Iohanni tamquam fideissimo provisorii commendasti et virginem virgini indissolubili caritatis vinculo sociasti dicens: Mulier,

ecce filius tuus, deinde ad discipulum:
Ecce mater tua.

O felix coniunctio et grata commenda-
tio, quam virginalis integritas sociavit
5 et consecravit. In hoc etenim verbo
ostendisti erga matris honorem piae sol-
licitudinis affectum, cui solamen pudici di-
scipuli donasti et pro te alterum quodam-
modo filium supposuisti, qui castis eius
10 moribus congrueret et de necessariis
vitae sagaciter provideret. Sic enim
tuam filialem providentiam agere dece-
bat, ut mater sancta et virgo illibata
fidei ministro non careret, ne velut
15 apud saeculum solitarie derelicta et inter
Iudaeos extranea videretur, quae ilico
tua dulcissima praesentia erat orbanda.

Placeat nunc tibi, pia Dei genetrix
Maria, haec filii tui ordinatio sancta et
20 commendatio bona valde. Suscipe di-
scipulum hunc gratis affectibus, quem
destinavit tibi filius tuus Iesus. Hic est
Iohannes apostolus, virgo electus et inter
ceteros magis dilectus, moribus suavis,
25 affatu benignus, vultu verecundus, gestu
modestus, victu sobrius, habitu humilis,
obsequio aptus, oboedire paratus. Hic
est discipulus amantissimus, genere tibi
cognatus, fama clarus, mente purus, cor-
30 pore virgineus, Deo placidus, omnibus
carus, tuo consortio, mater Dei, per om-

nia dignus. Scio quidem id tibi semper placuisse et placere, quod filio placuit, id summe te velle, quod ipse fieri disposuit, qui in cunctis suis actibus non propriam voluntatem, sed paternam gloriam quaesivit. Ideoque non dubito tibi placere, quod eo mox abeunte vicarium pro se Iohannem tibi dereliquit.

Accipe nunc, Iohannes sancte, commendatum tibi thesaurum desiderabilem. 10
Accipe Iesu matrem venerabilem, caeli reginam, dominam mundi, tuam dilectam materteram matrisque tuae sororem, virginem sanctam. Hactenus beata virgo Maria iure carnis matertera tua dicta 15
est, nunc sacratori ordine et iure divino vocabitur mater tua de speciali gratia tibi commissa. Tu quoque, qui prius proprius vocatus es Zebedaei secundum carnem filius, frater Iacobi maioris et 20
propinquus Domini salvatoris, ac postea Iesu discipulus effectus, iam novo nomine vocaberis Mariae filius adoptivus, filiali utique amore illi de cetero obsecuturus. Age ergo, quod iubet Christus, 25
imple verbum sacrae commendationis, et eris omnibus gratus et toti mundo honorabilis. Fecit beatissimus Iohannes, sicut dixit ei in cruce Iesus. Nam ex illa hora accepit eam discipulus in sua et curam 30
ei adhibuit, sollicite ministravit et sicut

propriae matri devotissime obtemperavit
cordialiterque dilexit.

Gaude et laetare, beatissime Iohannes,
pro commisso tibi deposito. Carius enim,
5 quod Christus in mundo habuit, apud te
fidenter reposuit. Multum te locupleta-
vit, quando Mariam in testamentum tibi
legavit, quam angeli sancti nequeunt
digne laudare. Christus sancto Petro
10 claves regni caelestis contulit, te vero
cubicularium matris suae constituit. Olim
sancto Ioseph fuerat Maria desponsata,
sed nunc secundarie tibi est commen-
data. Illi ab angelo dictum est: Ne ti-
15 meas accipere Mariam coniugem tuam;
tibi ab angelorum Domino iam dicitur:
Ecce mater tua, ut, sicut ille non defuit
virgini in nativitate filii, ita nec tu desis
matri in passione Christi neque longo
20 tempore post ascensionem eius in cae-
lum. Quodsi beatissimus Iohannes Bap-
tista adhuc supervixisset, iure propin-
quitatis et merito castitatis valde ido-
neus minister et insignis paranympus
25 mihi apparuisset. Sed quoniam Ioseph
non superest — nihil enim de eo perci-
pitur, utrum tunc vixerit, an obierit; Iohannes autem diu tentus in vinculis oc-
cisus est; Iesus etiam iam morti proxi-
30 mus, et cito ab oculis auferetur matris —
tu supple omnium vices horum carorum

et esto in loco Christi pro pignore subtracti filii. Confido in Domino Iesu, quod fratri tuo Iacobo et ceteris apostolis omnibus peroptime placebit, nec aliquis amicorum tibi invidabit, sed quilibet 5 devotus tibi placide congaudebit.

Hoc magnum praemium meruit tua magna copia virtutum, perfectus scilicet contemptus mundi, amor Iesu, suavitas morum, integritas virginalis, tranquillitas 10 mentis, libertas animae, puritas conscientiae, probitas vitae. Suscipe ergo matrem Christi in tuam custodiam, et magnam exinde consequeris gratiam. Multum quidem et alte apud eam proficies. Nam 15 verbis illius instrueris, exemplis aedificaberis, orationibus iuvaberis, admonitionibus excitaberis, caritate accenderis, devotione traheris, contemplatione elevareris, gaudio impleberis, deliciis afflues, 20 caelestibus perfrueris. Audies ex ore eius divina mysteria, disces abscondita, percipies mirabilia, intelleges ineffabilia. Ex eius praesentia castior eris, purior permanebis, sanctior fies devotiorque 25 perseverabis. Aspectus eius pudicitia, sermo prudentia, actio iustitia, lectio eius Iesus, meditatio Christus, speculatio Deus. Decor vultus eius ut lux emicat, facies eius reverenda nulli oberit, elegantia eius intuentem castificat, allocutio

eius omne malum exterminat. Talis ac
tanta est dignitas Mariae, ut praecellat
omnes sanctos puritate et gratia, cuius
tu eris secretarius a summo caeli rege
5 sibi donatus. Igitur sedulum illi exhibe
ministerium, defer honorem, curam sol-
licite impende. Sta nunc iuxta crucem,
latus observa virginis, sustenta lassam
ulnis tuis, amplectere Mariam, erige de-
10 ficientem, consolare lacrimantem. Plora
etiam cum plorante, geme cum gemente,
vade cum gradiente, siste cum stante,
reside cum sedente. Non recedas a do-
lente, opus imple misericordiae, deinde
15 para te ad exequias Iesu morituri. Duc
matrem tecum ad locum sepulchri, re-
duc ad civitatem, induc in domum, con-
forta omnium desolatorum consolatricem.
Esto minister angelicus, licet hac vice
20 digniori te solacium offerre. Confortatus
est enim in agonia sua ab angelo Christus;
etsi non eguit, voluit tamen ab inferiore
visitari nec renuit consolantem. Ecce, ca-
rissime Iohannes, ad quam votiva obsequia
25 vocaris, qualis virgo tibi committitur, et
cuius mater tibi servanda creditur.

Nunc ergo humiliter obsecro te, ora
ferventer pro me peccatore, ut et ego
fervidus sim in Christi amore nec non
30 devotus inveniar in laude beatæ virginis
atque in eius dolore compunctus.

[CAPITVLVM XXVI.]

*De magnificis virtutibus beatae virginis
et de dolore ac lacrimis eius.*

Benedico, laudo et glorifico te, sancta
Dei genetrix, virgo Maria, pro om- 5
nibus bonis et donis a Deo tibi copiose
collatis, pro innumeris virtutibus tuis et
maximis gratiarum privilegiis, quibus in-
signissime prae omnibus sanctis claruisti
in terris, ut mater Dei fieri digna existeres 10
et verbum Dei ex te incarnatum gremio
foveres et beatis bracchiis leuares, circum-
dares atque portares.

Benedico et laudo et honorifico te,
electa mater Dei et humilis ancilla Dei, 15
pro omnibus amatoriis seruitiis tuis et
necessariis subventionibus Christo filio
tuo in carne exhibitis, pro variis perse-
cutionibus, penuriis, laboribus et fatiga-
tionibus cum eo clementer toleratis. 20

Benedico et laudo atque dignifico te,
inclita Maria, aeterni regis mater et filia,
pro tuis dulcibus colloquiis cum dulci
Iesu frequenter habitis, pro deificis ser-
monibus ab eius ore sapienter auditis et 25
casto sub pectore diligenter reconditis
suaviterque in corde ruminatis, pro magni-
ficis consolationibus ab eo creberrime
perceptis, pro excessivis gaudiis et divi-

nis iubilationibus tuis ex praesentia eius
et Spiritus sancti aspirante gratia sub-
ortis, diu desideranterque potitis.

Benedico, laudo et magnifico te, vene-
5 rabilis domina mea sancta Maria, pro
tua purissima et sanctissima vita Deo
et angelis gratissima, longo tempore in
multa paupertate et silentio cum Iesu
transacta, pressuris et adversitatibus va-
10 riis probata, omnibus Christi fidelibus
ad exemplum devotae imitationis dere-
licta et usque in finem saeculi universali
ecclesiae in agone maxime profutura.

Benedico, laudo et clarifico te, beni-
15 gnissima et devotissima mater Dei Ma-
ria, pro omnibus devotis exercitiis tuis
ac sacris meditationibus in lege Dei die
noctunque peractis, pro ferventissimis
orationibus tuis lacrimisque et ieiuniis
20 ad Deum magna instantia pro conver-
sione peccatorum et perseverantia iu-
storum profusis, pro intima compassione
tua cum pauperibus et infirmis, cum
temptatis et anxie gravatis, pro sitiendi
25 desiderio tuo ad humani generis salutem,
quod amara filii tui morte noveras re-
dimendum. Et licet indicibili amore
unicum diligeres filium, non tamen ab
horrido crucis aggressu ipsum retraxisti,
30 sed temet ipsam cum filio divinae ordi-
nationi plenarie submisisti. Attamen in

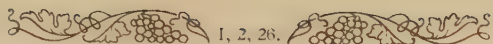
cunctis poenalitatibus suis vehementer sibi condoluisti et usque ad crucis ignominiam intrepido vestigio prosecuta es Iesum praeceuntem discipulorum non attendens fugam neque Iudaeorum metuens 5 saevitiam, parata potius subire necem cum ipso, quam relinquere in tali gravamine filium.

Benedico, laudo et superexalto te, fidelissima et amantissima mater Dei, caelica 10 Maria, pro tua perseverantia in solida fide et caritate perfecta, quando fugientibus apostolicis viris prae timore, quibusdam etiam sequentibus cum rubore, tu sola inextinguibile fidei lumen in pas- 15 sione filii constantissime tenuisti nil dubii gerens de futura eius resurrectione post triduum, sicut ipsius ore fuit satisclare praedictum. Omnibus namque amicis Iesu dispersis tu, mater maestissima, 20 cum humili feminarum caterva ad locum properasti calvariae inter furentes transiens acies populorum, ut quantocius propinquares filio crucifigendo et adhuc in carne viventem cernereres, a quo, prius- 25 quam moreretur, piae commendationis verbum susciperes.

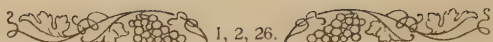
Benedico, laudo et excellenter recom- mendo te, sancta et immaculata virgo Maria, pro tua dolorosa statione iuxta 30 crucem Iesu, ubi diu fessa et afflicta

stetisti secundum propheticam Simeonis
sententiam gladio transfixa doloris, pro
multis lacrimis, quas tunc abunde fu-
disti, pro maxima fidelitate et indeclina-
5 bili cohaerentia, quam filio morituro in
extrema necessitate demonstrasti, pro
gravi contritione cordis tui, quam in eius
expiratione acutius sensisti, pro flebili
aspectu tuo, cum ipsum mortuum ante
10 te pendere vidisti, pro pio illo amplexu,
quo ipsum de cruce inter materna brac-
chia suscepisti et in sinu tuo eiulans
collocasti, pro lugubri transitu tuo ad
locum sepulturae, quando post vestigia
15 portantium corpusculum sanctum mae-
rens subsecuta es inspiciens ipsum re-
poni in monumentum et sub lapide grandi
concludi, pro flebili illo regressu a mo-
numento et introitu ad hospitii locum,
20 ubi cum multis fidelibus ibidem congre-
gatis super amabilis filii tui morte com-
pleta iterato rursus lamento uberrime
planxisti et omnium in te oculos ad com-
plangendum provocasti.

25 Compatere nunc, anima mea, virgini
dolorosae, matri lacrimosae, Mariae amo-
rosae. Si Mariam diligis, debes ei com-
pati in tantis doloribus, ut et tibi sub-
veniat in tuis angustiis. Ecce plorat pia
30 mater unicum filium, plorat Maria Cleophe
nepotem carissimum, plorat Maria Mag-

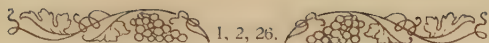
dalena salutis suae medicum, plorat Iohannes magistrum dulcissimum, plorant omnes apostoli ablatum sibi Dominum suum. Quis non ploraret, ubi tam multi amici simul plorant? Vere magnus est iste planctus in Ierusalem. Sta ergo et tu hic paululum et disce a matre virgine planctum, cuius amarae lacrimae poterunt cordis tui intima commovere. Stat ecce nunc iuxta crucem magnis vulnerata 10 doloribus, quondam iuxta praesepe caelestibus repleta concentibus. Gravatur nunc Iudaicis clamoribus prius angelicis confortata sermonibus, induitur nunc pallio maeroris olim honorata a regibus 15 sanctis. Aspergitur nunc filii sui rubro sanguine, cuius candido prius fovebatur aspectu, videt inter latrones pendentem, quem saepius viderat multa signa in populo facientem. Cernit leproso similem 20 propter vulnerum foeditatem, quem noverat multis leprosis donasse candorem. Considerat innumeris subactum doloribus, qui omnem languorem repellebat ab infirmis. Conspicit morti obnoxium, qui 25 Lazarum defunctum ad vitae revocaverat statum; versa sunt ei omnia iucunda in tristia, et dulcia in amara. Tot malorum procellis involvitur rutilans stella maris; sed non vincitur humanis pravitatibus 30 mens in Deo fixa permanens. Stat igi-

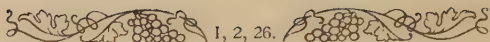
tur iuxta crucem constantiam servans,
patientiam tenens, fidelitatem exhibens,
caritatem demonstrans, mortis non hor-
rens minatores nec maledicorum refu-
5 giens despectiones. Fert aequanimiter
omnia et conformare se studet humili
filio saevissimis hostibus nihil respon-
dendo. Nullas insolentes emittit voces
nec indignatos ostendit motus, sed pro-
10 fundos trahit gemitus, flet amare, dolet
anxie, compatitur intime, affligitur nimie.
Non irascitur crucifixoribus, sed orat
pro malignantibus, tristatur pro deriso-
ribus et gemit pro blasphemantibus Chri-
15 stum. Sic stabat iuxta crucem mater
Iesu lacrimis affluens, cunctis tribulatis
solacium patientiae suo miti exemplo
ingerens.

O vos omnes, qui transitis per viam
20 calvariae, respicite ad dolorosam statio-
nem sanctae Mariae. Attendite ad cru-
cis dexteram et videte Mariam Christi-
feram, an sit dolor similis dolori ipsius,
si fuit aliquando talis mater in mundo,
25 quae tanta caritate compassa est filio
suo. Nam per singula Iesu membra
torta ipsa convulnerabatur in anima et
totiens martyr efficiebatur, quotiens cru-
enta filii stigmata contemplabatur.

30 Vide ergo nunc, anima devota, ut haec
intus recondas pectore. Sis mitis et for-

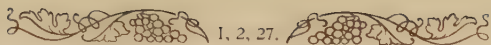
tis, cum tribulationis advenerit tempus. Non conturberis nec desperate te habeas, si aufertur, quod plurimum diligis, aut si tibi negatur, quod necessarium arbitraris. Solent enim per maxima saepe 5 gravamina carissimi amici Iesu probari. Nam si proprio filio suo Deus non percipit, sed pro omnibus nobis gravissimis poenis exposuit, quid tu hic gaudia quaeris? Si Christus semet ipsum non 10 quaesivit, sed oboediens atque paratus ad vilissima et poenalissima fuit, quid tu laborem et dolorem sic metuis et non potius pro amore Crucifixi dura et aspera amplecteris? Si sanctissimae matri suae 15 multa adversa in mundo admisit, si eam saepius tribulari ac vehementer dolere atque diutius flere permisit, tu quomodo sine pressuris hic vivere poteris? Et si omnes amicos Dei consideres, nullum 20 absque arta probatione hanc vitam enavigasse invenies. Sume itaque exemplum infatigabilis patientiae ab imagine Crucifixi et eius benedicta matre et ne verearis pro salute tua in retributionem 25 infinitae dilectionis Iesu modicum quid sustinere, ut et in revelatione gloriae promissae eius perpetuo laeteris aspectu. Benignissima etenim mater Iesu novit afflictis pie compati, didicit ex his, quae 30 passa est, miseris affectuose misereri,

non obliviscetur pauperum suorum, ad-
erit orantibus, auxiliabitur maturius se
invocantibus, propitia erit omnibus sibi
servientibus.

5 O misericordissime Iesu, dulcis fili
Mariae, infunde mihi, quaeso, devotarum
gratiam lacrimarum et vulnera cor meum
intimae compassionis affectu, quo pia
matris tuae interiora noscito fuisse con-
10 cussa. Intuere me illis pietatis oculis,
quibus matrem et discipulum respexisti
sub cruce stantes et flentes, quando al-
teram alteri commendasti ultimum eis
vale relinquens huiuscemodi affectu ser-
15 monis: Ecce filius tuus, ecce mater tua.
Visita me, obsecro, in salutari tuo ante
mortem meam et fac me audire vocem
illam, quam audivit beatus Iohannes de
cruce: Ecce mater tua, ut hac voce per-
20 cepta a timore rugientis inimici sit anima
mea tute defensa.

O clementissima domina mea sancta
Maria, omnium Christianorum advoca-
trix fidelissima, rogo te per cuncta ex-
25 imia merita tua, quibus Deo maxime
placuisti, et per singula humanitatis ob-
sequia, quae tuo filio gratissime exhi-
buisti, atque per universas lacrimas, quas
in passione eius amarissime effudisti,
30 quatenus mei pauperis misereri digneris
solita pietate curam mei maternaliter

I, 2, 27.

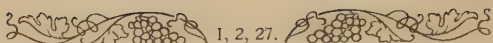
suscipiendo atque in eorum me computes famulorum numero, qui tuo speciali amore habentur impignorati et amplexi.

O unica spes mea, gloriosa virgo Maria, veni et ostende mihi faciem tuam,⁵ priusquam anima mea egrediatur a corpore, et illos misericordes oculos tuos ad me clementer iucundeque converte, quibus Iesum, benedictum fructum ventris tui, laetissime saepius aspexisti, et quos¹⁰ in passione eius multis fletibus humectasti. Asta tunc mihi, sanctissima mater Iesu, cum dulci comitiva virginum tuarum et sacro collegio sanctorum omnium, sicut praedilecto filio tuo in cruce mori-¹⁵ turo fideliter ac perseveranter usque in finem astitisti, quia post unicum filium tuum, Dominum meum Iesum Christum, non invenio tam magnum et velox in necessitate solamen, sicut te, benignissi-²⁰ mam omnium desolatorum matrem.

[CAPITVLVM XXVII.]

De solitaria derelictione Domini Iesu in cruce.

Benedico et gratias ago tibi, Domine²⁵ Iesu Christe, paternae dilectionis fili amantissime, pro tua grandi et solitaria derelictione in cruce, quando a Deo Patre et ab omni exercitu caelorum, ab

1, 2, 27.

universis quoque creaturis mundi in
amarae necessitatis articulo velut alienus
et ignotus fuisti derelictus, ac si verus
Dei filius non fuisses neque alicuius po-
5 tentiae aut virtutis, sola maestissima
matre cum commendato sibi discipulo et
paucis fragilibus feminis tibi adhaerente,
quae vix unicum verbum ad te loqui pot-
erat prae anxietate mentis et dolore.

10 Laudo et glorifico te pro valido illo
clamore, quando coram multis audienti-
bus in hanc lacrimabilem vocem proru-
pisti dicens: Eli, Eli, lamma sabachthani?
In quo quidem verbo magnitudinem do-
15 lorum et subtractionem omnis consolati-
onis satis declarasti, et quanta pro ho-
minum salute patiebaris, a quibus tamen
pro nihilo fuisti aestimatus, immo pro
pessimo malefactore habitus ac ipsa vita
20 omnimode iam indignus.

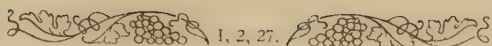
Considera diligentissime, anima mea,
praesens Iesu verbum pro tua singulari
instructione prolatum. Ecce mirum dictu,
quod Dominus universorum, qui nullius
25 habet indigentiam, ad hanc calamitatis
devenit miseriam, ut paternis auribus
suam indicet necessitatem, quod se de-
sertum a Patre conqueritur, qui omnia
cum Patre operatur, quod se oneratum
30 demonstrat, qui cuncta sine onere portat,
quod se exulem fatetur et inopem, qui

consolari tristes et debiles solet, quod omnium votorum arbiter, qui clamorem pauperum exaudire consuevit, vocem humilis quaestionis emittit et dicit: Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti⁵ me? Siquidem a principio passionis eius usque modo non est auditum tam lamentabile verbum.

Agnosco igitur vocem tuam, Christe, in carne passibili pro me clamantem in¹⁰ cruce. Nam derelictio tua consolatio mea, querimonia tua suffragatio mea, infirmitas tua convalescentia mea, poena tua satisfactio mea pro omni peccato atque delicto. Caelestis es medicus, qui¹⁵ grandi compassionis affectu innumeris immersisti te doloribus et poenis. Et ideo cum infirmo infirmaris, cum dolente doles, cum peccante contristaris, cum vim patiente conquereris et pro infirmis²⁰ membris tuis clamans deprecaris, unde vox ista vox carnis est et sensualitatis, non murmuris nec desperationis. Sentit quidem caro poenam, quae nullius cul-pae noverat noxam. Patitur corpus inno-²⁵ centissimum supplicium gravissimum, anima beatitudine summa perfruenta, et ex deitatis praesentia nullius doloris fit minoratio, sed mirabilis exhibetur patientiae fortitudo, ut humani generis per-³⁰ ficiatur redemptio.

Quis fidelium haec audiens non condolebit? Quis tam durus, ut non compungatur ad vocem clamoris huius? Certe ipsi ceterum insensibilia elementa ostenderunt compassionis suae tremenda signa. A sexta namque hora usque ad horam nonam sol radios sui luminis retraxit ab orbe nolens lucere indignis. Et terra commota est contremiscens ad iniurias sui creatoris dolens auctorem vitae supplicia pati et clamans mortem eius non posse se videre. Igitur sole lugente et terra contremiscente et tu, homo rationalis, luctum assume, attende clamorem Iesu, cur clamet et quid dicat. Ecce in omni tribulatione et angustia sua Dominus Iesus permansit mitis et patiens, nec aliquid ex ore eius nisi dulcedo et pietas emanavit. Ad Patrem sursum dirigit precem; praeter Deum nullius nominat nomen et eius solummodo notitiae suam insinuat desolationem. Non quaerit matris solamen nec amicorum exposcit iuvamen.

Instruit ergo te Iesus, qualiter eum imiteris in desolatione positus. Si corpore infirmaris, si mente fueris gravatus et taedio affectus, si ab aliis despiceris et gratiam hominum propter pauperiem aut aliquam ineptitudinem perdideris, noli contristari neque indignari, sed hic ha-

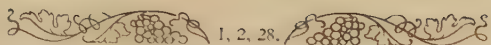

I, 2, 27.

beto protinus recursum, hunc locum statue tibi ad refugium et cum Iesu in cruce contempto et a Patre ad horam derelicto misce colloquium eius ruminando, quod locutus est verbum: Deus⁵ meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Stude ergo in infirmitate tua mitem te exhibere, nec murmures, si interdum a servientibus tibi neglegaris aut rarius a fratribus visiteris. Memento¹⁰ exulis Iesu in cruce et de levi incommodo desine conqueri, eius opta visitationem, eius dumtaxat require consolationem, a quo poteris etiam desolatus confortari. Relinque caduca mundi so-¹⁵ lacia; non te occupet amicorum dilectio, angelorum desidera praesentiam, sanctorum pete suffragia. Erige oculos sursum ad Crucifixum, Christi meditare vulnera sancta, virginem gloriosam implora, in²⁰ mente semper habeto Mariam; ad eam specialem funde precem. Ipsa enim mansit firmissima iuxta crucem audiendo Iesum magna voce ad Patrem clamitantem. Itaque omnibus exclusis terrenis²⁵ ad patriam caelestem eleva mentem. Tene Deum pro patre, Iesum pro fratre, Mariam pro matre, angelos pro amicis et sanctos omnes pro cognatis. De nobili et alta progenie es tu, non carnis³⁰ origine, sed spiritus libertate. Talibus

namque vallatus praesidiis, tam caris invocatis patronis, poteris confidenter diem praestolari ultionis extremae et de pietate benignissimi Salvatoris sperare.

- 5 Obsecro te, summe et venerande Pater Domini mei Iesu Christi, respice ad orationem servi tui, quam tibi hodie per manus dilecti Filii tui in cruce suspensi humiliter repraesento. Da mihi veniam
- 10 de omnibus culpis meis perpetratis, nec longe subtrahas a me donum caelestis gratiae neque gravioribus me patiaris temptationibus periclitari neque perturbationum stimulis inquietari. Proba me,
- 15 Domine, et tempta me, sicut noveris mihi fore utile. Verumtamen animam meam conserva et fac cum temptatione talem proventum, ut queam sustinere. Convertete mihi in salutis remedium et amplioris
- 20 gratiae incrementum, quod dolosus hostis animae paravit ad perniciem. Adesto mihi tanto fortius et propinquius, quanto magis premor tribulationibus et minus habeo confidere in hominibus. Tu enim
- 25 in angustissima necessitate permanes fidelissimus amicus. Quod si probandus fuero et ad tempus consolatione privandus, tunc concede hoc mihi patienter sufferre ac totum onus meum tibi fide-
- 30 liter committere nec non huius desolatae horae carissimi et gratissimi filii

1, 2, 28.

tui Iesu cordintime reminisci, qui omnibus nudatus amicorum praesidiis memor fuit tui solius in extremis.

[CAPITVLVM XXVIII.]

De siti Domini Iesu in cruce pendentis. 5

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, fons aquae vivae et rivus sapientiae salutaris, pro tua vehementi siti in cruce, quando sacro et pretioso sanguine tuo effuso omnibusque 10 naturalibus umoribus ob nimios corporis cruciatus exhaustis prae vehementi ariditate etiam corporaliter sitiens fuisti, sed ardentiore tamen desiderio salutis nostrae sitibundus velut pauper et men- 15 dicus bibere postulasti dicens: Sitio. Sed huic exiguae petitioni defuit, qui succurreret, ut saltem calicem aquae frigidae tibi omnium aquarum conditori porri-geret. Verumtamen quidam ex circum- 20 stantibus hoc audientes nequaquam tui sunt miserti, sed inclementiores ex eo magis effecti. Nam ad explendum maligni pectoris sui virus mortiferum protinus spongiam aceto cum felle mixto 25 impleverunt et dulci ori tuo amarissimum poculum ministrarunt, quod canibus dari ad sorbendum indignum satis fuisset.

Laudo et honorifico te pro tua benignissima tolerantia in accipiendo et degustando acetosissimam potionem, quam pro expiatione illicitae delectationis primorum parentum poenaliter degustasti, ut, sicut pomi interdicti degustatio fuit causa mortis, ita sapor amari potus tui fieret nobis medicina salutis.

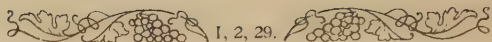
Sed vae tibi, impie Iudaeae popule durae cervicis et gravissimae iniquitatis. Quomodo conversus es ad tantam pravitatem, ut Barabbam dimitteres et Christum crucifigeres? Quomodo mutatus es in hanc amentiam, ut poculum petenti offerres acetum? Offer illud principi sacerdotum aut duci populi tui et proba, an consentiat bibere. Quid fecit tibi Christus, aut in quo molestus fuit tibi Iesus Nazarenus? Responde, obsecro, mihi. Nonne pluit tibi Deus manna de caelo et aquam produxit de petra durissima, ut comederes et biberes in abundantia? Et ecce pro dulci manna propinas vinum murratum et pro multis aquarum fluentis nec unum quidem haustum aquae Christo sitiendi porrigis. Enimvero si Christus vellet, omnes aquas tuas in salsuginem converteret, et tu deficientibus pane et aqua mox perires prae ariditate nimia pro misericordia denegata. Quod si etiam habere voluisset potum

suavem, non dubium, quin angeli sancti libenter ac celeriter rorem salvificum ei ministrassent de caelo omni liquore suaviorem, sicut olim ministraverant victum post inimici trinam temptationem. Sed ⁵ noluit se vindicare neque signum potentiae agere. Exhibuit autem signum patientiae et longanimitatis, ut cunctos aedificaret professores paupertatis.

Sume ergo et tu, Iesu discipule, ex ¹⁰ huius acidae confectionis poculo remedium contra edacitatem gulae. Si enim cupis cum Christo in regno Patris sui epulari, non concupiscat cor tuum lauta fercula nec vini pretiosi pocula, non ¹⁵ mollia lectisternia neque nitida indumenta. Haec enim mundissimae vitae Iesu acerbissimaeque passioni eius sunt valde contraria. Noli dissolvi deliciis carnis, sed titillantem concupiscentiam restringe ²⁰ sobrietate victus. Si autem modum excesseris sive amplius sive delicatius edendo, hoc recastiga diurnis laboribus ac nocturnis vigiliis amarum Christi poculum semper ad animum reducendo cum ²⁵ maerore.

O Iesu, manna caelicum et nectar suavissimum, qui aceto ac felle fuisti potatus, dum sitires vehementer in cruce, nec tamen modicum aquae ad refocillan- ³⁰ dum habere potuisti, praesta mihi huius

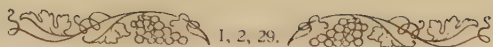

amarissimae potionis tuae tempore re-
fectionis meae in mensa sensim recor-
dari, ut non effundam cor meum avide
super corporis alimenta, sed ad sacrae
5 lectionis verba sim intente suspensus.
Discam cum timore tuo tantum victui
meo necessaria sumere atque de mihi
collatis beneficiis tibi gratiarum actiones
devote referre. Nec pro cibi modicitate
10 seu vilitate aegre sim contentus, immo
indignum me iudicem pauperum elee-
mosynis vesci et aliorum laboribus verear
sustentari. Da mihi esurire cibum, qui
non perit, sed permanet in vitam aeter-
15 nam. Da mihi sitire fontem vitae per-
ennis et de convivio mensae caelestis
micam panis vivi cum haustulo saporis
intimi interdum percipere atque experi-
mentaliter degustare, quam suavis sit,
20 Domine, spiritus tuus in filiis gratiae
gratis effusus.

[CAPITVLVM XXVIII.]

*De adimptione scripturarum in morte
Christi et de verbo: Consummatum est.*

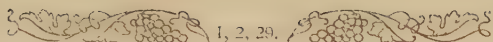
25 **B**enedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, arcanorum revelator,
legis et prophetarum consummator, pro
tua perfectissima adimptione paternae
voluntatis in brevi et acceptabili verbo

isto, quod statim post aceti sumptionem quasi totius vitae tuae clausulam recte protulisti dicens: Consummatum est, ac si patenter diceres: Iam impletum est, quidquid vetus lex de me praedixit, quid- 5 quid sacrificiorum ritus et caerimoniarum sacer cultus designavit. Iam veraciter expleta sunt oracula sanctorum prophetarum et diu optata desideria patrum antiquorum. Iam omne, quod ad redemp- 10 tionem pertinet generis humani, completum habet effectum, quidquid in scripturis sanctis caelitus est promissum, totum, sicut oportuit ac decuit pro loco et tempore, palam gestum est et salubri 15 fine terminatum. Ceterum pauca, quae restant, absque dubio in suo tempore complebuntur. Ego praeceptum Patris mei implevi, qui me misit in mundum, opus consummavi, quod dedit mihi ut 20 facerem.

Iam ante sanitates peregi, signa divinitatis clare ostendi et, sicut docuit me Pater, ita in mundo praedicavi nec quicquam salutarium doctrinarum fidelium 25 auribus subtraxi. Iam triginta tribus annis in terra peregrinatus sum cum hominibus suaviter conversatus, in itineribus frequenter fatigatus, ab adversariis graviter calumniatus, a discipulo 30 traditus, ab amicis derelictus, ab hostibus

captus, a ministris flagellatus, a iudicibus condemnatus, a pontificibus illusus et hic innocens in cruce suspensus. Quid ultra debui facere et non feci? Quid
5 amplius pati et non pertuli? Si quid minus egi vel sustinui, paratus sum ante decessum meum supplere, immo in morte mea omne debitum plene persolvam. Itaque hodie habeo consummari. Nec
10 terminum vitae meae diutius patior prolongari, sed animam meam pro ovibus meis ex caritate mera ponam et mortem carnis, quam ex debito non merui, pro debitis peccatorum sponte hac hora sus-
15 cipiam, qua novi primum hominem gustu arboris interdictae mortem perpetuam incurrisse. Etenim quae de me sunt, finem mox habebunt. Iam ultra non
multa verba loquar in mundo, quia non
20 diu hic ero, sed ad Patrem festino. Iam omnis labor cessabit, fugiet dolor et gemitus, pugna quiescet, molestia nulla post haec erit, et mors ipsa simul inter-
ibit; non restat amplius perficiendum,
25 nisi ut Patri meo spiritum meum commendem et corpus usque in diem tertium relinquam. Novi profecto, quod viri misericordiae non obliti veteris amicitiae tollent illud secum ad sepeliendum
30 in sepulchro novo. Ad ostensionem igitur omnis legalis iustitiae efficaciter ad-

impletae et pro novae legis institutione servanda verbum finale et abbreviatum cunctis audientibus propalo et dico: Consummatum est.

O illustrissime ac doctissime magister,⁵
Domine Iesu Christe, sicut dicis et contestaris, sic est in veritate, et non est reprehensio ulla in tuo sermone. Nam omnia quae dicis, operibus sanctis comprobas et propheticiis eloquiis munita¹⁰ demonstras. Iam enim tempus est, ut requiescas ab omni opere, quod patrasti in terris. Et tu quidem, Domine, in principio omnia cum Patre creasti et nunc cooperante Patre omnia recreasti.¹⁵ Sex diebus opus mundanae conditionis fecisti et nunc sexta saeculi aetate opus humanae redemptionis consummasti. Sexto die hominem de limo terrae plasmasti et sexto die ipsum sanguine tuo red-²⁰ emisti. Sexto die Adam temptatus et per Evam deceptus, sexto die ab angelo annuntiatus es et in virgine conceptus. Sexto die homo peccavit et paradisum perdidit, sexto die tu pro peccatis nostris²⁵ passus es, et latro te miserante paradisum recepit. Vt ergo nova respondeant antiquis, et postrema prioribus factis, digne sextum verbum in cruce fuit: Consummatum est.

Perge nunc, Domine Iesu, quo vis, et³⁰ revertere ad Patrem tuum in caelis, quia

consummasti magnum pietatis opus in
 terris. Praecede servulos tuos, para eis
 viam ad sequendum te citius. Aperi ia-
 nuam regni caelestis, quam diu clauserat
 5 temeritas primi parentis. Vade visitare
 sanctos patres in limbo inferni, illumina
 sedentes in tenebris, frange potentiam
 diaboli, solve vincula ligatorum, subleva
 fessos, consolare lugentes, redime ex-
 10 pectantes, educ captivos tuos de claustris
 infernalibus, cumque illos eduxeris et in
 supernis caeli mansionibus cum angelis
 collocaveris, tunc memento mei, Domine,
 in regno tuo, ut educas me de carcere isto,
 15 de limoso carnis habitaculo, de periculoso
 statu meo ex hoc vago et miserabili mundo.

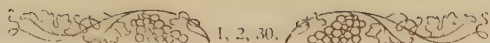
Imitare autem Christum in hoc verbo
 Christi sectator, et ne cesses operari,
 quamdiu tempus habes et vires; perfice,
 20 quod coepisti, ut advesperante vitae tuae
 termino dicas et tu cum amicabili Iesu:
 Consummatum est. Quapropter ambula
 viam verae virtutis, sectare iustitiam,
 decertare praepara ad mortem contra
 25 vitia, ut apprehendas vitam aeternam
 valeasque cum Paulo dicere: Bonum
 certamen certavi, cursum consummavi,
 fidem servavi. Modicum laborabis, mo-
 dicum tempus adhuc sustinebis; cito
 30 veniet hora tua, ut consummatus in brevi
 expleas tempora multa.

O lucidissimum et perfectissimum exemplar omnium virtutum et bonarum operationum praemium interminabile, Iesu Christe, caeli et terrae dominator, dirige universos actus meos in bene-⁵ placito tuo et mentis cogitationes purifica et illustra. Doce me omnia opera mea ad laudem et gloriam benedicti nominis tui humiliter incipere, diligenter perficere ac feliciter consummare. Tribue mihi ¹⁰ non intepescere ante tempus praefinitum a Patre, sed pro denario aeternae vitae die noctuque in vinea sanctae religionis laborare atque in schola caelestis exercitii desudare usque ad exitum spiritus, ¹⁵ quatenus te propitio tandem post multos agones longosque labores laetus tecum dicere queam hora finali incumbente: Consummatum est. Tu redde mihi, Iesu bone, mercedem pro labore, requiem pro ²⁰ fatigatione, gaudium pro maerore, coronam pro certamine, gloriam pro confusione, beatitudinem pro miseria, quam in mundo sustinui. Tu enim fuisti et es causa finalis totius operationis meae in ²⁵ loco peregrinationis huius. Esto praemium meum in regno caelorum, quia te solum desidero habere pro mercede laborum meorum, qui es beatitudo et gloria omnium sanctorum tuorum. ³⁰

[CAPITVLVM XXX.]

*De lamentabili emigratione Domini Iesu
ab hoc saeculo.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
5 Iesu Christe, vita viventium, spes
morientium, salus omnium in te spe-
rantium, pro tua temporali emigratione
ab hoc saeculo et felici regressu ad Pa-
trem per dirae mortis tormentum et in-
10 signe crucis martyrium. Laudo et glori-
fico te pro tua pallida dispositione ad
mortem et beata agonizatione in extremis,
pro cunctarum virium tuarum defectione
et amorosi cordis tui poenali confrac-
15 tione, dum tu, vivificator omnium spiri-
tuum, mortis non refugisti subire iudi-
cium, ut viam nobis aperires ad regna
caelorum. Laudo et glorifico te pro tuo
forti clamore in cruce super humanam
20 virtutem et consuetudinem in altum
emisso, pro tristi divortio et amara se-
paratione nobilissimae animae tuae ab
amantissimo corpore tuo, pro devotissima
recommendatione spiritus tui in manus
25 paternas, pro humili inclinatione sacri
et spinolenti capitis tui versus honora-
bile pectus tuum in signum filialis ob-
oedientiae perseveranter adimpletae, pro
caritativa traditione sanctissimae animae

tuae pro mundi salute et pro tua ultima locutione in hac mortali vita, quando in haec piae supplicationis erupisti verba atque hunc devotissimum versiculum legisti: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Quo dicto statim expirasti et peregrinationem terrenam suavi sopore terminasti.

O quam pretiosa et victoriosa mors ista fuit, quae mortem nostram occidit et vitam nobis reparavit aeternam. Semper ergo in memoria mea mors tua, Christe, fixa permaneat, meaeque mortis in tua benedicta morte sim memor, ne desperem timidus, cum mihi supervenerit vitae meae finis incertus. Haec est hora, quam semper in mente ab initio conceptionis habuisti, ad quam sicut viator ad patriam et sapiens operarius ad finem intentum properasti. A summo quidem caelorum egressus tuus in mundum, de mundo usque ad inferos; ab inferis usque ad summum caeli thronum iterum repedasti.

Contristare nunc vehementer, anima mea, super amantissimi Domini Dei tui morte amarissima, considera, qualiter Iesus obiit, et quae in exitu eius signa contigerunt. Ecce quomodo moritur iustus, et nemo percipit corde; nemo recogitat, qualis ac quantus hic fuerit,

nisi paupercula mater eius, quae cum paucis sibi notis iuxta crucem lacrimans stabat. Vidit quippe dilectissimum filium suum ante se nudo ac cruentato corpore
5 pendentem, vidit pallentem, vidit agonizantem, audivit cum clamore expirantem. Nec mirum, si his visis graviter doluit, expalluit, et defecit anima eius in salutari suo coram se crucifixo ac mortuo.
10 Et tu ergo cum Maria ad crucem accede et de morte Iesu dolenter meditare. Ecce moritur innocens Iesus exul et nudus, nec miserior eo aliquis est inventus. Nemo Deo amplius dilectus, nemo ab
15 hominibus magis fuit despectus, quam Iesus Nazarenus a Iudaeis crucifixus. Ecce quale praemium illi reddidit mundus pro omnibus inclitis gestis suis et signis. Occiditur tamquam vilissimus
20 latronum, moritur sicut pauperrimus omnium. Moritur autem Iesus non in lecto de plumis, sed in aspero ligno crucis; non in domo neque sub tecto, sed in aperto, in loco foetido atque despecto,
25 non in secreto thalamo, sed in publico patibulo, non in medio discipulorum suorum, sed in medio duorum latronum, non inter brachia carae matris, sed inter cornua altae crucis. Non habuit sub se
30 modicum straminis nec super se opertorium vilissimi linteaminis. Defuit illi

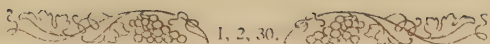
cervical capitis, pro quo habuit sertum de spinis acutis. Non habuit calciamenta in pedibus nec chirothecas umquam gessit in manibus, sed pro his clavos suscepit ferreos carnem et ossa pene-⁵ trantes. Non habuit in tanta necessitate vel unum servitorem, sed pertulit iuxta se perversum quendam vicinum, impium scilicet latronem graves contumelias sibi inferentem. Nullum habuit consolatorem,¹⁰ sed paene omnes repperit desertores, quos prius mensae socios habuit et sectatores. Non valuit manum movere nec pedem neque in alteram se divertere partem ad relevandum vel in modico¹⁵ corporis sui dolorem. Stat firmiter fixus, rigidissime extensus, gravissime tortus atque ab omni parte artatus sine cura, sine auxilio, sine solacio, tamquam mortuus a corde. Sola lingua remansit ei ad lo-²⁰ quendum libera, ut pro inimicis suis oraret et septem saluberrima verba contra septem mortalia crimina in ambone crucis nobis praedicaret. Sed nec lingua eius afflictione caruit, quia felle et aceto, dum²⁵ sitiret, infecta fuit. Igitur ab imo pedis usque ad verticem capitis totus in aquis passionum Iesus demergitur et hora nona instante clamans voce magna moritur.

O qualis et quantus est iste, qui sic³⁰ clamans expirat, in cuius transitu caelum

1, 2, 30.

luget et terra, ante cuius conspectum mors fugit, ad cuius vocem mortui resurgunt, quem videntes portae mortis confractae sunt, cuius praesentiam diabolus ferre non potest, cuius potentiae nemo resistere valet, quem tremunt inferi, adorant superi, cui serviunt angeli, oboediunt archangeli, cuius claritate irradiatur limbus patrum, laetificatur populus sanctorum, solvuntur vincula, eruntur animarum spolia multa. Vere filius Dei hic erat, ait centurio. Videns namque iste beatus, quia sic clamans expirasset, animadvertit in natura humana invisibilem habitare Deum moxque confitetur Dei filium, quem Iudaei deridebant crucifixum. O nimis indurati Iudaei, quos nec poena patientis emollit, nec insueta prodigia morientis convertunt. Audite tandem surdi et intuemini caeci, qui signum de caelo petistis vobis ostendi. Ecce fiunt signa in caelo sursum et in terra deorsum; famulantur Christo elementa mundi, et in hora defunctionis eius contristantur omnia, et vos miseri ridetis. Nam sol obtenebrescit meridie nolens mortem eius aspicere. Terra commovetur pavide non valens Dei iniuriam tacite sufferre. Petrae scinduntur valide et altis stridoribus suo condolent creatori. Velum templi scin-

ditur, ut remoto velamine veteri pateant
sacra mysteria Christi. Ipse enim est
hostia vera auferens cuncta scelera mundi.
Ipse agnus Dei immaculatus tempore
paschali in cruce immolatus. Ipse sacer- 5
dos verus a Deo consecratus, qui semet
ipsum obtulit hostiam Patri in odorem
suavitatis. Ipse summus pontifex, qui
semel in anno solus ingreditur in sancta
sanctorum, ut roget non tantum pro 10
plebe Iudaeorum, sed pro salute omnium
in se credentium populorum. Hoc enim
veraciter egit semel moriendo pro hu-
mano genere in fine saeculorum. Monu-
menta etiam aperta sunt, ut futura Christi 15
resurrectio cum multis sanctis e vicino
monstraretur. Haec miranda quam plu-
res, qui ad spectaculum convenerant,
cernentes compuncti sunt valde et per-
cutientes pectora sua revertebantur. 20

Revertere et tu, anima mea, ad inte-
riora tua et geme cum gementibus, plora
cum plorantibus Christum, ne saxis du-
rior et Iudaeis infidelior inveniaris. Beatae
lacrimae, quae pro amore Crucifixi fun- 25
duntur. Pium namque est et multum
dulce pro dulci Domino flere. Haec
magna consolatio amantis animae est, ex
compassione dilecti ubertim plangere.
Flevit et ipse Iesus pro humanis saepe 30
miseriis, et cum deficerent lacrimae, ef-

fudit sanguinem largiori pietate. Obiit itaque pro te in cruce Dominus Iesus Christus; sit ergo tibi de cetero mortuus totus hic mundus. Disce in morte Iesu
5 tuae mortis recordari et stude etiam ad moriendum te praeparare. Nescis enim, quando veniet Dominus, nescis, quando te tollet factor tuus. Vigila omni tempore et ora, ut bonam horam invenias.
10 Sic age, sic loquere, quasi hodie sis migraturus. Disce ante mortem mori, ne mors veniens tibi sit horrori, sed ianua vitae. Christus mortuus est et prophetae, et tu viam patrum mox sequeris.
15 Magna tamen spes, magna valde consolatio in verbo Iesu dicentis: Qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet. Et iterum: Qui verbum meum audit et credit ei, qui misit me, habet vitam
20 aeternam. Fac ergo Iesum tibi amicum, dum vivis, ut habeas eum propitium, cum obieris. Proice abs te, quidquid ab amore Iesu impedit, quidquid a caelesti regno te retardat. Cave omne, quod
25 potest conscientiae inquinare puritatem; relinque, quidquid mentis potest tollere pacem. Tene te abstractum mundo, unitum Deo, familiarem Christo. Ambula cum Iesu in libertate spiritus, nil sit tibi
30 curae de rebus externis. Para illi domum mentis, exhibe sibi cenaculum

grande stratum, ut faciat apud te pascha mysticum cum discipulis suis, priusquam moriaris.

Cum autem coeperis infirmari et diem vocationis tuae senseris adesse, tunc ad 5 Iesum humiles emitte preces et loquere cum Maria et Martha dicens: Domine, ecce quem amas, infirmatur. Potens enim est pius et misericors Iesus, qui super Lazarum flevit ac mortuum re- 10 suscitavit, ab omni te plaga curare atque saeculo defunctum in die novissimo resuscitare. Pensa etiam tunc praecipue de cena dominica, quomodo humilis Iesus discipulorum pedes lavit et ante disces- 15 sum suum sacri corporis sui mysterium eis in solacium tradidit. Et tu ergo a Domino Iesu humiliter pete a peccatorum tuorum sordibus ablui atque pretiosi corporis sui viatico ante exitum 20 tuum fideliter praemuniri. Quo sumpto in gratiarum actione versare et de dulcioribus mandati eius verbis devote meditare ac deinde elevatis in caelum oculis unionem Christi totis exopta medullis. 25 Postea ad passionem Christi te converte et ex illa consolationis medelam assume. Ingredere etiam cum Iesu et discipulis eius in hortum iuxta montem oliveti, hoc est, separa te a praesentibus amicis 30 ad vacandum Deo in secreto liberius et

ora Patrem caelestem pro bono exitu tui
 incolatus; flecte cum Iesu genua, procide
 in faciem tuam super terram, resigna te
 in manus Dei et dic haec perfectissima
 5 Christi verba: Pater, non mea, sed tua
 voluntas fiat. Ipse enim novit melius,
 utrum vivere an mori tibi sit salubrius.
 Roga quoque adventantes fratres et fideles
 omnes, ut tecum vigilant in orationibus,
 10 ne inimici fraudibus molesteris. Recurre
 in omni angustia ad Iesum et sequere
 baiulantem sibi crucem usque ad cal-
 variae locum. Ibi fige stationem tuam,
 ibi elige terminare vitam, ibi trade et
 15 spiritum tuum. Pone passionem et mor-
 tem Iesu inter te et iudicium futurum
 et respice indesinenter ad Crucifixum.
 Contra diaboli terrores invoca Iesu no-
 men et sanctae crucis leva signum. Si
 20 ille obiecerit tibi mala praeterita et pec-
 cata multa, tu replica infinita Christi
 merita.

Memento etiam septem verborum Iesu,
 quae in cruce pro tua informatione dixit.
 25 Statim namque ut crucem ascendit, oravit
 pro inimicis indulsitque peccantibus, ut
 tu cunctis debitoribus tuis ex corde di-
 mittas et iterum tibi petas ignosci.

Secundo latroni confitenti promisit
 30 amoenitatem paradisi, ut tu non desperes
 ob gravitatem commissorum, sed fidenter

etiam tui meminisci poscas in regno
caelorum.

Tertio beatissimam matrem suam vir-
ginem Iohanni virgini commendavit, ut
tu in agone constitutus ad clementissimam⁵
matrem eius Mariam, pauperum adiutri-
cem, instanter confugas ipsique et beato
apostolo Iohanni atque omnibus sanctis
te sollicite commendes. Commenda te
etiam fratrum tuorum ceterorumque¹⁰
fidelium precibus, ut tui dignentur post
exitum esse memores in vigiliis suis et
in missis.

Quarto ostendit se Iesus derelictum in
poenis, ut tu doloribus gravatus non im-¹⁵
patienter feras, si non fueris statim re-
levatus, sed Dei ordinationi in omnibus
te submittas.

Quinto ait: Sitio, ut tu ad Deum, fon-
tem vivum, ardentem sitias cupiasque dis-²⁰
solvi et esse cum Christo. Hoc enim
multo melius, quam diutius peregrinari
in saeculo et variis adhuc involvi peri-
culis.

Sexto protulit consummationis verbum,²⁵
ut tu dierum tuorum cernens adesse
finem pro omni bono peracto referas
Deo laudem et, quidquid minus egisti,
petas per Christum integre suppleri.

Septimo tradidit animam suam in ma-³⁰
nus Patris cum clamore valido, ut et tu

ex hoc mundo migraturus beatae commendationis illius verbum legere ac frequenter repetere non omittas, quo nil dulcius memorandum noveris in fine.

5 O amantissime Iesu, splendor paternae gloriae et sol iustitiae, qui pro me indigno servulo tuo dignatus es hanc vilissimam pati doloris formulam et in loco calvariae pro redemptione mundi
10 animam tuam tradidisti ac Patri tuo orans commendasti, praesta mihi huius amarissimae mortis tuae dolorem pariter et amorem iugiter in pectore meo circumferre atque ad commoriendum tibi per
15 mortificationem omnium vitiorum cotidie me ipsum exercere, ut appropinquante vitae meae termino in luce miserationum tuarum merear respirare et tecum in paradisi gaudia feliciter introire. Adesto
20 mihi morienti, succurre agonizanti, occurre desideranti, defende me ab hostibus, eripe de aerumnis, consolare gementem, conforta trementem, refove deficientem, suscipe expirantem. Vltimum
25 verbum tuum in cruce sit ultimum verbum meum in hac luce; et cum amplius fari non possum, exaudi finale desiderium meum: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum; redemisti me, Domine,
30 Deus veritatis. Amen.

[CAPITVLVM XXXI.]

De pallida et miseranda specie Iesu, quando anima eius migrante certa mortalitatis in eo apparuerunt signa.

Benedico et gratias ago tibi, Domine ⁵
Iesu Christe, speculum sine macula divinae maiestatis, pro tua miseranda et pallida specie ex mortis invasione contracta, quando anima tua migrante a corpore certa in te mortalitatis apparuere ¹⁰
signa. Heu heu Iesu omnium pulcherrime, periit decor iucundissimi vultus tui a squalore conspuentium in te labiis immundis, et decidit flos gratissimae iuventutis tuae in discrimine mortis. Ah ¹⁵
piissime Deus, haec omnia venerunt super te propter peccata mea purganda, quia, ut ego mundarer in anima, tu voluisti deformari in corpore et, ut ab aeterna eriperer morte, atrocissimam ²⁰
mortem degustasti ad horam. O mors, quid fecisti? Quare non timuisti mittere manum tuam in christum Domini? Quid iuris in eo habuisti, aut quid culpae in filio Dei deprehendere potuisti? Occi- ²⁵
disti, invasisti, sed non illaesa invasisti. Nam vitam occidendo occisa es et hamo divinitatis Christi perforata perdidisti tyrannicae dominationis tuae imperium

et descendente anima Christi ad inferos compulsa es reddere omnes electos in Adam mortuos, quos diutissime princeps inferni tenuerat captivos. Sic enim olim
5 praedictum fuerat per prophetam: Ero mors tua, o mors; morsus tuus ero, inferne. Vnde et decenter in ecclesia altisonis vocibus cantatur: Vita in ligno moritur, infernus ex morsu despoliatur.

10 Igitur in morte tua, Christe, spes mihi redditur vitae, et corona redit laetitiae principe mortis devicto. Vere magna et multiplex ex te emanavit gratia, quando in ligno crucis mortuus fuisti pro vita
15 nostra. Nam deletur originalis culpa, remittitur iniquitas propria, ampliatur venia, mitigatur poena, suspenditur vindicta, solvitur omne debitum, nulli misericordia denegatur post fletum, quia
20 inexhaustibile est passionis tuae meritum. Non enim gratis mortuus es. Pro quo ergo mortuus es? Siquidem angelus non eguit, quia in veritate stabilis permansit. Diabolus non resurgit, quia sta-
25 tim post lapsum induratus fuit. Igitur pro homine mortuus es, qui diabolica fraude deceptus corrui in mortem. Et iustum fuit, quem aliena malitia prostravit, ut caritas tua illum erigeret. O
30 quam magna pietas, o ineffabilis divini consilii profunditas! O mirandum et

I, 2, 31.

semper memorandum mysterium, quo
per crucem homo meruit salutem, per
scandalum venit ad regnum, per poenam
introiit ad gloriam, per mortem reductus
est in vitam sempiternam. Est ergo 5
sanctissima passio tua, Domine, omnium
vulnerum medicina, crux tua cunctorum
hostium ruina insigneque munimen fide-
lium, mors tua vitiorum interitus ortus-
que virtutum. Laetabor itaque de me- 10
rito et fructu passionis tuae, consolabor
de redemptione mea, contristabor autem
dilectionis intuitu de amarissima morte
tua; nam pium est tibi congaudere, quia
mortem vicisti, et pium est tibi condolere, 15
quia tam gravia pro me pertulisti.

Eia nunc, anima fidelis, intueri tristem
ac pallidam imaginem crucifixi Salvatoris;
considera singula membra defuncti Iesu
et prae magnitudine compassionis fletum 20
deducant oculi tui; fructuose namque
occuparis et valde sanctam imaginationem
assumis, cum Iesum in cruce suspensum
specularis. Botrus Cypri in vineis En-
gaddi imago Crucifixi in corde viri iusti. 25
Si ergo habes pietatis oculum, si huma-
nitatis geris affectum, leva contemplatio-
nis tuae radium ad Deum crucifixum pro
te in cruce mortuum. Ecce lignum crucis,
in quo salus tua pendet, redemptio pio- 30
rum, derisio perfidorum. Caput eius

spinis obsitum basse inclinatur versus
pectus sacratum, nec ulla iam apparet in
eo motio vitalis. Oculi eius nil vident,
cuius visui nullum potest abscondi se-
cretum. Aures eius nil audiunt, qui
omnia scit, antequam fiant. Non odoratur,
qui floribus praestat odoris suavitatem.
Perdedit gustum, qui omnibus viventibus
vitam praebet et escam. Non movet
labia, qui mutorum aperit ora. Nullum
loquitur verbum, qui hominem docet
scientiam. Lingua, quae semper rectum
praedicabat, inter fauces immobilis haeret.
Facies quondam sole clarior letifero
pallore velatur. Genae pulchrae sicut
turturis speciem amiserunt decoris. Ma-
nus, quae caelos extenderunt, clavis per-
forantur asperrimis. Genua saepius in
orationibus flexa stupida pendent et nuda.
Crura, quae totius corporis molem velut
columnae marmoreae ferebant, a fortitu-
dinis vigore defecerunt. Pedes ad evan-
gelizandum saepius fatigati, tamquam in
nervo, sic sunt in ligno crucis ferro
constricti. Omnia membra doloribus vi-
dentur plena, vulneribus saucia sangui-
neque respersa. Attamen ossa eius cum
ossibus latronum non sunt confracta, ut
scriptura divina impleretur, quia ipse est
verus agnus in lege praefiguratus, cuius
ossa iussa sunt integra servari. Talis

I, 2, 32.

est dilectus meus, et ipse est amicus meus, filiae Ierusalem, et hic est finis defunctionis eius, pro quo si occiderer miliens, non esset condigna retributio caritatis illius.

5

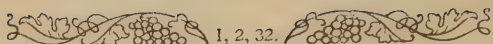
O dulcissime Iesu, redemptor animae meae, quis mihi tribuat tecum mori in cruce, tecum sortiri tam felicem horam in egressu de corpore? Obsecro te ex totis praecordiis meis, concede mihi in 10 hoc fragili corpusculo sic vivere et omnes actus meos pariter et affectus secundum tuum beneplacitum dirigere, ut in statu gratiae cursum meum queam consummare et ad aeternae beatitudinis 15 bravium post varia temptationum pericula pervenire.

[CAPITVLVM XXXII.]

*De dira perforatione sacratissimi lateris
Domini Iesu post excessum vitae.*

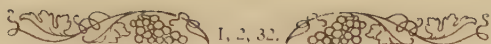
20

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, fons inextinguibilis caritatis et gratiae, pro dira perforatione sacratissimi lateris tui post vitae excessum. Tunc enim, sanctorum sanctissime, 25 ab uno ex militibus tam valide fuisti in dextera tua lancea militari percussus et transfixus, ut ferri acumen intima tua penetrante cordis tui teneritudinem at-

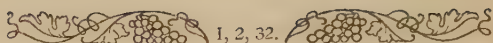
tingeret et de latissimo vulnere saluberrimum nobis sanguinis et aquae fontem produceret, quo totus mundus sanaretur aspersus.

5 O sacra et admirabilis emanatio sanguinis Christi de dextro latere dormientis in cruce, profluentis in redemptionem generis humani. O clara et suavissima excursio aquae benedictae de
10 intimis visceribus Salvatoris in ablutionem omnium peccatorum nostrorum foras derivantis. Olim siquidem Moyses famulus Domini percussit petram in eremo, et fluxerunt aquae largissimae, bibitque
15 populus et iumenta eius de torrente illo cum dulcedine et cessavit a murmure. Sed Longinus miles strenuus arrepta lancea in manu sua fortissima percussit petram, cum Christi aperuit dexteram;
20 et continuo exivit sanguis et aqua, hausitque inde salutis suae sacramenta casta mater ecclesia. Sicut enim Eva omnium viventium mater est appellata et de costa
25 Adae viri sui formata, ita et sancta militans ecclesia omnium fidelium mater est nuncupata et de latere Christi sponsi sui reformata. O magnum et pretiosum Domini mei vulnus, amandum super omnia
vulnera, profundissime perforatum cunctisque
30 fidelibus ad intrandum latissime reseratum, miraculosius fluidum, copio-

sus benedictum, posterius formatum, sed principalius insignitum. De hoc sacro et divinissimo vulneris fonte quicumque biberit vel semel amoris haustum sumpserit, omnium malorum suorum obli-⁵ viscetur, ab aestu desideriorum temporalium et carnalium sanabitur, aeternorum accendetur amore, inexplicabili dulcore sancti Spiritus replebitur, fietque in eo fons aquae vivae salientis in vitam aeter-¹⁰ nam.

Intra, intra, anima mea, in dextrum latus Domini tui crucifixi. Intra per insigne vulnus ad amantissimum cor Iesu ex amore translanceatum ad pausandum¹⁵ in foramine petrae a turbine mundi. Accede homo ad cor altum, cor abditum, cor secretum, ad cor Dei aperientis tibi ostium suum. Ingredere benedicte Deo; cur foris stas? Patefacta est tibi vena²⁰ vitae, via salutis, arca caelestis, unde fluunt aromata multa. Ecce locus refugii a facie temptantis inimici, locus propitiationis ab ira iudicii subsequentis. Hic est fons olei et gratiae iugiter manantis,²⁵ qui peccatoribus numquam cessat misericordiam propinare, si ex toto corde contriti voluerint accedere. Hic est fons divini fluminis de medio paradisi egredientis ad irrigandam superficiem terrae,³⁰ ad potandam sitim aridae mentis, ad ab-

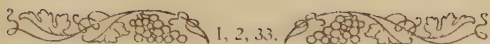
luenda crimina, ad extinguendos lasciviae
motus et ad mitigandas iracundiae rixas.
Et tu ergo de hoc fonte Salvatoris po-
culum sume amoris. Trahe ex latere
5 Iesu dulcia solacia vitae, ut vivas iam
non in te, sed in eo, qui vulneratus est
pro te. Da illi cor tuum, qui aperuit
tibi cor suum. Ingredere per ostium
sacrati vulneris ad intima Redemptoris.
10 Invitat, ut intres, petit, ut secum per-
maneas, desiderat, ut cor unum cum eo
habeas. Fili, inquit, da mihi cor tuum.
Nil amplius a te Deus requirit; si illud
dederis, gratissimum munus obtulisti. Da
15 ergo Iesu, non alteri; da Christo, non
saeculo; da cor tuum aeternae sapientiae,
non vanae philosophiae. Ideo enim tam
late fecit latus suum aperiri et profunde
transfodi, ut via tibi pateret accedendi
20 ad cor dilecti tui, ut possis interiora
penetrare filii Dei et in vera cordis
unione sibi uniri, ut omnes affectiones
tuas in ipsum dirigas et cuncta opera
tua ad eius honorem simplici ex corde
25 facias, ut ipsi soli placere, ipsi pura mente
et totis viribus studeas inhaerere. Vbi
enim poteris securius quiescere, tutius
habitare ac suavius obdormire, quam in
vulneribus Iesu Christi pro te crucifixi,
30 ubi ampliorem valebis invenire sapien-
tiam et utiliore capere vivendi noti-

tiam, quam in intimis visceribus passi Christi, de sub cuius pectore fons vivus liquide emanat? Vbi tam valenter licet tepefactus poteris reaccendi, tam repente ab omni strepitu servari, tam perfecte interius recolligi, sicut in corde Iesu, pro te ex amore lancea perforati? Nil sic accendit, trahit et penetrat cor hominis, sicut amor crucifixi Redemptoris. Hinc et quidam sanctus dicebat: Amor meus crucifixus est. Cui affectanter respondeo: Ecce amor meus vulneratus est et perforatus, ut liber ingressus ad amabile cor eius mihi donetur.

Propera, quantum pia aviditate prae-sumere licet, sacro lateri Iesu te applica, ut sanguine eius aspergaris et aqua. Et si possibile est, extrahe cor tuum et pone iuxta cor Iesu, ut ipse hoc custodiat, regat et possideat, ne amplius in diversa raptetur et inquinetur. Revela illi cor tuum; committe te illi confidenter, trade ei omne velle tuum et nolle; sit tibi cor unum et anima una in Deo, idem sapere et unum sentire per omnia cum eo secundum summum beneplacitum eius usque in sempiternum. Tunc eris in magna pace nec de facili poteris perturbari aut inordinate contristari, cum ex integro tradideris Iesu cor tuum ad perpetue conservandum et inhabitandum.

O sincerissime Iesu, omnium secretorum conditor et amantium cordium inhabitator! O cruciforme spectaculum omnium contemplativorum! O deificum
5 gazophylacium omnium gratiarum et donorum, rex Christe, redemptor fidelium, qui sanctissimum latus tuum mucrone dirae lanceae aperiri fecisti! Aperi mihi,
quaeso, portam misericordiae tuae, sine
10 me ingredi per magnum et evidens ostium lateris tui ad amantissimi cordis tui arcanum, ut tibi uniatur cor meum insolubili caritatis vinculo atque vehementer accendatur, ut tu in me et ego in te ha-
15 bitem ac permaneam confoederatus in perpetuum. Vulnere cor meum sagitta caritatis tuae, transeat militaris lancea tua per viscera mea perfodiatque omnia interiora mea, quatenus ex hac salubri
20 vulneratione perfectam sanitatem anima mea consequatur, ut nullum praeter te amatorem admittam, nullam extra te consolationem requiram. Sit cor meum tibi soli pervium et apertum, mundo alienum,
25 diabolo clausum, et contra quaelibet temptamenta signo crucis undique praemunitum.

[CAPITVLVM XXXIII.]

Depositio Domini Iesu de cruce.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, fortitudo divina, pro humili depositione tua de altitudine crucis 5 hora vespertina, in qua pependisti usque ad solis occasum pro salute nostra, de qua et iussus es deponi secundum veteris instituta legis et propter instantem paschalis festi diem sabbato sancto celebrandam. 10

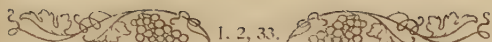
Laudo et glorifico te pro devoto obsequio a familiaribus amicis caritative tibi impenso, quando illi iustissimi viri Ioseph ab Arimathaea et Nicodemus 15 doctor legis, cum suis vernaculis ad crucem accedentes et erectis in altum scalis alius ad dexteram, alius ad sinistram conscendens, alius vero ad solvendo pedes se coaptans cum omni honestate 20 et pietate tres pretiosos clavos auro fulgente digniores de sanctis manibus tuis ac pedibus extraxerunt atque simul iunctis potentibus sociis nobilissimum corpus tuum reverenter amplectentes modeste 25 et provide ad ima submiserunt.

Benedicti vos viri misericordiae, qui fecistis hanc misericordiam cum Domino Deo vestro, ut eum debitae traderetis

sepulturae. Nam fidelitatem, quam prius
viventi exhibuistis amico, etiam postea
ampliori devotione exhibere curastis de-
functo. Ideoque specialem remunera-
5 tionem a Deo percipietis in caelo, cui
vos tam fideles demonstrastis in mundo.
Et cui iam locum sepulturae parastis in
terris, absque dubio ipse iterum vobis
praeparabit feliciorum mansionem in cae-
10 lestibus, sicut hesternam nocte suis pro-
miserat discipulis.

Vtinam et mihi omnium servorum Dei
minimo licuisset interesse Domini mei
exequiis, ut saltem modicam ei servi-
15 tutem impendere potuissem. Certe li-
benter scalam crucis tenuissem, vel ad
extractionem clavium tenellam fabrilem
sursum porrexissem, aut etiam deferenti-
bus manum adiutorii contulissem. O
20 quam bene mihi contigisset, si tam pro-
pinque stetissem, ut unum ex dominicis
clavis ab alto desilientem in sinu meo
recepissem pro dulci memoriali passionis
eius, ut quotiens illum inspicerem, ad
25 lacrimas statim commoverer.

Laudo et honorifico te pro desiderabili
illo amplexu, quando inter manus et
brachia tristissimae matris tuae suscep-
tus es et amplexus atque eidem ex com-
30 passiva devotione a fidelibus traditus et
in virginali eius gremio collocatus. O

quantae lacrimae ex purissimis oculis eius tunc fluebant, quam calidae guttae ex pudicissimis genis eius tunc pende-
bant, quae de materno vultu super extinctum corpus tuum mox prostillarunt. O quam 5
pura labia in defuncta membra tua puritatis mater tunc impressit, quam dolenter et instanter stigmata sacrosancta inspexit. O quam votivis bracchiis benedictum ventris sui fructum circumstrinxit ac te- 10
nuit, quem pro salute mundi in ara crucis immolari vidit. Quis devotorum tanti doloris angustias capere, quis ubertatem illarum lacrimarum sufficeret edicere, quas pia mater Iesu tunc effudit? 15

Nunc igitur accede propius, anima mea, et devote osculare rubicunda Iesu vulnera. Siquidem, cum penderet in cruce conclavatus, nulla via patuit accedendi propter vim populi comprimentis et alti- 20
tudinem crucis; nunc vero in sinu gemebundae invenitur matris, ubi vulneratus iacet et mortuus. Accede itaque, quicumque peccator magnus, quem aeternae damnationis perterret metus, quia pro te 25
occisus est agnus, pro te oblata est hostia, quae totius mundi tulit offensam. Tam pius et misericors est Dominus Iesus, tam pia et dulcis est Maria mater eius, ut nemo vacuus, nemo abscedat inconsolatus, 30
si ex toto corde veniam postulaverit.

O quam dulcia sunt haec dicta mihi peccatori, super mel et favum cordi meo. Nam totum pro me gestum video, quidquid Iesum in carne passum lego. Totum etiam mihi ad meritum cedit et solacium, quidquid boni in vita sua beata virgo egit, quidquid sacri ministerii Christo impendit, quidquid adversitatis in mundo cum Iesu pertulit.

10 Serva igitur, electa mater, in gremio unicum filium tuum dilectum pro me occisum, serva tam diu Iesum extra sepulturam, donec flexis humiliter genibus adorem eum super terram, donec effundam coram eo preces meas et deosculer vulnera eiusque membra martyrio tormentata. Exaudi me, domina mea, esto mihi propitia, imple vota mea, porrige mihi ad osculandum, quem diligit anima
20 mea.

[CAPITVLVM XXXIIII.]

Orationes ad membra Christi. Et primo ad pedes.

25 speciosi pedes Domini mei Iesu Christi, qui unius durissimi clavi incussione pariter transfixi fuistis et pretiosum sanguinem in magna quantitate emisistis, adoro vos reverenter, et osculor diligenter petens mihi dimitti,

quidquid stando vel deambulando deliqui.
Ave Maria.

Ad crura.

O decora crura et humilia genua Domini mei Iesu Christi, quae saepe in oratione super nudam terram curvata et prostrata iacuistis et in passione gravi stimulatione vexata fuistis, adoro vos humiliter et osculor suppliciter rogans mihi promptius ignosci, quotiens in Dei servitio piger et indevotus extiti. Ave Maria.

Ad ventrem.

O sacer et incontaminatus venter Domini mei Iesu Christi, quem portavit et aluit virginalis aula sanctae Mariae, qui multis verberibus fuisti acerrime percussus, adoro te dignanter et osculor compatienter supplicans mihi relaxari, quotiens corpori meo ampliorem, quam necessitas exigebat, curam impendi. Ave Maria.

Ad latus.

O dignissimum latus Domini mei Iesu Christi, in quo divini amoris patet vulnus amplissime transforatum, adoro te praecipue et osculor perintime flagitans mihi veniam concedi, quotiens caritatem fraternam laesi et ab amore caelesti refrigui. Ave Maria.

Ad dorsum.

O patientissimum dorsum Domini mei Iesu Christi, quod promptum fuit portare lignum vitae et omnia peccatorum
5 onera sine contradictione, perferens etiam durissimos ictus flagellorum, adoro te devote et osculor morose orans mihi remitti, quotiens minus patienter gravamina imminencia pertuli. Ave Maria.

10 *Ad manus.*

O venerabiles manus Domini mei Iesu Christi in cruce longius extensae et ferreis clavis grossis perforatae, adoro vos fideliter et osculor lacrimabiliter postu-
15 lans in me abstergi, quidquid illicito actu vel contactu perpetravi. Ave Maria.

Ad pectus.

O mundissimum pectus Domini mei Iesu Christi, in quo nulla labes peccati
20 fuit nec intrare potuit, super quod beatus Iohannes apostolus in cena recubuit, adoro te sincere et osculor affectuose deprecans in me plene purgari, quidquid sordida cogitatione contraxi. Ave Maria.

25 *Ad collum.*

O candidum et macilentum collum Domini mei Iesu Christi fame ac siti frequenter extenuatum, numquam curiose

adornatum nec in altum vane extensum, sed humili reverentia patri et matri subiectum, quod in passione duriter fuit colaphizatum, adoro te humiliter et osculor amabiliter orans mihi dimitti, quid-⁵ quid ostentationis causa peregi. Ave Maria.

Ad os.

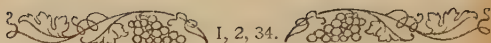
O suavissimum os Domini mei Iesu Christi, a quo salutis verbum derivavit¹⁰ in mundum, quod Iudaeorum saliva exitit inquinatum et aceti poculo amaricatum, adoro te et osculor benigne flagitans mihi ignosci, quotiens edendo, bibendo aut loquendo deliqui. Ave Maria.¹⁵

Ad faciem.

O inclita facies Domini mei Iesu Christi plena amicabili reverentia, turpiter a Iudaeis consputa, nequiter caesa, ioculiter velata, adoro te eleganter et osculor²⁰ affectanter petens, ut mihi indulgeas, quotiens vultum tuae serenitatis offendi. Ave Maria.

Ad aures.

O felices aures Domini mei Iesu Christi,²⁵ quas nullius vanitatis aura perflavit, nec ullus ridiculosus sermo aut iniuriosus a statu rectitudinis permutavit, adoro vos honorabiliter et osculor reverenter deprecans in me celerius aboleri, quidquid³⁰

vanitatis hausi per illicitum auditum.
Ave Maria.

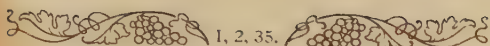
Ad oculos.

O praeclarissimi oculi Domini mei Iesu
5 Christi ab omni concupiscentia puri et
in mortis violentia obscurati, unde dulcis
saepe lacrimarum profluxit imber, adoro
vos cordialiter et osculor suaviter obse-
crans mihi indulgentiam largiri pro omni
10 macula ex visu nocivo quaesita. Ave
Maria.

Ad caput.

O sublime et reverendum caput Do-
mini mei Iesu Christi habens acutissi-
15 mam coronam de spinis vertici impressam,
cuius circumpendentes capilli sanguine
defluente intincti sunt et sacrati, adoro
te cum angelis et potestatibus universis
et super omnia sacra vulnerum loca
20 osculor te carius ac deprecor instantius,
ut ab omni peccatorum spinositate me
absolvas et in numero electorum tuorum
inter minima saltem membra computare
digneris. Amen. Ave Maria.

I, 2, 35.

[CAPITVLVM XXXV.]

De veneranda sepultura Domini Iesu.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, odor vitae, candor lucis aeternae, pro tua suavissima conditura cum aromatibus pretiosis; quae licet tibi necessaria non esset pro corruptione pellenda, erat tamen ex devotione famulantium tibi plurimum accepta ac etiam secundum Iudaicae consuetudinis formam licenter admittenda, sicut de nonnullis patriarchis et regibus legitur tali more sepultis.

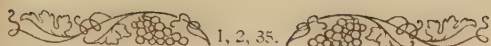
Laudo et honorifico te pro diligenti involutione sacri corporis tui in sindone munda nec non pro decenti circumvolutione benedicti capitis tui in sudario albo et puro, quod postea repertum fuit in sepulchro sancto.

Laudo et glorifico te pro tua flebili deportatione ad locum sepulturae, pro reverenda impositione tua et humili reclamatione in monumento novo de petra exciso a nobili decurione Ioseph tibi donato, ubi, quia hora tardior erat, fuisti honorifice cum multis lacrimis sepultus atque sub grandi lapide firmissime clausus.

Gaude, venerabilis Ioseph, de tantae pietatis officio et de tam sublimi cari-

tatis opere in Christo. Regratior tibi
multum et recomendo excellenter tuam
nobilitatem, eo quod feceris hanc rem
omni honore dignissimam, quia non solum
5 petisti a Pilato sepeliendi licentiam, sed
etiam proprium ei aperuisti sepulchrum,
quod tibi paraveras ad repausandum in
eo post mortem. O quanti existima-
vit te Deus, ut apud te eligeret sepeliri
10 prae cunctis mundi locis, in cuius nimi-
rum potestate erant omnes fines terrae
et quae caeli ambitu continentur. Dico
tibi, virorum illustrissime, quod exinde
eris apud Deum et homines honoratus,
15 quamdiu steterit mundus, et fidelium flo-
ruerit numerus.

Erit enim hoc venerabile sepulchrum
prae omnibus sanctorum ac regum se-
pulchris, gloriosum magis et inclitum at-
20 que in toto orbe terrarum celebrius no-
minatum. Venient ad hunc locum sanctum
invisendum de extremis finibus terrae
peregrini multi et adorabunt in loco isto,
ubi requievit corpus Domini. Hic ergo
25 sepultus est Iesus, hic positus est Cruci-
fixus, hic lamentatus est a mulieribus,
hic custoditus est a militibus, hic surrexit
tertia die Christus, hic visus est a Maria
Magdalena Iesus, hic apparuit de caelo
30 angelus Domini, hic perterriti sunt cu-
stodes sepulchri et facti sunt velut mortui.

1, 2, 35.

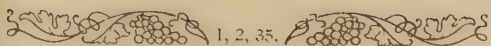
Reside igitur et tu hic modicum iuxta monumentum, ad plangendum cum mulieribus Dominum Iesum pro te sepultum. Decet enim illi lamentationis exhibere officium, a quo perpetuae exultationis desideras percipere praemium. Perpende itaque, quam graviter contristabantur tunc omnes Christi fideles, maxime autem sanctae mulieres, cum Iesum a se tolli et in sepulchro claudi¹⁰ conspicerent, pro cuius amore omnia contempserant, quem tanto terrarum spatio secutae fuerant, cui tam devote saepius de facultatibus suis ministraverant atque in tantum dilexerant, ut ab¹⁵ eius dulci praesentia ad modicum vix sequestrari poterant, cum quo semper vivere et iucunde conversari affectabant, per quem et perpetue se posse beari credebant. Certe quanto amor erat in-²⁰ tensior, tanto et luctus fuit amarior.

Super omnia autem mentes tristium affligebat, quia spes resurgendi videbatur ablata, et fides earum quodammodo cum Iesu in tumulto sepulta. Nulla ergo con-²⁵ solatio miseris superesse sentiebatur, quam defunctum lamentari aut ire aromata praeparare, ut si mortuum suscitare non possent, saltem a corruptione fidelissima unctione sua servarent. Sed o³⁰ sanctae et religiosae mulieres Christum

incessabili amore diligentes, nolite, quaeso,
nimium plangere, nolite penitus desperare;
recordamini verborum Iesu, quae prae-
dixit, et expectate paulisper, post tres
5 namque indubitanter dies resurget. Tunc
videbitis eum in magna claritate et cor-
dis laetitia, quem nunc plangitis sepul-
tum in infirmitate et maestitia. Tunc
erit gaudium novum omnibus amicis eius,
10 qui nunc gravissime de morte eius et
sepultura contristantur. Nec erit illi
omnino tunc necessaria unctio vestra,
quia resurgens a morte in summa ap-
parebit gloria. Vestietur enim immorta-
15 litatis stola, et mors ei ultra non poterit
dominari.

Disce et tu in sepultura Iesu de disso-
lutione corporis tui fructuose pensare:
Necesse est terrae commendari, quod de
20 terra accepisti; pulvis es et in pulverem
reverteris. Vnde ergo superbis mox
putredo futurus humoque operiendus?
Quid in mundo concupiscis cito ab ipso
expellendus et hominum pedibus con-
25 culcandus? Cernens igitur sepulchra
mortuorum memento te illis in proximo
sociandum. Ibi quippe constituta est
domus omni viventi. Ibi dives et pauper
iacebunt communi lecto prostrati, modico
30 spatio terrae contenti. Ibi nobilis ab igno-
bili non discernitur, nec imbecillis a

potentiore amplius conculcabitur. Ibi avaro nihil proderit pecunia, nec astuto exquisita nequitia. Ibi delicatus erit esca vermium, et quondam formosus in stola sua gravis foetor narium. Ibi curvabitur⁵ altitudo virorum, et evanescet laus superbiorum. Ecce quomodo tendit ad nihilum omne mortalium genus, et ad suam originem redit omnis caro per culpam corrupta.

10

Quapropter sic studeas modo vivere et spiritu facta carnis mortificare, ut carne putrescente in pulvere anima tua mereatur felici in pace requiescere. Si enim diem parasceues nunc agis in labore et maerore, habebis sabbatum sanctum in requie ac deinde laetissimum pascha in resurrectione iustorum. Quanto igitur strictius nunc vivis in mundo, tanto tranquillius dormies in sepulchro.²⁰ Quanto nunc firmitus cruci adhaeres, tanto securius ad Christum pervenies.

Quanto nunc amarius peccata tua deploras, tanto minus ultricibus flammis exurenda relinquis. Plange, plange, dum²⁵ tempus est gratiae, dum porta patet misericordiae, dum accepta est Deo paenitentia, et copiosa apud eum redemptio. Plange quoque miserabilem statum mundi et magnam mollitudinem hominum, quod³⁰ tam pauci inveniuntur veri imitatores

Crucifixi, et tam multi frigescunt a fervore spirituali.

Sit proinde cotidianum exercitium tuum meditari Iesum Christum, et hunc crucifixum tibi semper praeponere, a cruce Iesu non recede, sed vivens et moriens cum Iesu tumultum ingredi, ut, cum apparuerit Christus vita tua, cum ipso resurgas in gloria. Amen.

[TRACTATVS ALTER.]

DE

RESVRRECTIONE ORATIONES
IN DVAS PARTES SECTAE.

[TRACTATVS ALTERIVS
PARS PRIOR.]

DE RESVRRECTIONE CHRISTI
ET APPARITIONIBVS EIVS.

[CAPITVLVM I.]

*De victoriosissimo triumpho mortis in
cruce Domini nostri Iesu Christi et de
laetissima resurrectione eius de sepulchro.*

BENEDICO et gratias ago tibi,⁵
Domine Iesu Christe, salvator
mundi, pro victoriosissimo
triumpho mortis in cruce et
pro tua gloriosa et laetabunda resurrec-
tione de sepulchro, in quo iacuisti tri-¹⁰
bus diebus ac noctibus pro nobis vere
mortuus et cum multis lacrimis sepultus,
ab humanis oculis absconditus et grandi
lapide obturatus, ut nec tangi posses nec
videri ab amicis et discipulis tuis. Vbi¹⁵
etiam a perfidis militibus forti armatura
fuisti custoditus, ne resurgeres iterum a
mortuis et manus eorum evaderes, aut
ne forte discipuli tui furtive te raperent
et alibi caute transferrent et pro Deo²⁰
colerent et in populo dicerent: Surrexit
a mortuis Crucifixus.

Sed certe mentita est iniquitas sibi, et ad nihilum redacta omnis versutia diaboli, omnis potestas Pilati, omnis per-versitas populi, omnis nequitia sacerdotum, omnis peritia scribarum, omne consilium pharisaeorum et seniorum, qui nitebantur nomen sanctum tuum delere de ore hominum. Sed revera non est consilium contra Dominum, nec praevalet
10 potentia terrena contra altissimum, nec proficit prudentia carnis contra Dei sapientiam, nec dolosa cautela decipere potest Deum omnia scientem. Nam qui fundasti terram super stabilitatem suam
15 et posuisti mari terminum suum et omnia creasti in pondere, numero et mensura, novisti etiam tempus et horam resurgendi, sicut noveras tempus nascendi et horam moriendi.

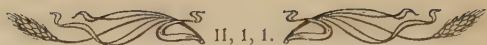
20 Igitur media nocte abeunte et diluculo propinquante, o clementissime Iesu, cum glorioso corpore in maxima laetitia et ineffabili claritate resurrexisti vivus et laetus de sepulchro clauso, sicut in na-
25 tivitate existi de virginali sanctissimae matris tuae virginis Mariae utero salvo semper perpetuae virginitatis eius signaculo, tibi Deo soli pervio cooperante Spiritu sancto in hoc tam alto divino
30 mysterio stupendoque miraculo a saeculo inaudito.

Hanc autem sacratissimam resurrectionis tuae festivitatem sole clariorem et omnibus festivitatibus anni digniorem sanxisti ritu perpetuo ab omnibus fidelibus per orbem laetissimo corde et con-⁵sona voce in hymnis et psalmis cum alleluia frequenti repetitione sollemniter celebrandam ac felici commemoratione cum gratiarum actione dignissime recolendam.

10

In hac denique nocte cernentibus angelis et congaudentibus tibi de nobili triumpho mortis et inferni devastatione aeternitatis nobis aditum misericorditer, rex Christe, reserasti, sicut antea di-¹⁵scipulis tuis praedixisti, et ipsis adhuc nescientibus stolam gloriosi corporis tui laetissime induisti. Tunc doluerunt et ingemuerunt omnes principes tenebrarum ob claritatem vultus tui in humana na-²⁰tura. Et factus est etiam terrae motus magnus, et timor militibus incussus custodientibus sepulchrum cum virtute armorum, qui statim facti sunt velut mortui ex terrae motu et insolita visione²⁵ angelorum. Nam angelus Domini descendens de caelo et niveo candore fulgens grandem lapidem removit a monumento viam rectam et tutam praeparans sanctis mulieribus venientibus cum aro-³⁰matibus pretiosis ad ungendum denuo

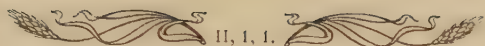

Iesum in sepulchro, ut possent secure accedere et videre sepulchrum esse vacuum et ibi non esse Iesum, sed surrexisse.

5 Laudo et magnifice exalto te, potentissime rex regum, Domine Iesu Christe, princeps caeli et terrae omniumque rerum conditor alme pro dura debellat
10 luciferi proiecti in stagnum ardentis ignis et foetentis sulphuris ac picis.

Laudo et glorifico te pro magna subiugatione daemoniacae pravitatis et potestatis contra genus humanum, ne tantum
15 valeant malignari nunc daemones, quantum desiderant, et sicut ante tuam incarnationem et passionem agitare consueverunt. Quibus iusto iudicio redditum
20 est in caput ipsorum omne scandalum et consilium Iudaeorum, quod tibi paratum fuit per crucis supplicium in medio duorum latronum.

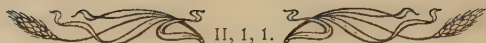
Et ecce iam surrexisti et infernorum regnum debellasti et omnem virtutem
25 daemoniacam signo sanctae crucis elisisti et superbiam eorum sub pedibus humilium servorum tuorum stravisti, quos de mundo elegisti. Nunc enim omnes Christiani nobiles et vulgares gaudent se
30 signo sanctae crucis insigniri et portant illud confidenter in frontibus suis ad ho-

norem nominis tui contra terrorem serpentis antiqui et contra insultationem omnis infidelis Iudaei et pagani, qui adhuc odiunt nomen Iesu Christi, filii Dei pro salute mundi crucifixi. 5

Laudo et honorifico te, benignissime Iesu, pro tua benigna visitatione sanctorum veteris testamenti in limbo inferni et pro liberatione omnium fidelium animarum in sinu Abrahae quiescentium. 10 Qui diu cum magno desiderio expectabant adventum tuum ad inferos venturum et lacrimabili voce, sicut in processione hodie cantatur, ad te devote clamabant: Advenisti desiderabilis, quem 15 expectabamus in tenebris, ut educeres hac nocte vinculatos de claustris.

Laetare ergo nunc, praecipue tu primordialis pater noster Adam, naturalis origo generis humani, cum nobili coniuge tua Eva de latere tuo in paradiso formata, quia advenit Christus ex genere tuo de virgine natus et in cruce immolatus ad liberandum te cum omnibus concaptivis filiis tuis in fide eius et spe 25 gratiae caelestis defunctis, videlicet de manu inferi, de domo carceris, de umbra mortis, de lacu leonum et terrore daemonum pessimorum, ad reducendum te cum omni sancta progenie tua et dilecta 30 societate angelorum et cum suavissima

iubilatione canticorum in paradisum voluptatis et aeternae felicitatis.

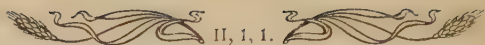
Congaude et tu, sancte patriarcha Abraham, multarum gentium pater, cum Sara,
5 fidei coniuge tua, de incarnatione Christi tibi promissa et in praesenti festiuitate completa; cuius diem diu expectasti et optasti videre. Quia sicut firmiter credidisti, ita iam veraciter Christi
10 stum caelestis regni donatorem ex semine tuo natum laeta facie videre meruisti.

Congratulare et tu, pater senissime Isaac, de clara visione Christi et descensu eius ad inferos, de quo ante mortem
15 tuam prophetasti et in benedicendo Iacob filium tuum mysticis verbis Christum super omnes sanctos benedictum pulchriter praesignasti et commendasti dicens: Ecce odor filii mei sicut odor agri
20 pleni, cui benedixit Dominus. Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus, et qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur.

Propterea et ego haec audiens, et legens gratias ago tibi, Deo meo, et super
25 omnia sanctorum nomina benedico dulce nomen tuum, dulcissime Iesu Christe, ut hic et in aeternum merear a te cum electis benedici et caelestibus bonis repleri et cum angelis sanctis beatificari.
30 Laetare et tu, Iacob, luctator fortissime, in hac die, maxime de caelesti gloria et

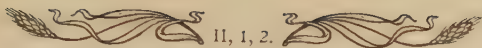
iucundo aspectu Iesu Christi, de quo olim inter benedictiones filiorum tuorum fiducialiter orans praedixisti: Salutare tuum expectabo, Domine. O vere dulce verbum ad audiendum piis laetitia plenum. O salutare verbum, in quo nomen Iesu latenter est signatum, a patriarchis et prophetis diu desideratum, patienter expectatum et tandem oculis praesentatum. Non enim aliud nomen est sub ¹⁰ caelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, quam hoc dulcissimum nomen Iesus ab aeterno et usque in aeternum super omnia benedictum in saecula. Ipse quidem Iesus salutare Dei ¹⁵ promissus in lege, natus de virgine, passus in cruce resurrexit tertia die, implevit omnia, quae de eo locuti sunt sancti patriarchae et omnes prophetae. Dic ergo nunc aperte, sancte Iacob, in ²⁰ laetitia cordis tui, loquere de Christo apparente in gloria patris sui coram angelis Dei. Video iam Dominum meum facie ad faciem, et salva facta est anima mea. Quid ultra desideras, et quid felicius ²⁵ habere poteris? Si tam magnum gaudium habuisti, quando angelum Dei vidisti, o quantum gloriari nunc debes, quia angelorum Dominum videre meruisti. Si revixit spiritus tuus, quando ³⁰ audisti: Ioseph filius tuus vivit et ipse

dominatur in tota terra Aegypti, quanto magis gaudebis de Christo resurgente de sepulchro, numquam de cetero morituro, sed super omnes in caelo et in
5 terra sine fine regnatura?

O vos omnes sancti patriarchae et prophetae, o reges et duces populi, o senes et iuvenes, virgines et viduae fideles, o sacerdotes et levitae, doctores
10 et scribae, o spiritus et animae iustorum, sancti et humiles corde, gaudete et exultate hodie in Domino Iesu Christo, salutari nostro. Laudate et superexaltate eum in saecula, quia ipse venit visitare vos
15 et laetificare omnes, qui expectabant redemptionem plebis suae Israel.

Obsecro te nunc, piissime Domine Iesu Christe, vera salus animae meae et tota fiducia mea, in hac fragili vita a
20 iuventute mea et usque in senium et praesentem diem et horam, ne derelinquas me pauperem et infirmum inter tribulationes ac temptationes variis modis me impugnantes. Conforta me, Deus
25 meus, in omni pressura cordis mei propter meritum sacratissimae passionis tuae et vehementes dolores et uberrimas lacrimas beatissimae matris tuae Mariae, quas ex compassione et aspectu vulne-
30 rum tuorum iuxta crucem stando et amarissime flendo effudit. Laetifica quoque

me propter merita omnium dilectorum
sanctorum tuorum, patriarcharum, pro-
phetarum, apostolorum, omniumque sanc-
torum laetantium iam tecum in regno
caelorum.

5

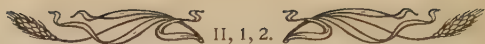
Memento, Domine, verbi sancti tui,
quod dixisti, quia multi ab oriente et oc-
cidente venient et recumbent cum Abra-
ham, Isaac et Iacob in regno caelorum.
Fac ergo me, quaeso, Domine, huius 10
sanctae societatis et mensae caelestis
participem fieri in regno caelorum, qui
hodierna die in glorioso corpore de se-
pulchro resurrexisti et aeternae vitae
gaudia omnibus te diligentibus cum an- 15
gelis in caelis firmiter promisisti. Qui
vivis etc.

[CAPITVLVM II.]

*De devota visitatione sancti sepulchri
Domini nostri Iesu Christi.*

20

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, omnium tristium et
maerentium consolator, pro devota illa
visitatione sanctarum mulierum venien-
tium valde mane ad sepulchrum tuum orto 25
iam sole, ut possent omnia ibi clare vi-
dere, quae facta erant in illa sacratissima
nocte inter omnes sacras noctes bene-
dicta.

Laudo et magnifice commendo sanctum
illum fervorem sanctarum feminarum
nobiliumque dominarum quaerentium ite-
rum sanctissimum corpus tuum inungere,
5 quia tam mane, cum adhuc tenebrae,
essent, aliis forte dormientibus festinanter
surrexerunt et pariter ibant, sicut hone-
stius et secretius poterant, versus se-
pulchrum portantes aromata, quae para-
10 verant ad unguendum. O quantus dolor
in corde, quantus luctus in oculis orie-
batur, cum in via iuxta locum calvariae
transirent et crucem aspicerent, aut cum
vestigia passionis tuae notarent et omnia
15 vulnera tua pensarent. O quanta solli-
citudo eas urgebat et lacrimari faciebat,
cum monumentum viderent et adinvicem
loquentes dicerent: Quis revolvat nobis
lapidem ab ostio monumenti? Nec mi-
20 rum, si plorabant. Sciebant enim vere,
quia tam grandem lapidem non poterant
suis viribus a sepulchro remove. Timor
ergo cogebat recedere, sed amor suadebat
ultra procedere nec militum custodiam
25 timere. O si Petrus et Iohannes hic
essent, sperandum utique, quod libenter
nos adjuvarent. Erat quippe lapis ille
magnus valde, quod decem fortes viri
vix possent eum remove. Sed melius
30 est, o bonae feminae, quod apostoli domi
maneant et lateant et pro vobis interim

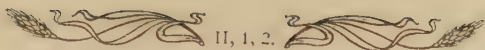
orent, ut Deus vos custodiat et desiderium vestrum impleat, quam in periculo corporis sui huc venirent, et milites eos trucidarent. Ex hoc enim maior tristitia contingeret et vos gravaret, si post Dominum nostrum etiam discipuli eius necarentur.

Quid ergo facietis, et quorsum ibitis? Rogo vos, stetis simul et oretis, non timeatis, sed secure procedatis. Confidatis in Domino, quod cito veniet vobis auxilium de caelo et bonum responsum ab angelo, qui scit, quid factum est de Domino pridie sepulto. Novit Deus cor vestrum, quae estis, et unde venistis, quem quaeritis, et quid in manibus portatis, et quid sub palliis vestris absconditis. Ascendit enim odor suavissimus ex aromatibus vestris coram Deo in caelestibus choris, et sancti angeli delectantur suavitate sanctae orationis vestrae et de ferventi amore, quem ad Iesum habetis et pio opere modo ostenditis. Amor certe omnia vincit et neminem timet. Amor non cessat, donec ad visionem dilecti perveniat. Idcirco festinate, procedite et silete, sepulchrum diligenter considerate et, si apertum fuerit, confidenter intrate. Si non audetis intrare, modicum expectate et orate, in caelum aspici-
te, gemitibus et fletibus portam

pulsate, donec angelus Domini de caelo
descendat et vobis dicat: Nolite ex-
pavescere, scio enim, quod Iesum, qui
crucifixus est, quaeritis. Venite et vi-
5 dete locum, ubi positus erat Dominus.
Non est hic, ut videtis, sed surrexit,
sicut praedixit vobis. Si verba eius bene
iam retinetis, nil de eius resurrectione
dubitare debetis. Amor Iesu vos de
10 mundo retraxit, amor eius vos ad se-
pulchrum eius nunc adduxit. Amor Iesu
in passione vos contristavit, amor eius
in resurrectione sua vos laetificabit. Ex-
pectate paulisper, et videbitis eum in-
15 dubitanter. Non quaeratis eum amplius
iacentem in sepulchro, sed viventem cum
angelis in caelo, non in Bethania cum
Martha cenantem, sed ad dexteram Patris
in summa gloria sedentem, non in navi-
20 cula cum Petro navigantem, sed super
omnes choros angelorum regnantem, non
in monte praedicantem, sed super omnem
creaturam caeli et terrae dominantem.
Recordamini, quomodo praedixit, quia
25 oportet filium hominis crucifigi et tertia
die a morte resuscitari.

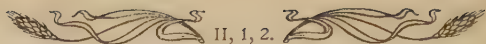
Nunc ergo abite ab angelo consolatae
et confortatae. Ite festinanter et bona
nova amicis portate et magna gaudia
30 tristibus discipulis nuntiate, et ne de-
sperent, quia Iesum reliquerunt et fuge-

runt omnes. Iam ad spem veniae revo-
cate; sed praecipue dicite Petro, qui
eum ter negavit et propter hoc amaris-
sime flere non cessat, ne diffidat, sed
de magna et solita pietate Iesu saepius 5
sibi ostensa confidat, quia hodie pro certo
eum videbit et intime gaudebit. Narrate
ei omnia, quae audistis et vidistis, quia
vere surrexit in hac nocte Dominus no-
ster Iesus Christus.

10

O sancte Petre, cessa iam flere, surge
cito et veni, curre cum sancto Iohanne,
intra monumentum secure et vide ibi-
dem linteamina et sudarium Iesu iacere.
Crede angelorum verbis, qui dicunt Ie- 15
sum resurrexisse et vivere et in Galilaeam
velle transire et discipulis suis apparere.
Gaude et congaude Christo, sancte Petre,
summe pastor ecclesiae, quia surrexit
bonus pastor, qui pro te et ovibus suis 20
mori dignatus est in cruce. O dulcis
responsio ex ore angeli ad consolandum
corda tribulatorum et dandam spem ve-
niae peccatoribus exemplo beati Petri et
multorum aliorum sanctorum, qui post 25
lapsum fortiores surrexerunt. Bene-
dictus Deus, qui non deserit tribu-
lato corde et humiles spiritu salvat et
confortat in fide, qui nullum praeter
ipsum solum quaerunt nec videre de- 30
siderant.

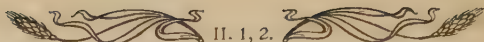
O sanctae mulieres, quae multa bona
de Iesu audistis, si occurrerit vobis Iesus
in via et dixerit: Avete sorores, teneatis
firmiter pedes eius et non dimittatis eum
5 recedere, donec benedixerit vobis. Ad-
orate eum flexis genibus super terram
et salutate eum amicabiliter verbis paci-
ficis etiam ex parte mei peccatoris veniam
humiliter petentis. O si talem devotio-
10 nis gratiam merear habere cum lacrimis,
qualem vos habuistis in visione eius.
Spero, quod vos libenter exaudiet pro
sanctitate meritorum vestrorum et ex-
hibitione obsequiorum sibi saepe fac-
15 torum.

Laudo et honorifico te, benignissime
Iesu, pro tua maxima clementia et pia
allocutione ac laeta salutatione verborum
tuorum, quibus salutasti sanctas et de-
20 votas feminas tibi obviantes permittens
eas tenere sacratissimos pedes tuos cruci
affixos, sole clariores, nive candidiores,
carbunculo pulchriores, auro digniores,
omni unguento et balsamo flagrantiores.
25 O inclite Iesu, gratias ago tibi altissime,
quia misisti sanctum angelum tuum de
caelo ad tollendum lapidem magnum de
sepulchro, ad terrendos custodes impios
de loco sancto tuo, ubi quievisti secure,
30 sicut leo fortis in antro suo, ad prae-
parandum viris et mulieribus liberum

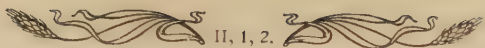
accessum ad monumentum, ad consolandum omnes lugentes te defunctum et sepultum, ad confortandos debiles animos in fide de tua resurrectione haesitantes, ad congaudendum tibi in omnibus bonis 5 de prospero reditu ab inferis et de felici apertione ianuae caelestis. Tantus namque dolor invaserat mentes earum in tua crucifixione, quod omnem fidem et spem perdiderunt de futura tua resurrectione 10 saepius sibi ab ore tuo praedicta. Vnde nec ullam poterant consolationem ab homine mortali recipere, nisi sepulchrum tuum mane visitarent et ab angelo pro certo te resurrexisse audirent et oculis 15 viderent ac manibus suis tuos gloriosos pedes pro signo veritatis tenerent. Quibus patratis post piaae salutationis tuae solacium iniunxisti laetae denuntiationis officium omni acceptione et honore dignum multum benivole eas consolans et 20 dulciter alloquendo confortans ac dicens: Nolite timere; ite, nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilaeam, ibi me videbunt.

O quam iucunda sunt ista verba ad 25 audiendum, quam dulcia ad cogitandum, quam utilia ad ruminandum et ad saeculares fabulas extinguendum. O quam clari oculi, qui Dominum viderunt, quam purae manus, quae Iesum tetigerunt, 30 quam sancta labia, quae osculum ei im-

presserunt. Quam velocēs facti sunt
pedes ad ambulandum, quam alacres ad
currendum, quam prompta corda ad ob-
oediendum, quam laeta ora ad nuntian-
5 dum discipulis, quia surrexit Dominus.
Secundum multitudinem dolorum in die
parasceues visa Iesu ignominiosa cruce
crevit magnitudo gaudiorum in festo
paschae audita gloriosa eius resurrectione.
10 Versum est opprobrium Iudaeorum in
maximum gaudium apostolorum, et scan-
dalum crucis in remedium aeternae sa-
lutis. Conversae sunt lacrimae sancto-
rum in canticum angelorum, et plagae
15 flagellorum et clavorum in remissionem
peccatorum nostrorum.

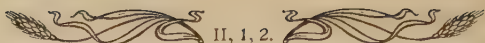
O dulcissime Iesu Christe, excita etiam
cor meum in amorem sancti et benedicti
nominis tui super omnes sanctos in caelo
20 et in terra ad memorandum et quaeren-
dum te omni mane diluculo cum Maria
Magdalena et sodalibus eius in cordis
mei sepulchro, ad moriendum perfecte
huic saeculo et adhaerendum tibi devote
25 in silentio et orationis secreto. Remove
a me cordis duritiam, corporis pigritiam
oculorumque somnolentiam. Infunde
compunctionis gratiam, auge devotionis
laetitiam ad sancti nominis tui gloriam
30 in hac sacra sollemnitate dignius cele-
brandam. Suscipe primitias labiorum

II, 1, 2.

meorum in sacrificium laudis perpetuae per manus sanctorum angelorum custodientium sepulchrum tuum cum magna reverentia et honore, ut et ipsi fideliter me custodiant die ac nocte ab omnibus 5 periculis corporis et animae.

Asta et tu mihi, Domine, praecipue orationis tempore, ne evagari incipiam circumspiciendo et vana phantasmata infra divina versando et te negligendo 10 in loco sancto. Vbi omnimode oportet me cum magna reverentia et advertentia assistere vultui gloriae tuae, tamquam supplex orator raptus ad caelum et quae in mundo sunt oblitus propter te, om- 15 nino tibi unitus pro posse corde puro. Quid enim sunt omnia sub caelo nisi vanitas vanitatum? Vere in comparatione caelestium gaudiorum tamquam nihilum ante te omne festum mundi. Da 20 ergo mihi, Deus meus, angelorum decus et gloria, pensare singula verba et sensum psalmorum et aliorum canticorum et hymnorum, qui in ecclesia cantantur et leguntur, quantum praevaleo capere 25 et intellegere in statu fragilitatis meae, donec ad te perveniam lucem veram tenebras meas illuminantem et omnes cives caelestis Ierusalem summe laetificantem. Accipe quoque in hoc sancto 30 magnae festivitatis die pro unguentis

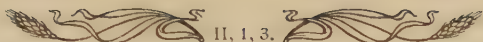

II, 1, 2.

boni odoris ex murra et ture compressis
crebra et amara oris mei secreta suspiria
pro omnibus peccatis et neglegentiis meis
verbo, facto et cogitatu commissis, ut
5 iam quasi novus homo in spiritu renatus
et albis indutus merear inter devotos
tuos candidus et laetus cum humili con-
fessione peccatorum meorum apparere.
Deinde etiam offero tibi pro pretiosis
10 aromatibus de balsamo et melle confec-
tis omnia cordis mei pia desideria et
omnium devotorum sancta exercitia in
laudem sanctae Trinitatis et laetabundae
resurrectionis tuae honorem cum cantu
15 angelorum et iubilatione omnium sanc-
torum in caelestibus choris. Amen.

*Oratio ad sanctos angelos, vitae nostrae
custodes.*

Obsecro vos, o sancti angeli et arch-
20 angeli, ministri regis superni, can-
didis vestibus amicti, bonis aeternis
repleti, miseremini mei infirmi peccato-
ris, nunc et in omnibus horis succurrite
mihi Dei auxilio peregrinanti in huius
25 mundi exilio. Afferte praesidium indi-
genti mendico et confortate debilem
contra insidias daemonum et passiones
vitiatorum. Induite me stolis albis; in-
struite sanctis moribus, fide, spe et cari-

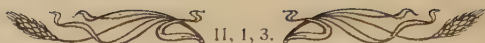

tate Dei; roborate interiorius, ut proficiam in virtutibus veris flendo cum tristibus et gaudento cum laetis et de omnibus bonis ad honorem Dei peractis semper gratias agendo, ut sit Deus omnia in omnibus benedictus, laudatus et superexaltatus in saecula. Amen.

[CAPITVLVM III.]

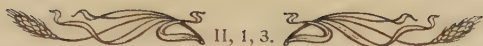
De apparitione Iesu coram Maria Magdalena in specie hortulani. 10

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, omnium rerum conditor et secretorum cordium cognitor, pro tua amicabili apparitione, qua dignatus es beatissimae Mariae Magdalenae, 15 ferventissimae amatrici tuae iuxta monumentum stanti et lacrimanti, in specie hortulani apparere et cum ea familiariter colloqui et multa secreta divinitatis tuae et humanitatis arcana ex speciali gratia 20 ei revelare et de gloriosa resurrectione tua prae cunctis mortalibus eam primitus certificare et post lacrimosas querelas et prolixas inquisitiones amplius laetificare. Laudo et magnifice exalto te pro benivola 25 tua visitatione et dulci allocutione desolatae Mariae Magdalenae ipsam interrogando et sciscitando: Quid ploras et quem quaeris?

O bone Iesu et dulcissime magister,
qui omnia nosti ante, quam fiunt, cur
interrogas ab ea, quae tibi optime sunt
nota? Tu scis, quia nil aliud ipsa quae-
5 rit, nil aliud desiderat, quam te solum,
quem super omnia veraciter amat. Et
quia te non invenit in sepulchro, dolet
et plorat, quia perdidit optimum, quod
habuit in toto mundo. Quotiens enim
10 te cogitat aut de te loqui audit aut se-
pulchrum tuum videt aut crucem attendit
aut aliquid, quod ad te pertinet, statim
moveretur cor eius, et plorat, quia amor
quiescere nescit, nisi inveniatur, quod
15 quaerebat, et habeat, quod amat, et teneat,
quod desiderabat.

Noli ergo, Domine, irasci, si coram te
plorat hodie in tam magno festo et sancto
die paschae; quia hoc amor facit tuus
20 et magna devotio, quam habet ad te,
quae non sinebat eam dormire nec
quiescere, sed cogebat ante lucem sur-
gere ad ungendum te. Et quia iam non
invenit te, plorat et dolet nimis propter
25 te. Tanto amore fervet, tanto desiderio
est accensa ad quaerendum te, quod, si
volare posset sicut angelus, volaret uti-
que ad te super omnes montes et colles
et supra astra caeli, ad quaerendum te
30 in caelo etiam super cherubim et sera-
phim, ad inveniendum te in regno tuo,

ut videret te sedentem in altissimo Patris tui throno. Sed hoc non est concessum ei in die isto, nec omnibus datum est rapi cum Paulo ad tertium caelum, sed quibus paratum est a Patre tuo et in 5 tempore opportuno a Deo praefinito.

O pie Iesu, consolator tristium animarum, compatere Mariae ploranti, succurre dolenti, loquere amanti. Dic unicum tantum verbum, et sanabitur dolor eius. 10 Dic nomen tuum, Domine, sonet vox tua in auribus eius, et mox reviviscet spiritus eius. Ostende vultum tuum, Iesu speciosissime, et laetabitur anima eius in te suavissime. Voca eam pro- 15 prio nomine, et statim cessabit flere. ,

Cur, quaeso, Domine, abscondis faciem tuam a diligente te et tam sollicite te quaerente et acriter plorante pro te? Cur alium te simulas et hortulanum esse 20 fingis, cum tu sis dilectus Dominus et magister eius, Dominus in regendo, magister in docendo? Dic ergo: Ego sum Iesus, quem quaeris, tace et noli flere et sis in pace hac vice. 25

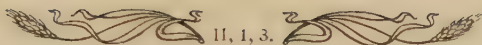
Sed bone Iesu, quid boni in isto praetendis et quam ob causam protrahis desiderium animae suae? Scio, quia omnia cum providentia agis et disponis, nec aliquem fallis, nec falli poteris, cum sis 30 Deus iustus, pius et verax in omnibus

viis tuis. Ideo autem claritatem vultus
tui Mariae plangenti occultasti, ne te
agnosceret, ut desiderium cordis eius
magis erga te excitares et virtutem pa-
5tientiae eius probares et ut affligendo et
differendo amplius purgares et ad maius
gaudium eam post longam tristitiam et
lacrimas multas perduceres.

In hoc etiam devotis in tribulatione
10positis exemplum patientiae et paeniten-
tiae sanctae Mariae pro magno solacio
demonstrasti. Quae cum esset multum
a te dilecta et magnis donis ornata,
fuit tamen in hac vita saepe afflicta,
15tristata, gravata et ad tempus desolata
pro augmento meritorum suorum et
ad aliorum profectum Christianorum,
sed non penitus derelicta nec de-
specta.

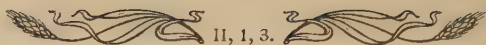
20 O quam sapienter et benigne agis,
Domine, cum dilectis tuis, sive tribu-
lando sive consolando, donec eos ad te
in aeternam requiem caelestis paradisi
perducas. Oportet autem variis modis
25 eos per temptationes probari et tamquam
aurum in igne tribulationis purgari. Vt
ergo apti sint regno Dei et digni visione
caelesti frui, debent omnia eis contin-
gentia capere de manu tua pro meliori
30 dono et arra vitae aeternae, quam pro-
misisti animae devotae perseveranti in

fletu et prece, sicut fecit Maria Magdalena coram te hodie.

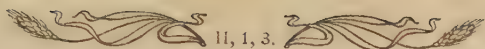
O quam bonus es, Deus Israel, his, qui recto sunt corde, qui quaerunt te in veritate et humilitate, cum dolore et⁵ fletu, sicut Maria quaesivit et invenit. Omne enim, quod laboriose quaeritur et difficulter invenitur, magis diligitur, cum habetur, et cautius custoditur. Post longam esuriem panis sapit dulcius, et¹⁰ post amarum poculum aqua dulcior fit potanti. Post noctem dies gratior est oculis, et post frigus ignis delectat amplius. Post tristia iucundius resonat cithara, et post graves labores suavior est¹⁵ quies et somnus. Post dura bella pax amabilior fit vexatis. Stellae micant clarius nebula cadente; aves cantant laetius sole oriente. Sic anima tribulata renovatur ut aquila Christo adveniente cum²⁰ gratia. Haec satis patent in dilecta Maria Magdalena, quae post longum fletum a Domino abunde consolata est. O quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine, quam abscondisti timentibus te!²⁵

Vere tu es Deus absconditus, sicut ait Isaias, et praeter te non est alius tibi similis sciens tam sapienter omnia disponere cum dilectis. O bone Iesu, aeterna Patris sapientia, quam humiliter³⁰ et pie inter homines vixisti docens eos

utilia et salubria: terrena despicere, caelestia amare et adversa tolerare.

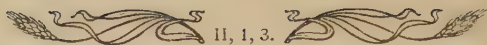
O dulce colloquium Mariae cum Iesu, salvatore mundi, cum rege angelorum, cum Domino dominorum, cum principe civium supernorum, cum rectore omnium saeculorum. Vere, Domine, si Maria perfecte te cognovisset, numquam hortulanum aestimasset nec quasi ad ignotum dixisset, quid ibi ageres, aut quid quaereres. Domine, inquit, si tu sustulisti eum, dicito mihi. O Maria, quomodo sic loqueris ad eum, quem ignoras, quantae potestatis sit? Vnde tantam fortitudinem habes, ut dicas audacter: Ego eum tollam? Quomodo audes praesumere, talem et tam magnum virum sola portare? Dic mihi, ubi vis eum portare? Quis dedit tibi licentiam tollendi, quod non posuisti? Nescis, quid loqueris. Convoca prius socias tuas et proba, quod dicis, an simul possitis portare, quem quaeritis. Sed forte non potestis, quia fatigatae estis in itinere et multum debilitatae ex ieiunio et fleu heri et hodie non invento sacro Christi corpore. O Maria, si sola es, et aliae recesserunt, quid facies? Roga istum hortulanum, ut te adjuvet quaerere et portare, ubicumque sit dilectus tuus, quem diligis et quaeris et pro quo ploras et

saepe gemis. Nemo melius potest te iuvare et consolari, quam iste hortulanus, nemo melius scit, si dicere velit, ubi Dominus tuus portatus sit vel absconditus. Credo enim, quod ex magna com-⁵ passione huc ad te venerit, ut indicet tibi, ubi ipse sit, quem quaeris, et quis eum de monumento nocte tulerit.

O magnum desiderium huius sanctae mulieris incessabiliter quaerentis et plo-¹⁰ rantis! Obsecro, Domine, loquere adhuc semel breviter unum verbum, in quo columba tua vocem tuam audiens te cognoscat et prae gaudio sponsi sui cantet et gemere desistat. Te quaerit,¹⁵ te desiderat; non est contenta de angelis neque de creaturis et quibuscumque solaciis humanis. Loquere, Domine, quia libenter te audit famula tua, devota visitatrix tua. Dic ad eam, sicut ad dilectam²⁰ hospitariam tuam saepius dicere consuevisti: Maria. Hoc est nomen eius, hoc a nullo libentius audit nominare, quam a te, qui es spes unica eius. Non vult amplius, tu es omnia in omnibus. ²⁵

O Maria, cognosce Iesum, a quo cognosceris, dilige, a quo prior dilecta es. Responde dilecta dilecto magistro tuo, cordis tui hortulano. Domine rabboni, gratias ago tibi, quia apparuisti mihi.³⁰ Ecce iam habeo, quem quaesivi, iam

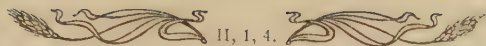
video, pro quo ploravi, et multo melius mihi contigit, quam putavi.

Felix dies, et benedicta hora, in qua, o Maria, post angelicam visionem et
5 allocutionem meruisti videre Dominum angelorum et audire dulcem eius sermonem dicentem tibi: Vade ad fratres meos et dic eis: Ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum, Deum meum
10 et Deum vestrum.

Fecit ergo Maria, sicut praecepit ei Iesus, et statim ivit sine mora, sine querela annuntians discipulis bona nova gaudio plena: Quia vidi Dominum meum
15 post longum maerorem et fletum.

O quam gratae et acceptae erant illae lacrimae ex puro corde et ferventi amore effusae et multo suaviores, quam aromata pretiosa in alabastro ad unguendum
20 parata.

Nunc ergo precor te, misericordissime Iesu Christe, per viscera misericordiae tuae, qui dignatus es visitare et consolari sanctam Mariam Magdalenam in
25 maximo maerore positam, ut facias etiam mecum consimilem misericordiam tuam, cum contristata fuerit anima mea praetudio et gravata labore corporis et cordis maerore ex aliqua passione mihi con-
30 traria, aut ex occulta subtractione gratiae dulcedinis tuae, quacumque ex culpa

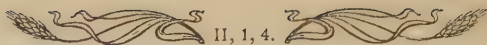
mea, tibi melius quam mihi nota, aut etiam mala conscientia urgente cum memoria iudicii futuri undique me terrente propter negligentiam et tepiditatem cotidianam in multis bonis omissis et vanis 5 curis admixtis. Quaeso, Domine, ne subtrahas manum tuam a me in tribulatione mea, a speranda venia peccatorum meorum, sed propter immensam clementiam tuam, aperi mihi sinum mi- 10 serationum tuarum, quae a saeculo sunt et in aeternum durabunt super omnes, qui ex toto corde te quaerunt et amare desiderant, ac solita pietate consolationis tuae gratiam, quam summopere desidero, 15 mihi retribue et flexus sanctae Magdalenae precibus et lacrimis post mortem corporis salutarem vultus tui laetitiam mihi ostende. Amen.

[CAPITVLVM III.]

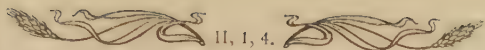
20

*De magnis meritis et privilegiis gratiarum
beatae Mariae Magdalenae.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, caelestis medice, qui pro animarum nostrarum salute 25 venisti in hunc mundum peccatores salvos facere et per paenitentiam ad te in regnum caelorum pie revocare. Et qui nasci dignatus es de Maria virgine, non

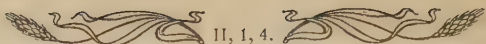

es dedignatus tangi, lavari, tergi, ungi et
osculari de Maria peccatrice flente et
paenitente. O pie Iesu, fili Dei vivi,
misericors salvator mundi, tu multa
5 beneficia et magna gratiarum privilegia
beatissimae Mariae Magdalenae in hac
vita misericorditer contulisti. Nam sae-
culi vanitate abiecta et ad te perfecte
conversa paenitentiam eius clementer
10 acceptasti, omnia peccata plene ei in-
dulsisti et ab omni poena lacrimantem
absolvisti. Magnam contritionem cordi
eius inspirasti et, ne desperaret de venia
consolationis tuae, gratiam dolenti infu-
15 disti; animam eius igne sancti Spiritus
accendisti et tui amoris dulcedine intus
recreasti, in pace eam ire confidenter
iussisti, ad praeterita non redire monuisti,
sed in sancta conversatione et intima
20 devotione permanere docuisti. Numquam
durum verbum ei locutus fuisti nec mini-
mum quidem peccatum eidem imprope-
rasti nec alicui, quid commiserit, reve-
lasti, sed potius excusasti et bona, quae
25 egit, ad exemplum sanctae vitae protu-
listi. In domo Simonis leprosi invitatus
Mariae lacrimis magis es delectatus, quam
pharisaei ferculis saturatus. Cum te
tangeret, non es indignatus, cum te
30 ungeret, non es aspernatus. Pedes prae-
buisti, caput inclinasti, osculum non ne-

gasti. Ore eam benedixisti, manu sanctificasti, tactu mundasti, uno brevi verbo aegram sanasti dicens: Fides tua te salvam fecit, vade in pace. O dulce verbum ex ore Dei prolatum, gratia et⁵ misericordia plenum, semper cum magna gratitudine recolendum.

In castello Mariae et Marthae sicut ad amicos hospites intrasti, ibi laetus exceptus pernoctasti et quievisti. Ibi¹⁰ cenasti et bibisti, quae tibi apponebantur et discipulis tuis tamquam egenis et mendicis obolos in bursis non habentibus. Ibi nullus tumultus fuit, nullus clamor, nullus iocus, nullus risus, nullus¹⁵ otiosus sermo est auditus. Ibi cum magna reverentia et morum disciplina humilis magister in mensa sedisti, pauper cum pauperibus comedisti. Ibi lector mensae et doctor theologiae tu fuisti et verba²⁰ aeternae vitae pro vino amicis carissimis propinasti. Ibi Martham ministrantem prudenter docuisti et Mariam suaviter vacantem et ad verba oris tui diligenter auscultantem pie excusasti et altae con-²⁵templationis eius vitam digne commendasti sorore eius de otio Mariae conquerente; et Iuda traditore de unguento in te effuso murmurante Mariam iuste defendisti. Ipsa verecunde tacente ad³⁰ obiecta tu pro ea protinus respondisti

allegando bona, reticendo mala. Lacrimante Maria super Lazaro fratre suo mortuo et sepulto lacrimatus es cum ea afflictis amicis condolendo, ita ut multi
5 dicerent: Ecce quomodo amabat eum. O quam bonae famae et honestae vitae fuit Lazarus iste, quem amabat Iesus, dum viveret, quem suscitavit, cum mortuus esset, cum quo cenavit, cum re-
10 suscitatus fuisset.

O pie Iesu, dator et remunerator omnium bonorum, non es oblitus fidelis servitii in castello Mariae et Marthae saepius tibi facti, sed pro exiguis am-
15 pliora rependisti beneficia, pro corpora- libus spiritualia, pro transitoriis aeterna. Quid ultra dicam? Nemo potest facile dicere nec comprehendere omnia bene-
20 et miracula sufficienter excogitare, quae fecisti in Galilaea, in Nazareth, in Bethania, in Ierusalem, in Iudaëa et in omni regione terrae sanctae coram omni populo et discipulis tuis in testimonium
25 veritatis ad credendum tibi in omnibus verbis et factis tuis mirabilibus et divinis, quia vere tu es Christus, filius Dei, qui in hunc mundum venisti pro salute hominum. O quam sublimis in
30 caelis, quam humilis in terris, quam pius et humilis hominibus eos sanando, quam

durus et terribilis daemonibus eos expellendo. O quam misericors paenitentibus, quam severus malignantibus, quam compassivus afflictis, quam benivolus egentibus, quam consolativus maerentibus. Quis in omnibus tam fidelis amicus, tam potens adiutor in necessitatibus cunctis, sicut tu Deus noster? O quam magnum gaudium fecisti sororibus istis, quando clamasti: Lazare, veni foras. Et 10 statim prodiit, qui fuerat mortuus, tibi oboediens, dominatori vitae et mortis. Deinde discipulis tuis tamquam vicariis tuis animarum rectoribus dixisti: Solvite eum et sinite abire. 15

Vtinam, Domine, et me absolvere digneris ab omnibus peccatorum meorum vinculis, ut possim secure mori et ad te laetanter pervenire et cum angelis sanctis et Maria et Martha semper te laudare 20 et numquam de cetero peccare. Amen.

[CAPITVLVM V.]

*De magna compunctione sanctae Mariae
Magdalenae in passione Domini.*

Laus aeterna tibi sit et gloria, o dulcissime Iesu Christe, pro maxima sanctitate Mariae Magdalenae et devota eius lamentatione in tua sacratissima et acerbissima passione, cui non suffecit 25

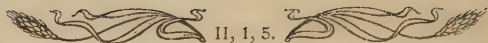
tantum obsequi tibi in vita tua et sequi
te per vicos et castella ad videndum
signa tua et miracula, quae fecisti vir-
tute divina omni laude et honore digna,
5 sed etiam te secuta est constanter et
lamentanter in passione tua usque ad
mortem crucis cum sancta Maria matre
tua et cum multis aliis devotis sanctis
mulieribus condolentibus tibi et amaris-
10 sime flentibus in via de tua innocenti
morte et gravissima cruce. Igitur quam-
diu videre te poterat, sequebatur crucem
plorando, gemendo, condolendo, vestigia
pedum tuorum considerando, manus suas
15 comprimendo, pectus tundendo, faciem
suam uberrimis lacrimis rigando et oculos
abstergendo. Quia nil carius facere, nil
melius aestimabat posse adjuvare, quam
intime condolere et tota die ac nocte
20 amarissime flere ac dolores tuos inces-
santer recogitare. Omnia siquidem vul-
nera tua sicut sua reputavit et, quo am-
plius te dilexit, eo vehementius condoluit
et flevit. Cumque te nudum cruci af-
25 fixum cerneret, stabat iuxta crucem cum
matre tua, quanto propius accedere au-
debat, et multiplici dolore intus afflicta
pro nulla re mundi a cruce recedebat,
sed usque ad mortem tibi et matri tuae
30 fidelissime adhaerebat. Videns autem te
mori in cruce cum magno clamore, anima

eius prae nimio dolore compatiendo deficiebat. Cibus et potus ab ore eius recessit. Somnus ab oculis evanuit. Flere tantum libuit, et diutius vivere sine te in mundo amarissimum videbatur. Nisi⁵ ergo voluntati tuae ex toto se subiecisset, vix patienter manere in carne post exitum tuum potuisset. Indicant crebra eius lamenta, quia sine praesentia tua nulla res ei fuit iucunda in hac vita. 10

Sed, o Maria, sustine te adhuc parum hac vice in tanta necessitate cum matre Iesu et sororibus eius propter amorem dilecti tui pendentis in cruce. Noli matrem deserere, noli a latere tristissimae¹⁵ virginis matris Iesu recedere, quasi non posses amplius tam magnum planctum videre et ululatum audire. Dole cum dolentibus, plora cum plorantibus, ut possis gaudere cum gaudentibus in gloria²⁰ resurgentis.

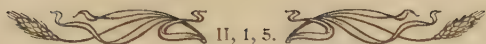
O bone et amantissime Iesu, fecit Maria, sicut tu inspirasti, sicut tu praedixisti et iussisti, ut usque in sepulturam corporis tui unguentum reservaret, quod²⁵ remanserat. Non est oblita sermonis tui nec vendidit illud, ut Iudas suasit, sed in alabastro custodivit et plura adhuc emit et tibi praeparavit. Vere in necessitate probatur amicus, et probatio³⁰ dilectionis exhibitio est operis. Igitur

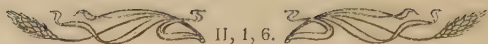
haec sancta fidelissima Maria, sicut dilexit te in vita, ita ostendit factis in morte tua et in sepultura cum magna lamentatione et diligenti cura. Nil eorum omisit, quae ad officium sepulturae sacri corporis tui pertinebant, involvendo, ungendo, tegendo, ligando, consuendo linteamina et sudarium ad decentem ornatum sacro capiti tuo reverenter imponendo. Inter haec assidue flevit et pro solacio habuit, quia tibi assistere et matri tuae cum ceteris obsequentibus adesse promeruit et omnia circa te recte fieri vidit. Sepulto ergo sanctissimo corpore tuo et sub firmo signaculo clauso ortus est novus dolor et planctus, quasi de cetero non deberet te in hac luce videre, cum quo prius habuit tam magnam societatem spiritualis vitae et laetitiae.

Nec tamen clauso monumento statim recedere potuit a loco, in quo thesaurus mundi iacuit absconditus, sed usque ad occasum solis sedebat cum multis devotis mulieribus lamentando, donec deficerent lacrimae in eis cum gemitibus amorosis ex intimo corde profusis, sicut scriptum est de eis: Mulieres sedentes ad monumentum lamentabantur flentes Dominum.

O quis mihi det talem habere compassionem in meditando sacram passionem tuam, Domine mi Iesu Christe,

qualem habuit devotissima Maria Magdalena in die parasceues, quando te vidit crucifigi, mori atque sepeliri et quasi ab omnibus contemni, derideri et vituperari. Sed gratias tibi, patientissime Iesu, non 5 diu permansit hic falsus rumor de te dictus, sed post tres dies vicisti et confudisti hostes tuos resurgendo liber a mortuis. Vere, Domine, impletum est verbum tuum, quod de Maria Magdalena 10 coram discipulis tuis in laudem benefactorum ipsius praedixisti: Amen dico vobis, ubicumque praedicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo, dicetur et quod haec fecit in memoriam eius. Vere 15 impleta est ex odore unguenti eius tota domus tua, id est, universa ecclesia fidelium, per orbem terrarum late diffusa, apostolicis doctrinis clare imbuta divinaque veritate firmata. Nam fama magnae 20 sanctitatis eius per apostolos et evangelistas est descripta et consequenter per praedicatores et doctores aperte divulgata. Celebratur insuper et honoratur per singulos annos gloriosa festivitas 25 eius praecipua devotione in sancta ecclesia ab omni clero et utriusque sexus populo, in qua felicissima anima eius emigravit ex hoc saeculo ad te, Dominum nostrum Iesum Christum, in aeterna 30 tabernacula tua. Amen.

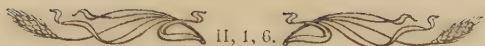

[CAPITVLVM VI.]

*De laeta et pia apparitione Christi coram
matre sua in secreto cubiculo clausa.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
5 Iesu Christe, fili Dei unigenite,
ex Maria virgine pro nostra salute in-
carnate et nate, pro tua gloriosa et ve-
rissima resurrectione hodierna die facta
et praecipue pro tua laetissima et secre-
10 tissima apparitione, qua dignatus es
sanctissimae matri tuae Mariae in secreto
cubiculo domus suae oranti et adventum
tuum multum desideranter et fiducialiter
iam expectanti primitus ante omnes
15 sanctos amicos tuos et sanctas mulieres
tibi familiares et dilectas benignissime
apparere, reverentissime salutare ac dul-
cissime consolari et confortare et de tua
corporali praesentia in stola iucunditatis
20 et immortalitatis gloria plenissime laeti-
ficare.

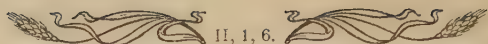
Hoc enim pium et iustum est de tua
pietate sentire et pro sanctissimae matris
tuae honore credere, qui in omnibus
25 operibus tuis pius et misericors es. Hoc
etiam ab omnibus fidelibus pie creden-
dum est, qui praecepisti parentes hono-
rare et tristes consolari, quod prior om-
nium sanctissimam matrem tuam de

passione tua tristissimam ante omnes visitasti et tua praesentia ab omni dolore et tristitia recreasti ac summe laetificasti.

Et quamvis cum aliis devotis mulieribus ad visitandum sepulchrum tuum non 5 transivit, non hoc ex tepore aut timore vel prae nimio dolore omisit, sed certissime te resurrecturum sciens et firmissime tertia die ad se venturum sperans domi remansit et orationibus sanctis 10 interim vacans adventum tuum desiderio magno expectavit. Et ideo primo videre te meruit, quem prae omnibus amavit et desideravit, in quem credidit et in nullo dubitavit. Si enim beata dicta est Maria 15 et laudata, quae angeli Gabrielis verbis credidit, quando ei sacrum incarnationis mysterium nuntiavit, quam maxime beatificanda atque laudanda est, quae tibi filio suo ex se nato in omnibus operi- 20 bus tuis credidit et aliis adhuc dubitantibus firmiter stetit et in nulla re vacillavit.

O quam ineffabili gaudio repleta est in illa hora sancta Maria mater tua, 25 quando te filium suum in splendore candido et glorioso corpore super solis claritatem et omnium stellarum pulchritudinem vidit adornatum. O quam maxime et cordialiter exultavit spiritus eius 30 in te, Iesu, Deo, salutari suo, prae om-

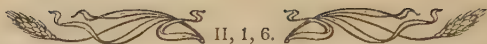
nibus diebus vitae suae in hoc mundo.
O quam diligenter gloriosum corpus
tuum oculis suis aspexit, quod antea heu
saevis flagellis duriter caesum doluit et
5 ligno crucis affigi ac lancea militis in
dextro latere a Longino perforari vidit,
et tandem mortuum et in sepulchro
clausum iacuit. Ideoque merito hodie
te apparente in gloria Maria solito laetior
10 facta est et novis consolationibus repleta,
quae in passione prae ceteris acrius do-
luit et uberius flevit et multos secum
ad lacrimandum commovit. Tunc im-
plesti verbum tuum, Domine, quod in
15 cena apostolis tuis pro solacio promisisti
et in matre tua afflicta veraciter osten-
disti dicens: Non relinquam vos orpha-
nos, veniam ad vos et videbo vos, et
gaudebit cor vestrum, et gaudium ve-
20 strum nemo tollet a vobis.

Bene fecisti, optime Iesu, dilectissimam
matrem tuam filialiter visitando, reve-
renter salutando, dulciter alloquendo,
cordialiter consolando, laetam faciem ei
25 ostendendo et omnem tristitiam atque
lacrimas dolorosas ab oculis eius aue-
rendo. Nam te solo viso fugit omnis
dolor et gemitus, te loquente ad cor eius
requiëvit in ea spiritus paraclitus plus
30 quam in apostolis inebrians laetitia om-
nia interiora eius. Et qui olim in nuptiis

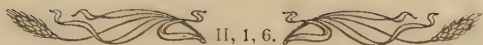
ipsa hortante aquam convertisti in optimum vinum, nunc te revertente ab inferis et hostibus devictis maiori potentia et miraculo mutasti mortem in vitam, crucem in gloriam, maternum fletum in ⁵ iubilum et discipulorum metum in gaudium sempiternum.

Non misisti angelum, non archangelum, non Michaellem, non Gabrielem, non Raphaellem, sollemnes nuntios tuos, nec ¹⁰ aliquos saeculi milites nobiles, decoros forma, amictos auro et argento ac gemmis pretiosis ad visitandum matrem tuam, caeli reginam, dilectam dominam nostram, sed tu ipse rex gloriae, Iesu Christe, ¹⁵ venisti personaliter mane ante lucem, nemine homine adhuc sciente nec nuntio praecurrente ad visitandum et consolandum beatissimam matrem tuam orationi instantem et plena fide reditum tuum a ²⁰ monumento cum glorioso corpore praestolantem. Sciebat enim, quoniam omnia ita impleri oportebat, sicut ore tuo prius dixisti, et longo tempore ante sancti prophetae de tua passione et resurrectione ²⁵ sunt locuti. Vere haec est dies laetitiae, quam fecisti hodie, praeclarius et celebrior, sanctior et laetior praecunctis diebus anni in numero sanctorum dierum recte dignissimeque com- ³⁰ putanda.

Laudo et honorifico te cum omnibus sanctis tuis in caelo et cum omnibus devotis fidelibus in mundo pro dulci colloquio et secreta collatione, quam habuisti
5 cum dilectissima sancta matre tua Maria in camera eius ab omni saeculi strepitu clausa conferens cum ea divina mysteria de regno Dei, de paradisi gaudiis, de angelorum choris, de animabus sanctis
10 ab inferno redemptis et in paradisi amoenitate cum Enoch et Elia locatis.

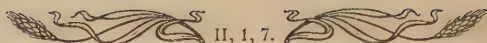
O utinam ibi affuissem et dulcia verba tua audissem et prope fenestram secretestissem et diligenter auscultassem ad
15 singula verba, quae Dominus meus Iesus Christus loquebatur cum matre sua de caelestibus supernorum civium tripudiis nullo extraneo homine percipiente. O quanto gaudio exultasset cor meum in
20 Domino, si modicum verbum inde retinere potuissem pro solacio meo in huius mundi periculoso exilio. Et forte talia fuerunt, quae non licet hominī loqui, sed in secreto debent servari et in cordis
25 iubilo meditari. Beatus, qui scit hanc iubilationem et omnia temporalia per contemplationem transcendit et cum Iesu et Maria tota die se occupat et, quidquid in mundo agitur, non curat nec pensat.
30 Aestimo, quod nemo mortalium dignus fuit huic colloquio interesse, sed solum-

modo sancti angeli et animae iustorum, qui sequebantur Dominum suum, cum omni reverentia et laetitia ubique locorum. Et forte tam alta et caelestis erat ista collatio et dulcissima visitatio in 5 materna domuncula, quod nec apostoli tunc temporis intrare permissi sunt nec capere potuissent mirifica oracula, quae illa hora tractabat Iesus glorificatus a patre cum benedicta matre sua Maria 10 gratia plena. Ideo et ego haec omnia melius sanctis angelis et tibi, Domine Iesu, committo et veniam humiliter de omnibus peccatis et neglegentiis meis peto, qui parvulis secreta tua aperis et 15 caelesti pane aridos pascis.

O benignissime Iesu Christe, qui post amaram passionem tuam et laetam resurrectionem sanctissimae matri tuae Mariae cum magna claritate serenus 20 laetusque apparuisti et desolatam ac tristem ineffabili et novo gaudio adimplesti, miserere mei pauperis mendici et infirmi in huius mundi exilio graviter saepe tribulati. 25

En coram te hodie basse me prosterno et ostium piae matris tuae ingenti affectu sedule pulso et exoro, ut etiam me digneris in tempore afflictionis meae intime visitare, consolari et confortare et ab 30 omni mala tristitia et vana laetitia liberare.

Nunc ergo novo fervore et maiori devotione laudis tuae cor meum accende et conserva, ut abiecta omni vanitate terrena discam superna quaerere et cum
5 Maria aeterna sapere, divina contemplari et in te solo exultare. O quis mihi exiguo det ista intentius cogitare et diutius hic cum Domino Iesu commorari, ut totus mundus cum suis amatoribus
10 mihi amarescat et a memoria mea citius evanescat.

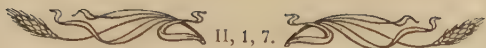
O utinam, dulcissime Iesu, cum dulcissima Maria matre tua et angelis sanctis tuis mihi prae omnibus placeas et in-
15 dulcescas, cor meum intus accendas, saepius visites, copiosius benedicas, in devotione custodias et ad caelestia gaudia post huius vitae gravamina ad te secure perducas. Qui vivis etc.

20

[CAPITVLVM VII.]

*De apparitione Christi coram sancto Petro
in secreto et de cursu eius cum sancto
Iohanne.*

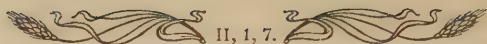
25 **B**enedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, summe pastor sanctae ecclesiae et fidelis pontifex ad Deum pro nobis, pro tua maxima pietate et ineffabili misericordia, quam beatissimo Petro apostolo tuo variis modis exhibuisti,

et pro divinis verbis, quae cum eo habuisti, et pro secretis visionibus, quas sibi saepius ostendisti. Nam ipsum praeter ceteris apostolis in principem et pastorem animarum fidelium elegisti et cunctis 5 praeposuisti et post transitum tuum ex hoc mundo ad Patrem caelestem ipsum pro te vicarium et caeli clavigerum reliquisti.

Nec tamen a tua dilectione post tri- 10 nam negationem eum abiecisti, sed statim per respectum gratiae tuae ad amarissimum fletum cor eius reduxisti et omnem offensam in te commissam misericorditer sibi et plene indulxisti atque 15 in pristinum gradum et pontificatus honorem post gravem lapsum clementer restituisti, o fons misericordiarum et inexhaustibilis torrens caelestium donorum in paenitentibus et flentibus pro peccatis 20 commissis, o piissime largitor veniae et dator caelestis gratiae, o dulcis et dilecte Domine Iesu Christe, in omnibus sanctis et amicis tuis ab aeterno electis, qui non cessas benefacere et effluere in om- 25 nes ad te currentes et ex toto corde paenitentes et veniam humiliter postulant.

Laudo et praecipue honorifico te pro tua maxima benivolentia, quia hodie 30 vere apparuisti sancto Petro, dilecto apo-

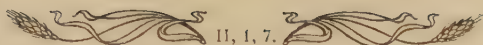

stolo tuo, in secreto aliquo loco tibi melius quam mihi noto pro speciali eius solacio sibi tunc valde necessario. Qui enim plus offenderat, plus indiguit con-
5 solari et adiuvari. Nullus melior consolator nec potentior animae curator, quam tu, Iesu, creator noster et salvator.

Gratias ergo tibi refero, benignissime Iesu Christe, omnium tribulatorum et
10 lapsorum cognitor et reformator, qui erranti oviculae Petro tempestive subvenisti, ne nimio dolore afflictus desperaret de venia aut de tua resurrectione dubitaret non invento sacro corpore
15 tuo in sepulchro.

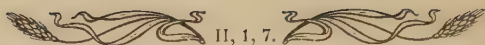
Ideo sicut pius et prudens animarum afflictarum medicus misisti sanctum angelum tuum ad consolandum et redu-
cendum Petrum in spem veniae, qui
20 dulcibus verbis alloquens feminas iussit Petro dicere: Cito, inquit, euntes dicite discipulis eius et Petro, quia surrexit Iesus.

O bone, sancte angele, quam bene et
25 recte specialiter Petrum nominasti consueto nomine a Domino sibi primitus imposito in apostolica vocatione et dignitate, ne desperaret ex trina dilecti Domini et magistri sui negatione. Nam
30 audiens ab angelo se nominari et per sanctas mulieres amicabiliter salutari

factus est hilarior mente et arrepta nova fiducia cucurrit velociter cum Iohanne ad locum sepulturae oblitus omnis laboris et tristitiae. Cumque vidisset omnia sic gesta a Domino, sicut audivit dici a 5 mulieribus et ab angelo sancto, qui non mentitur, sed est testis veritatis et fidelis nuntius peractae resurrectionis, statim revixit in eo spiritus vitae et firma spes aeternae salutis. 10

Multa igitur intra se admirans et Domino congratulans cum magno desiderio optavit etiam suum Dominum videre et sibi apparere, sicut apparuit primo Mariae Magdalenae. Sit illa prima inter 15 mulieres, sim ego secundus vel tertius inter viros aut ultimus inter apostolos et discipulos eius. Attamen, quod sibi bonum videtur et rectum, fiat mihi secundum beneplacitum suum pro animae 20 meae salute. Desidero cordialiter Dominum meum videre et sibi perfecte reconciliari et verbis oris eius consolari. Veniant mihi, Domine, miserationes tuae, et vivam et de me ipso amplius non prae- 25 sumam. Memento, quaeso, omnis mansuetudinis tuae et sanctae orationis, quam pro me Patri obtulisti et pro peccatoribus in cruce rogasti. Veni, bone Iesu, et noli tardare. Tu spes mea et tota 30 salus animae meae. Ostende te mihi,

et salvus ero, ac laetior gaudebo te viso
in hoc sancto die paschae.

Et factum est ita Iesu piis votis di-
lecti Petri apostoli annuente. Nam pius
5 et misericors Iesus mox affuit quaerenti
se et festine currenti post se. Ideoque
flentem recepit ad veniam gratiose de-
lens omnem offensam contra se timide
factam nocte. Insuper cautius eum in-
10 formans fortius accendit in sui sancti nomi-
nis confessionem et perpetuum amorem.

O immensa Christi pietas omni pro-
sequenda laude, caelesti dulcedine plena
cunctisque fidelibus nuntianda per sae-
15 cula, ne quis lapsus desperet de venia
nec sanus factus praesumat temere de
gratia caelitus sibi data.

O magnum misericordiae signum in
sancto Petro hodie manifeste a Domino
20 declaratum, unde exultant angeli, lae-
tantur archangeli, respirant perdit, ex-
citantur torpidi, collaudant omnes fideles
populi Deum de magna misericordia Do-
mini et de indulgentia beatissimi Petri
25 in fide Christi perfecte confirmati.

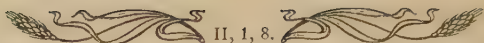
O quam pium et amicabile colloquium
habuit tunc Iesus cum Petro in osculo
pacis recepto, et quam laetum et pacatum
fuit interim cor eius in visione et allo-
30 cutione resurgentis Christi, amantissimi
Domini sui.

O dilecte sancte Petre, venerande apostole et electe patrone sanctae Romanae ecclesiae, memor esto huius diei et magnae festivitatis paschae, in qua reconciliatus es Domino et ab omni peccato absolutus Spiritus sancti dono.

Et nunc memento mei pauperis et indigni peccatoris apud benignum Iesum in tempore afflictionis et desolationis meae atque post huius mundi flebile exilium 10
fer mihi exituro de corpore fidele auxilium et securum praebe conductum ad caelum. Aperi mihi portam paradisi per passionem et mortem Christi omnibus paenitentibus promissam usque in finem 15
saeculi. Custodi me a laqueis hostis antiqui, eripe orantem a poenis et tenebris inferni. Tibi enim dedit Deus omnia regna mundi et claves caeli ad aperiendum pulsantibus ianuam vitae, 20
qui ex toto corde paenitent in fine et convertunt se ad Deum plena fide. Exaudi me, o beatissime Petre, pie pastor ecclesiae et gloriose princeps orbis terrae, ut discam peccata mea digne flere et per 25
te veniam a Domino Iesu valeam obtinere. Amen.

[CAPITVLVM VIII.]

*Oratio ad impetrandam a Deo gratiam
lacrimarum.*

Converte, anima mea, ad Dominum
5 Deum tuum in toto corde tuo, in
fletu et planctu et ora pro remissione
omnium peccatorum tuorum et omissione
multorum bonorum operum et temporum
tibi datorum a prima die et hora vitae
10 tuae usque in praesentem diem et horam
a Deo tibi concessam. Multum enim
placet Deo humilis oratio et cordis con-
tritio, fletus et gemitus pro cotidianis
defectibus et pro omnibus tribulatis,
15 temptatis et oneratis. Sanctum et pium
opus est orare Deum pro se ipso et pro
proximo, quia nullus sine peccato, nullus
sine periculo in hoc mundo. Pax vera
et aeterna quies solum in caelo, luctus
20 et tristitia frequens in hoc exilio, ignis
semper ardens et poena perpetua in in-
ferno.

Ad te ergo, Domine Deus, oro et orabo
corde, voce et opere pro omni malo
25 commissio in omni eventu et defectu
mihi occurrente. Suscipe gemitum meum
cum pura intentione et plena voluntate
me iam emendandi cum propria resi-
gnatione mei ipsius et omnium rerum
30 alienatione, ut possim modo gratiam tuam

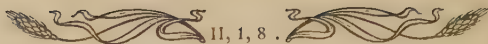

et veniam omnium peccatorum in hac peregrinatione promereri per merita et orationes sanctissimae matris tuae Mariae et omnium sanctorum tuorum, qui saepissime fleverunt pro se et aliis multis 5 in hac valle lacrimarum utiliter et fructuose ex caritate. O quis mihi tribuat imitari horum exempla sanctorum et vitare otiosa colloquia saecularium rumorum et consortia ridiculorum ac levium 10 verborum?

Oravit Iesus in monte, vigilavit in nocte, flevit saepe, numquam risit vane nec dixit verbum leve. Accusatus tacuit coram praeside, locutus est submisce, 15 respondit impiis benigne.

Oravit etiam Maria mater Iesu saepissime, flevit in passione eius amarissime, doluit gravissime, sustinuit mitissime, stetit foris verecunde, mansit 20 intus secure.

In via fuit custodita, in domo quieta. Visitavit Elisabeth sanctam cognatam suam, salutavit humilem et devotam, servivit, oboedivit, benedixit ei et vale- 25 dixit. Rediit in Nazareth celerrime completo opere misericordiae in Iohannis nativitate. Loquente Iesu verbum Dei ad turbas Maria advertit diligenter, audivit valde libenter, intellexit sapienter, 30 retinuit firmiter, recogitavit frequenter,

eructavit suaviter, gratias egit Deo in omnibus excellenter.

Flevit etiam Maria Magdalena ex contritione peccatorum amarissime, ex devotione beneficiorum suavissime, ex compassione dolorum Christi largissime, ex contemplatione caelestium gaudiorum ardentissime.

Flevit etiam sanctus Petrus maximo dolore ex recordatione negationis praeteritae et ex auditu vocis galli cantantis ter in nocte. Ex subita enim locutione fragilitatis suae crevit longa lamentatio culpaе et magna compassio fraternae miseriae. O beatae lacrimae, quae terserunt repente omnes maculas culpaе.

Flevit etiam sanctus Paulus acerrime propter pristinum errorem suum in persecutione sanctae ecclesiae et propter aliorum excessus atque lapsus ad ritus et mores perfidorum cupiens omnes convertere ad veram fidem et contritionem peccatorum et ad sanctae conversationis trahere fervorem et omnium virtutum in Christo perseverantiam.

Flevit etiam sanctus Iohannes apostolus amarissime in Christi passione cum Maria matre Iesu sub cruce incessanter ei condolendo et assistendo. Flevit etiam pro multorum erroribus et a fervore caritatis tepefactis et pro quodam iuvene per

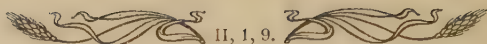

epulas decepto et iterum per multas lacrimas revocato et purgato.

Flevit etiam sanctus pater noster Augustinus acerbissime pro malis praeteritis in saeculo gestis, sicut confitetur humiliter in suis scriptis, dans exemplum omnibus ad Deum conversis praeterita mala in confessione donata cum maerore replicare pro maiore humilitate servanda; et de cetero commissa Deo iuvante numquam iterare, sed pro omnibus cotidie gemere, flere et orare. Flevit idem sanctus et devotus pater uberrime in hymnis, psalmis et canticis divinis in ecclesia recitatis et tanto ardentius ad superna rapietur, quanto citius mentem ab omnibus infimis rebus avertit. Nam et aliorum adversitatem plangere et saluti eorum congaudere perpetui moris ei erat et caritatis melle condire afflictos et egenis subvenire.

Sunt et alia quam plura exempla sanctorum virorum ac mulierum devotarum, qui specialem gratiam habuerunt a Deo in effusione sanctarum lacrimarum.

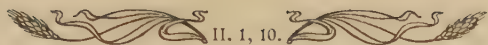
[CAPITVLVM VIII.]

De utilitate et gratia sanctarum lacrimarum.

Sanctae et devotae lacrimae repri-
5 munt carnis impetum, extinguunt
iras litium, lavant gulae vitium, tollunt
superbiam oculorum, vitant vaniloquium,
quaerunt secretum, diligunt silentium,
orationis impetrant fructum. Fugant cor-
10 poris otium animae nocivum, necant
mendacium, iocum et risum. Pensant
mortis horam, iudicii horrorem, inferni
dolorem. Minuunt purgatorium, augent
vitae meritum, frangunt diaboli laqueum,
15 vincunt mundi strepitum, perducunt flen-
tem ad regnum caelorum. Delent mala
praeterita, recuperant bona amissa. Do-
cent cavere pericula, manere in cella,
legere in codice, scribere bene, orare
20 saepe. Conservant compunctum in gratia,
laetificant devotum de aeterna gloria.

O quis mihi tribuat hanc gratiam la-
crimarum creberrime sentire, cautius
custodire et perditam paenitendo iterum
25 requirere et quaerendo citius invenire?

Qui cupit hoc donum habere et tenere,
debet mala sua stricte inspicere et de
bonis Deo intime regratiari atque pro
funde se humiliare. Laboriosum est istud
30 et dolorosum, sed tamen valde fructuosum

facienti et in fine iucundum morienti. Beati ergo, qui nunc saepe compuncti lugent, quoniam in futuro cum angelis perpetuo consolati gaudebunt.

[CAPITVLVM X.]

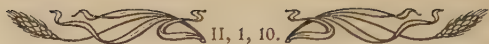
5

De lacrimis Iesu super Lazarum.

O piaae et sanctae lacrimae Domini mei Iesu Christi in morte et suscitatione Lazari ex compassione cum Maria et Martha et aliis eorum amicis¹⁰ et flentibus Iudaeis amorose et largiter effusae, subvenite mihi in ariditate cordis mei, commovete duritiam pectoris mei praecipue in loco et in tempore orationis et meditationis ad lacrimandum peccata¹⁵ mea et ad purgandum omnia inquinamenta cordis, oris et operis tacite vel aperte commissae, quia paenitent me valde. Doleo enim super his, Domine, die ac nocte mane et vespere, quotiens recor-²⁰ datus fuero malorum meorum et beneficiorum tuorum, quae mihi et omni generi humano misericorditer ac multipliciter impendisti. Amen.

De lacrimis Iesu super Ierusalem. 25

O piaae et sanctae lacrimae Domini mei Iesu Christi ex magna compassione super eversionem et destructio-

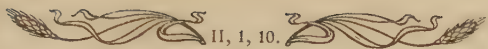

nem perfidae civitatis Ierusalem madentibus oculis late effusae, etsi incredulis non proficuae, mihi tamen et omnibus credentibus ac devotis multum gratae et
5 amandae.

Peto ergo ego piger et miser homo, cadite super me abunde et lavate clare faciem animae meae ab omni peccatorum sorde multis malis inquinatum in tota
10 vita mea, ut purificatus intus dignus efficiar videre speciosum vultum Patris cum angelis sanctis in caelis. O utinam intercedentibus omnibus sanctis pro me post huius vitae tristitiam merear invenire
15 magnam misericordiam apud iustum iudicem Dominum meum Iesum Christum et per eius sacram passionem et mortem etiam post generalem mortuorum resurrectionem introduci cum electis in caelestem Ierusalem. Amen.

*De lacrimis beatæ Mariae virginis
iuxta crucem.*

O pia, sanctae et nimis dolorosae lacrimae beatæ et intemeratae semper virginis Mariae, quae effluxistis
25 ab oculis eius in die parasceues ex intima compassione visa Christi amarissima passione et cruce, o quam saepe per genas et pectus eius usque in oram vestimenti eius decurristis et sanctum velum
30

sacri capitis eius uberrime irrigastis atque cadendo super sanctos pedes eius pulverem terrae humectastis. O si tunc post vestigia pedum dominae meae transissem et calidas lacrimas sanctorum oculorum eius manu mea in secreto vasculo collegissem ad lavandum non tantum pedes meos, quos saepius maculavi per malas cogitationes et affectiones indecentes, sed et manus et caput, id est verba 10 et opera male facta, in remissionem omnium peccatorum meorum cotidie commissorum.

O pia mater Dei, virgo Maria, sis mihi propitia, dele omnia vitia mea per tua 15 amarissima lamenta et devotissima suffragia. O carissima Maria, succurre animae meae in ultima hora vitae meae et veni cum angelorum et sanctorum multitudine defendere me contra inimici terrores et inferni dolores. Recordare preciosi sanguinis et innocentis mortis dilecti filii tui Iesu Christi pro me peccatore passi et lancea perforati et omnium lacrimarum tuarum, quas in omni vita 25 tua fudisti, et miserere mihi in extremis agenti et ad te suspiranti, quia in tuis meritis et sanctorum precibus maxime confido, o clemens, o pia, o dulcissima mater Dei, virgo Maria. Amen. 30

*De lavacro animae ex multis lacrimis
beatae Mariae Magdalenae et aliorum
sanctorum.*

Quotiens lacrimas Christi penso et
5 aliorum sanctorum fletus et gemitus
mente revolve, merito in memet ipso
tacite confundor et valde coram Deo
erubesco et multis plagis et increpationi-
bus dignum me iudico et stupesco, quia
10 ulcerosus sum et non lugeo, percussus
et non doleo, scabiosus et non gemo, in-
quinatus et non abluo, intoxicatus et me-
dicinam non adhibeo, debilis et infirmus
et medicum salutis tempestive non re-
15 quiro.

Vae mihi, quia ex verbis et factis Iesu
non tam cito moveor ad fletum sicut ex
fabulis hominum ad risum. Nam cotidie
pecco et fere omni momento in aliquo
20 excedo et quod, facere teneor, non per-
ficio, et tamen rideo.

Vae mihi, quia cum Maria Magdalena
ad pedes Iesu non procido et ex dolore
cordis non ploro, ut veniam merear cum
25 illa. O Maria, memento mei etiam in
hac hora et ora pro me Iesum pia sup-
plicatione, quamdiu vivo in corpore fra-
gili et in multis delinquo.

Vae mihi, quia non ploro cum sancto
30 Petro in choro vel in loco secreto

audiens gallum cantare in publico aut aliquas aves in campo monentes me cito surgere de lectulo et orare pro omnibus peccatis et neglegentiis meis die ac nocte contractis in mundo. 5

Vae mihi, quia cum beato Paulo non continue contristor et ploro de multis malis meis scienter vel ignoranter gestis, pro quibus deberem merito semper dolere, gemere et orare et omnia adversa 10 et gravamina obviantia mihi patienter et pie sustinere.

Vae mihi, quia puritatem sancti Iohannis apostoli non habeo nec consequi valeo; nec tamen de impuritate mea tantum 15 doleo, quantum ille de aliorum peccatis doluit et flevit.

O sancte Iohannes, dilecte apostole Christi et fidelissime custos beatae Mariae semper virginis, obsecro te humili voce, 20 et compuncto corde, asta mihi in vita ista laboriosa et in morte periculosa cum Maria, matre Iesu, et angelis sanctis; sicut astitisti beatissimae matri virgini dolenti et valde lacrimanti sub cruce, ne 25 praevaleat contra me hostis malignus in agone, ut sim fortis in fide et confidens in Christi passione et sanctorum meritis et precibus, et non in me ipso. Subveniant mihi in extrema necessitate mea 30 devotae preces tuae et praecipue omnes

sanctae et amarissimae illae lacrimae,
quas in passione Christi pluriens effu-
disti ex vehementi compassione cum fle-
tibus et gemitibus dolorosis matris Iesu
5 et eiulatibus Mariae Magdalenae et cum
omnium condiscipulorum et sanctarum
feminarum lamentis immensis in terram
prolapsis, quae non in vacuum coram
Deo fluxere, sed vere toti mundo et
10 mihi maxime profuerunt et adhuc pro-
sunt et docent me flere et condolere et
passionem Domini mei Iesu Christi co-
tidie memorari et pro peccatis meis saepe
gemere et incessanter orare.

15 O pie Iesu, utinam possem omnes la-
crimas tuas et sanctae matris tuae Mariae
et beatissimae Magdalenae devotissimae
lamentatricis passionis tuae omniumque
sanctorum et sanctarum, omnium de-
20 votorum et devotarum, famulorum fa-
mularumque tuarum in unum magnum
et firmum dolium congregare et igne
sancti Spiritus calefacere et in eo ani-
mam meam proicere et balneare et om-
25 nes maculas peccatorum meorum prae-
teritorum et cotidianorum dolendo ac
seriose flendo abluere, mundare, detergere
et candidare et quasi in lavacro baptismi
et in Iordanis flumine denuo renasci, re-
30 novari et recreari, quatenus ab omnibus
delictis et offensis sanctorum precibus

et fletibus ad purum lotus et purgatus in conspectu tuo misericordiam et gratiam merear iam vivens invenire ac moriens aeternam cum sanctis tuis gloriam valeam obtinere. Per te, Iesu Christe, qui cum 5 Patre etc.

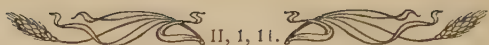
[CAPITVLVM XI.]

*De apparitione Christi in specie peregrini
coram duobus discipulis euntibus
in Emaus.*

10

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, via, veritas et vita, salus et redemptio nostra, pro tua benigna apparitione in specie peregrini coram duobus discipulis tuis in via ambulanti- 15 bus habitum ignoti viatoris assumendo, ut ad caelestem Ierusalem oves errantes reduceres atque pie visitando perfecte instrueres.

O quam amicabiliter te eis in via 20 iunxisti, qui de tua passione multum tristabantur et de bonis actibus et sanctis verbis ac miraculis tuis loquebantur, non de bellis et nugis saeculi huius. Sed quia de resurrectione tua iam facta ad- 25 huc dubitabant et de aliorum narratione et angelorum visione nil certi tenebant, ideo, donec clarior veritas eis innotesceret, multum tristabantur.

Et quis melius eos doceret et de dubiis
suis certificaret, nisi tu, Iesu, magister
bone, via, veritas et vita, aperte te eis
ostendendo et signum notissimum eis
5 dares panem frangendo? Et factum est
ita. Nam mox te appropinquante et com-
itante cum eis quasi peregrinus et inscius
interrogasti ab eis causam tantae tristitiae,
quid eis obsesset, dicens: Qui sunt hi ser-
10 mones, quos confertis adinvicem ambu-
lantes et estis tristes?

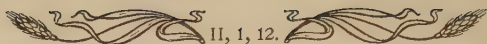
Laudo ergo te et magnifice glorifico
dulce nomen tuum pro tam familiari col-
loquio tuo cum istis duobus discipulis
15 itinerantibus valde tristibus corde et per-
plexis de omnibus gestis tuis in passione
et mortis damnatione consolando eos et
instruendo optime rationibus et auctori-
tatibus sacrae scripturae in lege, psalmis
20 et prophetis de te vere contentis.

Laudo et regratior tibi, dignissime Iesu,
pro singulis verbis ibi tractatis et a te
expositis et lucide declaratis, quae prius
obscura erant et figuris variis involuta
25 et paucis aperta. Benedico te, sancte
sanctorum, sanctissime Iesu Christe, doc-
tor doctorum ac magister omnium legum
et decretorum, qui olim aperuisti ora
prophetarum et nunc per temet ipsum
30 dignatus es reserare abscondita scriptura-
rum parvulis et indoctis ad credendum

tibi in omnibus verbis et factis tuis. O quanto gaudio repleta sunt ora eorum te loquente, quantoque amore corda accensa frigidorum te explicante velamenta eloquiorum divinorum, quia non est tibi 5 similis in legislatoribus et interpretatoribus mysteriorum. O quam levem fecisti eis viam illam, quam laetam horam, quam iucundum diem usque ad vesperam, donec intrares cum eis hospitium, et pararent 10 tibi mensam. O quam seriose rogabant te ad cenandum secum cupientes multa adhuc ampliora audire a te per totam noctem.

Quare? Quia numquam locutus est 15 tam egregie homo super terram, sicut loquitur iste peregrinus. Nullus propheta nec rex nec sacerdos nec levita nec aliquis ex filiis et discipulis prophetarum, qui mira fecerunt et divina docuerunt, 20 nullus sanctorum, immo nec omnes chori angelorum, o peregrine, tibi comparari possunt in docendo. Et ideo rogamus te: Mane nobiscum, Domine. Tarde est, noli longius abire, quoniam advesperascit, 25 et inclinata est iam dies. Loquere adhuc amplius nobis, non fastidimus nec dormimus, sed libenter te audimus et facere cupimus, quae dicis. Nam verba tua dulciora sunt super mel et favum et 30 pretiosa super aurum et argentum, et

omnia desiderabilia non valent eis comparari.

O utinam tunc praesens affuissem et cum Iesu secrete a latere eius ivissem
5 aut retro secutus fuisset et caute ad omnia verba Domini mei Iesu Christi advertissem et in corde meo diligenter audita abscondissem ad meditandum inde saepius et ad proficiendum semper in
10 melius et ad cavendum omne otiosum verbum cum hominibus mihi nocivis.

Sed quod non est mihi datum habere corporaliter tecum, Domine, concede mihi consequi posse spiritualiter sive in cella,
15 sive in mensa, sive in otio, sive in labore, sive solus, sive cum socio, ut habeam te semper prae oculis meis sicut vere praesentem et omnia cernentem et mecum in via ambulantem et multa bona
20 inspirantem. Qui vivis etc.

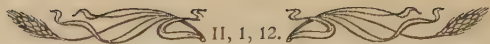
[CAPITVLVM XII.]

De cognitione Christi in fractione panis.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, panis vitae, dulcis
25 hospes animae et caelestis donator gratiae pro admirabili dignatione tua et amabili convivio cum duobus discipulis tuis in hospitio comedendo, qui magna affec-

tionem ad intrandum domum verbis te invitabant, precibus rogabant, manibus attrahebant et cogeabant et sine te intrare, residere et comedere volebant. Tu ergo, pie et mansuete Domine, victus im-⁵portunis eorum conatibus intrasti cum eis ad cenandum et colloquendum aliqua delectabilia de animarum cibis ab angelis in superna domo praeparatis. Sedens itaque ad mensam cum ipsis et necdum¹⁰ perfecte cognitus ab eis solito more tuo accepisti sacris manibus tuis panem de mensa et levata manu dextera ore sancto benedixisti, sicut coram discipulis prandentibus facere consuevisti. Et primo¹⁵ inde partem frangens et comedens extento brachio tuo sicut dilectis amicis gaudens eis porrexisti. Et statim aperti sunt oculi eorum cognita virtute tua divina in fractione solidi panis et optimi²⁰ saporis sine cultro aut ferro plane divisi et sibi in signum miraculi et amicitiae cum nova laetitia distributi. O quam laeta cena gustato pane benedicto de manu Domini. Et quam beati oculi, qui²⁵ cognoverunt Dominum in fractione panis ore Dei benedicti.

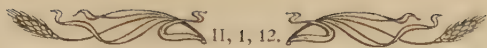
Sed heu, quam brevis mora in tam laeta hora et dulci cena. Et ipse evanuit ex oculis eorum. O mutatio dexterae³⁰ Dei excelsi, modicum hic, modicum ibi;

nil enim durabile sub caelo, solum vera
et aeterna laetitia cum sanctis in caelo.

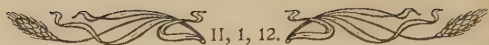
Quo vadis ergo, Domine, cur tam cito
recedis et istos deseris? Noli mirari,
5 noli indignari; scio, quid feci, novi, quid
facturus sum. Alias adhuc oves habeo
visitare, consolari et confortare in fide.
Ipsae me expectant et multum videre
desiderant. Vado ergo ad eas, sicut pro-
10 misi eis, ut me videant et gaudeant et de
verbis meis nullatenus dubitent. Osten-
dam eis vulnera mea, ut his visis tam-
quam apertis signis firmiter mihi cre-
dant et humanis rationibus frustra non
15 inhaereant nec potentiae meae contra-
dicant. Omnia enim mihiabilia sunt,
et oboediunt ad nutum elementa.

Laudo et glorifico te, dulcissime Iesu,
pro omnibus factis et dulcibus verbis
20 tuis et apparitionibus coram discipulis
tuis in diversis locis dispersis nolens
eos orphanos relinquere, qui propter te
doluerunt et fleverunt saepissime. Nam
maximum amorem semper ad te ha-
25 buerunt faciem tuam videndo, tecum
loquendo, tecum ambulando, tecum navi-
gando, tecum hospitando, tecum com-
edendo et bibendo, tecum vigilando et
orando, tecum dormiendo, tecum sur-
30 gendo, et ad oris tui iussum prompte
oboediendo. Cumque transires per sata

sabbatis, sequebantur te alacres nudis pedibus tecum ieiunantes et esurie cogente fregerunt spicas modicas licite concessas. Haec cogitare libuit et notare diligenter mihi ad ruborem et maerorem,⁵ tibi vero, Iesu bone, et discipulis tuis ad laudem et honorem. Quibus Marco teste locutus es hortando fatigatos ad quietem modicam viae longae labore et corporis sudore. Quia sicut gallina con-¹⁰gregare solet pullos suos sub alis suis confovendo eos contra frigus, imbrem et aestum et a milvi raptu et canis morsu eos tegendo, sic tu pusillos tuos et humiles corde mundo despectos tibi dilectos¹⁵ collegisti dicens: Venite seorsum in desertum locum, ubi non videatis saeculi vanitates nec audiat clamorem aliquem vos distrahentem, et quiescite modicum divina meditando et omnia vana obli-²⁰viscendo.

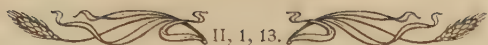
Nunc ergo obsecro te, amantissime Iesu, visitator infirmorum et consolator pauperum peregrinorum de paradisi gaudiis expulsorum, ut me etiam visites in²⁵ die tribulationis et anxietatis meae sive in cella sedentem cum taedio sive in choro canentem corde arido sive in refectorio effusum super cibo sapido reducendo me cito ad interiora per sacra³⁰ oris tui verba omni corporali ferculo

dulciora, quasi de caelo mihi essent transmissa.

Aperi mihi intellectum clarum in obscuris sanctae scripturae locis et accende
5 cor meum igne amoris tui in planis et devotis verborum tuorum sententiis, sicut fecisti cum duobus istis discipulis tuis ex tua apparitione et allocutione accensis, qui pariter in via verbo Dei et cibo re-
10 fecti cum gratiarum actione dicebant: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Iesu, dum loqueretur nobis in via et aperiret nobis scripturas? Haec verba suavissima sunt et devotissima et le-
15 guntur et cantantur in choro a clericis et presbyteris, a canonicis et monachis, a claustralibus et monialibus diversi ordinis et habitus praecipue in diebus paschalibus et quorundam sanctorum festivi-
20 tatibus devotis mentibus et vocibus laetis ad Dei laudem et sanctorum eius.

O omnes sancti Dei, orate pro negligentibus meis, quamdiu peregrinor in terris, quia saepius vexor adhuc passionibus
25 intus et foris, ne vincar heu a spiritibus malignis et priver gaudiis aeternis servis Christi promissis in caelis, quae merito debent me provocare ad repugnandum fortiter contra vitiosas inclinationes et
30 cordis cogitationes per devotas orationes et sanctas meditationes de vita et passione

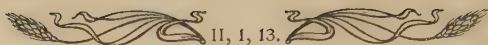

Christi recolendo omni die unum saltem articulum de tam multis vulneribus et doloribus Domini mei Iesu Christi pro me crucifixi. Cuius vulnera sunt animae meae medicamina, et sacra verba aurea⁵ scuta contra inimici ignita tela. Assit mihi ubique divina protectio in omni loco et tempore cum Spiritus sancti gratia. Amen.

[CAPITVLVM XIII.]

De apparitione Christi coram discipulis¹⁰ in Ierusalem sero facto et clausis ianuis.

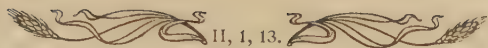
Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, pax vera piorum, expectatio iustorum, laetitia devotorum in unum congregatorum, consolator con-¹⁵ tritorum et visitator inclusorum pro tua gloriosa et miraculosa apparitione coram apostolis tuis in conclavi congregatis sero iam facto nullo aperiante nec pulsante, sed pro custodia domus ob metum Iu-²⁰ daeorum ianuis et fenestris firmissime iam clausis, quatenus sic vere et certive appareret tua apparitio et ingressio ex sola divina potentia, non autem humana vi aut nequitia aut diabolica illusionem²⁵ ibidem fallaciter conficta. Nam Deus verus es, qui non fallis, sed fallaces odis et punis. Omnipotens es, et ideo, quidquid volueris, subito fit.

Simplices vero et devotos, quales erant apostoli et alii discipuli illa hora ibi in clausura congregati, visitasti, illuminasti, confortasti et benivolenter salutasti dicens: Pax vobis; ego sum, nolite timere.

Laudo et honorifico te pro tam suavi et pacifica salutatione post tam magnam tribulationem et plaudo manibus pro tam laeta visione post tam gravem turbationem et formidinem, ut merito visitari, consolari, confortari et salutari de novo egerent, qui in tantas tribulationes et temptationes ceciderant, quales numquam prius forte experti fuerant, ita ut tamquam oves gregis pastore capto et occiso omnes fugerent et hinc inde dispersi lugerent et timerent et tandem vix sero facto in unum se colligerent et repausarent.

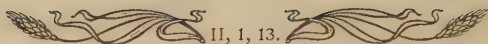
Laudo et magnifice exalto dulce nomen tuum, piissime Iesu, super omnes in caelo et in terra, quia hodie dignatus es venire ad fugitivos ac timidos apostolos tuos male contentos et tristes, diffidentes et dubitantes de verbis tuis sibi a te saepe praedictis, quos iam ore proprio amicabiliter alloquendo ineffabiliter laetificasti; et statim eis passionis tuae signa evidentialia aperte in manibus et pedibus tuis et sancto latere ostendisti et omnem timorem et diffidentiam abstulisti, favum mellis et partem assi piscis coram eis

gustasti et reliquias eius, ut tecum ederent et gauderent, gloriosa manu tua eis porrexisti; verba sacra ex scripturis inter epulas corporis protulisti, dubia solvisti, obscura declarasti, intellectum illuminasti, 5 affectum accendisti et quidquid necessarium et salubre erat, docuisti et eis revelasti. Insuper data pace bina vice cum benedictione caelesti gavisi sunt gaudio magno valde viso Domino Deo suo, sicut 10 olim tres magi visa stella in caelo omni timore et dubio penitus iam excluso.

Moxque ad confortandum eos contra omnes adversarios infideles et proprios excessus delendos insufflasti in eis gratiam Spiritus sancti dicens: Accipite Spiritum sanctum in vobis pro dono maximo, qui reliquistis omnia, quae sunt in saeculo, pro nomine meo. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum 20 retinueritis, retenta sunt.

O vere quam magna gratia data est apostolis per insufflationem sancti Spiritus ex ore Christi resurgentis a mortuis per gloriam Patris, ut non solum de se ipsis 25 essent securi et a peccatis omnibus absoluti, sed etiam haberent plenam potestatem alios a peccatis absolvendi et indignos repellendi reosque ligandi. O quam praeclara dies, quam felix hora vespertina, 30 quando venit Iesus ad apostolos cum

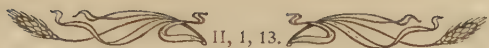

tanta gloria et laetitia replens eos bonis
caelestibus manentes in disciplina Dei
sub clausura.

O sancte et dilecte Thoma apostole,
5 utinam nunc hic fuisses et mansisses
cum coapostolis tuis, quando venit Iesus
et dixit: Pax vobis. Sed forte aliqua ne-
cessitas exire coegit. O utinam tem-
pestive redisses et omnia verba et facta
10 Iesu audisses cum ceteris, quam bene
tibi contigisset et crederes.

Sed quis novit sensum tuum, Domine,
aut quis consiliarius tuus fuit, ut tunc
subito venires, quando Thomas non af-
15 fuit et forte exiens parum tardavit? Cur,
bone Iesu, sic fecisti et modicum non ex-
pectasti, donec Thomas rediret? Quare,
pie Iesu, non dixisti: Vbi est Thomas,
qui tam ferventer loquebatur ad con-
20 discipulos: Eamus et nos et moriamur
cum eo? O sancte Deus, cur non misisti
pro eo, ut cito veniret et te videret?
Et ego si affuissem, et tibi placuisset,
utique libenter ivissem pro eo. Nonne
25 Samuel propheta misit ad vocandum David
ex pascuis, ut veniret et ungeretur in
regem coram fratribus suis?

Sed nunc scio vere et credo, Domine,
quia omnia haec in vero et recto iudicio
30 fieri permisisti, qui caelum et terram in
sapientia tua creasti. Nil enim in terra

fit sine causa, sed multi opera tua non capiunt. Non ergo casu fortuito hoc accidit, ut Thomas abesset, quando venisti et apostolis apparuisti, sed dispensative ex certa providentia tua id pie fecisti,⁵ ut multa bona inde sequerentur. Vnus ergo dubitavit, ut multi in fide solidarentur. Vnus erravit et instructus se emendavit, ut innumerabiles ex eius conversione et praedicatione ad maiorem¹⁰ cognitionem veritatis pertingerent. Qui enim dubitat, interrogando proficit, dummodo in dubitatione non permaneat, sed sanctorum dictis acquiescat.

Multa sunt supra sensum hominis, quae¹⁵ propter altitudinem divini intellectus facile non queunt capi ab hominibus. Nemo ergo desperet temptatus in fide, sed firmiter innitatur verbis sacrae scripturae. Deus enim reliquit nobis causam spe-²⁰randae salutis multa exempla sanctorum magnorumque doctorum, qui etiam in multis dubitaverunt, sed se iterum correxerunt et ad Christum fideliter converterunt atque multis multum profuerunt.²⁵ Benignus est Dominus Iesus, neminem spernit, neminem repellit, et qui ad eum cum simplici corde accedit, in veritate eruditur ab ipso et non decipitur. Quae autem alta sunt, ipsi committenda sunt,³⁰ qui omnia occulta clare cognoscit et ignota

hominibus recte et bene disponit. Non ergo turbetur ignarus de factis Iesu cum discipulis suis nec indignetur apostolo sancto, qui tarde credidit, quia, quod Deo 5 permittente sibi accidit, cuilibet alteri accidere potuisset.

Obsecro te igitur nunc, clementissime Iesu Christe, visitator inclusorum et confortator timidorum, instructor parvulorum 10 et maiorum, visita etiam me in cella solitarie manentem, studentem et scribentem aut cum aliis in choro psallentem et orantem. Aperi mihi ianuam vitae aeternae, illumina tenebras mentis meae, 15 fuga daemones me temptantes, expelle phantasias varias irruentes, intra ad me secrete clausis foris oculis corporis et ex tua praesentia pacem et laetitiam cordi meo infunde et in remissionem peccatorum 20 meorum sacrosancta vulnera tua in spiritu mihi ostende, quae pro me passus es in cruce et quibus me redemisti ab aeterna morte ex mera caritate moriendo et iterum resurgendo. Qui 25 cum Patre etc.

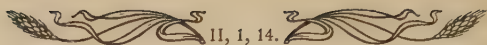
[CAPITVLVM XIII.]

*De apparitione Christi coram sancto Thoma
apostolo in octava paschae.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, auctor vitae, largitor⁵ veniae, infusor gratiae, promissor futurae gloriae cum sanctis angelis in aeterna beatitudine, pro tua benigna apparitione coram omnibus apostolis tuis iterata vice praesente iam apostolo tuo Thoma ad-¹⁰ huc dubitante ad confortandum eum in vera et recta fide tua per visum et tactum gloriosi corporis tui quinque vulnorum tuorum sacris stigmatibus decorati in memoriam sacratissimae passionis tuae¹⁵ pro nostra salute.

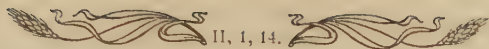
Laudo et honorifico te pro gaudiosa salutatione tua et aperta visione cum caelesti benedictione, qua benedixisti apostolis tuis ore sancto tuo et laeta facie²⁰ dicens eis: Pax vobis hic et in futuro. Nunc quidem per fidem et gratiam, postea vero per speciem et claram visionem. Sicut dilexit me Pater, et ego diligo vos. Manete in dilectione mea et perseverate²⁵ mecum, et manebo vobiscum hic et in aeternum.

Laudo et glorifico te, Iesu Christe, reverende magister et Domine, pro tua

amicabili pacis annuntiatione et reverenda
statione in medio discipulorum tuorum
conservando eos a timore Iudaeorum.
Quia, sicut bonus pastor stat in medio
5 ovium suarum ad defendendas eas a
morsibus luporum, sic fecisti cum aposto-
lis tuis in die malorum confortando eos
contra adversa propter regnum caelorum.
Et sicut rex potens et nobilis princeps
10 stat armatus in medio populi sui tenens
hastam et clipeum contra hostium iacula
confortando milites suos ad proeliandum
fortiter aut vincere aut mori feliciter,
sic stetisti et tu, Iesu fortissime, bellator
15 daemonum et hominum perversorum, in
medio discipulorum tuorum indutus stola
iucunditatis et lorica immortalitatis tenens
pro signo veritatis stigmata passionis tuae
quasi aperta foramina in clipeo corporis,
20 quibus debellasti huius mundi principes
et rectores tenebrarum multarum ad ro-
borandum milites tuos apostolos in fide,
spe et caritate, qui prius erant valde
pusillanimes visa passione tua et cruce
25 et morte ac corporis tui sepultura in
dura petra firmiter clausa. Quis hominum
putasset te resurrecturum visis tot mortis
in te vinculis et signis?

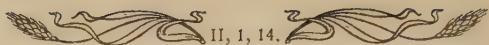
Et ideo ne desperarent dilecti discipuli
30 tui nondum in fide plene confirmati,
apparuiisti eis visibiliter, cum sacri et

gloriosi corporis tui stigmatibus miraculose in te relictis in testimonium verae resurrectionis tuae, ut crederent et non dubitarent de apparitione tua, dicens eis: Palpate et videte, quia ego ipse sum⁵ Iesus Christus, qui pro vobis pependi in cruce et resurrexi tertia die divina virtute, sicut praedixi vobis saepe aperte, sed non intellexistis tunc clare. Videte ergo nunc manus meas et pedes meos¹⁰ et latus meum et considerate praecipue in me quinque passionis meae vulnera ad meditandum in eis die ac nocte, quanto amore vos dilexi et quanta sustinui pro aeterna salute vestra. Pax vobis amicis¹⁵ meis, contemptoribus mundi, quibus prae- paravi aeterna gaudia caeli cum angelis sanctis post multa pericula vitae prae- sentis. Nolite timere, nolite diffidere; ego merces vestra, corona vestra et bene-²⁰ dictio vestra. Amen.

*Oratio ad impetrandum pacem cordis,
quam Christus discipulis suis obtulit.*

O melliflue Domine Iesu Christe, rex caeli et terrae, vera pax cordium²⁵ et consolator maerentium, dic, quaeso, animae meae tribulatae et desolatae, sicut tu melius nosti: Salus tua ego sum, pax tua, vita tua, consolatio tua, spes tua, lux tua, requies tua. In³⁰

me totum bonum tuum, verum animae
solacium, omne iucundum ac intermina-
bile gaudium. Quid vis amplius? Nihil,
Domine; te solum volo, te quaero, te
5 desidero, te intime amo, te in omnibus
et super omnia, semper et ubique laudo
et benedico. Tu omnibus dominaris in
caelo et in terra, in mari et in omnibus
abyssis, in montibus et silvis, et omnis
10 creatura parva et magna tibi nota est et
perspicua. Omnia in sapientia fecisti, et
providentia tua omnia gubernantur.

O pax Dei, o clara cognitio creatoris
mei, quae exuperat omnem sensum et in-
15 tellectum humanum et angelicum, quando
venies ad me? O quando implebis me
foris et intus, ut nihil desiderem amplius?
Domine Deus, inquietum est cor meum,
donec quiescat in te. Impacata est mens
20 mea, donec perfecte uniatur tibi in vita
aeterna. O pax, quam dulce et optabile
est nomen tuum in universa terra. Quam
laeta et delectabilis est vox tua in cae-
lesti patria. O vera, summa, sempiterna
25 pax cum Deo, cum angelis sanctis et
cum omnibus hominibus bonae voluntatis.

Da pacem, Domine, in corde meo, ut
te summe diligam, da pacem in ore meo,
ut te devote laudem, da pacem in manu
30 mea, ut omnia bona opera ad honorem
tuum semper faciam. Dic mihi, cum

tristis fuero: Pax tibi, ego sum, noli timere. Pax tibi, nil iucundius ad audiendum; ego sum, nihil felicius ad habendum; noli timere, nihil securius ad gaudendum; ecce ego vobiscum sum,⁵ nihil dulcius ad fruendum, omnibus diebus usque ad consummationem saeculi; nil certius et firmitus ad credendum et obtinendum vitam aeternam.

¶ O Domine, quidquid habeo, quidquid¹⁰ video et desidero, totum nihil est sine te. In te solo omnia bona mea, nil melius, nil perfectius, nil ditius, nil beatius. Ideo tota spes mea, tota res mea, tota salus mea, tota pax mea in te, Deo, salu-¹⁵ tari meo, et non in alio quocumque creato bono quantumlibet pulchro, nobili et magno. Dico ergo et oro cum sancto et humili Francisco: Deus meus et omnia, non cupio plura. Si quando in tri-²⁰ bulatione fuero et privatus interno bono et solacio, iterum dico et oro: Deus meus et omnia. Nil plus volo, nil cupio, nisi te, Deus meus, qui es omnia in omnibus et super omnia et ante omnia benedictus²⁵ in saecula. Domine, da mihi haec in-
tente cogitare et semper devote implere.
Amen.

[CAPITVLVM XV.]

*De tactu sanctorum vulnerum Christi per
manum sancti Thomae apostoli.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
5 Iesu Christe, illuminator omnium
fidelium tuorum in caligine huius mundi,
pro tua maxima miseratione et speciali
apparitione et confortatione sancti Tho-
mae apostoli tui in fide resurrectionis
10 tuae, quae omnem humanam rationem
excedit et a mortalibus comprehendere non
potest, sed sola fide et revelatione divina.
Multa, Domine Deus, mirabilia operatus
es ab initio saeculi et adhuc cotidie
15 operaris in caelo et in terra pro gloria
nominis tui declaranda. Quamvis ergo
haec ab hominibus comprehendere et in-
vestigari plene nequeunt, tibi tamen fa-
cillima sunt et ad electorum salutem
20 potissime fiunt et ordinantur.

Et quia dilectus iste discipulus tuus
in sensu suo pertinaciter non stetit nec
malitiose verbum protulit, quod non cre-
deret, nisi te videret et tangeret, ideo
25 misericordiam et gratiam consequi pro-
meruit, ita ut patenter oculis suis te vi-
deret et manu reverenter certissime tan-
geret et omnem dubitationem relinqueret
et pusillanimes in fide confortaret. Videns

igitur humanitatem tuam et credens corde latentem in te divinitatem exclamavit ore cum magna devotione et plena fide dicens: Dominus meus et Deus meus. Hoc firmiter credo, hoc veraciter profiteor,⁵ hoc patenter eloquor, hoc audacter praedico, hoc omnibus populis denuntio et usque in fines orbis terrae annuntiare desidero, ut omnes in te credant et salvi fiant: Dominus meus et Deus meus,¹⁰ creator meus et redemptor meus. Haec est vera et firma fides, quae ducit ad regnum caelorum credentes.

O quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine, in sanctis et electis amicis¹⁵ tuis, quam eis frequenter in hac vita inter tribulationes et temptationes ostendis et praegustare facis et ad proficiendum et perseverandum verbis et exemplis exhortaris. Aliquando te abscondis, ut luceant et quaerant te et videre desiderent et suam infirmitatem cadendo et torpendo cognoscant et magna de se non cogitent nec altiora supra se praesumant. Post haec iterum te ostendis et dolentes con-²⁵solaris, illuminas et doces, ne desperent in die malorum nec se elevent in die bonorum, sed recogitent se esse homines mortales et peccatores gratia Dei et misericordia semper indigentes, non angelos in³⁰ gloria confirmatos.

Laudo et magnifice recomendo pietatem et mansuetudinem tuam, quod post pacis oblationem et veniae donationem ostendisti te pium sancto apostolo tuo
5 Thomae coram te genua sua humiliter et reverenter flectenti et veniam cordialiter deprecanti sacrosancta vulnerum tuorum stigmata gloriosa omni thesauro mundi digniora, omnibus gemmis pretiosiora,
10 omnibus rosis rubicundis pulchriora, omnibus aromatibus et odoriferis floribus dulciora. Haec super omnia ornamenta caelorum lucent clarius, laetificant animas sanctorum amplius, accendunt
15 corda fidelium ardentius, emolliunt duritiam peccatorum saepius, ut plangent acrius, excitant torpentes ad orandum diutius, trahunt devotos ad osculandum crebrius, movent benivolos ad regratiandum tibi ferventius.
20 Haec sancti et devotissimi patris Francisci omnia interiora ex frequenti memoria et exteriori aspectu vulnerum Christi compunxerunt et flere fecerunt, ut etiam foris in corpore suo sacrosancta stigmata palam apparerent.
Haec quinque sancta amabilia Iesu vulnera adhuc multos devotos religiosos, etiam saeculares personas, viros ac mulieres, saepe intus compungunt et lacrimari cogunt, cum Crucifixi imaginem in ecclesia vident aut passionem Christi

praedicare audiunt vel legunt aut recogitant ad laudem Dei. Amen.

De magna devotionis gratia et firma fide sancti Thomae apostoli.

O quam magnam devotionis gratiam⁵ consecutus est sanctus iste Thomas apostolus ex contactu sanctorum vulnerum tuorum, Deus meus, etiam prae multis sanctis, qui te in carne viventem viderunt et post resurrectionem tuam in te cre-¹⁰ diderunt.

Summe igitur benedico te et gratias ago tibi, Domine meus et Deus meus, qui me recte credere et bene vivere per apostolos tuos docuisti et sine aliqua¹⁵ haesitatione et omni fictione veram fidem confiteri. Dixisti enim veraciter: Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum coram Patre meo. Da ergo mihi, Domine, constanter loqui veri-²⁰ tatem et confiteri fidem rectam, sicut sanctus Thomas coram te praesentibus apostolis locutus est dicens: Dominus meus et Deus meus.

Quid hac voce clarius, quid verius,²⁵ quid perfectius et fidelius constat? De quo beatus Iohannes ita scribit: Respondit Thomas et dixit ei, scilicet tibi Domino Deo meo: Dominus meus et Deus meus. Multi enim fideles tibi di-³⁰

xerunt et vocaverunt te diversis et sanctis
nominibus secundum fidem et devotionem
suam, et quidem iuste et bene secundum
ineffabilem dignitatem tuam, quae tamen
5 longe excedit omnis creaturae altitudinem
et laudem atque omne nomen dignitatis
in caelo et in terra. Quidam dixerunt
ad te orando: Miserere mei, Iesu Naza-
rene, quidam: Fili David, quidam: Ma-
10 gister bone et Domine, quidam: Rabbi
aut Rabboni, quidam: Praeceptor et sal-
vator mundi, quidam: Propheta magnus
et rex Israel, quidam: Ecce agnus Dei,
sicut Iohannes Baptista, quidam: Tu es
15 filius Dei, ut Nathanael, quidam: In-
venimus Messiam, ut Andreas, quidam:
Tu es Christus, filius Dei vivi, ut Simon
Petrus et alii apostoli per revelationem
Patris caelestis. Et ut omnia divinae
20 nominationis vocabula et sanctae prae-
dicationis verba perfecte in unum bre-
viter ac fideliter concludantur et firmiter
credantur, sanctus Thomas Spiritu sancto
illuminatus et plene instructus et a te,
25 Domine, praesente confirmatus in fide
ait aperte et confidenter ad te, Dominum
nostrum, clara voce: Dominus meus et
Deus meus. In quibus verbis compre-
hendit breviter omnia, quae de te vere
30 dici et credi secundum divinam et hu-
manam naturam possunt ad laudem tuam

et salutem omnium in te credentium
Christianorum per orbem terrarum.

Praesta mihi, Domine Deus meus, hanc
sanctam et catholicam fidem tuam firmiter
retinere, bonis operibus adornare et cu-⁵
stodire et numquam a veritate deviare.
Amen.

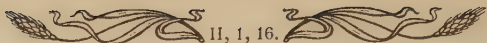
[CAPITVLVM XVI.]

*Oratio de quinque sacris vulneribus Iesu
Christi.*

10

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, amantissime fili Dei
pro salute mundi crucifixe, pro omnibus
doloribus et sacris vulneribus tuis, maiori-
bus et minoribus, quae pro peccatis meis¹⁵
purgandis atque absolvendis pie et in-
nocenter pertulisti et Patri tuo caelesti
in vera caritate et perfecta oboedientia
moriendo gratissime et sponte obtulisti.

Et praecipue laudo et glorifico te nunc²⁰
et in omnibus diebus vitae meae cum
summa gratiarum actione et benedictione
oris mei ex intima cordis mei affectione
et cum suavissima recordatione pro ma-
xima et amicabili dignatione et aperta²⁵
ostensione quinque sanctorum vulnerum
tuorum, quae in tuo sanctissimo et glo-
rioso corpore post beatam et gloriosam
resurrectionem tuam reservasti et discipu-
lis tuis ad videndum oculis eorum prae-³⁰

sentasti et sancto Thomae apostolo dubitanti ad palpandum benigne et certive praebuisti et in fide solidasti atque in signum perpetuae dilectionis tuae ad eos
5 et ad omnes fideles tuos per totum mundum tibi devotos haec nuntiari et declarari voluisti, ut te intime amarent et gratificando a laude tua numquam cessarent.

10 Dignum ergo est et utile mihi cotidie recogitare maximum amorem tuum ad me, ut, sicut sacrosancta haec quinque vulnera tua remanserunt in glorioso corpore tuo quasi nova et indelebilia scuti
15 foramina lucida nimis super omnia caeli sidera, ita etiam fixa maneant iugiter in memoria mea et in omnibus fidelibus tuis propter innumerabilia bona inde provenientia et ad mala propulsanda ac de-
20 lenda in hac vita et certe propter aeterna gaudia, o pie Iesu, tecum feliciter consequenda.

Laus, honor, virtus, gloria et victoria tibi, Domine, pro sacris vulneribus tuis,
25 quibus me redemisti, mundum purgasti, infernum spoliasti, paradisum aperuisti, caelum illuminasti et angelos laetificasti. Et ut miserum ad te traheres et Patri reconciliares et iram eius flecteres, etiam
30 in caelum ascendens haec sancta stigmata servasti et ad miserendum semper mihi

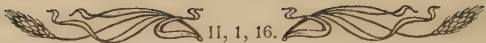

et omnibus in te credentibus et pro peccatis suis dolentibus tecum ad dexteram Patris portasti et omnibus in caelo habitantibus in signum devictae mortis praesentasti.

5

O stupor et gaudium, o immensa spes credentium, Iesu Christe, rex gloriae, tu splendor Patris, honor matris, decor virginis, Mariae filius, flos campi, lilium convallium, solacium tribulatorum, sanitas 10 infirmorum, iubilus devotorum, beatitudo sanctorum, felicitas angelorum, scribe, quaeso, Domine, haec sancta et pretiosa vulnera tua in corde meo pretioso sanguine tuo ad compatiendum tibi intime 15 et ad amandum te super omnia maxime et ad sustinendum saltem pauca verba ex amore pro dulcissimo nomine sancto tuo libentissime, quod est super omne nomen sanctorum angelorum et hominum 20 altissime benedictum in saecula saeculorum.

Pinge haec rubeis figuris et aureis circulis ante vagos oculos meos, ne videam vanitates mundi nec cogitem de eis nec 25 audiam aliquos rumores me inquietantes neque advertam ad narrantes mihi aliquid, quod non est de te, Iesu Domino, Deo meo. Vana enim sunt omnia, quae distrahunt me a caelestibus bonis cogitandis et a 30 sanctis vulneribus tuis lacrimandis.

Infige igitur sacros clavos tuos pedibus meis tamquam acuta calcaria ad sequendum vestigia tua per amara et adversa, ut non elever in bonis nec deiciar
5 in malis affligentibus me. In utroque pede vulnera me, ne longius recedam a te. In sinistro infige clavum timoris, ne consentiam vitiis carnis, sed paveam a poenis inferni futuris. In dextro pede
10 infige clavum sancti amoris cum fervore magnae devotionis ad currendam viam mandatorum tuorum diebus ac noctibus in servitio tuo in hymnis et laudibus divinis, alacriter et summe tibi regratiando
15 aut etiam in externis laboribus pro communi bono ex oboedientia et fraterna caritate fatigando. Brevis et levis est omnis temporalis labor et sudor, sitis et dolor corporis pro te, Deo meo, in carne
20 passo et vulnerato; longum vero et nimis longum aeterna poena, infernus et ignis semper ardens.

Incute etiam duos clavos tuos in manibus meis ad operandum bona opera diligenter,
25 dum tempus assit, et ad cavendum otium vile, quod animae valde nocet, et ad amplexandum te utroque bracchio meo amorose in cruce pro me pendentem, vulneribus plenum et pro inimicis tuis orantem.

30 Trahe ergo me ad te de carne ad crucem, de terra ad caelum. Cupio enim

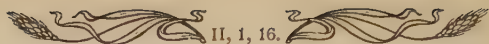

II, 1, 16.

dissolvi et tecum mori in cruce et per vulnera tua a peccatis purgari et ab aeterna morte liberari.

Deus meus es tu, et confitebor tibi peccata mea, sana me per sancta vulnera 5 tua pro me tibi acriter inflicta. Quis enim me emundabit ab omnibus malis et neglegentiis meis nisi tu solus Deus, redemptor meus pro me crucifixus et multis plagis vulneratus? Inter quae 10 specialiter eminent, redolent et fulgent quinque pretiosa vulnera tua clavis et lancea perforata, tamquam rubea sigilla agni Dei cruore colorata, divini amoris stimulo figurata et tamquam firmissima 15 aeternae redemptionis meae signacula sancta numquam delenda; sed omni gratia et dulcedine plena, mihi et omnibus fidelibus ad osculandum et intuendum oculis mentis aperta et ad intrandum 20 caelorum secreta lacrimantibus concessa.

Intra, intra confidenter, anima mea, per viscera misericordiae Dei tui pendens in cruce; intra in profunda vulnerum eius foramina a facie colubri in- 25 sidentis ubique aperte et occulte. Mane hic in silentio secure, tamquam turtur gemens in solitudine et tamquam columba latens in foraminibus firmissimae petrae, spernendo omnia gaudia mundi, meditando 30 sacra vulnera Iesu Christi ac sperando

per haec aeterna praemia caeli per ipsum tibi donanda.

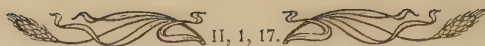
Obsecro te nunc, piissime Iesu Christe, dic etiam animae meae salutiferum ver-
5 bum tuum, quod dixisti sancto Thomae apostolo tuo ipsum in fide confortando et in signum maximi amoris tui omnia peccata sibi dimittendo: Infer digitum
10 tuum huc et vide manus meas duris clavis in cruce pro te ex amore transfixas et affer manum tuam ad tangendum me mentaliter et mitte in latus meum tibi apertum amicabiliter, lancea militari perforatum tam duriter, ut emanaret san-
15 guis et aqua ex eo largiter in remissionem omnium peccatorum veraciter et pro omnibus credentibus misericorditer. Et noli esse incredulus, sed fidelis, non dubiosus, sed firmus et stabilis, non curiosus, sed
20 simplex et devotus, non segnis nec obliviosus, sed fervidus et gratus Deo semper pro tantis beneficiis. Haec mihi concede, bone et dilecte Iesu, frequenter cogitare et ruminare, tibi firmiter credere et ad-
25 haerere, de verbis tuis et aeterna veritate numquam dubitare, in omni temptatione et tribulatione ad tuam passionem cito recurrere et in sanctis vulneribus tuis et poenis solacium quaerere et pacem
30 et requiem animae meae in te semper invenire. Qui cum Patre etc.

[CAPITVLVM XVII.]

*De armatura Christi, cruce, clavis, lancea
et corona spinea.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, rex omnium regum,⁵ pro triumphalibus et regalibus armis tuis, scilicet cruce, clavis, lancea, corona spinea, virga, reste, columna, ad quam nudus fuisti ligatus et durissime flagellatus, et pro ceteris omnibus sacrae passionis tuae¹⁰ articulis et tormentis pro nobis vilibus peccatoribus ad debellandum diabolum et amatores mundi cum omnibus pompis et malitiis suis, ad dandam misericordiam et remissionem peccatorum omnibus in¹⁵ te credentibus et vere paenitentibus, ad consequendam spem aeternae salutis et gloriam caelestis beatitudinis cum sanctis angelis tuis in caelis post futuram et generalem resurrectionem defunctorum²⁰ secundum merita singulorum bonorum et malorum. Tunc enim apparebunt signa multa in caelo et in terra et sacrae passionis tuae vulnera cum vexillo crucis et aliis armorum tuorum gestis ad laetitiam²⁵ et fiduciam electorum, ad terrorem et tristitiam damnatorum. Tunc exultabunt omnes electi, humiles, innocentes, devoti et casti, simplices, oboedientes, mansueti

et iniuriam propter nomen tuum saepe
perpessi, passionem tuam et sacra vul-
nera tua tamquam sua propria saepe do-
lenter recogitantes et gratias tibi inde
5 maximas referentes. Tunc etiam valde
timebunt et lugebunt super se ipsos su-
perbi, avari, invidi, gulosi, carni ser-
vientes, raro vel numquam de passione
tua et vulneribus tuis compassive pen-
10 santes, sed magis propria lucra et com-
moda quam tua beneficia et acerba vul-
nera ponderantes.

Ab his ergo perversis et ingratis ho-
minibus custodi me, Domine, et puris
15 et innocentibus gregis tui ovibus semper
me coniunge, pro quibus dignatus es ex
caritate crucifigi, mori et multis plagis
vulnerari.

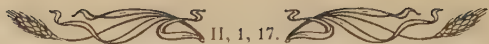
O mansuetissime Iesu, indue me nunc
20 fortitudine virtutis tuae et sacris armis
acerbissimae passionis tuae circumcinge
me undique in omni loco et tempore
propter multas insidias et temptationes
maligni spiritus impugnantis me a dextris
25 et a sinistris, mille modis et artibus,
semper tamen pravis et vanis. Idcirco
ad passionem tuam, Domine, humiliter
confugio et a te consolari et potenter
adiuvari cordialiter peto.

30 O pie Iesu, adiutor ac defensor in
omni temptatione et tribulatione huius

fragilis vitae, erige ante faciem meam in altum sanctae crucis tuae regale vexillum, aeternae salutis signum, divinitatis sceptrum, humanitatis arcum et scutum, fortissimum propugnaculum, terribile tonitruum et acutissimum iaculum contra diaboli fremitum et bellum, contra mundi strepitum et carnis stimulum, contra omne vitium et cogitatum perversum, contra blasphemiae spiritum et desperationis abyssum volentem me submergere et saepissime ab invocatione dulcissimi nominis tui Iesu et sanctae Mariae matris tuae et sanctorum tuorum avertere, vitam et famam eorum denigrare et, quod peius est, a recta fide et sanctae crucis veneratione et amore bene credentem revocare.

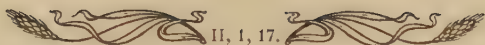
O Iesu, rex fortissime, sit mihi sancta crux tua salus, pax et vita, clipeus, gladius et lancea, turris fortitudinis a facie inimici, murus firmus a fraude serpentis antiqui, lux in domo, dux in via, bona custodia intus et extra, supra et infra ob multa obstacula et pericula. Sit mihi dulcis et dilecta crux quies in labore, solamen in maerore, medicina in languore, unctio in dolore; sit tutela in solitudine, cautela in multitudine, in tenebris lucerna, in meridie laetitia, in vespere laus, honor, virtus et gloria. Sit mihi speciosa et decora crux dulcedo in amaritudine, vale-

tudo in aegritudine, fides firma in agone,
spes unica in egressu animae, assistentia
in iudicio, protectio ab inferno, liberatio
ab omni poena, reportatio ab angelis
5 sanctis in caelum cum gloria.

Applica mihi adhuc, Iesu patiens, in
doloribus sanctos clavos tuos tibi duriter
in cruce pendenti infixos ad custodiam
cordis, oris et omnium sensuum meorum
10 et contra terrores daemonum diurnos et
nocturnos, ut visis clavorum tuorum
signis fugiant a me quasi ab acutis sa-
gittis et permittant me in pace tua quie-
scere aut orare et seriose cogitare de
15 doloribus clavorum in corpore Domini
mei Iesu Christi nec audeant me mole-
stare phantasiis pessimis cogitantem de
sanctis vulneribus tuis, quae pertulisti
in manibus et pedibus tuis, valde magnis
20 et profundis.

Appone etiam, quaeso, lateri meo omni
tempore sive vigilantibus sive dormienti ad
custodiam cordis mei sanctam et acutam
lanceam tuam tibi mortuo acriter infixam,
25 ut et ego configar tecum in cruce tibi
intus condolendo, foris omnia mundana
respuendo et cuncta vana excludendo,
solum, quae divina sunt, et sancta vul-
nera tua memorando. Sic vulnera cor
30 meum, Deus meus, ut nil impuritatis in
me maneat amplius.

O summe et amande Iesu Christe,
firma spes credentium, fortitudo pugnan-
tium, corona vincentium, sapientia specu-
lantium, illuminatio ignorantium, ostende
etiam mihi in ergastulo carnis exulanti 5
sanctam et benedictam spineam coronam
tuam sancto capiti tuo cum derisione et
dura percussione acerrime inflictam et
impressam sacrosancto sanguine tuo ex
multis vulneribus undique distillante. 10
Sit mihi, quaeso, huius sanctae et acer-
bissimae coronae larga distillatio omnium
peccatorum meorum plena purgatio, la-
crimarum inundatio et aridi cordis mei
subita emollitio. Sit mihi huius sanctae 15
et benedictae coronae tuae frequens re-
cordatio et fortis imaginatio atque in-
gens vulnerum tuorum laesio et inspectio
cunctarum malarum rerum et cogitatio-
num immundarum expulsio et fugatio 20
omniumque tribulationum extinctio et
cassatio. Nam vehemens dolor capitis
extinguit libidinem in ceteris membris
corporis. Intret, intret ergo recens dolor
huius spinosae et cruentosae coronae 25
cordis mei intima, commoveat omnia
corporis mei membra, repleat me amari-
tudine ad delendum omnes faeces animae
meae, quas contraxi longo tempore in
insipientia mea. Conterat in me omne 30
altum cupitum ad nihilum, omne pul-

chrum in pulverem, omne pretiosum in
lutum, omne floridum in putridum, omne
delectabile in absynthium amarissimum,
omne incundum in lamentum, omne ri-
5 diculosum et iocosum in derisum et
contemptum.

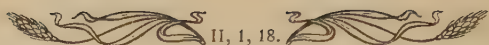
O quam pulchra et splendida erit in
futuro devotae et castae animae corona
in caelesti gloria, quae in mundo tam
10 frequenter et dolenter cogitat de spinea
Iesu corona et omnia amara eius vul-
nera portat cum maerore in sua memo-
ria. Credo, quod talis anima moriens
et migrans ex hac aerumnosa vita ma-
15 gnam spem veniae et fiduciam multae
misericordiae habebit in fine ad recor-
dationem sacrae passionis tuae, Domine.

Igitur propter singula vulnera tua di-
mitte etiam mihi omnia peccata mea
20 cotidiana et antiqua, sicut fecisti cum
sancta Maria Magdalena ex sola miseri-
cordia tua et gratia, quae valde flevit
peccata sua et maxime passionis tuae
sancta vulnera tua tibi inflicta propter
25 peccata nostra gravia et vere valde multa.
Sed vicit misericordia et pietas tua, mi-
sericordissime Iesu, omnia mala nostra
nova et antiqua propter viscera miseri-
cordiae tuae et mille milia vulnerum
30 tuorum verbera ab impiis patientissime
tolerata, quae a sancta matre tua et di-

lecta Maria Magdalena oculis visa multis sunt lacrimis umectata.

Igitur adhuc amplius compunge me, Domine, ab intra in flagellatione tua et stricta alligatione cum restibus ad colum-⁵nam durissimam coram multis astantibus, ridentibus et exprobrantibus, tibi nil compatientibus nec erubescantibus, sed tamquam canes furiosi ovem innocentem lacerare dentibus cupientes verbera ver-¹⁰beribus addiderunt et dolores doloribus inflixerunt te nihil contradicente nec exclamante: O vae, o vae, quare tam acriter flagellatis me?

O quam magna et ineffabilis patientia¹⁵ tua, Domine Iesu, in tanta afflictione et cruentatione vulnerum tuorum pro expiatione peccatorum meorum. Ego peccavi, Domine, et tu flagellaris pro me. Ego inique feci et in multis saepe offendi,²⁰ et tu in nullo reus ab impiis iniuste condemnaris. Ego inaniter saepe rideo, et tu turpiter derideris. Ego bene vestitus placere cupio hominibus, et tu nudus suspenderis cum latronibus. Ego²⁵ vescor bonis cibis et potibus, et tu aceto et felle potaris amarissimis in ara crucis. Ego dormio in molli lectulo, et tu in duro sepulchro sepeliris tamquam abiectus in mundo. Ego siccis oculis saepe³⁰ ante crucem transeo, Maria autem Mag-

dalena et aliae sanctae mulieres lacrimari non cessaverunt, donec a morte resurgentem te viderent et sanctos pedes tuos adorantes retinerent.

5 Da mihi, pie Iesu, haec cogitare et cum sancta ac devotissima amatrice tua Maria Magdalena et ceteris discipulis tuis ita flere, ut ad resurrectionis gloriam in novissimo die tuba resonante
10 merear pervenire et cum electis tuis omnibus in aeternae beatitudinis regnum introire. Amen. Sit mihi nobilissima armatura tua, Domine Iesu Christe, protectio firma intus et extra contra omnia
15 inimici iacula et quaelibet mundi blanda et adversa. Amen.

[CAPITVLVM XVIII.]

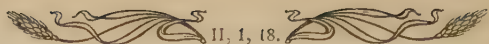
*De apparitione Christi coram septem
discipulis in mari Tiberiadis
20 piscantibus.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, universorum conditor et gubernator caelestium et terrestrium, angelorum et hominum, magnorum et parvorum, divitum et pauperum,
25 in terra viventium et in mari laborantium pro tua manifesta apparitione post gloriosam resurrectionem tuam coram septem discipulis tuis in mari Tiberiadis

in piscando laborantibus pro necessariis vitae acquirendis et pro sustentatione pauperum et hospitem de iustis laboribus Deo et hominibus placitis, lege naturae et divino munere concessis propter 5 multa bona inde venientia ad otiosa vitanda et tempora utiliter expendenda.

Laudo et honorifico te, piissime Iesu, visitator laborantium et adiutor in opportunitatibus dando bonum consilium in- 10 digentibus ad sustentationem vitae temporalis in terra et in aquis.

Benedico te pro illa reverenda statione tua in litore maris respiciendo ad labores discipulorum tuorum, quam caritative 15 iungebantur et mutuo se iuvabant, quam ordinate procedebant et instrumenta arripiebant ad piscandum more consueto sine clamore et contentione verborum Petro, ut aestimo, sedente in capite ad 20 gubernaculum navis tamquam nauclero et in arte piscatoria doctissimo, ad cuius imperium et nutum ceteri manum movebant ad opera fortia, si forte instaret tempestas aliqua, Iacobo vero et Iohanne, 25 duobus filiis Zebedaei in simili arte edoctis, sicut a patre suo didicerunt experientissimo sene, sedentibus ad remigandum constanter et caute, sancto autem Thoma, viro forti et fideli, ad tra- 30 hendum rete sponte parato cum sancto

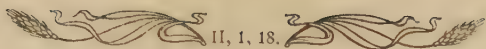

Nathanaele in lege Dei perito et in sancto opere isto iuvare praecincto cum duobus aliis discipulis, quos ignoro, sed forte cum sancto Simone et Iuda, carissimis
5 cognatis tuis et amicis.

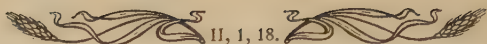
His itaque bene dispositis, et per totam noctem laborantibus, remigantibus, trahentibus et sudantibus usque in mane nihil prorsus prendiderunt. Quapropter
10 de suo labore desperantes iam piscari ultra cessare cogitabant, nisi Deus melius provideret.

Facta est autem in piscando, magna difficultas, ut postea adveniente magistro
15 et Domino Iesu et consilium dante fieret magna iucunditas. Et quia in praeterita nocte Iesus in navicula corporaliter non erat, sicut saepius ante adesse solebat, parum vel nihil proficiebant, sicut eis
20 praedixerat: Quia sine me nihil potestis facere.

Sed nolite in hac vice diffidere, dilecti discipuli, saepe enim triste mane vertitur Deo favente in clarum meridiem. Ex-
25 pectate modicum et invoke pium Dominum Iesum, et succedet vobis prospere post laborem nocturnum. Et factum est ita Iesu apparente et dicente: Mittite in dexteram navigii rete, et invenietis
30 multum, qui prius me absente modicum capere non potuistis.

Laudo et glorifico te, providentissime Iesu, pro tua pia allocutione cum egenis piscatoribus istis non habentibus adhuc certos redditus nec praebendas ecclesiasticas, unde viverent; sed de labore manuum suarum necessaria vitae sibi licite procurabant, ne aliis in petendo onerosi essent aut de otio suo scandalizarent infirmos. Subvenisti ergo, bone Iesu, in necessitate tali pauperibus tuis quaerendo 10 ab eis, si edulium apud se haberent, amicabiliter sciscitando de pulmentario: Pueri, numquid pulmentarium habetis? Responderunt: Non. Brevis responsio coram omnipotente Domino sciente omnia 15 ab aeterno, cui omne cor patet et secretum et quidquid in navi erat et in mari natat. Misertus es ergo, bone Iesu, paupertati eorum sicut quondam esuriendi turbae in deserto consilium dando et 20 auxilium oboedientibus tibi citius unico verbo. Cum bona ergo fide ponentes spem in Deo, non in arte sua, miserunt sagenam in dexteram navigii iuxta praeceptum Domini stantis in litore maris, 25 qui plus omnibus iuvabat eos verbis suis sine remis. Et ecce Iesu iam auxiliante impleta est sagena illorum tanta multitudine piscium, quod non valebant rete trahere ad terram. Tanta sunt dona Dei, 30 quod excedunt vires humanas.

Hoc viso et tam grandi miraculo facto
dicit sociis suis et specialiter Petro di-
scipulus ille, quem diligebat Iesus: Do-
minus est. Quo audito gavisus est Petrus
5 gaudio magno valde et tanto amore ac-
census in corde, quod omnibus oblitis
et relictis in navi sine mora exilivit in
aquam et tunica succincta properavit ad
Iesum Dominum suum, quem amavit
10 super omne nomen sanctum in saecula
benedictum.

O quanta reverentia et fiducia accessit
et umida genua sua flexit coram te, Do-
mine Iesu, adorans et honorans faciem
15 tuam sole clariorem, angelis sanctis
semper conspicuam, sibi tantum et con-
sodalibus suis ad horam pro consolatione
concessam, magnatis vero et divitibus
saeculi huius et epulis vacantibus om-
20 nino negatam.

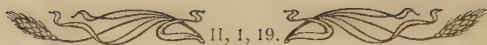
O pie et dulcissime Iesu, ne avertas
faciem tuam a me, in quocumque loco
et labore fuero constitutus. Veni et asta
mihi in cantando, legendo, meditando,
25 scribendo, studendo. Memento mei in
bono et, cum male mihi subito contigerit,
da patientiam in corde meo et in ore
meo te semper benedicere et omnia pro
amore et honore tuo patienter sustinere.
30 Visita me in nocte, quando pulsatur ad
matutinas, ut cito surgam cum fratribus

meis ad cantandum psalmos et adiuvan-
dum eos, sicut apostoli isti per totam
noctem ad capiendos pisces pariter man-
serunt et laboraverunt, donec illucesceret
dies, et tu venires et benedictionem 5
dares. Nam te praesente et benedicente
rete eorum multis magnis piscibus im-
pletum est.

Sic, quaeso, Domine, gratia tua prae-
veniente et subsequente tanta dulcedine 10
internae devotionis me implere digneris
in orando, ut multi longi psalmi melius
mihi sapiant oranti quam magni pisces
esurienti. Maior est enim suavitas mentis
quam ventris. Nam spiritus recreat, 15
caro gravat, spiritus purificat et laetificat,
caro maculat et contristat. Spiritus Deo
se subdit et oboedit, caro autem saepe
resistit et laedit. Melior est enim anima
quam corpus, dignior spiritus vivens quam 20
caro putrescens. Dulcis est mundus,
sed super omnia dulcior et altior Deus
omnia creans et regens.

Per omnia benedictus sis, Domine Iesu
Christe, Deus meus, qui facis mirabilia 25
magna solus in mari et in terra. Nam
cum electis amicis tuis libenter comedis
et epularis et praeparas eis sacrum et
spirituale convivium in hymnis et psal-
mis, qui dulciores sunt omnibus terrenis 30
cibis et potibus exquisitis. Amen.

[CAPITVLVM XVIII.]

*De convivio Christi cum eisdem discipulis
suis.*

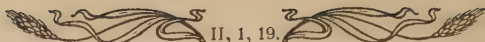
Benedico et gratias ago tibi, Domine
5 **I**esu Christe, consolator tribula-
torum, miserator pauperum, rector
esurientium, confortator laborantium, pro
corporali convivio cum discipulis tuis et
pro copiosa captura multorum et magno-
10 rum piscium per manus et labores ca-
rissimorum discipulorum tuorum in con-
spectu oculorum tuorum et per virtutem
verborum tuorum, quando dixisti eis:
Mittite in dexteram navigii rete, et in-
15 venietis. O magna gratia Dei. Tu es
enim creator omnium rerum et provisor
egenorum et pusillorum, qui non habent
promptuaria plena ciborum nec bursas
denariorum in cistis absconditas. Vae
20 confidentibus in scriniis suis, ubi fures
possunt una nocte omnia rapere et male
consumere.

Laudo et glorifico te, gloriosissime
Iesu, pro amicabili invitatione discipu-
52 lorum et pauperum piscatorum tuorum
ad prandendum tecum post longum ie-
iunium et gravem laborem piscationis
dicens eis: Venite, prandete; paravi enim
vobis fatigatis et esurientibus panem et

piscem assum super prunas ardentes. Si quis vestrum indiget calefactione, accedat ad ignem et calefaciat se. Si vestem maculavit aut caligam umectavit, lavet cito et detergat ad prunas meo nutu 5 paratas. Scitis bene, quid fecerim vobis olim in cena ante passionem meam lavando pedes vestros et tergendō et qualem sermonem feci ad humilitatem et caritatem invicem servandam exemplo meo 10 diu vos exhortando. Et nunc post resurrectionem meam appareo vobis ad ista similiter adimplenda diligentius admonendo et vobiscum prandendo.

Ego cibis non indigeo ad necessitatem, 15 sed ad ostendendam vobis gloriosae carnis meae veritatem vobis nunc loquor et edo. Prandete igitur mecum in caritate sobrie et modeste cum silentio a rebus vanis abstinendo, sicut docui vos, et in 20 me vidistis et frequenter audistis. Quia numquam protuli verbum leve ex ore meo, sed semper quod Patri meo placuit et aliis audientibus utile et fructuosum fuit. Testes horum sunt quatuor sancta 25 evangelia per mundum sparsa, in quibus penitus nil vanum, nil indecens invenitur. Sitis nunc contenti paucis, quae videtis, et paravi vobis pueris meis, qui dixistis: Pulmentarium non habemus, sed 30 nec avem assam nec pullum aromatibus

coctum, quae pertinent ad gulosos, non ad religiosos et devotos fratres et sorores; sed gaudete simplici cibo, pane et pisce gratia Dei vobis pie concessis. Sed
5 forte haec non sufficiunt vobis propter hospites adventantes et pauperes mendicantes, quos spernere non debetis, sed fovere et consolari pro posse. Ideo dico vobis, ne pusillanimes sitis, quando pa-
10 rum habetis, sed in me confidentes afferte de piscibus, quos prendidistis nunc in magna copia et cordis laetitia.

Hoc audito statim ascendit Simon Petrus ad oboediendum alacris et promptus
15 et traxit rete iuvantibus sociis in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et mirati sunt omnes gratias agentes Deo Patri et tibi, Filio eius Iesu Christo, quem praesentem vi-
20 derunt et per Spiritum sanctum cognoverunt. Et ideo nemo audebat interrogare a te: Tu quis es, qui nobiscum hic stas et loqueris et comedis? Sciebant enim omnes veraciter, quia tu es
25 Dominus noster Iesus Christus, qui resurrexisti de sepulchro clauso vivus et immortalis et manifestasti te nobis.

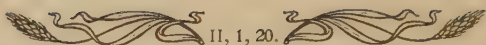
Laudo et regratior tibi, Domine Iesu Christe, omnium devotorum dilecte amice,
30 dulcis hospes animae hilaris, conviva inter fratres et amicos tuos, pro tam bono

prandio et sociali convivio, quod parasti dilectis discipulis tuis post multum laborem in piscando fatigatis invitando eos ad prandendum et ministrando eis manu tua panem ore tuo benedictum et piscem 5 similiter igne assatum, caritate fervidum, spiritali dulcore intus saporosum. O quam dulciter sapiebat ille cibus, ubi Iesus fuit coquus et minister mensae et rectorarius.

10

Et quid dicam amplius? Vere multum iucundum fuit hoc convivium, quod tunc habuit Iesus cum discipulis suis, sed multo excellentius, dignius et iucundius est sacrum convivium pretiosi corporis 15 et sanguinis eius, quod cotidie in ecclesia celebratur, in quo ipse Iesus sumitur et non consumitur, recolitur memoria passionis eius, quam sustinuit pro omnibus nobis, mens impletur gratia ex 20 praesentia Iesu in cordis iubilo, quae arida est et frigida saepe in semet ipsa. Sed et futurae gloriae pignus datur animae devotae in hoc sacro convivio pro solacio et nutrimento spiritualis vitae in 25 hac peregrinatione, donec Christus veniat et accipiat eam ad se de omni labore et dolore praesentis miseriae in aeternam requiem cum istis sanctis discipulis eius in domum Patris sui, ubi non esuriat 30 neque sitiatur, sed cum eo gaudeat in

aeternum. Invite avellor ab ista bona et iucunda societate sanctorum et a dulci convivio Iesu cum discipulis suis in litore maris. Cupio enim et peto ex intimo cordis mei affectu, ut unus ex minimis Iesu dilectis discipulis efficiar in praesenti saeculo per contemptum mundi et omnium labentium rerum abrenuntiationem non meis meritis et laboribus, 10 sed gratia Dei et miseratione Domini mei Iesu Christi, quatenus et in futuro regno eius merear ab ipso visitari, consolari et cum omnibus sanctis laetari et beatificari in gloria. Amen.

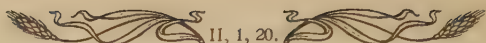
15 [CAPITVLVM XX.]

De dulciloquio Iesu cum sancto Petro et sancto Iohanne apostolo de amore eius.

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, amator hominum 20 benignissime et doctor parvulorum sapientissime, pro dulci colloquio cum sancto Petro de amore tuo praecipue tribus vicibus eum interrogando et parentis sui nomine dignanter vocando et 25 specialiter exprimendo, de quo ipse admirari poterat et exultare vehementer. Quia cum ipso loquens solum de amore intimo quaesisti dicens: Simon Iohannis, diligis me plus his?

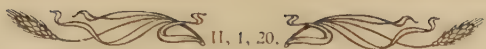
Laudo et honorifico te, dignissime Iesu, pro ineffabili bonitate et mansuetudine tua, quod non improperasti sancto Petro peccatum suum in te graviter commissum, sed potius dilectionem eius erga te⁵ quaerendo excitasti eum ferventius, quam tamen perfecte sciebas et eandem ibidem existentibus fratribus innotuisti. Insuper et quantae dignitatis et sanctitatis esset Petrus apud te in perfecta dilectione tua¹⁰ habendus etiam post lapsum, iam toti ecclesiae per orbem declarasti. Ne forte aliquis lapsus, se neglecto, irreverenter cogitaret de eo, cum quo tu, Domine, tam caritative locutus es et comedisti.¹⁵

Laudo te et recomendo valde sanctum Petrum, apostolum tuum, patronum meum propter te, pro recta et libera responsione eius ad verba tua omissa omni praesumptione et incauta locutione prae²⁰ aliis multis in amore se ipsum praeferendo docens me et omnes humiliter sentire, provide cogitare, sapienter ad quaesita respondere et ad obiecta veraciter et constanter fidem Christianam confiteri.²⁵ Dixit ergo tribus vicibus ad honorem sanctae Trinitatis, quia ter negavit timendo, iterum trina voce loquendo, toto corde credendo, in nullo dubitando: Amo te, amo te, amo te. Quid plura? Etiam,³⁰ Domine, tu scis, quia amo te.

O sancte Petre, quid dicis, si homines tibi non credunt, qui cor tuum non vident? Loquor ergo ad Dominum meum et omnibus audientibus clamo et constanter profiteor corde et ore: Domine, tu omnia nosti, tu scis, quia amo te. Domine, probasti me et cognovisti me; tu cognovisti sessionem meam, quando te negavi; tu cognovisti resurrectionem
10 meam, quando amare flevi et vere paenitui. Indulsisti, indulsisti mihi, Domine, quia peccavi tibi. Indulsisti mihi omnia, propter nomen sanctum tuum, quoniam suavis est misericordia tua, et miserationes
15 tuae multae super omnia opera tua a saeculo et usque in aeternum.

Laudo et glorifico te, Iesu suavissime, pro fideli et diligenti commendatione agnorum et ovium tuarum sub manu et
20 pastoralis custodia dilecti amatoris tui sancti Petri apostoli, quem de captura piscium vocasti ad curam animarum et regimen omnium ecclesiarum, de navicula ad cathedram episcopalem; de vilibus
25 retibus ad regale sacerdotium, de pauperibus parentibus ad Romanum et papale officium, quod nulli sanctorum ante eum praestitisti. Nam ex magna misericordia tua et sola gratia bonitatis
30 tuae largiente in locum sanctae sedis tuae cum plenitudine potestatis tuae

super omnes sedes ecclesiarum et iura regnorum ipsum tamquam fidelem et verum vicarium tuum constituisti non ad destructionem aut laesionem alicuius agni novelli et infirmæ oviculæ sibi⁵ commissæ, sed ad defensionem et consolationem, ad instructionem et salvationem omnium fidelium maiorum et minorum per totum orbem terrarum. Ideoque vivæ vocis oraculo eidem Petro¹⁰ sollicitè præcepisti atque omnibus aliis praelatis hoc idem iniunxisti dicens: Pasce agnos meos, pasce oves meas parvas et magnas, divites et pauperes, quas redemi sanguine meo.

15

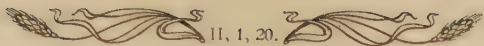
Memento, Petre, qualis fueris, antequam de navi vocarem te ad apostolicam dignitatem, et qualis nunc factus sis etiam post trinam negationem tuam per singularem misericordiam meam et gratiam²⁰ ad ampliorem honorem et maiestatem. Ecce factus es omnium ecclesiarum summus pastor et rector non ad laudem tuam, sed ad meam et cælestis Patris mei et Spiritus sancti gloriam iu-²⁵ giter quaerendam et subditorum pacem servandam.

Laudo te, Iesu amantissime, pro optima collatione cum sancto Petro et sancto Iohanne tibi speciali amore di-³⁰ lectis, quia Petrum bene instructum ad

passionem crucis tuo exemplo roborasti,
Iohannem vero, iuvenem dilectum, ad
altiora et utiliora ecclesiae sanctae my-
steria docenda et scribenda distulisti et
5 in longa tempora pro solacio multorum
fidelium provida pietate praeservasti.
Idcirco Petro de Iohannis fine quaerenti
breviter respondisti: Sic eum volo ma-
nere in corpore ad doctrinam totius ec-
10 clesiae et specialem curam matris meae,
quam ei commendavi in cruce. Volo,
ut diu vivat et scribat altissima quaedam
de divinitate mea et de incarnatione,
passione et resurrectione, prout oculis
15 vidit et audivit ex ore meo valde fre-
quenter, donec veniam ad eum persona-
liter et suscipiam eum ad me gaudenter.
Quid hoc ad te, Petre? Tu me sequere;
sequere me crucem sustinendo propter
20 me, quia pro maximo honore tuo est,
si passus fueris pro me simili morte in
cruce.

His dictis et pacifice ordinatis finitum
est convivium corporale, sed non spiri-
25 tuale, quod melius sentitur in devota
meditatione et oratione quam in longa
fabulatione.

Obsecro te nunc, piissime Domine
Iesu Christe, optime medice languentis
30 animae, ut inter varios fluctus et eventus
huius flebilis vitae meae me gubernes

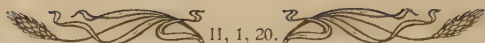

recto itinere usque in caelum gloriae
tuae. Fuga a me longe ventum super-
biae in legendo et cantando coram fratri-
bus melioribus me in choro, sive in
studendo et scribendo libros sacros pro 5
conventu nostro me extollam aut com-
parem me doctioribus aut acutioribus in
ingenio dono tuo eis dato, ne perdam
fructum boni operis modo et in futuro
aeternum praemium apud te in caelo. 10

Conserva etiam me in tempestate va-
lida ab ira et indignatione fraterna, ut
studeam aliorum mores et lapsus pie
sufferre et sicut proprios defectus ex-
cusare, sicut tu, Domine, bene docuisti 15
discipulos tuos diu et saepe eos por-
tando et ad perfectiora mansuete ad-
monendo.

Da mihi te et sanctum Petrum sequi
per crucem laborem corporis et dolo- 20
rem cordis patienter ferendo usque ad
mortem.

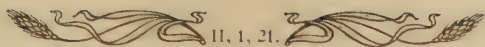
Praesta mihi indigno peccatori ex ma-
gna misericordia tua cum sancto Thoma,
veridico et fideli apostolo, tangere et 25
palpare mentaliter sacrosancta vulnera
tua et cotidie ea meditari in missa, in
cella, in mensa, in omni loco et tempore
pro gratiarum actione et pro sancti
nominis tui amore et sanctae crucis 30
honore.

Concede etiam mihi cum sancto Iohanne apostolo puro corde et corpore te amare, sanctam Mariam matrem tuam sibi commissam specialiter venerari et
5 sanctum evangelium eius libenter legere et audire et in pectore meo recondere et quasi supra pectus tuum quiescere, omnia terrena negligere et secreta caelestia cum eo in Apocalypsi contemplari.

10 Esto etiam mihi, Domine, propitius, et beati Iacobi apostoli me defende praesidiis ab omnibus irruentibus vitiis. Conforta me in virtutibus et bonis moribus ad resistendum diaboli illusionibus blan-
15 dis et amaris, qui tibi et sanctis angelis tuis valde contrarii sunt et despecti. Da quoque mihi supplantare superbiam mentis, frenare gulam ventris, custodire ostium cordis et oris cum ceteris sensi-
20 bus meis. Da mihi, fili Dei, bibere calicem passionis tuae cum filiis Zebedaei in remissionem omnium peccatorum meorum et cum ipsis et omnibus sanctis tuis epulari tecum in regno caelorum.
25 Amen.

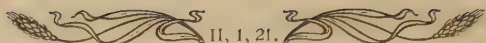
[CAPITVLVM XXI.]

*De apparitione Christi coram undecim
discipulis in monte Thabor in Galilaea.*

Benedico et gratias ago tibi, Domine
Iesu Christe, rex caeli et terrae,⁵
qui montes ponderas, terram palmo con-
cludis, qui sedes super Cherubim et
Seraphim intuens abyssos, qui ambulas
super sidera caeli et extrema terrae con-
sideras et omnia cognoscis, antequam¹⁰
fiant.

Benedico, laudo et glorifico te pro illa
laeta et gloriosa et alta apparitione tua
in monte Thabor coram undecim disci-
pulis tuis, sicut eis ante passionem tuam¹⁵
aperte et certe promisisti dicens: Scrip-
tum est enim: Percutiam pastorem, et
dispergentur oves gregis. Postquam au-
tem resurrexero, praecedam vos in Gali-
laeam.²⁰

Primo igitur praedixisti eis duo valde
tristia ad audiendum, dilectis amicis
gravia, scilicet percussionem pastoris,
te ipsum passurum designans a Iudaeis
et deinde mox secuturam dispersionem²⁵
gregis, ipsorum fugam et fletum prae
timore poenae et mortis. Sed ne de-
sperarent gravati pondere malorum, ad-
didisti statim duo valde laeta consolativa

honorum gaudia certificando eos de gloriosa resurrectione tua tertia die futura et apparitione iucunda in certo et notissimo ipsis loco, in monte Thabor in Galilaea constituto, in qua olim signa et miracula multa fecisti coram discipulis tuis et omni populo.

O Galilaea, terra sancta, Christi patria, in qua sita est Nazareth civitas florida dicta, quam inhabitavit et illustravit sua praesentia pia virgo Maria, ex qua prodierunt nobis salutis nostrae gaudia aeterna in sanctis evangeliiis scripta.

Laudo et honorifico te, Iesu, pro tua magna clementia, quod ad certum et secretum sanctum locum invitasti venire discipulos tuos a saecularibus tumultibus segregatum et ad divina audienda mandata aptum et electum, in quo prius coram tribus testibus idoneis, Petro, Iacobo et Iohanne aliis absentibus apostolis fuisti transfiguratus et a Patre voce de caelo lapsa magnifica claritate indutus et decoratus et ad roborandam discipulorum fidem ante passionem tuam secreta revelatione manifestatus.

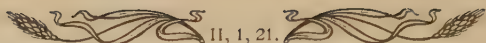
Sed in hac apertissima apparitione post gloriosissimam resurrectionem tuam coram amplioribus discipulis tuis te manifestasti credulos confirmando, dubiosos certificando, omnes pie docendo

et laetificando de tua praesentia et de
omnium rerum potestate a Patre tibi
data in caelo et in terra. His auditis ex
ore tuo merito te adorabant et glorifica-
bant nomen sanctum tuum, qui praesentes 5
erant, et solo tenus se prosternentes hym-
num novum tibi Deo nostro cum maxima
devotione dicere gaudebant, quia tam
alta et mira tunc de sancta Trinitate
cognoverunt, quae nemo plene exprimere 10
sufficit. O praeclara et iucunda visio,
o altissima et divina revelatio, o magnum
et ineffabile gaudium in cordibus sanc-
torum apostolorum.

Laudo et glorifico te, dulcissime et 15
mitissime Iesu, qui cum discipulis tuis
locutus es valde benigne in monte re-
velando eis veram fidem sanctae Trini-
tatis et tradendo rectam formam verbo-
rum baptizandi fideles in aquarum flumine 20
in remissionem peccatorum in nomine
Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.
In quibus sane verbis credo me a fide-
li sacerdote baptizatum et a fidelibus pa-
rentibus in fide recta et catholica in 25
sancta ecclesia instructum et educatum.

Gratias tibi, Christe, a quo omne bo-
num homini venit cum spe aeternae
salutis, ad quam post finem huius vitae
me perducere digneris et sanctorum me- 30
ritis auxiliari atque de futuris gravissi-

mis purgatorii poenis liberare. Meum
est orare, tuum est adiuvere. Ego fra-
gilis sum et instabilis, tu pius et multum
misericors, qui potes me ab omni dolore
5 eripere et tecum in montem gloriae tuae
perducere. O Iesu, tu salutare vultus
mei et Deus meus, ad te clamo, suspiro
et oro die et nocte, donec ad te per-
veniam secure sola gratia tua me iu-
10 vante, qui cum Patre et Spiritu sancto
vivis etc.

[TRACTATVS ALTERIVS
PARS ALTERA.]

DE ASCENSIONE, PENTECOSTE
ET ALIIS QVIBVSDAM.

[CAPITVLVM I.]

De ascensione Domini et apparitione eius.

BENEDICO et gratias ago tibi,
Domine Iesu Christe, rex
gloriae, creator caeli et terrae, 5
dominator angelorum et sal-
uator hominum, detestator superborum
et consolator humilium, qui triumphator
hodie super omnes caelos et super omnia
caeli luminaria, super Cherubim et Sera- 10
phim et super omnem angelicam digni-
tatem et creaturae altitudinem propria
virtute videntibus discipulis tuis laeta
facie et glorioso corpore amictus lumine
sicut vestimento canentibus angelis in 15
voce tubae et canore iubili ascendisti et
viam aeternae vitae et gloriae victo mundi
principe electis amicis tibi adunatis osten-
disti, quos de mundo ad sequendum te
per viam asperae crucis vocasti et con- 20
fortasti.

O Domine Deus meus, quam admira-
bile est nomen tuum in universa terra.

Quam gloriose ingressus es, rex caeli,
in regnum Patris tui. Cum quanta gloria
et honore coronatus es super omnes
sanctos tuos et in dextera Patris tui
5 dignissime collocatus pro eo, quod in
mortem tradidisti animam tuam et pro
impiis mori dignatus es, ut vivificares
populum tuum et consedere faceres eos
ad mensam tuam in regno tuo, quod
10 parasti eis ante originem mundi in miseri-
cordia et miserationibus tuis multis, non
in meritis suis nec in virtutibus huma-
nis. O quanta dignitas humanae con-
ditionis, ut natura humana Deo unita in
15 persona transcendat super omnem crea-
turam in caelo et in terra. Ideoque me-
rito pro gratiarum actione et condigna
laude in nomine tuo, dulcissime Iesu,
omnes creaturae caelestium, terrestrium
20 et infernorum flectere debent et tenentur
curvare genua sua ante faciem tuam et
adorare vultum gloriae tuae et osculari
scabellum pedum tuorum et super omnia
gloriosum ac sanctum nomen tuum ex-
25 altare et laudare in saecula.

Laudo et honorifico te pro tua benigna
visitatione et ultima apparitione coram
recumbentibus discipulis tuis in cena-
culo congregatis, de te devote loquenti-
30 bus et praesentiam tuam maxime videre
cupientibus, qui inter prandendum pro

singulari solacio suo te adesse gaudebant. Quotiens enim conveniebant ad edendum et colloquendum, praeibat sermo de Deo, de regno Dei, de pace, de caritate, de virtutibus et animarum salute; de cibariis 5 vero et poculis apponendis minor cura et posterior cogitatio fuit. Omnia siquidem communiter habentes privata et exquisita fercula non quaerebant. Dives enim et sufficiens est communis vita 10 sanctorum; quaerentes autem propria amittunt communia bona raro contenti ab intra.

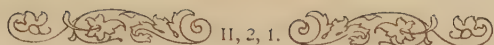
Laudo te praecipue, aeternae rex altissime, pro caritativa illa convivatione 15 cum pauperibus illis apostolis tuis, non cum regibus et principibus sacerdotum nec cum divitibus saeculi, quibus odio fuisti tu et discipuli tui, quos de mundo elegisti et a consortio pravorum separasti. 20

Gratias tibi, quia, antequam ascenderes ad caelos, visitasti et confortasti pusillos et timidos discipulos tuos inter saeculi fluctus relictos, quibus multa secreta caelestia revelasti de praeteritis et futu- 25 ris, ut consolati verbis tuis non deficerent in adversis pro nomine tuo sustinendis.

Laudo et glorifico te, Domine Iesu Christe, doctor optime super omnes doc- 30 tores theologiae, pro omni verbo, quod

locutus es discipulis tuis et coram omni
populo aperte et obscure cum multis
pulcherrimis et mysticis parabolis tuis
et de planis doctrinis pro capacitate au-
5 ditorum, pro recta interpretatione et clara
expositione divinorum eloquiorum in
libris Moysis et prophetarum perhiben-
tium tibi testimonium verum de omnibus
sanctis operibus tuis et gloriosis mira-
10 culis, quae praesens in mundo gessisti
et per mundum praedicare iussisti.

Laudo et magnifice benedico te, aman-
tissime Iesu Christe, pastor aeternae,
pro bona custodia humilis et pauperis
15 gregis tui in medio nationis pravae con-
stituti, quos in cenaculo visitans hodierna
die cum laetitia post instructionem et
inreptionem de duritia incredulitatis
extra Ierusalem eduxisti in montem oli-
20 veti ad videndam apertam et praeclaram
ascensionem tuam ad caelestem Patris tui
gloriam post huius vitae longam peregri-
nationem et omnis iustitiae et perfectae
oboedientiae consummationem debite
25 adimpletam. Vbi tunc etiam praesente
sanctissima matre tua cum devotissima
Maria Magdalena et aliis mulieribus et
discipulis tibi dilectis locutus es eis de-
nuo cum multa diligentia utilem sermo-
30 nem de regno Dei et contemptu mundi
et de expectatione futurae gratiae et de

adventu Spiritus sancti post paucos dies reprimendo quorundam curiosam quaestionem de fine mundi ad eos non pertinentem.

His dictis data benedictione sacris 5 manibus et valedictione oris expleta elevatus es cum glorioso corpore virtute divina in alta caelorum habitacula sanctorum occurrentibus tibi et concinentibus innumeris angelorum turbis atque 10 congaudentibus in organis et citharis universis caelicolis cum omnibus patriarchis et prophetis et antiquis iustis, quos de manu inferi valenter redemisti et in paradysum voluptatis usque ad hanc 15 diem quiete collocasti. Cum omnibus ergo istis tam decoris et laetis sanctorum agminibus ascendisti laetanter, patenter, potenter et praecellenter ad regale et arduum caelorum solium ab aeterno tibi 20 soli dignissime praeparatum.

Laudo et multipliciter regratior tibi, unice fili Dei, pro caelesti ista et perpetua benedictione, qua benedixisti sanctissimam matrem tuam et omnes sanctos 25 apostolos tuos et ceteros discipulos tuos in montis oliveti vertice congregatos, ubi steterunt pedes tui, et pro memoriali nominis tui reliquisti sacra pedum tuorum vestigia, ut fertur, terrae im- 30 pressa.

Quapropter nunc flexis genibus adoro, collaudo et exoro suppliciter te, Dominum meum, regem gloriae, osculando imaginem sanctae crucis, faciendo crucem super terram vel asserem in signum amoris tui et pro solacio cordis mei in praesenti exilio. Congratulor enim tibi in omnibus et pro omnibus sanctis tuis de maxima laetitia et sollemnitate hodierna, qualis non est prius visa nec audita ab aliquo in caelo et in terra, quia iam elevata est humana natura in Patris dextera maiestate perpetua. Amen.

[CAPITVLVM II.]

15 *De apparitione angelorum in albis vestibus.*

Benedico et laudo te, dulcissime Iesu Christe, et gratias refero tibi devote in hoc sancto die, quia post recessum tuum ab apostolis et introitum cum angelis in caelis misisti duos angelos, caelestis curiae legatos albis vestibus amictos, ad consolandum orphanos tuos post te in caelum aspicientes, sed sequi non valentes; qui et dixerunt eis: Viri Galilaei, quid statis aspicientes in caelum? Quid admiramini super hoc miraculo stupendo numquam viso? Deus omnia potest, Deus factus homo ascendit

in iubilo, sicut prophetatum est de eo in psalmo. Vos ergo, quae audistis et vidistis, aliis praedicare debetis et testificari, sicut iussum est vobis. Hic itaque Iesus, qui assumptus est a vobis in caelum, sic veniet iterum, quemadmodum vidistis eum euntem in caelum. Veniet autem tunc cum magna potestate et gloria ad iudicandum vivos et mortuos, qui modo humilis et mitis apparuit apud vos in terra, ut perduceret humiles se sequentes ad caelestia regna.

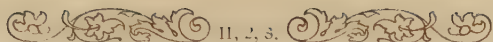
Recordare nunc, obsecro, mei pauperis, carissime Iesu, in gloria tua. Recordare et miserere mei exulis et peregrini in hac valle lacrimarum derelicti, gementis et eiulantis inter varias temptationes et inquietudines vitae praesentis cor meum a caelestibus bonis saepissime retrahentes. Trahe ergo me post te, Iesu felicissime, ut sequar te passibus sancti desiderii et ferventis amoris, qui non possum te sequi pedibus corporis. Sequar te per viam humilitatis et humanitatis tuae, qui non sum dignus et aptus te videre in altitudine divinae maiestatis.

O beata visio, videre Deum clare in semet ipso, sicut videtur ab angelis et omnibus sanctis iam perfecte in caelo. Et nunc scio vere, quia numquam satiari potest nec quietari poterit totus

appetitus meus in aliquo bono terreno,
nisi fuero tibi Deo meo coniunctus in
caelo et liberatus ab omni malo. Ideo
autem praecessisti me ad Patrem praepa-
5 rando viam et locum manendi tecum et
impetrando mihi veniam peccatorum per
cicatrices vulnerum tuorum, ut habeam
fiduciam magnam nunc et in futuro coram
te de multitudine miserationum tuarum
10 et magnitudine meritorum tuorum cum
precibus omnium sanctorum et angelorum.

Ah Iesu bone, noli me relinquere. Tu
amor meus et desiderium animae meae,
salvator meus et redemptor meus, spes
15 mea a iuventute mea, expectatio mea et
tota fiducia mea usque in senectutem, qui
fecisti in virtute tua mirabilia magna.
Diligam te et laudabo te super omnia
cum omnibus sanctis tuis pro omnibus
20 bonis tuis regratiando tibi intime, quam-
diu fuero peregrinus et exul in hac terra
peregrinationis meae.

Eia nunc revertere, anima mea, cum
Maria, matre Iesu, et apostolis eius a
25 monte oliveti in Ierusalem quaerendo
pacem cordis et quietem ab omnibus
saeculi curis. Ascende autem cum eis
in cenaculum grande, ubi pascha vetus
terminatum est et novum institutum per
30 venerabile sacramentum corporis Christi
apostolis datum et commendatum. Re-

collige te igitur seriose manendo in silentio et solitudine, vacando Deo in oratione et sacra meditatione et praepara te erga festum pentecostes iam futurum ad recipiendum Spiritum sanctum cum⁵ apostolis in maiori fervore, qui relicto omni solacio terreno expectabant in secreto cenaculo novum gaudium a Christo de caelo. Rememorare interim beneficia Dei a principio mundi usque modo et¹⁰ praecipue conferendo cum beata virgine Maria de incarnatione Christi omnia verba et opera Iesu, filii sui, in evangeliis descripta a die nativitatis eius usque in praesentem diem gloriosae ascensionis¹⁵ eius ad Patrem, non tamen deserendo dilectam matrem suam, quam specialiter reliquit pro solacio infirmorum, ad confortandum in fide apostolos et ceteros fideles, quia plenius et certius cognovit²⁰ omnia gesta et miracula, quae fecerat Iesus in terris.

[CAPITVLVM III.]

*De missione Spiritus sancti in discipulos
Christi in festo pentecostes.*

25

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe, benignissime confortator aegrorum, suavissime visitator infirmorum ac fortissime adiutor tribula-

torum, pro tua fidelissima promissione
caelestium donorum ab alto caelorum
habitaculo et a Patre luminum et pro
immensa largitate tua et mirifica effusione
5 multiformis gratiae Spiritus sancti in
discipulos tuos in Ierusalem congregatos,
ubi erant pariter in cenaculo sedentes
et orantes et consolationem Spiritus sancti
de caelo desideranter expectantes; non
10 de mundo cogitantes, sed sicut religiosi
claustrales a tumultibus saeculi separati
in quiete et silentio manentes, omnes
terrenas curas de cordibus abicientes et
supernis ac aeternis bonis intendentes ad
15 ampliora charismatum dona percipienda
devotis precibus se praeparabant.

Laudo et glorifico te, dignissime Iesu
Christe, rex sanctorum angelorum, pro
iucundissima huius diei festivitate et pro
20 sollemni benedictione et sacerdotali con-
secratione sacri fontis et baptismatis in
virtute Spiritus sancti, in quo omnes
fideles baptizati in nomine sanctae Trini-
tatis a peccatis omnibus mundantur et
25 aeternae vitae participes efficiuntur nec
non caelestis regni heredes et angelorum
consortes computari per gratiam Spiritus
sancti merentur.

Laudo et honorifico te, qui hanc sacra-
30 tissimam diem multis miraculis, signis
et donis adornasti et perpetuis tempori-

bus a fidelibus tuis iucunda devotione celebrari iussisti. In hac siquidem die olim primitus per Moysen data est lex in monte Sinai populo tuo Israel egresso de terra Aegypti a gravi onere servitutis 5 liberato ad sacrificandum tibi in deserto, cui etiam dedisti dulce manna edere de caelo. Ob cuius memoriam perpetue recolendam praecepisti singulis annis in hac honorabili die novum sacrificium de 10 novis frugibus terrae pro gratiarum actione tibi offerri.

Sed nunc in novo testamento, postquam in caelum supra altitudinem angelorum potentissime ascendisti, ampliori 15 gratia et munere hunc sanctum diem illustrasti, benedixisti et consecrasti et pro dulci manna misisti apostolis tuis Spiritum sanctum visibili signo de caelo cum sonitu magno apparentibus igneis 20 linguis supra singulos eorum, ut essent intus caritate fervidi et foris ad loquendum prompti et facundi, audenter omnia proferentes, prout Spiritus sanctus inspirabat et dabat eloqui illis magnalia opera 25 tua, quae operatus es gloriose in terra sancta pro salute nostra. Erant enim multa valde et hominibus incapabilia, Deo autem omnia possibilia et facillima. Tunc impletum est, quod praedixit Isaias nobilis propheta dicens: De Sion exhibit lex, 30

et verbum Domini de Ierusalem. Numquam sunt audita talia mirabilia, sicut die hodierna, quod una die tam multi fideles viri et mulieres acciperent Spiritum sanctum visibili signo in igneis linguis et prophetarent verbis apertis et intellexerent scripturas divinas et loquerentur omnium linguarum et nationum vocibus, et quod homines sine literis et
10 studio librorum in schola Dei tam cito et perfecte a Spiritu sancto docti fierent et cum donatione scientiarum multarum, etiam miraculis et prodigiis multis coruscarent.

15 O admirabilis et inenarrabilis virtus Spiritus sancti, qui omnes, quos visitat et replet, ferventes facit et doctos, humiles et devotos, laetos et fortes. Nam nulla mora in discendo est, ubi Spiritus
20 sanctus doctor internus adest revelans secreta caelestia parvulis, prout noverit eis expedire ad salutem et aliorum utilitatem. Ipse docet praecipue discipulos suos et secretos amicos mundum con-
25 temnere, superbe non sapere, sed humilibus semper consentire, sibi ipsis vilescere, honores fugere, defectus suos inspicere et plangere, cito emendare et sine fictione humiliter confiteri, quidquid
30 remordet et latet in conscientia confessione dignum et Spiritui sancto con-

II, 2, 4.

trarium, quantumcumque videatur homini
leve vel parvum.

[CAPITVLVM IIII.]

*Oratio ad regratiandum Christo pro sua
incarnatione, passione, resurrectione,⁵
ascensione et Spiritus sancti missione
cum ampliori largitione donorum.*

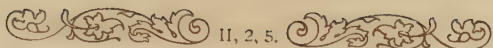
O dulcissime Domine Iesu Christe,
amator aeternae salutis meae, ego
pauper et infirmus homo omni consola-¹⁰
tione et omni bono indignus benedico
te et glorifico sanctissimum nomen tuum
cum omnibus sanctis et electis tuis in
aeternum. Et praecipue regratior tibi, Deo
meo, quia ex magna caritate et miseri-¹⁵
cordia tua voluisti propter me homo fieri
et naturam meam assumere et supra
usum naturae de Spiritu sancto concipi
et de pura virgine Maria mirabiliter nasci,
lactari et nutriri, circumcidi et in templo²⁰
offerri, ut me ab omni impuritate mentis
et corporis purificares et sobrie, pie ac
caste omni tempore vivere doceres.

Adhuc amplius regratior tibi pro sacra-
tissima atque amarissima passione tua²⁵
per singulos dies et omnes horas vitae
meae, quia pro me dignatus es pati,
crucifigi, mori et sepeliri, ut innocenti
morte tua ab aeterna morte me liberares

et ad patienda adversa exemplo tuo confortares.

Iterum laetissime regratior tibi, quia pro consolatione mea resurrexisti tertia
5 die de sepulchro et apparuisti discipulis tuis cenaculo clauso cum gaudio magno, ne ego desperem in tribulatione mea vel in aliquo damno et periculo, sed habeam in te bonam confidentiam de malo praesenti liberari et firmam spem in novissimo
10 die per te resuscitari cum electis in vitam aeternam.

Rursum devotissime regratior tibi congaudendo intimo corde et ore de sollemni
15 processione et gloriosa ascensione tua in caelum in praesentia sanctae matris tuae et aliorum discipulorum tuorum; quia praecessisti ante me parare locum apud te et aperire mihi portam regni
20 caelestis per passionem et crucem tuam, ubi iam vivis et regnas in aeterna gloria Patris tui cum angelis, donec iterum redeas iudicare vivos et mortuos in fine saeculi, sicut docuerunt nos duo sancti
25 angeli albis vestibus induti pro laetitia huius sancti festi, qui tunc apparuerunt discipulis tuis sursum aspicientibus post te ad sidera caeli. O quam beati oculi, qui te in carne videre meruerunt, et
30 quam beatae aures, quae te audierunt loquentem de regno Dei, quo nihil

iucundius potest audiri nec felicius possideri.

Pro me igitur ascendisti in alta caelorum super omnes ordines angelorum, ubi est habitatio beatorum regnantium⁵ iam tecum in maxima gloria, ut tota spes mea sursum tendat et ad te suspiret et in infimis non remaneat nec delectari quaerat. Nam totum vanum et lubricum, totum perditum et nihilum, quod Deus¹⁰ meus non est. Totum etiam spernendum et abiciendum, quidquid a Deo meo me retrahit et devote orare et contemplari caelestia impedit.

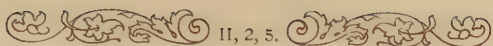
Ideoque obsecro te, piissime Iesu, rex¹⁵ aeternae gloriae, memento mei pauperis in regno Patris tui et mitte nunc mihi de caelo Spiritum sanctum paraclitum pro vero solacio cum novo fervore. et ampliori largitione donorum Spiritus sancti.²⁰ Amen.

[CAPITVLVM V.]

*Oratio de donis Spiritus sancti contra
diversos morbos animae.*

Veni, veni, sancte Spiritus, cum²⁵ omnibus donis tuis et repelle a me satanam cum omnibus phantasiis suis, distrahentem me saepius in orationibus meis et meditationibus devotis.

Veni, auster suavissime, perfla hortum
 cordis mei calidissimo amoris tui igne
 et omnem carnalem affectum in me ex-
 tingue, ut fluant aromata gratiarum cum
 5 imbre lacrimarum ex magna compunctione
 peccatorum meorum et cum dulci re-
 cordatione omnium beneficiorum tuorum.
 Veni, consolator optime, et de barathro
 nebulosae tristitiae erige me splendore
 10 internae laetitiae cum spe aeternae quietis
 pro parvo labore. Contra taedium mentis
 confirma me verbis tuis in hymnis et
 psalmis. Contra motum irae praesta mihi,
 Deus, scutum patientiae. Contra tumorem
 15 superbiae incute mihi metum mortis et
 aeternae gehennae. Quis enim non ti-
 mebit potestatem irae tuae et poenam
 sine fine? Contra vanam gloriam et
 iactantiam fac me attendere propriam
 20 infirmitatem et aliorum virtutes. Contra
 levitatem verborum doce me servare si-
 lentium. Contra dissolutum risum pro-
 duc ab oculis meis cum gemitu fletum.
 Melius est enim acriter flere quam in-
 25 aniter ridere. Contra curiosum et vagum
 visum propone mihi Iesum pro me cruci-
 fixum. Contra ornatum vestium ostende
 mihi putredinem vermiculorum. Contra
 carnis appetitum aperi mihi sepulchra
 30 mortuorum. Contra vini poculum pro-
 pina mihi fel Christi et acetum. Contra

vanos saeculi rumores narra mihi divinos sermones. Contra longas fabulas obstrue mihi cito aures, ne intret venenum per fenestras.

Contra exitus per officinas et plateas 5
liga vinculo timoris tui manus meas et pedes, ne incidam in varias temptationes. Contra malam tristitiam et acediam infunde mihi sanctae unctionis tuae gratiam. Contra sinistram de aliquo sus- 10
spicionem inspira mihi meliorem de proximo aestimationem. Contra iniuriam mihi factam da mihi sustinentiam et cavere vindictam, ne perdam in caelo gloriae coronam patientibus promissam. Contra 15
varios animae meae morbos profer mihi salubres virtutum tuarum species et sanctorum doctorum flores. Contra malam consuetudinem meam da mihi facere naturae violentiam propter vitam aeternam. 20
Contra laboris gravitatem tribue mihi tenere cordis tranquillitatem per devotam orationem. Contra diffidentiam in multis adversis da mihi habere bonam in te confidentiam de maxima pietate tua et 25
in sanctorum meritis, o benigne sancte Spiritus, adiutor in tribulationibus. Amen.

[CAPITVLVM VI.]

Oratio pro devotionis gratia in divino officio impetranda et alacri laude angelorum in caelo.

5 doctor doctorum sapientissime,
o omnium medicorum magister
optime, Spiritus sancte paraclite, tu uno
verbo et in momento potes inscios do-
cere et omnes languores corporis et
10 animae perfecte sanare. Adesto, quaeso,
mihi propitius in omni loco et tempore
et devotionis gratiam in orando, me-
ditando, cantando et legendo cordi meo
clementer infunde, ut possim devote et
15 attente horas meas ac vota complere,
quia sine te preces omnes cassae et in-
dignae Dei auribus creduntur esse, et
sine te nihil boni valeo perficere. Tu
ergo supple pro me per gratiam tuam,
20 in quibuscumque deficio per infirmi-
tatem meam. Igitur contra nocturnum
timorem et diaboli temptationem da mihi
fidei donum et sanctae crucis signo tam-
quam invincibili scuto me protege, ne
25 praeualeat contra me hostis malignus, in-
sidiator animae meae hic et ubique. Con-
tra longas noctis vigilias cum longioribus
lectionibus da mihi pensare, quam magna
praemia nunc possum promereri in caelis.

Contra frequentes abstinencias a cibis et
potibus praesta mihi virtutem ieiunandi
cum valetudine laborandi, veniam pro
peccatis commissis, custodiam pro futuris,
refrigerium a poenis debitis, spem aeternae 5
beatitudinis in regno Dei cum electis.
Contra pigritiam in divino officio excita
me cum cantico in psalterio et cithara
per Davidica verba a Spiritu sancto edita
et aperi mihi absconditum manna in arida 10
litera et pretiosa aromata in vili pyxide
clausa. Multa quidem secreta panduntur
devote oranti et seriose advertenti, quae
vaganti et pigritanti iuste occultantur.
Contra somnolentiam in matutinis trahe 15
me per aurem durius, ut evigilem citius
ad audiendum, quid loquatur mihi Do-
minus in scripturis sanctis, in hymnis
et canticis suis ad erigendum cor meum
ad Deum meum in caelis et obliviscendum 20
ea, quae geruntur in terris.

Repelle a me omnem torporem corporis
et aperi mihi aurem cordis, ut in ecstasi
mentis merear per Spiritum sanctum
contemplari secreta caelestia et audire 25
voces sanctorum angelorum laudantium
et psallentium devotissime laudes Deo
in excelso throno. O utinam essem unus
ex eis in caelo ad cantandum ibi cum
eis: Sanctus, sanctus, sanctus in choro. 30
Hi numquam torpescunt nec a laude

creatoris sui cessant, quia Spiritu sancto
pleni fervent amore, fulgent niveo can-
dore, fragrant aromatico odore, cantant
hilariter, tractim, suaviter. Intonant pa-
5 riter, iuvant fortiter, pausant aequaliter,
iubilant amabiliter, gaudent delecta-
biliter, excedunt semet ipsos in Deo in-
effabiliter.

Quis ergo poterit dormire in choro
10 prae taedio pensato tam felici et magno
gaudio angelorum in caelo? Quis non
evigilaret ex resonantia caelestium or-
ganorum et concordia multorum musi-
corum simul canentium: Sanctus, sanctus,
15 sanctus per omnia saecula saeculorum?

Vbi cardines caeli ex alto clamore an-
gelorum moventur, homines viles ta-
cebunt? Quando lapides caelestis templi
clamant, et ordines novem Deo iubilant,
20 monachi et moniales dormitabunt? Ecce
sol et luna lucendo Deo serviunt, et vos
dormietis? Absit. Evigilate iusti, ait
beatus Paulus, et nolite peccare. Nolite
dormitare neque pigritari neque festinare
25 neque discordare, sed cum omni re-
verentia et devotione state et cantate et
ad laudem Dei hostias vociferationis cum
gratiarum actione concorditer immolate.
Placet enim Deo iucunda labiorum lau-
30 datio, si concors est vox foris et intus
purae mentis attentio. Nam optima iu-

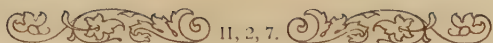
cunditas in conviviiis et maxima dulcedo
in organis et cantilenis est concordia in
vocibus, hilaritas in vultibus, honestas
in moribus.

O quam pulchra et sancta societas, ubi 5
Spiritus sanctus adest magister, et inter
fratres invenitur caritas in corde, veritas
in ore, pietas in opere, pax utrobique
sine fictione et fraudis timore. Haec est
vera fraternitas, quae numquam poterit 10
violari certamine nec frangi labore nec
vinci gravamine, quia caritas Dei diffusa
est in cordibus nostris per Spiritum
sanctum, qui datus est humilibus, con-
tritis, egenis, mansuetis, pacificis et ad 15
omne opus bonum et laudem Dei die ac
nocte paratis. Haec sunt opera Spiritus
sancti, qui adhuc multa bona opera ope-
ratur in fidelibus suis dividens singulis,
prout vult, si se ad gratiam aptant et 20
diligenter in omni actu et cogitatione
cor suum custodiunt. Magnus et fortis
est labor ab evagatione cor in oratione
restringere et mentem cum Deo in spiri-
tuali contemplatione unire. Etsi Spiritus 25
noster saepe in bonis deficit et in malis
tabescit ac vanis intendit, Spiritus sanctus
tamen iterum adveniens cor nostrum ar-
guit, compungit, vulnerat, ungit et sanat.
Ipse docet et illuminat, humiliat in de- 30
fectibus cotidianis et sublevat consola-

tionibus internis, irrigat crebris precibus
et lamentis purgat amaris.

O omnium fidelium sanctificator, rector
et custos omniumque peccatorum remissor
5 et innocentiae restitutor ac tristium con-
solator, Spiritus sancte Deus, o miseri-
cors et miserator Domine paraclite, pusil-
lorum consolator piissime, converte mihi
omne malum in bonum et bonum semper
10 in melius, luctum in gaudium, errorem
in rectitudinem, ignorantiam in veri co-
gnitionem, teporem in fervorem, timorem
in amorem, omne corporale bonum in
spirituale donum, omne terrenum in cae-
15 leste desiderium, omne transitorium in
aeternum, omne humanum in divinum,
omne creatum et finitum in summum et
infinite ac immensum bonum, quod tu
es, Deus meus et salvator meus. O vera
20 ac aeterna salus mea, Deus meus, custodi
me ab omni malo praesenti, indulge
praeterita et a futuris eripe periculis per
largam gratiam sancti Spiritus, quam in-
fudisti hodie copiosa benedictione aposto-
25 lorum cordibus ad praedicandum verbum
tuum in omnibus gentibus. Amen.

11, 2, 7.

[CAPITVLVM VII.]

De praedicatione apostolorum et divulgatione sanctissimi nominis Domini nostri Iesu Christi in toto orbe terrarum pro salute hominum.

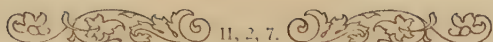
5

Benedico et gratias ago tibi, Domine Iesu Christe Nazarene, fili Dei altissime, super omnes sanctos et sanctas aeternaliter benedicte, quia hodie adveniente Spiritu sancto in igne visibili, 10 quem misisti in terram, ita accensa sunt corda fidelium invisibiliter in tui sancti nominis amore et laude, quod mox per beatos apostolos tuos hoc idem nomen tuum super omnia nomina sanctorum a 15 Patre clarificatum abiecto timore inceperit publice praedicari, laudari, dilatari et magnificari et coram omni populo in Ierusalem et in gentibus palam annuntiari et de die in diem exaltari, 20 honorari et adorari.

Denique crescente numero discipulorum tanta devotio orta est et dilectio fraterna inter omnes fideles viros et mulieres, ut una esset fides mentium et 25 pietas actionum, et omnes haberent cor unum et animam unam per veram caritatem in Deo, non quaerentes singuli, quae sua sunt, sed quae Iesu Christi, et

omnia propria fierent communia in sancta
 primitiva ecclesia in Spiritu sancto con-
 gregata. Tanta quoque fuit laetitia, pax
 et concordia inter eos, ut nemo aliquid
 5 suum esse diceret nec tamquam proprium
 quicquam possideret, sed omnes omnia
 in Deo communiter habere et distri-
 buere egentibus gauderent. Hanc autem
 sanctam et caelicam vitam sancti apostoli
 10 primitus ab ipso Domino nostro Iesu
 Christo didicerunt ac deinceps obser-
 vare curabant et usque ad finem vitae
 suae pro fide Iesu Christi moriendo
 retinebant.

15 Laudo et benedico te, sancte Pater,
 omnipotens sempiterne Deus, cum uni-
 genito Filio tuo et Spiritu sancto para-
 clito pro omnibus beneficiis tuis et spiri-
 tualibus donis, quae olim electis amicis
 20 tuis et sanctis patriarchis et prophetis
 exhibuisti, quibus per Spiritum sanctum
 secreta sapientiae tuae et iudicia oris
 tui et praecipue mysterium incarnationis
 tuae verbis et signis diu ante revelasti.
 25 Sed post adventum tuum, pie Iesu, multo
 plura abscondita scripturarum per temet
 ipsum addidisti et clarius ea exposuisti
 et, quae parvuli capere necdum poterant,
 usque ad Spiritus sancti missionem pie
 30 distulisti. Et quod amplius mirandum est
 et laudandum, rudes apostolorum animos

igne sancti Spiritus subito inflammasti et supra mundi sapientes a saeculi vanitate electos et tibi devotos perfecte intus docuisti et ad convertendum universum mundum confortasti.

5

Laudo et glorifico te, illustrissime Iesu Christe, illuminator et reparator totius generis humani, pro conversione et congregatione multorum populorum, quos ex diversis partibus mundi et diversis linguis nationum in unitatem fidei catholicae et apostolicae doctrinae congregasti ad collaudandum dulcissimum et sanctum nomen tuum in hymnis et psalmis et canticis spiritualibus in omnibus locis et ecclesiis ac monasteriis religiosorum et ordinum diversorum convenientium ad hanc sanctam sollemnitatem Spiritus sancti devotissime celebrandam. In qua multa mirabilia, quae in his diebus facta sunt, recitantur in ecclesia audiente etiam communi populo cum principibus et optimatibus divina, quae Spiritus sanctus operatus est pro salute credentium ab initio saeculi in terra et usque ad iudicii diem non desinet operari. Si enim Deus pro nobis, quis contra nos? Vnde in psalmo Spiritus sanctus omnes fideles hortatur dicens: In ecclesiis benedicite Deo Domino de fontibus Israel. Ibi Benjamin adolescentulus in mentis ex-

10

20

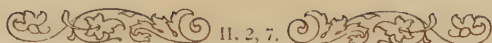
25

30

cessu contemplando caelestia et deserendo omnia terrestria.

Beati servi illi, qui ad divinas laudes alacriter properant et cum angelis Deum
5 benedicere gaudent; beati, qui exteriora despiciunt et integre cor suum ad Deum convertunt, ut Spiritus sancti gratiam accipiant, per quam omnem carnalem amorem vincant et diabolo resistent.
10 Maior enim et fortior est virtus et gratia Spiritus sancti in bono, quam spiritus malignus in malo.

Benedico et laudo te, optime Iesu, pro magna gratia et sapientia data apostolis
15 tuis ad praedicandum verbum tuum cum fiducia coram omnibus habitantibus in Ierusalem et Iudaea et Samaria et usque ad ultimum terrae et maxime pro constantia et perseverantia eorum, qui in
20 persecutione civium suorum manserunt constantes in fide, gaudentes pro nomine tuo contumeliam pati, incarcerari, verberari, fame torqueri ac diversis poenis cruciari. Omnia haec levia et pauca
25 videbantur pro corona aeternae vitae et magnitudine futurae gloriae, sicut et beatus Paulus dicit: Non sunt condignae passiones huius temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis, quam
30 mihi praestare digneris, amantissime Iesu, fili Dei, tua piissima misericordia et Spiri-

tus sancti immensa gratia post huius vitae luctuosa et periculosa certamina per gratissima omnium sanctorum tuorum suffragia gloriosa, qui cum Patre et eodem Spiritu sancto vivis et regnas Deus trinus ⁵ in personis, unus in essentia, aequalis in gloria per infinita saecula saeculorum. Amen.

[F I N I S.]

EPILEGOMENA.

A. SVBSIDIA CRITICA ¹

in hac nova Thomae a Kempis Orationum et Meditationum de vita Christi ex duobus tractatibus constantium adornanda editione mihi praesto erant haec, quorum quae stellula insignivi, ambos tractatus, priorem reliqua complectuntur.

I. CODICES MANV SCRIPTI MEMBRANACEI:

a. ² Bibliothecae regiae Bambergensis 171. Ed. VIII. 1. 15 × 11,5 cm. 118 plagularum, 1 col., linearum 30—34, saeculi XV exeuntis. In plagulae primae pagina priore haec literis rubris scripta leguntur: Incipiunt deuotissime meditationes et gratiarum- || actiones ³ de tota

¹ Maximam eorum partem enumeravi in commentatione programmati gymnasii Kempensis anni 1895 praefixa, quae sic inscribitur: „Über ein in Deutschland verschollenes Werk des Thomas von Kempen“, quibus alia addidi in commentariis theologiae catholicae Aenipontanis, i. e. Zeitschrift für katholische Theologie, XX (1896), p. 551—565, ubi de eodem libro disserui.

² Notis *a*, *b*, *c* reliquisque posthac brevitatis causa utar.

³ Ne typographo negotia facesserem, scripturae compendia dissolvi. Eademque de causa omnia typis Latinis vulgaribus describenda curavi.

vita mediatoris dei et hominum Ie- || su
christi Et primo Oratio multum ex-
citatiua ad lau- | dandum deum. | D[iam
subsequuntur atramento scripta] Omine
deus meus lau- | dare te desidero. Plag. 98
l. 27: cum ipso resurgas | in gloria Amen.
Terminatur codex in plagulae 118 pagina
altera his verbis: nec subticentes (sic)
aliquid de veritate. || Laus omnipotenti
deo || ab omni creatura in secula secu-
lorum || Amen ||

Librum, qui olim fuit monasterii
s. Michaelis archangeli prope Bambergam,
descripsit Fridericus Leitschuh in Katalog
der Handschriften der Königlichen Biblio-
thek zu Bamberg, Bamberg, Buebner,
1898, I p. 325.

b. Eiusdem bibliothecae 172. Ed. VIII. 4.
16,2 × 11,8 cm. 240 plagularum, 1 col.,
ll. 23—25, saec. XV exeuntis. Plag. 1,
literis rubris: Incipit deuotissima con-
templatio | qualiter sancti patres in lyngo
deum exorauerunt | pro liberatione per
filium suum. || C[literis atris]um sancti
patres tenerentur capti in || lyngo, dia-
bolus super eos tanquam super | seruos
uolebat dominari. In plag. 17 extrema
literis rubris: Incipiunt nunc deuotissime
meditationes || de uita christi, et primo
alia deuota medi- | tatio de angelica an-
nunciatione et christi || iesu conceptione.
Plag. 122 b literis rubris: INcipiunt de-
uotissime me- ditationes et graci-
arum- actiones de tota uita || mediatoris dei et
hominum iesu christi Et pri || mo oratio
multum deuota et excitatiua ad lau- | dan-
dum deum. || [Literis atris:] (D)omine

deus meus laudare te desidero. Plag. 217 b l. 7: cum ipso resurgas in gloria Amen. [Literis rubris:] In die sancto pasche. Oratio | S(literis atris)alue dies sanctissima dies pre cunctis diebus nobilissima. Plag. 223 (lit. rubr.): Ein Christliche vorbetrachtung vnd bekantnusz || yn got szo man will etwas beten || O (lit. atr.) Ewiger got ich waysz vnd bekenn. Plag. 235 b l. 4 (lit. rubr.): Wen wir das hochwirdig sacrament nemen wol || len, szo sollen wir alzo gedencken vnnnd sprechen. || E(lit. atr.)wiger barmhertziger got . . . Finis l. 12: gnediglich an nemen. Amen. Plagg. 236—239 vacuae sunt. Plag. 240 septem disticha latina continet Wolfii Zencki, abbatis monasterii s. Michaelis inde ab anno 1549—1564, unde hic quoque codex originem traxit. Cfr. Leitschuh l. l. Et quinque quidem priora disticha idem in Germanicum vertit, duobus posterioribus „anno 1550“ praescripsit.

c. Bibliothecae principis Hohenzollerani Sigmaringensis saec. XV exeuntis, plagularum centum octoginta inscriptarum et quinque vacuarum, longarum 0,111, latarum 0,077 m, pag. 1 a sic incipiens (lit. rubr.): De utilitate vite domini nostri iesu cristi. S(lit. atr.):i desideras perfecte || mundari a vicijs Si | . . . Pag. 1 b (lit. rubr.): Incipiunt deuote oraciones de || vita et passione cristi ad regraci- || andum deo pro beneficijs homini || collatis. Quarum prima est mul- || tum excitatiua. ad laudandum de- || um pro sua magnificentia . . . || Desinit p. 180 a sic: cum Christo

resurgas in gloria. Amen. || Expliciunt deuote oraciones et me- || ditationes de tota vita dulcis || iesu ad regraciandum ei pro bene- || ficijs hominibus collatis || ¹ Nec a quo aut quo anno aut ubi scriptus sit nec cuius antea fuerit, in promptu est.

II. EDITIONES:

a) Ab arte typographica inventa usque ad annum MD sine loci aut anni aut typographi notatione typis confectae:

d. Hain * 10991 — Copinger Part. I p. 326²: „MEDITATIONES de vita et beneficiis Iesu Christi. *F. Ia tit.*: De vita et beneficijs || saluatoris Ihesu cristi deuotissime || meditationes cum gratiarum actione. *Icon xyl.*³ *F. 2 a*: Prefatio || () I desideras perfecte mundari a vitijs || *etc.*

¹ Descriptus est codex in libello: „Fürstlich Hohenzollern'sches Museum zu Sigmaringen. Verzeichniss der Handschriften. Von Hofrath Dr. F. A. Lehner ... Sigmaringen .. Liehner, 1872.“ IIII et 119 paginae, forma octonaria, p. 29 n° 37. Ceterum Lehnerus plagulam alteram, qua capituli primi initium inde a verbis Domine Deus meus usque ad cum fletu et ge- || (huius editionis p. 4,6 5,8) continebatur, deesse aut non animadvertit aut omisit adnotare. Quae in codice Buxheimensi anni 1470 insunt Meditationes in vitam Christi, aliae sunt atque Thomae a Kempis (vide Zeitschrift für kathol. Theol. I. I. p. 171 et 554 sq.).

² Descriptiones Hainii nomine designatas paucissimis quibusdam tacite tum correctis tum adiectis ad verbum mutuatus sum ex opere, quod inscriptum est: „Repertorium bibliographicum ... Opera Ludovici Hain ... Stuttgartiae ... MDCCCXXXI.“ Editiones, quarum numerus asteriscum non praeposuit, Hainius non vidit. W. A. Copinger edidit „Supplement to Hain's Repertorium Bibliographicum“, London, Henry Sotheran and Co., 1895, Part. I, 1898, Part. II, Vol. I.

³ In exemplaribus bibliothecarum Coloniensis B. II. 2. 313 et Monacensis regiae Asc. 3165 in usum meum conversis icon deerat.

Expl. f. 68 b l. 19: mationem Amen. s. l. a. et typ. n. 8 min. gothicis characteribus c. s. 31 l. 68 ff."

*e. Hain * 10992 = Copinger l. 1.: „— — F. 1 a tit.: De vita et beneficijs saluatoris Iesu christi deuotissime meditationes || cum gratiarumactione. F. 2 a (c. sign. a 2): Prefatio. || (S)I desideras perfecte mundari a vitijs, si no || etc. Expl. f. 72 a l. 28: consumptionem Amen. s. l. a. et typ. n. 8. g. ch. c. s. 30 l. 72 ff.*"

*f. Hain 10993 „— — De vita et beneficijs || saluatoris Ihesu cristi || deuotissime meditati- | ones cum gratiarum actione. F. 2 a: Prefatio. | () I desideras [sic] perfecte mundari a | s. l. a. et typ. n. 12 g. ch. c. s. 22 l. 126 ff. (Colon., Ulr. Zell.?" Ipse vidi.*¹

*g. Hain * 10994 = Copinger l. 1.: „— — F. 1 a tit.: De vita et beneficijs saluatoris Ie- || su christi deuotissimas meditationes || cum gratiarumactione. Et perlucidum | tractatum atque deuotum domini Gerar- || di Zutphanie de spiritualibus ascen- | sionibus totus libellus continet. || F. 2 a (c. sign. a ij): Prefatio*

¹ Hain 10993 eandem editionem esse mihi persuasum est atque Hain 10995 = Copinger l. l. Utriusque enim titulus habet, id quod Hainium fallebat, „Ihesu cristi“. Quod autem idem editionem 10995 opinatur his verbis terminari: „Coloniae apud Lyskirchen“, tractatus quidam perbrevis „de quatuor in quibus incipientes deo seruire debent esse cauti si proficere volunt“, Hainio 10993 adglutinator atque iisdem typis versuumque continuisque (116 a 119 a) plagularum numeris, quibus antecedentia, confectus hanc ipsam clausulam habet: „Impressum Coloniae apud Lyskyrchen“, qua re Hainium, qui editionem suis oculis non collustraverat, in errorem inductum esse patet.

() I desideras perfecte mundari a || *etc.*
F. 208 a l. 22: ¶ Laus deo. F. 209 a
(c. sign. j): Incipit tabula presentis libelli.
Expl. f. 215 a l. 7 s. l. a. et typ. n. 8
min. g. ch. c. s. 25 l. 215 ff.“

h. Copinger l. 1. n° 3954:

F. 1 a tit.: „De vita et beneficijs || salu-
uatoris Iesu chri || sti deuotissime medi-
tationes cum gratia || rumactione. F. 2 a
(c. sign. O₂): Prefatio. | () I desideras
perfecte munda || etc. Expl. f. 112 a l. 15:
cum ipso resurgas in gloria. Amen ||
l. 16: Laus deo. s. l. a. et typ. n. 8 g.
ch. c. s. 24 (interdum 23 vel 22) l. 112 ff.“¹

i. Copinger part. II. Vol. I p. 397
n° 3955:

F. 1 a: „De vita et beneficijs || salua-
toris Ihesu christi deuotissime medita-
ti | ones cum gratiarumactione.“ || F. 2 a:
„Prefatio in librum || () I desideras per-
fecte mundari a vitijs.“ || Expl. f. 64 a
l. 19: „summationem. AMEN.“ s. l. a. et
typ. n. 8 g. ch. c. s. 32 l. 64 ff.“²

b) Post annum MD certis annis emissae:

k. F. 1 a: „De vita et beneficiis sal-
ua || toris Iesu Christi“ || Sub quibus

¹ Bibliotheca regia Monacensis tria possidet exem-
 plaria (P. Lat. 1849^e, Inc. s. a. 236, Inc. s. a. 239^d) huius
 editionis, quam neque Hainius neque G. W. Panzeri An-
 nales typographici, XI voll., Nürnberg, 1793 - 1803, norunt;
 quorum id, quod postremo loco posui, in interiore parte
 antici tegminis haec verba manu scripta exhibet: „Anno
 domini. 1. 4. 98. hot der Erwer Jung wolfgangus | Peham
 seiner Swester || Elizabet pehamyn zu || Sanct Clare ge-
 sehenckt „ditz puchlein der allmech tig got mach sie tail
 haft „ig was gutz do von gescht || cht (sic) vn pit got fur
 vns || armen“

² Huius editionis exemplari usus sum bibliothecae
 universitatis Lipsiensis sic signato: „Script. eccles. 2017.“

verbis figura cernitur arboris foliatae scutoque suspenso ac duobus cervis alatis in pedibus posterioribus stantibus ornatæ, sub qua nomen ROBERT GOVRMONT legitur. *F. 2a*: Prefatio () I desideras perfecte mundari a viciis si *F. 66a l. 21*: resurgas in gloria. Amen. *F. 66b l. 7*: consummationem. Amen. *F. 68a*: Finit liber de vita et beneficiis saluatoris domini nostri Iesu christi. Impressum parisiis per Egidium gourmont in collegio trigueti prope sanctum Iohannem lateranensem. Anno domini M.CCCCC.ii. sexta mensis februarii. 8. min. g. ch. c. s. 32 (semel numeravi 31) *l. 68 ff.* Vsus sum exemplari bibliothecae monachorum Monstroliensium sacri ordinis Cartusiensis.

l. F. 1a tit.: Deuotissime Meditationes de vita: beneficiis: et passione saluatoris Iesu christi cum gratiarum actione. *F. 1b*: Prefatio. SI desideras perfecte mundari a vicijs: si no- || *etc.* *Expl. f. 84a l. 10*: consummationem. AMEN. || In officina excusoria Sigismundi Grimm: Medicine Doctoris: ac Marci wyrsung: Auguste Vindelicorum. Quinta die Aprilis || Anno. etc. DDD.XX. || 8. g. ch. c. s. 31 vel 32 *l. 84 ff.* Cum imaginibus XXXVIII, quas Schaeuffelini, sculptoris lignarii praestantissimi, arte factas esse verisimile est. (Cfr. Panzer VI, 158 N° 181.)

m. Thesaurus || verae pietatis || siue meditationes || *de vita et beneficijs Saluatoris Iesu Christi*: || Item, || Horologium Deuotionis, auctore F. Bertholdo Domi-

nicano. || Coloniae, Apud Ludouicum Aleatorium || et haeredes Iacobi Soteris, Anno 1577. | Pag. 3: Praefatio. | SI desideras perfecte mundari a || Expl. pag. 204 l. 15—17: futuris largire custodiam, et foeli || cem consummationem, | Amen. | 204 pagg. forma duodenaria. Cum figuris XXI in lignum incisis.

*n. Thomae Malleoli a Kempis. . . . Opera omnia. Ad autographa eiusdem denuo emendata, atque etiam in editione tum prima tum secunda aucta plurimum: Omnia vero in tres Tomos distributa: Opera ac studio R. P. Henrici Sommalii e Societate Iesu. . . . Editio secunda. Antverpiae, Ex Officina Typographica Martini Nutii. . . . M.DC.VII. 8°. 879 pp. Cum effigie Thomae. Pag. 617—720 continentur: p. 617: De vita | et beneficiis Iesu Christi salvatoris | nostri meditationes || et orationes. . . . Pars prima. | Ab Incarnatione Christi, vsque ad Passionem eiusdem. || Praefatio. || *De utilitate vitae Iesu, et passione | eiusdem.* | SI desideras perfecte | Expl. p. 720 col. 2. l. 27, 28: seculorum. Amen. || Finis. ||

*o. Orationes in totam vitam Christi || auctore Thoma a Kempis. || Ex antiquis manu scriptis, | Thomas Gratianus Prouinciae Col. Ord. FF Ere || mit. S. Aug. Diffinitor | eruebat. || Coloniae Agrippinae, || Apud Antonij Boëtzeri Haeredes. M.DC.XXVI. || 8°. [pp. XVI et 520] || p. 1: Recommenda- || tio sanctissimae | vitae Iesu Christi, || et benedictae Passio- || nis eius. | SI desideras perfecte

munda — *Expl. p. 516 ll. 18. 19*: saeculorum. || AMEN || ¹.

**p.* Meditationes piissimae Fr. Thomae a Kempis || Ord. Canonic. Regul. | de vita et passione || Domini nostri Iesu Christi. Opusculum luce nondum hucusque || donatum ex Manuscripto Bibliothecae Societatis Iesu | Paderbornensis. | Coloniae Agrippinae, || Sumptibus Wilhelmi Metternich bibliopolae, | Sub Signo Gryphi. Anno M.DCCXVII. Cum Permissu Superiorum, et Privilegio. || 8° [pp. X] pp. 236. *P. 1*: Meditationes Devotissimae Fratris Thomae de Kempis de Vita et Passione Domini nostri || Iesu Christi. || Recommendatio Sanctissimae vitae ac Pas- || sionis Domini nostri Iesu Christi. || Prologus. || SI desideras perfecte mundari a vi | *Expl. p. 236 l. 18* —22: in gloria, per infinita saecula saeculorum. Amen. || Deo semper gratias, Deo laus, Deo honor, vir | tus, et potestas in perenni saeculorum tem || pore. Amen. || Finis || ².

¹ Librum ab Augustino de Backer in „Essai bibliographique sur le livre de Imitatione Christi, Liège 1864“ n° 2959 sic descriptum: „A Kempis. Les oraisons sur la passion du Christ. Cologne, 1636, in —64.“ diu multumque a me quaesitum Iosephus Brucker S. I. roganti mihi, num in aliqua bibliothecarum Parisiensium adservaretur, se diffidere omnino extare scripsit. Cui mihi iam idem videri rescripsi, cum editionem Coloniensem anni 1626 verisimile sit cum Backeriana illa nescio quo pacto confusam esse.

² Descripsit hanc editionem de Backer l. l. p. 210 n° 2925.

III. ORATIONVM ET MEDITATIONVM IN COMPLVRES LINGVAS CONVERSARVM

a) in Theotiscam

α) Germaniae inferioris codices manu scripti :

**q*. Liber bibliothecae Athenaei Davenportiensis exceptis quatuor plagulis membranaceis chartaceus, saeculi XV exeuntis, plagularum 336, longarum 0,145 m, latarum 0,102 m, quas voluminis tegendi causa antecedunt plagulae duae membranaceae, subsequuntur totidem chartaceae, ll. 21—25. *F. 1 a*: Een peinsinge des alren hilicsten | leuens ons heren iesu christe (sic) Ende sijnre hilliger passien | (I) Iset dattu " begeerste volcomenlic ge | reynicht te werden van dij | *Expl. f. 336 b*: gelijc in der glorien tot ewigen tyden der tyden God sy altoes gedanct ende geloeft ende gebenedijt in ewicheit der ewicheit. Ainen. Biddet voer die || gene die dit gescreuen heeft want sie in | voelen gebreken gebleuen is Een Aue maria. | Cfr. Catalogus der Handschriften berustende op de Athenaeum-Bibliotheek te Deventer. Deventer. Deventer boek-en steendrukkerij. 1892, p. 12 N° 26, cuius praefationi nomen subscripsit I. C. v.[an] S[lee, parochus].

**r*. Liber chartaceus bibliothecae orphanotrophei Halensis Saxonum, plagularum 316, longarum 0,143 m, latarum 0,092 m, quarum tamen duas anticas, sex posticas vel vacuas vel alius argumenti

non numero, 22 l., *F. 1 a*: Een lauinge
des alren hillichsten le- | uens iesu
chryste ende synre passien || Ist dattu
begeerste vullencomeliken *F. 1 b post
praeefationem l. 12*: Hyr be- , gynt een su-
uerlick boeck vander ge- ' buerten leuene
passie vns leuen | heren iesu chryste
ende is van werdicheit gheheyten dat
merren boeck Ende heeft ghemaket een
deuoet man gheheyten broder thomas
vander ka- | thuser (sic) orden dat allen
deuoten herten ' zeer orberlick is ghe-
lesen ende sick || daer in to oeffenen .
Expl. f. 308 a: De leuet , ende regnyert
mytten vader ende mytten || hilligen
geeste een god in ewicheit Amen || God
sy gelauet in ewicheit der ewicheit
Ghescreuen int iaer vns heren. XV. hon-
dert , ende ·II· geendet vp des hilligen
apostels || sunte thomas dach || Bidt vor-
den armen scryuer ' (Confer codicis de-
scriptionem, cuius errores tacite correxi,
in programme scholae celeberrimae
Latinae Halensis anni 1876. Progr. N° 185
p. 19 nr. 6.)

3) Germaniae superioris libri litera-
rum formis descripti:

s. Hain * 8534 = Panzer I p. 25 n° 25 ==
Holtrop, Catalogus librorum saeculo XV°
impressorum, quotquot in bibliotheca
regia Hagana asservantur. II partes. 1856
n° 594: In prima pagina plagularum sex
primarum numeris destitutarum haec le-
guntur: „Difs Buechleyn ist zu Erst
durch eynen andechtigen hohge || lerten
vatter Cartewser ordens jn || latein ge-

macht. Darnach durch || eynen andern
vertewscht. Und | durch Caspar hoch-
feder zu nur || emberg zu drucken ver-
fugt / vnd || sagt von dem leyden vnnsers
herr || en jhesu christi / allweg bey je-
dem || stuck / mit jnniger hertzlicher
an- | dacht / vnd danncksagung / vol || ver-
diensts / on zweifel gotlicher | gnaden.
vnn ist genant der Hertz- | maner / von
jnnprunstiger hertz- || licher vermanung
wegen / dar- | jnn begriffen.“ || *Paginae*
decem sequentes continent tabulam pre-
cationum, quae excipiuntur tribus pagel-
lis vacuis, quibus continuantur plagulae
CCXI l. 21 numeris distinctae. F. Ia
(c. sign. a ij): Wen du begerst | F. CCIII b
l. 9: meins lebens. Amen. F. CCV ad
CCXI sequuntur aliquot precatones,
quarum postremae f. CCXIa nomen
primae, suspicor, possestricis sic manu
subscriptum est: „Anastasia loewin.
1.5.0.2 jar“

t. GEbet vnd Betrachtungen des Le-
bens | des mitlers gottes / vnd des ment-
schen vn || sers herrens Iesu christi / von
anfang | seiner hailgen mentschwerdung /
von | allem seinem leyden / biss in das
end | seines aller bittersten sterbens /
ann dem holtz des hailigen | creutzes /
mentschlichs | gemüet bewegend / || vnnd
raytzend | zů andacht. , F 2a (c. sign.
A ij): Von dem gantzen Leben des Mit-
lers | F. 120a l. 10 et 11: kercker meins
leybs / gib meiner seel ain sãligen auss-
gangk. AMEN. || Getruckt inn der Kay-
serlichen Statt Augspurg / || durch Sigis-
mundum Grimm Doctor / vnnd Marx

Wyrung , jm jar / Tausent Fünffhun-
dert | vnn .xxj. am .xv. Ianuarij. | 8. g.
ch. c. s. 28 l. 120 ff. Cum imaginibus
XXXII eadem, quae supra sub *l* com-
memoravi / plerumque repraesentantibus.

u. F. 1 a: Gebett vnd Betrachtungen
dess | Lebens / des mitlers Got- | tes /
vnd des menschen vnsers herren Iesu
Christi / Von an- fang seiner hailigen
mensch- | werdung von allem seinem ,
leiden / biss in das end seines al- | ler
bittersten sterbens / an dem holtz des
hailigen Creützes / | Menschlichs gemüt
bewe- gendt vnd raitzendt zů andacht.

F. 2 a (c. sign. A ij): Von dem gantzen
Leben dess Expl. f. 131 b: mir meiner
seel ain seligen aussgang Amen. | Ge-
truckt zů Augspurg durch | Valentin
Otthmar. Cum XXXVI imaginibus. s. a.
n. 8. g. ch. c. s. A ij—R iii. 28 l. 131 ff.
(Bibl. reg. Monac. „Polem. 763“).

v. Gebet vnn Betrachtungen des ||
Lebens des mitlers Gottes / | vnd des
menschen vnsers Her- | rens Iesu Christj /
von anfang seiner heyligen Mensch-
wer- || dung / auch von allem seinen
leyden / biss in das End seines | aller
bittersten Sterbens / ann dem holtz des
heyligen Creü- tzes / Menschlichs ge-
müt || bewegendt / vnd ray- || tzend zů an-
dacht. | 1.5.57. | Iar. | Gedruckt zů Ynfs-
prugg durch | Ruprecht Höller. | *F. 2 a*:
Von dem gantzen Leben des mitlers
Got || *F. 174 b*: sel ain sãligen aufsgangk.
8. g. ch. c. s. A ij—Y v. 20 l. 174 ff.
(Bibl. reg. Monac. „Asc. 2018 d“).

x. Tit.: Schöpffbrun- | nen / Geist-
licher andacht / | aus' welches lebendige
quel- | len zuschöpffen. | Andächtige Be-
trachtun- | gen vnd jnbrünstige Gebet /
von | dem heyiligen Leben / vnaufssprech-
li | chen Wolthaten vnd bitterem Leiden /
vnsers Heylandts | Iesu Christi: | Darin-
nen ein frommer Christ / | den da dür-
stet nach der Gerechtigkeit / | in allem
seinem Anligen / in anfechtungen / Trüb-
salen / verfolgungen / Armüt | Kranck- |
heyten / fleischlichen Begirden / vnd
welt- | lichen anreizungen, etc. Erqui-
ckung vnd Labung findet. Es hat auch
ein Christ daraus' | zuschöpffen / vil
hertzlicher Dancksagungen | vnd lobes /
für solche hohe vnd vber- | schwengk-
liche wolthaten | Iesu Christi. [pag. 2]
Aufs verlag des Ehrwür- | digen in Gott
Geystlichen Herrn Georgen, Abbe des
würdigen | Gottshaus Vrsperg. | Allen
Catholischen / Eyfehrigen vnd gũthertzi-
gen Christen / zu sonderm | Trost / vnd
erweckung der Andacht / aufs | dem La-
tein / in vnser hochteüt- | sche Sprach
versetzt | durch Samuel Dil- | baum.
Anno | M.D.LXXXIII. *Expl. p. 534:*
vnd allhie in diesem leben | Seligk-
lich ende: | Amen. Gedruckt zu Augs-
purg / | durch Iosiam Werly / bey dem
Heilygen Creutz / im Jar 1585. | den 4. Tag
December. 8. g. ch. c. s. A ij | Ll v.
20 l. [6] 534 ff. (Bibl. reg. Monac. „Asc.
4347“) ¹.

¹ In Draudii Bibliotheca librorum german. class. Francofurti 1611 p. 274 per errorem, opinor, annus 1586 editus est.

II. Hertenmahner: || Das ist / || Innbrünstige / hertzliche || Vermahnung, zu vielen Wunn, vnnnd heylsamem Betrachtungen deß al- lerheiligsten Lebens/ Leydens vnd Ster- bens, vnsern lieben Herren vnd Seligmachers Christi Iesu:

In schöne Lobspruch / schuldige Danck- sagung vnd andächtige Gebett / mehr als vor hundert Jarn verfaßt: Durch Einen frommen, geistlichen vnd hoch- gelehrten Vatter / Carthäuser Ordens: An jetzo aber mit sonderm Fleyß vber- sehen / vnnnd im Teutschen ver- bessert.

Mit Röm. Kay. Mayest. Freyheit. Ge- truckt zu Ingolstatt / durch Wolffgang Eder. Anno M.D.LXXXVI. Paginis constat 426, quas antecedunt 14 numeris non notatae, subsequuntur item 5. Insunt 44 tabellae in lignum incisae.

* z. Gebethe und Betrachtungen von dem Leben und den Wohlthaten unsers Heilandes Jesu Christi, vom ehrwürdigen Thomas von Kempis, aus der zweiten Ausgabe seiner sämmtlichen Werke übersetzt, von Jodoc Egli, Kuratkaplan B. M. V. in Ruswyl. Mit Genehmigung des Hochw. Ordinariats. Luzern, bey Xaver Meyer, 1828.“ XVI et 344 pp. 12°.¹

¹ Eiusdem editionis nomen secundae e mentita exemplaria extant solo indice libri sic immutato: Thomas von Kempis, Gebete und Betrachtungen „von dem Leben und den Wohlthaten „unseres Heilandes Jesu Christi, übersetzt „und mit einem Anhang . . . von Jodoc Egli, Pfarrer. | Zweite Ausgabe. || . . . || Luzern, | Verlag von Xaver Meyer. 1836. Sed horum exemplarium nisi quod initio adprobatio ecclesiastica et dedicatio omissa sunt, et index erratorum additus est, verba, paginarum numerus, ipsi typothetae errores cum reliquis prorsus consentiunt.

**a*¹. Betrachtungen, Reden und Gebete über das Leben und die Wohlthaten unseres Erlösers Jesu Christi,“ in voluminis tertii p. IIII—XII et 1—294 operis: „Auserlesene Schriften || des ehrwürdigen, Thomas von Kempis. Deutsch bearbeitet || von | Johann Andreas Herderer ¹. | Münster, 1839. | Katholischer Bücher Verlag. | (J. H. Deiters.) || Quatuor volumina in 12°. Cum effigie Thomae a Kempis delineata ab Jos. Keller.

b) in Hispanicam:

**b*¹. Oraciones || y || meditaciones || de la vida || de Iesu Christo || nuestro salvador, || y de los beneficios que nos hizo. || Compuesto por el Venerable Thomas de Kempis, || Canonigo Regular de la Orden de San Augustin. Con dos Tratados del mismo Author, el uno de los tres Tabernáculos, y el otro del Soliloquio del Alma. || A la Reyna nuestra Señora. Traducidos por Don Francisco de Borja, Principe de Esquilache, Gentilhombre de la Camara del Rey Nuestro Señor. || IHS || en Brusselas, || En Casa de Francisco Foppens, Impressor de Libros, || al señal del Espiritu Santo M.DC.LXI. XVI et 536 pp. [4 p.] Cum effigie. Orationes et Meditationes complent p. 1—320.

c) in Francogallicam:

**c*¹. Élévations || à || Iesus-Christ, sur || sa vie et ses mysteres. || Par Tho-

¹ Natus die duodecimo mensis Novembris anni 1781, mortuus die vicesimo quarto Ianuarii anni 1836, patruus magnus fuit redemptoris huius editionis.

mas a Kempis. || Traduction françoise. Avec une poësie chrétienne, sur quelques idées du même auteur. Dédiées a la reine. A Paris, chez Pierre Prault, ... M.DCC.XXVIII. ... pp. [18] 479. 8°.¹

d) in Batavam:

**d*¹. Godvruchtige overwegingen over het leven en lijden van onzen Heer Iesus Christus door Thomas à Kempis. In het Nederlandsch overgebracht door en R. K. Pr.² naar de eerste Latijnsche uitgaaf (te Keulen in 1717 gedrukt volgens het Manuscript in de Bibliotheek der ZZ. EE. Paters van de Sociëteit van Iesus te Paderborn.) Kerkelijk goedgekeurd. 's-Hertogenbosch, G. Mosmans senior 1892. 8°. pp. 336.

e) in Britannicam:

**e*¹. Meditations on the life of Christ, by Thomas a Kempis. Third edition, with the original preface by the late Rev. S. Kettlewell, D.D., sometime vicar of St. Marks Woodhouse, Leeds... Oxford and London, Parker and Co. MDCCCXCIV ... 8°. pp. LIII et 354³.

¹ De hac editione, cuius in bibliothecis Germaniae mihi non contigit ut ullum exemplar indagarem, in Parisiensi publica D. 5743 contigit, vide I. A. Fabricii Bibl. Lat. med. et infimae aetatis ... Vol. IIII. Hamburg 1735 p. 634 (Patavii ... 1754 p. 215, Florentiae 1858 p. 493), praeterea Journal des sçavans Mai 1729 tom. 88 p. 142 ed. Amstelodamensis.

² Interpretem se mihi professus est Iosephus Bemelmans, capellanus Susterensis.

³ Aliquot sive locos sive integra capita a doctrina ecclesiae Anglicae abhorrentia interpretes consulto omisit (vide Kettlewell p. LII). Quas praeterea duas translationes Britannicas Kettlewell p. XLV sqq. his verbis commemorat: „De vitâ“ was made and printed in Paris, A. D. 1664,

III. ALII EIVSDEM EX PARTE GENERIS LIBELLI:

*f*¹. Hain *14156. In prima pagella numero destituta legitur: „Liber meditationum ac || orationum deuotarum qui an || thidotarius anime dicitur“ || in altera literis rubricatis: „Nicholai Saliceti artium || et medicine doctoris: abba || tis monasterij beate marie de pomerio alias bongart. ordinis, cisterciensium argentine diocesis, in anthidotarium anime pre- | fatiuncula.“ F. 120a literis rubris: „Animarum christifidelium anthidotarium salutiferum. quo et egrotantes ad optatam sanitatem restitui. et sane in ipsa sanitate conseruari valeant. hic finem sumpsisse cernens o lector. deuotissime deo cunctipotenti cum suis conregnantibus gratias age diligentiamque lauda. collectoris fratris nicolai Abbatis pomerij Cisterciensium ordinis. qui ex varijs sanctorum opusculis excerpens in hunc fasciculum illum congegit atque ad imprimendum tradidit. Industrioso viro magistro Iohanni Reynardi (alias grunynger) in insigni Ciuitate Argentina. vbi completus extitit Anno nostre salutis. M CCCCL XXXIX. ydus vero Julij septimas.“ Huius libelli pagellas centum

by Thomas Carre, Confessor to the Canonesses Regular of the Augustinian Order, who attributes the work to Thomas a Kempis.“ et „De vitâ“ was made into English by Henry Lee, LL. B., in 1760.“, eas non vidi, atque Lecianam quidem haud ita magno dolore, quippe quae tot additamenta translatoris habeat, ut, quae ipsius, quae Thomae sint, dicere saepe difficile sit. Ceterum Lee quoque nomini Thomae a Kempis librum addidit.

viginti numeratas et praecedunt et subsequuntur senae denae pagellae non numeratae, de quarum addendarum consilio p. 30 prioris appendicis haec leguntur: „Postquam libellus iste finem suum est sortitus in orationibus de omnibus sanctis. qui et initium primo sumpsit a confessione generali vt tabula prior et numerus foliorum per totum eius processum declarant. placuit compilatori eiusdem libelli nonnulla superaddere. que postmodum manus eius inciderunt“, quibus ibidem p. 31 summarium argumenti posterioris appendicis subicit. Hoc autem p. 1 ita incipit: „Sequuntur orationes seu contemplationes multum deuote cum graciaram actionibus. de omnibus beneficijs a deo humano generi impensis et specialiter in opere nostre redemptionis in carnationis et passionis christi. Et primo ponitur oratio excitatiua humane mentis ad laudandum deum. Domine deus meus lauda me te desidero. quia ad laudandum te creatum me agnosco“ et p. 28 his verbis finitur: „Explicit totus processus de vita passione resurrectione et ascensione domini nostri Iesu christi necnon spiritus sancti missione. omnibusque alijs beneficijs homini a deo collatis. Recommendatio iam dicti processus in quo ponuntur vtilitates quas quilibet consequitur ex deuota meditatione vite et passionis domini nostri Iesu christi. Si desideras perfecte mundari a vicijs.“

9¹. Hain 8533. F. 1a: Exercitium dominice passionis secundum articulos

distinctum. et expositiones varie dominice orationis nec non salutationis angelice breues et vtilis valde. cum quibusdam orationibus deuotis et pulcherrimis. | *F. 1b*: ¶ Incipiunt quedam deuota et motiua atque multum vtilia exercitia passionis dominice secundum articulos distincta per venerabilem patrem dominum theodoricum de herxen composita | AD dominice passionis memoriam . . . Hinc itaque Albertus magnus | „Si igitur desideras perfecte mundari“ et sic reliqua cum mea editione [p. 3, 4–23] usque ad finem praefationis, nisi quod pro p. 3, 16. 17 „si perenniter regnare in caelis“ haec longiora leguntur: „Ceterum si eternam salutem et premiorum magnitudinem desideras habere. artem quoque cunctarum virtutum optas conscendere. scientiam etiam et sapientiam obtinere. inter prospera et aduersa equanimiter stare et securam viam ambulare. nec non amaritudinem passionis dominice. eiusdem consolationis potum suauissimum desideras pregustare.“ paucis quibusdam exceptis concordantia. *F. 99b*: ¶ Finit collectum venerabilis et deo tui patris domini Theoderici (sic) de herxen.² Anno ab incarnatione do-

¹ Fortasse legendum „arcem“.

² Theodoricus de Herxen, alter rector domus fratrum Zwollensis, natus c. 1381, mortuus 1457. Plura de eo reperies in libris hisce: Aequoy, Het klooster te Windesheim en zijn invloed, 1 88 sq.; K. Hirsche in Real-Encyklopaedie für protest. Theol., II² p. 752; Joh. Busch, Chronicon Windeshem. et Liber de reformat. monaster. (ed. C. Grube, p. 395 et 805); van Slec in Allg. Deutsche Biographie XII p. 257, ubi citantur Delprat, Broedersch. van G. Groote, p. 85 sqq., et Moll, Kerkgesch. van Nederl. II 2 St. p. 369, 412, 419; Chronic. montis s. Agnetis cap. 26 p. 116.

mini M. , CCCC.XCIJ. secunda Maij. |
Explicit f. 100 a.

*h*¹. Een belangrijk werk van Thomas a Kempis door V. Becker. Utrecht, P. W. van de Weijer, 1893. 8°. pp. 8. (Typis expressa ex: De studien op godsdienstig, wetenschappelijk en letterkundig gebied. XXVe Jaarg. Deel XL.)

B. DE IPSIVS OPERIS TITVLO, PARTIBVS, AVCTORE.

His adiumentis, quae modo enumeravi, quomodo usus sim, antequam exponam, de titulo, partibus auctoreque ipsius operis mihi videtur paucis dicendum esse.

I. DE OPERIS TITVLO.

Atque titulus quidem, quem huic libro scripsi, ingenue me dubitare fateor, num ab ipso auctore profectus sit. Quod quale sit, ex iis, quae in huius capituli paragraphis altera et tertia disputaturus sum, mox intelleges. Equidem Mauburnum, a quo *c * n t f*¹ non multum discrepant, summatim sequi commodissimum esse statui, praesertim cum auctor scribens haec verba, quae p. 282, 30 sq. editionis meae leguntur: „per devotas orationes et sanctas meditationes de vita et passione Christi recolendo omni die unum saltem articulum de tam

multis vulneribus et doloribus Domini mei Iesu Christi pro me crucifixi“ sui libri argumentum in animo habuisse videatur.

II. DE OPERIS PARTIBVS.

Quas uno hoc volumine comprehensas habes Orationes et Meditationes de vita Christi, duos primitus fuisse tractatus cum codicibus *a b c* antiquissimisque editionibus *d m* priorem tantum tractatum continentibus confirmatur, tum indicis, cuius verba infra ponam, testimonio constat; sed eosdem iam exeunte saeculo XV in unum coniunctos fuisse non solum editionibus **n *o *p* ex manu scriptis erutis verisimile est, sed etiam translationibus **q* et **r* et „Antidotario animae“ (*f*¹), in quo totum Orationum et Meditationum opus excerptum legitur, certum est. Vt breviter dicam, quid sentiam, horum duorum tractatuum eadem ratio est, quae quatuor De imitatione Christi librorum; qui cum primo singuli suum per se quasi orbem conficerent, paulatim in unum corpus coalescere coeperunt, cuius rei codex olim Indersdorfensis, nunc Monacensis Clm 7842, anno 1437 e paulo antiquiore eiusdem bibliothecae Clm 7830 descriptus antiquissimum adhuc testimonium mihi innotuit.

III. DE OPERIS AVCTORE.

ORATIONES ET MEDITATIONES DE VITA
CHRISTI A THOMA KEMPENSI CON-
SCRIPTAS ESSE HAEC ARGVMENTA
DEMONSTRANT:

a) Capitalia peremptoriaque:

„Tituli librorum et tractatum fratris
thome kempis,“ incerti auctoris, sed intra
septendecim post mortem Thomae annos
confecti, primum ab Hesero¹ e tribus
codicibus Rebdorffensibus², deinde a
Carolo Grube³ e duobus codicibus
Monacensibus⁴ editi loco tricesimo
quarto haec habent: „Liber orationum
de vita Domini. Domine Deus meus
laudare te desidero“ et tricesimo quinto:

¹ Vita et syllabus Operum omnium Thomae a Kempis
... Ingolstadii ... 1650 ..., Parisiis 1651 (de Backer I. I.
n° 3091). Inde repetiverunt Eusebius Amort, .Moralis
Certitudo ... Augustae Vindelicorum ... 1764 p. 146 sq.
et De imitatione Christi libri quatuor ... Augustae Vindel.
1798 (de Backer n° 198 et 3093).

² Horum unus (nunc bibliothecae regiae Haganae G. 99)
has subscriptiones habet f. 203b: „Explicit soliloquium
anime. Scriptum anno domini 1488. In die sancte doro-
thee || virginis. Ex libro qui scriptus est per manus
fratris thome Kempis“, et fol. 234a: „Explicit totus liber
iste. Scriptus per fratrem Nicolaum numan de franck-
fordia. pro fessum in maiori franckentael: Anno domini |
millesimo quadringentesimo octuagesimo octauo. „Ipso die
sancte gertrudis virginis.“, reliqui duo sine temporis nota
adhuc supersunt in bibliotheca Parisiensi publica n° 10608
et 10625, id quod coniectaveram in Progr. gymn. Kemp.
1895 p. XII. (Vide Jos. Brucker in Études publiées par les
pères de la comp. de Jésus, Paris 1899, tom. 81 p. 364 sq.)

³ Historisch-politische Blätter für das katholische
Deutschland. 92. Band (München 1883) p. 900 sqq.

⁴ N° 18526₂ scripto c. annum 1492 et n° 23871 ex
18526₂ descripto.

„De resurrectione orationes in duas partes secte.“ Hoc testimonium fide dignum esse patet. Nam cum in illis, quae „titulos librorum et tractatum“ praecedunt „Aliqua notabilia de conversatione fratris thome kempis“, multo plura se audivisse adfirmet a fratribus illius conventus, qui etiam tunc viverent, quae vix millesimam partem enarravisset scribendo, Thomas autem in monte s. Agnetis mortuus sit a. d. VIII. Kal. Aug. anni 1471, quin auctor cum monachis, qui cum ipso Thoma vixerant, ibidem collocutus sit, dubitari non potest. Idque illum recte adfirmare probatur ordine, quo Thomae opuscula ab eo ponuntur; idem enim est, quem Thomas in autographo illo Bruxellensi (nº 5855—5861) secutus est. Qua in re imprimis memoratu dignum est, quod in utroque documento quartus De imitatione liber ante eum, qui vulgo tertius est, enumeratur. Quae cum ita sint, de huius testimonii neque integritate neque fide ullo modo dubitare licet.

Alterum supparis auctoritatis testimonium Ioannis Mauburni mortui 1502 vel 1503 est, qui in codice Bruxellensi 11816 inter alia Thomae scripta loco vicesimo hoc proponit: „Orationes et meditationes super vita, passione et resurrectione Dòmini“¹. Quod quanti sit faciendum, ut intellegatur, Mauburnum moneo socium fuisse congregationis Win-

¹ Vide Carolum Ruelens, *Les derniers travaux sur Thomas-a-Kempis* (Extrait de la Revue La Belgique), Bruxelles, 1859 p. 9 note 1.

desemensis, alumnum monasterii s. Agnetis, hominem pium, doctum, scriptorem magnae apud Gallos auctoritatis¹, summis illius aetatis viris, in his Erasmo, probatum.

Nec minus valere arbitror trium editionum **n* **o* **p* in nomine Thomae consensum. Quae cum inter se adeo non pendeant, ut posterior uterque editor superiorem editionem ne cognoverit quidem, in suo quemque codice nomen Thomae invenisse manifestum est.

b) Secundaria confirmativaque:

Haec testimonia ex historiae fide petita aliis ex ipsius libri argumento et sermone sumptis corroborantur. Ac primum quidem monachum se esse auctor multis locis vel significat vel prodit; cfr. 67, 16. 25. 28; 78, 16; 81, 11; 83, 17; 84, 8; 93, 1. 16; 99, 25. 29; 102, 8; 104, 31; 105, 14; 109, 8—110, 20; 111, 17. 25; 139, 7. 11; 174, 4; 179, 13; 272, 30; 278, 14; 281, 27; 288, 10; 327, 4. 28; 352, 15; 353, 15; 354, 9. 20. In pagina vero 267, 3 se ordinis canonicorum regularium s. Augustini esse tam plane dicit, ut non recte intellegere non possis scribentem: „Flevit etiam sanctus pater noster Augustinus acerbissime“. Qua eadem designatione „patris nostri Augustini“ Thomas utitur novem locis

¹ Recherches historiques et critiques sur le véritable auteur du livre de l'Imitation de Jésus-Christ . . . par Mr. J.-B. Malou . . . Troisième édition . . . Paris . . . 1858 p. 94.

his **n*: Hortul. rosar. p. 396, 2. 24; Cont. et medit. p. 236, 24; Sermon. ad novic. cap. 28, p. 120, 2. 20; Chronic. mont. s. Agnet. pp. 39, 50, 64, 114, 117, 153; contra omisso ¹ „noster“ Cont. et medit. **n* p. 236, 32 scribit: „sanctus pater Benedictus“.

Praeterea inter horum tractatum atque librorum De imitatione Christi verba atque sententias quanta saepe similitudo intercedat, ut cognoscatur, hi loci conferantur: 12, 7–14 = De imit. ed. C. Hirsche IIII 17, 18–19: cum tali fide ... verbum tuum; 40, 20–24 = De imit. III 1, 12: ad capienda arcana caelestia, III 23, 12: Domine sermo tuus iste brevis: multum in se continet perfectionis. Parvus est dictu: sed plenus sensu et uber in fructu. IIII 1, 14: ad capienda tanta mysteria. IIII 4, 14; Non enim ad haec capienda et intelligenda aliquis idoneus per se reperitur: || quae angelicam etiam subtilitatem transcendunt. | 89, 8. 9 — De imitat. I 2, 3: Melior est profecto humilis rusticus, qui Deo servit: | quam superbus philosophus, qui se neglecto cursum caeli considerat. 104, 18–27 et 305, 27–306, 12 = De imit. I 24, 51–65: Esto modo sollicitus et dolens ... omnis irreligiosus; 117, 12–17 — De imit. III 54, 32 et 33: Natura confusionem ... contumeliam, I 24, 19: qui pro contrariantibus sibi libenter orat; 118, 2–4 — De imit. III 22, 46: ut etiam pati contumelias gauderent pro nomine

¹ Aequè simpliciter legitur in autographo Bruxellensi De discipl. claustrali cap. VI § 4: „a sancto augustino“.

tuo, III 31, 29 sqq.: quidquid Deus non est, nihil est et pro nihilo computari debet, III 47, 38: pro nihilo inter homines computari; 126, 12—14 — De imit. I 24, 16: patiens homo . . . suscipiens iniurias plus dolet de alterius malitia, quam de sua iniuria; 177, 6 et 7 -- De imit. III 4, 9: Domine, verum est. Sicut dicis . . ., III 17, 6: Domine, verum est, quod dicis; 293, 18 -- De imit. III 50, 99: ait humilis sanctus Franciscus.

Eadem sermonis Thomaei in iisdem libris similitudo saepissime obvia est in versuum clausulis inter se consonantibus, qua orationis eius proprietate accuratius investigata Carolus Hirsche¹ optime meruit. En nonnulla exempla: 109, 10—13, 20—30, 110, 11—15, 190, 19—28, 198, 3—12, 14—17. Atque illud versus in fine consonantes faciendi studium tam evidens est, ut *x* p. 262 et p. 264 id imitatus sit.

Denique notabilis mihi videtur esse mirus quidam aliquot huius libelli, quo de agitur, locorum atque testimoniorum ex aliis fontibus derivatorum quasi concentus atque consensus: 71, 9—11: „amorosam mihi infunde tuae amarissimae passionis recordationem.“ Quibuscum conferas, quae is, qui Thomae Chronicon montis s. Agnetis continuavit, p. 137 hisce narrat: „Fuit etiam multum amorusus in passione Domini.“ 34, 29—35, 7: „Adiuvaa... claudere librum.“ Hic locus quasi explanatur iis, quae Franciscus Tolensis,

¹ Prolegomena zu einer neuen Ausgabe der Imitatio Christi . . . Berlin 1873, vol. I p. 123—215.

qui ultimus canonicis montis s. Agnetis praefuit, in §. 11 Vitae Thomae Malleoli „partim ex priscorum monumentis, partim ex relictis et semirosis chartulis“ haustae sic memorat: „In corona grauium virorum, si ipso praesente forensia aut mundana agitentur, velut mutus ac elinguis sedebat: nec respondebat, ne rogatus quidem, nisi insigni alicuius rei commoditate illectus; quasi ignarus rerum, de quibus commentabantur, omnium. Porro si de Deo rebusque caelestibus haberetur sermo, mox postulatus sententiam, velut limpidissimus fons perpetuis verborum riuulis scaturiens loquebatur, aut potius profluebat.“ 317, 9–14: „Sic, quaeso . . . esurienti.“ Idem lusus verborum redit apud Franciscum Tolensem l. l.: „Diuinus cultus et Ecclesiasticum decus incredibiliter cordi et studio illi erat. Adeo vt semel cuidam dicenti, videri sibi felicem Thomam, nec admiratione dignum magnopere, tanta vocis alacritate, animi promptitudine et pietate, quod Psalmos decantaret: vt cui psalmi Daudici salmones (genus est piscium delicatissimum) saperent, incunctanter responderet, ita est, (vt ais) Deo gratiae Psalmi mihi salmones: qui tamen non raro in nauseam et mortem, quoties ignauos rei praesenti non intentos, et voci parcentes conspicio, conuertuntur“¹. Porro 129 sqq. (cap. XXI), „tunica inconsutilis

¹ Eadem narratio iisdem paene verbis repetita est in Vita Thomae ab Heriberto Rosweydo concinnata, Antverpiae 1617 p. 500, 1621 p. 112, 1626 p. 391.

illaesa remanens“ (130, 5) ita expicta est, ut facile credas Rosweydo l. l. p. 508¹ haec narranti: „Thomas ipse affirmat se aliquando, venia a Superioribus obtenta, visitasse Reliquias SS. quae Treueris asseruantur, atque in via amicos inuisisse.“ Atque Thomam aliquando visitasse parentes Kempis habitantes e codice miscelaneo Bruxellensi 8849—8859 discimus, ubi f. 130 a haec leguntur: „De domino gobelino kempis primo clerico domus sancti jeronimi Hic coloniensis nacione ut iosias adhuc puer cepit querere deum patrum | suorum Nam ut frater thomas kempis regularis narrare consuevit qui cum eo | in patria scholas visitauerat. cum semel ipse thomas visitaret pa | rentes suos interrogauit eum mater sua. Qualiter est cum illo bono inuene gobelino. et ille respondit. peroptime Et mater inquit. Si vixerit iuuenis ille. crescet indubie in virum sanctum. Cui thomas: unde hoc habes o mater mea dilecta? At illa respondit: vobis cum coeuulis in cimiterio more scolarium ludentibus ille se abstrahabat intrans ecclesiam et altaria circuiens ibidem valde ferventer fundens suas orationes et domino deo suo suas affectiones aperuit petens informari ad placendum ei.“² Iam cum ille codex oriundus sit e domo domini Florentii Daventriensi, ea autem eius pars, quam

¹ 1621 p. 117, 1626 p. 399.

² Minus accurate illa verba Rosweyde, Vindic. Kempens. p. 123 (1621) exhibet p. 127 ea adnotans ad se misisse Boecopium, sedulum antiquitatis Belgicae investigatorem.

modo excripsimus, ad Thomae aetatem proxime accedat ¹, perdifficile est ad intellegendum, cur, id quod I. Mooren ² facit, qui videlicet solam Rosweydianam editionem norat, illi narrationi fidem denegemus; quae fides eo vel augetur, quod Thomae domum paternam ad coemeterium sitam fuisse literarum monumentis constat ³.

c) *Refutatoria defensoriaque:*

a) *e¹ p. XXXIII criticos alios male institutos dicit hos tractatus a s. Bonaventura scriptos esse contendisse, alios a Ludolpho Saxone Cartusiano; quorum cum nec nomina nec argumenta attulerit, refutare eos non possum.

b) Ab aliis Dionysius Rickelius, qui Thomae aequalis fuit, librum composuisse perhibetur. Sic in „doctoris ecstatici D. Dionysii Cartusiani operum omnium“ tomi I, qui prodiit Monstrolii MDCCCXCVI, „Elencho operum Ven. P. Dionysii“ a Theodorico Loer confecto p. LIX loco septuagesimo quarto enumerantur „Meditationes sive de modo recordationis dominicae passionis“, ad quae editores haec adnotarunt: „Hunc librum aliqui eundem asserunt jam olim evulgatum sub titulo: *De vita et bene-*

¹ Vita Gobelini eadem manu scripta est, qua plagulae 169–176, quae hanc subscriptionem habent: „Scripti anno 1501 in die sancte margarete virginis in zwollis.“

² Nachrichten über Thomas a Kempis, Crefeld 1855, p. 142.

³ Mooren l. l. p. 83. 84. 86. 230 sqq.

ficiis Salvatoris, cujus orationes habent plerumque exordia: Benedico et gratias ago tibi, Domine. Prooemium autem est: Si desideras perfecte mundari a vitiis . . .“ Ipsi opus in „dubia“ referunt.¹ Atque eidem Dionysio opus tribuitur manu, ni fallor, saeculi XVII p. 1 exemplarium bibliothecae urbanae Coloniensis *d* et *f*.

c) Quod scribit Henricus Francken Siersdorffius, censor editionis *o in „approbatione“: „ORationes libelli huius redolentes stylum Thomae a Kempis, vel alterius pientissimi et religiosissimi viri . . .“, id profecto non est argumentum, sed sine ullo argumento dubitatio.

d) Iam ad I. K. Zenner S. I. veniamus, qui cum in *y* librum, qui in controversia est, à patre quodam Cartusiano scriptum esse legisset, non solum Thomam Kempensem auctorem eius esse negavit, sed etiam Henricum Arnoldi, coenobii Basileensis antistitem, auctorem esse suspicatus est². Atque hanc quidem suspicionem facile removi, postquam Dr. Nicolaus Paulus amicus Henrici illius Meditationes de vita Christi, quae adhuc in codice Monacensi³ supersunt, prorsus alias esse atque Thomae nostri me certiore fecit⁴. Quod vero idem

¹ Vide D. A. Mougél, Denys le Chartreux 1402—1471, Montreuil-sur-mer, 1896 p. 84, idemque opus Germanice redditum a sacerdote quodam ordinis Cartusiani, Mülheim a. d. Ruhr, M. Hegner. 1898 p. 99.

² Zeitschr. f. kath. Theol. XX (1896) p. 171—178.

³ L. Rosenthal, Bibl. Cartusiana XL n° 634.

⁴ Zeitschr. f. kath. Theol. l. l. p. 555 sq.

Zenner¹ verba, quae 267, 3 leguntur: „Flevit etiam sanctus pater noster Augustinus“ operi a Cartusiano aliquo scripto a canonico nescio quo ordinis sancti Augustini addita esse contendit, ea tergiversatio esse mihi videtur rem lubricam excusantis, non tuentis probabilem argumentatio. Iam vero ut intellegas, quam recte dicatur illud: „Dies diem docet“, sub patre illo Cartusiano nunc demonstrare posse mihi videor ipsum Thomam nostrum latere, quippe cuius praenomen in *r* proditum sit. Nam quod ibi additum est „vander kathuser orden“, id ut in re incerta non magis mirandum est, quam quod in numero illorum, qui libros De imitatione Christi composuisse feruntur, etiam Dionysius Rickelius et Ludolfus Saxo, atque ii nominatim, aliique vel simpliciter Cartusiani devoti vel „Cartusiani cuiusdam in Rheno“ significatione paulo accuratius definiti² proferuntur. Atque ut cuiuspiam Cartusiani opinio ex animis radicatus evellatur, Theodori Petrei Bibliothecam Cartusianam sive illustrium sacri Cartusiensis ordinis scriptorum catalogum (Coloniae M.D.C.IX p. 294) evolvens nullum trium Thomarum Cartusianorum, qui ibi adferuntur, vitam Iesu aut simile quid scripsisse cognovi.

¹ L. I. p. 177.

² P. E. Puyol, Descriptions bibliographiques des manuscrits et des principales éditions du livre De imitatione Christi, Paris, Victor Retaux, MDCCCXCVIII, n° 12. 14. 70. 113. 117. 203. 217. 218. 232. 334.

Restat unus Puyol¹, qui nuper tam levi brachio rem egit, ut, quae testimonia ego gravissima esse non solum contendisse, sed etiam multis eisque luculentis documentis demonstrasse mihi videor, ea multum auctoritatis habere sine ullis argumentis simpliciter negaverit. Vt, in quo cardo rei vertatur, paucis dicam, Puyol non Thomam Kempensem, sed suum Ioannem Gersen, quem ne fuisse quidem umquam persuasum habemus, praestantissimos De imitatione Christi libros scripsisse opinatus, ut Thomam propter ingenii parvitatem² eorum auctorem esse non posse demonstraret, etiam reliqua eius opera sententiis praeclarissima magnam partem eius esse temere infitiatus est³. Quod ut efficeret, indici illi operum Thomae aetati ipsius paene aequali nullam utique fidem habendam esse accurate evincendum ei erat; quod ne conatus quidem omnia negasse, probasse nihil satius habuit.

Iam quod Puyol Sommalium in editione Thomae operum tertia, quae anno

¹ L'auteur du livre De imitatione Christi, première section, Paris, V. Retaux, MDCCCXCIX p. 557—559.

² A contraria parte stant haec Thomae aequalium de eo iudicia: a) In Chronico mont. s. Agnetis p. 137 Thomae tractatuli appellantur „praegrandes in sententia et operis efficacia“. b) Auctor anonymus indicis illius, quem supra commemoravimus, Thomam dicit ingeniosum et docilem fuisse et tractabilem et ideo multum fuisse amabilem domino Florentio et eius fratribus. c) Trithemius, quem apertum est Ioannem et Thomam Hemerken fratres duos Thomas esse falso statuuisse, in Catalogo illustr. virorum Germaniae vocat „ambo ingenio praestantes“. d) Frater Petrus Impens († 1523) Thomae tribuit docibilem et ducibilem indolem, perspicax ingenium, memoriam tenaciorem.

³ Puyol, L'auteur p. 539 sqq.

1615¹ Antverpiae prodiit, Orationes et Meditationes omisisse dicit, verbo minus commodo usus est. Omissae illae quidem sunt, sed utrum sciente et probante, an inscio et invito Sommalio, nequaquam constat. Nam in praefatione Sommalius de ea re prorsus nihil dicit. Verisimile autem est eum quamquam tum iam octogenarium, at ingenii vigore valentem maioraque molientem² librario negotium illius editionis curandae permisisse, quod et eo confirmatur, quod in praefatione editionis secundae p. 8 haec scribit: „Tam saepe autographa vidi, legi, reuolui, et cum priori editione tam sedulo contuli: adeo vt sperem me ad eam perfectionem omnino castigationem adduxisse, vt merito animo conquiescere debeam“, et nonnullis editionis tertiae socordibus negligentis, quas Sommalium, hominem diligentissimum doctissimumque, commisisse vix credideris³. Atque causae, cur librarius illud opus omiserit, complures excogitari et possunt et sunt excogitatae; mihi quidem saepe multumque de ea re deliberanti nunc haec maxime videtur probabilis esse, ut librarium, quo parabiliorem faceret editionem, rem egisse statuamus, quod nimirum illum eo prudentius facere sibi visum esse arbitror, quod Orationes et Meditationes similis argumenti atque eiusdem auctoris „Conciones et Meditationes triginta sex utilis-

¹ Ante quartam anno 1625 Duaci editam Sommalius anno 1619 mortuus erat.

² Zeitschrift für kath. Theol. I. I. p. 561.

³ Vide Progr. gymnas. Kemp. 1895 p. XX sq.

simas“ a Sommario contionatoribus commendari legisset (cfr. **n* pp. 144 et 617).

In qua lite utrum Puyol an Pohl rectius iudicaverit, edepol viri politioris artis criticae periti viderint.

C. SVBSIDIORVM CRITICORVM AESTIMATIO, DIIVDICATIO, VSVS.

I. AESTIMATIO ET DIIVDICATIO.

Omnis subsidiorum, quae initio enumeravi, memoria divisa est in genera duo, quorum unius, quod litera *A* noto, sunt *a, b, d, e, f, g, h, i, k, l, m, s, t, u, v, x, y*, alterius, quod litera *B* noto, *c, *n, *o, *p, *q, *r, *z, *a¹, *b¹, *c¹, *d¹, *e¹, (f¹)*. Horum utrum utri bonitate praestet, priusquam inquiramus, de singulis pauca quaedam praemonere liceat.

a et *b* codices, quos Fridericum Leitschuh secutus saeculo XV exeunti supra p. 363 sq. attribui, haud scio an priori saeculi XVI dimidiaei parti rectius assignentur; quam sententiam Ioannes Fischer, qui nunc bibliothecae Bambergensi praeest, epistula his Idibus Augustis ad me humanissime data videtur probare. Qui codices etsi consensu et lectionum et lacunarum inter se simillimi sunt, neutrum tamen e natura utrarumque apparet ab altero fluxisse posse. Quare utriusque fontem fuisse perquam mihi probabile est librum sub

Vdalrico abbate (1475—1483) emptum, qui inscriptus est „Vita Christi“¹, quem fuisse manu scriptum hac de causa arbitror, quod vetustarum editionum, quas quidem norim, nulla adeo hiulca sit. Ceterum quamquam *a* et *b* universi satis diligenter scripti sunt, tamen haud ita dolui, quod sero notitiam nactus demum hac iam paene absoluta recensione inde ab a. d. vi. Kal. Iul. huius anni eos conferre potui, cum, si a lacunis, quae in iis non raro eaeque sat amplae occurrunt, discesseris, eos fere ubique cum ea editione, quod prioris tractatus fundamentum esse volui, congruere intellexerim.

c tot, quot singulis editionibus adscripsi, locis a reliquis dissentiens consentit: cum *d* 10, **n* 9, **o* 189, **p* 51, **n* **o* **p* 18, **n* **o* 44, **o* **p* 90. Quibus numeris illum ex eodem, quo **o* et **p*, fonte hausisse patet. Ceterum interpolationibus tantopere scatet, ut in arte critica factitanda perexiguus eius atque adeo vix ullus usus sit.

e omnium saeculi et XV et XVI editionum vetustissima atque quasi parens est. Quod cum singillatim probare longum sit, quam rationem in eiusmodi quaestionibus tenuerim, paucis quibusdam exemplis monstrasse sufficiat. Si quo in libro longior lacuna est, quae coniectura suppleri non possit, velut si in *h* 6, 3 verba *inscrutabilis sapientia*

¹ Vide Harry Bresslau, Bamberger Studien, in Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde, Hannover und Leipzig 1896, XXI p. 172.

tua, 123, 19 seu *devota meditatione*, desunt, sequitur, ut is integrorum librorum fons esse non possit. Contra si quis liber eiusmodi lacunis caret, si ceteri eiusdem non solum bonas lectiones fere praebent, sed etiam vel ineptos errores, quos corrigere facile erat, saepe sequuntur — velut si *e f h* 16, 24 pro *pretiosorem* habent *precisio*¹ *preciosorem*, *a d i* *precioso*² *preciosorem* 24, 13 *a b e f g h* *incuitus*, *d* et *i* *intuitus* pro *incultus*, 28, 17 *e f g* *commisissis* pro *commissis*, 95, 23 *e g k* *desensitate* pro *densitate*, 117, 20 *e* *amic istabiles* (sic), *d f i* *amicti stabiles*, 157, 23 *e du. ci* (sic), *g* *duci* pro *dulci*, 191, 26 *e f k* *inuasissi* pro *invasisti*, ad quae exempla multa parilia addere possum — quin hi ex illo pendeant, dubitare non est consentaneum. Itaque hac via non sine magno diuturnoque labore progressus effeci, ut ex *e* editiones *f g h k m*, *d* ex *f*, *i* ex *d*, *l* ex *g* repetitae esse existimandae sint. Rem ita se habere quo planius cognoscatur, *d* et *i* adnoto adversus omnes inter se consentire locis 169. Atque *i* quamquam exemplar in universum quasi serviliter, nonnumquam neglegenter ex *d* typis excriptum est, tamen hic illic faciles habet emendationes, quales sunt: 51, 9 *d* *sacramentissime*, *i* *sacratissime*, 52, 27 *d* et *f* *effectiōibus*, *i* *affectionibus*, 58, 7 *d* et *f* *irrascor*, *i* *irascor*, 164, 28 *d* *vniuersa lachrima*, *i* *vniuersas lachrimas*.

¹ In *e* *precisio* ultimum verbum fol. 6a legitur.

² In *a* *precioso* linea rubra deletum est.

k liber octiens suas lectiones habet, quae tamen plerumque menda typographica sunt, itemque octiens cum **n *o *p* contra reliquas editiones anno 1600 anteriores consentit; sed idem sedeciens contra omnes reliquos cum **n* consentit, sexiens cum **n* et **p*, ter cum *c *o *p* itemque cum *c *n *p*, singulis locis cum **n *o *p*, **n *o*, *c *n*, *c *o *p *q*, *c *n *o*, ita ut *k*, licet artiore cognationis vinculo cum *A* coniunctus *e* potissimum sequatur, tamen ex *A* et *B* contaminatum esse manifestum sit; idemque valet, ut id statim addam, de **p*¹ et, quantum in verborum eius paucitate conicere licet, de *g*¹.

l locis 72 a reliquis discrepans cum *g* consentientes lectiones habet.

m editio a philologo videtur elaborata esse. Hoc indicat non solum scribendi ratio, veluti *genetrix*, *monimenta*, *dispartiti*, *tunsionibus*, pro quo antea legebatur *tonsionibus*, sed etiam pure et Latine loquendi studium, ut cum scribit *nebulonum* pro *ribaldorum*, *thesaurus* pro *clenodium*, *delicti* pro *forefacti*, *perpetuo* pro *perpetue*, *forcipem* pro *tenellam*, *clementer* pro *propitius*, *ridicule* pro *io-caliter*. Accedunt haud raro vocabulorum modo omissiones modo adiectiones, modo mutationes tum rectae tum falsae, e quibus quod 52, 24 recepi *admonitum*, dubito an non errorem librarii, sed Thomae soloecismum correxerim. Cete-

¹ Notabile videtur 176, 11 *sed* in *e* evanidis literarum ductibus expressum in *k m *p* prorsus deesse.

rum nihil obstat, quominus *m* ex *e* pendere statuamus.

Iam ut eorum, quae de *e—m* adhuc disputavi, quasi summam subducam, harum editionum lectiones 136 adversus **n* **o* **p* concordantes computavi.

**n* editio locis prioris tractatus circiter 130 a reliquis omnibus discrepat, locis circiter 127 vel singulis vel pluribus verbis additis amplificata est. Quod quidem non adeo miraberis, cum Heribertum Rosweyde Vindic. Kempens. p. 473 edit. 1617 (p. 92 edit. 1621) haec scribentem leges: „Curiose sane Sommalius noster textum [librorum De imitatione Christi] distinxit, sed non vbique ipsa Thomae verba ex autographo expressit, quorumdam, vti videtur, barbarie offensus“, et p. 475 (seu p. 94): „Sommalij nostri editionem ad eorum [autographorum] fidem exegi et paene centum locis ad auctoris calamum reuocaui“¹. Nihilominus **n* editionibus **o* **p* multum praestat, quod vel inde colligas, quod **n* in lectionibus 145 cum editionibus antiquioribus adversus **o* **p* consentit.

**o* editionis lectiones circiter 333 ab omnium reliquarum discrepantes notavi. Quae quod paucas quasdam lectiones habet cum *A* adversus **n* et **p* congruentes, eas vel coniecturas esse vel „ex antiquis manu scriptis“, quibus se usum esse Gratianus plurali numero dicit, profectas probabiliter conicere nobis videmur. Adversus omnes addito *e*

¹ Cfr. Hirsche, Prolegom. I p. 283.

locis 33, excepto *c* circiter 132 **o* et **p* consentiunt; quorum locorum centum viginti duobus omnes editiones praeter **o* et **p* inter se quoque concordant. Accedunt loci 23, quibus omnes editiones exceptis **o* et **p* inter se discordantibus easdem lectiones habent. Addo *c* **n* **o* locis 141, *c* **n* **o* **p* 100, *c* **o* **p* 103 solos inter se consentire, denique **n* et **o* contra omnes editiones locis circiter 164, contra easdem addito *c* locis 26.

**p* omnium editionum pessima, praeterquam quod duo capitula desunt, locis prioris tractatus circiter 851 alias atque reliquae lectiones exhibet. Quam contaminatam esse ex *A* et *B* multiplici eius cum alterutro consensu conspicuum est. Quodsi nihilominus errores eius in numerum paene incredibilem excreverunt, quam violenter sive codex eius sive editor, quod ut credam magis mihi animus inclinatur, in Thomae verba grassatus sit, coniectura facile adsequeris. Septiens tantum cum **n* adversus reliquos libros omnes consentit.

**q* quotiens cum singulis generis *B* libris consentiret, (consentit autem ut cum *B* saepissime, ita cum *A* adversus *B* satis raro) neque attinebat et, ut in codice converso, lubricum erat numeris definire. Adlocutio monachorum constanter, quantum memini, in monacharum adlocutionem mutata est. Atque monacham quidem codicem scripsisse etsi subscriptio docet, tamen vertisse quoque nec adfirmare nec negare ausim.

**r*. Hic quoque codex plerumque cum *c* **n* **o* **p* facit, quod cum in titulis tum in lacunarum in *a—m* interdum obviarum defectu cernitur.

De reliquis translationibus haec habeo, quae lectores scire velim. *s* facta est ex *g*, *y* cum parvis immutationibus repetita ex *s*, *t*, quod consentaneum erat ita se habere, ex *l*, *u*¹ et *r* ex *t* plane et omnino compilatae, contra *x*² ex *l* proprio Marte laudabiliter elucubrata, **z*³ **a*¹ **b*¹ **c*¹ **e*¹ ex **n*, *d*¹ ex **p* elaboratae sunt.

*f*¹ Orationum et Meditationum epitoma est eaque satis libera interpretatio. Quae quoniam anno 1489 prodiit, iam altero ante annum 1500 decennio ambos tractatus in unum quasi corpus coaluisse documento est.

*g*¹. Quamvis diu multumque cum ipsi tum per alios scrutato mihi non contigit, ut in Alberti Magni operum voluminibus viginti uno locum, qui in Theodorici Herxen libello adfertur, investigarem. Iam cum alios Alberti Magni locos a Thoma Kempensi excriptos esse mihi notum non sit, contra Gerardi Magni non paucos⁴, in eam opinionem

¹ Circa annum 1544 edita.

² Dilbaum *t u v* ne nosse quidem videtur.

³ Henricus filius meus, qui nunc ipsum in Orationibus et Meditationibus Germanice reddendis occupatus est, Eglum aut ipsum aut per amicum quendam, quem p. VIII sibi adfirmasse dicit prioris tractatus vetustam extare translationem rarissimam, sic inscriptam: „der Herzmahner“, translatione *y* usum esse repperit.

⁴ Cfr. K. Hirsche in Real-Encyclopädie für protestantische Theologie und Kirche. . . . 2. Aufl., II p. 694; K. Grube, Gerhard Groot und seine Stiftungen. Köln,

inductus sum, ut pro „Albertus“ apud Herxen „Gerardus“ legendum esse putem. Quae opinio haud mediocriter ea re confirmari videtur, quod ab I. F. Foppens in Bibliotheca Belgica Bruxellis 1739 edita II p. 35 inter reliqua Gerardi Magni scripta hoc quoque his verbis enumeratur: „Concordia Euangelistarum de Passione Domini. Ms. Daventriae olim apud fratres“¹, cuius quidem codicis ut exemplar quodpiam indagarem, multam operam frustra consumpsi.

Quamquam vel ex eis, quae adhuc disseruimus, genere *A* verba Thomae magis incorrupta tradita esse quam genere *B* neminem non divinaturum esse arbitror, tamen, quo res etiam magis ad liquidum perducatur, de natura quoque vitiorum utriusque nonnulla addere placet. Neque enim *A* ita emendatum est, ut nulla fere vitiorum labe maculatum sit, sed haec vitia et pro numero rara sunt et adeo interpolatoris manum non redolent, ut ipsa nativa quadam eorum simplicitate fides librarii eluceat. En istarum ineptiarum aliquot exempla: 5, 31 *ab *p desideret, de g—m desideraret, f desiderarct* pro *desiderat*, 9, 27. 28 *ab miserabili eius lapsu, d—m eius miserabili lapsu* pro *promissione adventus Christi*, 10, 23 *ab d—m pronunciare* pro *praenuntiare*, 11, 15 *ab d—m habitationem* pro *afflictionem*, 15, 26 *ab d—h k *o dandam*,

J. P. Bachem, 1883 p. 47; L. Schulze in Briegers Zeitschrift für Kirchengeschichte XI (1890) p. 581.

¹ Eadem verba adscripta sunt ab A. Auger in Mémoires couronnés . . . publiés par l'Académie Royale des sciences . . . de Belgique, Bruxelles, 1892, Tome XLVI p. 273.

l dandnm pro dandum, 25, 8 *d—l*¹ *effectu* pro *affectu*, 195, 12 *a b d—i l effectus k cffectns* pro *affectus*, 42, 14 *a b uideam*, *e—g audeam* pro *audiam*, 43, 10 *a b d—m Iesu deest*, 47, 12 *a b d—m exclamando*, *c*n *o *p exclamo*, **q wt roepe ic*, **r rope ic* pro *exclamo dicendo*, 52, 18 *a b d—h k discordis*, *i l m discordibus* pro *distortis*, 52, 19 *e f h k mysteria*, *a b d g i misteria* pro *ministeria*, 67, 17 *d—g i k tramitatem* pro *tramitem*, 77, 24 *e g i triumphant* pro *triumphat*, 83, 10 *d—g i k m discipline* pro *discipule*, 86, 31 *a b d—m *p iesum* pro *parentes*, 88, 20 *a b d—k tue* pro *tui*, 102, 12 *a d—k tua* pro *tuae*, 190, 12 *d—k m tui* pro *tuae*, 95, 14 *a d—k palleo* pro *pallio*, 98, 17, 108, 31, 122, 10 *a b d—k hec*² pro *his*, 106, 6 *a b d—m inuite* pro *immitte*, 116, 6 *b d—m *p distillante*, *c*n stillante* pro *destillante*, 116, 10 *d—k susceperis*, **p suscepit* pro *susceperit*, 132, 11 *a b d—m cunctisque*, **p cunctis* pro *cunctis regum palliis cunctisque*, 138, 20 *a b d—m inseparabili* pro *insuperabili*, 142, 3 *a b d—i l dulcis* pro *dulce*, 161, 9 *a d—k m Sta* pro *Stat*, 163, 28 *a b d—m letemur* pro *laeteris*, 168, 29 *a b l m paupertatem*³, *d—k pauperem* pro *pauperiem*, 191, 8 *a b d—k m *p et* pro *ex*, 211, 27 *d—k m quem* pro *quam*, 212, 14 *a b d—m *o Vestitur* pro *Vestietur*.

Sed haec hactenus. Quae exempla si una cum eis, quae p. 399 congressi,

¹ *m ffectu*, in quo prima litera intercudit.

² *m* 108, 31 exhibet *haec*, 122, 10 *hoc*.

³ Syllabae *tatem* in *a* ex correctura alio atramento scriptae sunt.

accurate inspicias, unum *e* librum correctori prorsus nihil debere reperies. Is igitur sincerissimus omnium fons habendus est. Idque iudicium diligenter inter se pensitatis lectionibus eorum locorum, quibus aut *A* aut *B* interpolatum esse statuamus necesse est, stabilitur. Cuius rei haec exempla delegi: 8, 18 *A* lapsu, *B* damnatione, 20, 4 *A* super, *B* pro, 22, 6 in *B* post confiteatur insertum legitur: *nomini sancto tuo*¹, item 28, 15 post *mihi*: *Quid dare possum pauper et inops peccator et miserabilis homuncio nisi corpus et animam tibi integre resignando?* 22, 25 *A* angelo, *B* archangelo, 25, 29 *A* te, *B* amore tuo², 29, 10. 11 *A* perversam . . . duritiam, *B* perversitatem . . . duritiamque, 18 *A* de, *B* pro, 33, 25 *A* libenter, *B* humiliter, 34, 14 *A* dignatus, *B* passus, 42, 28 *A* Nemo, *B* Nemo enim, 43, 4 *A* temptat, *B* temptat et vexat, 48, 18 *A* instituit, *B* instituit preciosi (*o *p instituit pretiosi, c instituit preciosissimi), 52, 10 *A* hiat, nisi quod *m* sermone probabili coniectura restituit, *B* materia, 58, 14. 15 *A* neque tranquillitatis bonum possum, *B* nequeo tranquillitatis bonum, 71, 2 *A* respicio, *B* retro respicio, 19 *A* dure, *B* duriter, 72, 29 *A* indignando, *B* indignabundo, 73, 25 *A* corde, *B* cordis, 77, 18 *A* hoc, *B* haec, 80, 14 *A* Rogo, *B*

¹ *p habet *nomini tuo sancto*. Cfr. Phil. 2, 10. 11: ut in nomine Iesu omne genu flectatur caelestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.

² *q om dynen wille, *r vm uoen willen.

Rogo itaque, 96, 21 *A in*, *B et*, 146, 25
*A formatus*¹, *B informatus*.

Quoniam ea, quae adhuc de mendo-
rum numero atque genere disserui, ad
priorem tractatum pertinent, restat, ut
de alterius tractatus fundamento nunc
dicendum esse videatur. Cuius officii
partes satis expleturi esse nobis videmur
numeris proponendis hisce: Consentiant
**n *o* adversus **p* locis 564, **n *p* ad-
versus **o* locis 561, **o *p* adversus **n*
locis, quorum quidem 51 vel ad formulam
rationemque scribendi vel ad verborum
conlocationem attinent, 148.

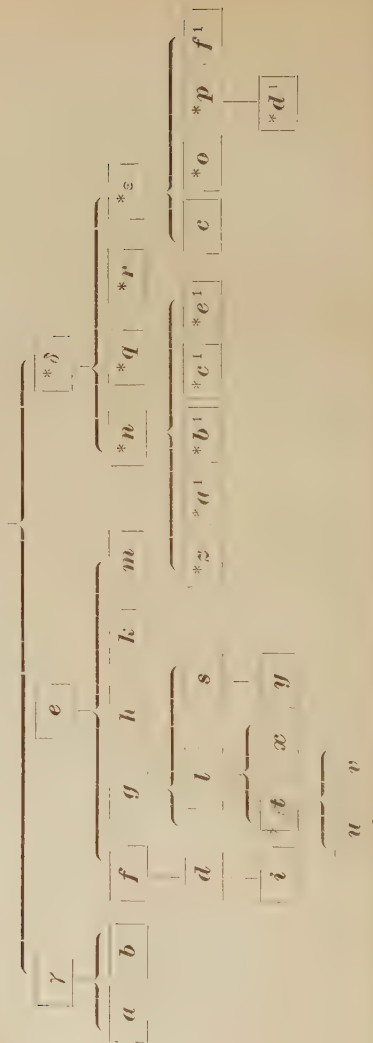
Iam ut summa eorum, quae dispu-
tavimus, uno quasi oculorum obtutu per-
lustrari queat, infra tabulam proponamus,
qua singulorum librorum origo atque
adfinitas perspiciatur; in quibus quae
fortasse ad demonstrandum comproban-
dumque deerunt, ex adnotatione critica,
quam huic commentationi extremae sub-
iungemus, haud ita magno labore sup-
plebuntur. Atque ne membra interposita
*γ *δ *ε* mirere, quibus literis codices
nunc deperditi² inteilegendi sunt, ea ad
cognitionem librorum tum *a b* tum **n*
**q *r*, tum *c *o *p *f*¹ explicandam ad-
mittere cogimur.

¹ Cfr. verba, quae in liturgia sacra ante Orationem
Dominicam recitantur: *divina institutione formati aude-*
mus dicere.

² De *γ* vide supra p. 397 sq.

STEMMA CODICVM ET LIBRORVM.

Ω Archetypum

II. VSVS.

Cum genus *A* purius sit quam *B*, omnes autem prioris tractatus editiones ab *e* manaverint, codices denique *a b* minus integri sint quam *e*, sequitur, ut reliquis non testimoniis, sed commentis reiectis, nisi si quam coniecturam aptam usui suppeditent, haec prioris partis editio in fundamento unius *e* extruenda sit. Eaedemque in altero tractatu recensendo partes erunt editionis **n*. Itaque harum suo utriusque loco verba ac literas tota exhibemus, ita tamen, ut ipsarum contemptis quisquiliis orthographicis operarumve typographicarum erroribus varietatem lectionis codicum *a b* integram atque generis *B* principaliorem diligentes in adnotatione critica adiciamus. Silentio igitur praetereunda erunt in codicibus aevi medii exeuntis vetustissimisque editionibus pervulgata illa, qualia sunt *e* pro *ae* vel *oe* constanter scripta, *c* et *t*, *i* et *y*¹ saepissime inter se confusae, *h* perverse nunc adiecta nunc ommissa exempli gratia: *amenu*s, *celum*, *cepi* (pro *coepi*), *cetus*, *mestus*, *pena*, *penalia*, *penitet*, *obedire*, *seculum*, *sepe*, *tedium*,

nunciare, *oracio*, *paciencia*, *preciosus*, *viciu*m,

cythara, *egiptus*, *hyems*, *hijs*, *lymbus*, *misticus*,

¹ Ne in his quidem cave constantiam librariorum expectes modo *mysterium*, modo *misterium*, modo *diabolus*, modo *dyabolus*, *martyr*, *martir*, *immo*, *ymmo*, *imo*, *ymo*, *Pilatus*, *Pylatus*, rel. scribentium.

*syndo, sydera, ydoneus, ymago,
abhominabilis, habundare, archanum,
choruscare,*

*heremita, heremus, iherusalem, ihesus,
lintheum,*

*michi, nichil, perhenniter, proch (pro
pro interiectione),*

*thus, ymnus, cristus, ebdomas, ortus
(pro hortus), pascalis, scola,*

deinde *p* falso interpositam: *con-
tempnere, dampnatus, dampnum, somp-
nolentus, verumptamen*; tum adsimilatio
quae dicitur perversa praepositionum:
ammirari, ammonere,

denique haec, quae passim occurrunt:
*accidia, elemosynis, fantasiis, fantasmata,
nephandus, humilima, iocundus, tondere
(pro tundere), immarcessibilis, strennuus,
tollerare similiaque. Nec desunt dupli-
citer falsa veluti: ammoniciones, erumpna,
lachryma, leticia, mirrha, obediencia, pe-
nitencia, solempnis.*

Talibus igitur, quae tacite correxi,
adnotandis bonam chartam perdere nolui.
Contra alia quamvis Thomae autographis
quoque Bruxellensibus et Lovaniensi
tradita tamen a recentioribus Imitationis
librorum editoribus iniuria spreta retinui,
qualia sunt composita verba iaciendi
una *i* recte scripta veluti: *abicere, ad-
icere, eicere, inicere, obicere* rel., porro
*anulus, artare, artus, auctor, benivolus,
caritas, carus, cenare, cerimoniis, ceteri,
clipeus, contemptus, cotidianus, cotidie,
cum, inclitus, lacrima, milia, mille, quo-
tiens, totiens, repperit, solacium, solli-*

citus, tamquam, umquam ¹. Etiam in ceteris eam rationem secutus sum, ut, quae bonis codicibus tradita essent quamvis infimae aetatis, dummodo ne prorsus barbara essent, usui communi me accommodarem, veluti in *affuturum, assignare, assit, assumptus*, etsi Ciceronis Augustique aetate scribi solitum non esse scio, nisi *adsignare, adsit, adsumere*, atque *affuturum, affinis, afferre* pro *adfuturum, adfinis, adferre* sexto demum post Christum saeculo in usum recipi coepisse. Neque tamen animum inducere potui, ut verborum formas Thomae quidem ipsi tritas, sed veteribus plane incognitas, quales sunt *genitrix, negligere, intelligere* servarem. Denique in dubiis libertate iudicii ita usus sum, ut *extitit, expoliare, expectare, Iohannes, obtinere, temptare* Thomae plerumque consuetudinem secutus praeferrem, etiam *deciens, miliens*, quamquam hoc contra Thomam ac fortasse praeter necessitatem.

Non prorsus eadem, quae ortographiae, ratio est Latinitatis. Ac ne quis miretur, tales soloecismos a me sublato non esse, quales leguntur 51, 10. 11: *ut ... sufficiunt*, 314, 7—9: *laborantibus ... prendiderunt*, 318, 17: *dicens* (pro *dicentem*) vel structuras minus usitatas, quales sunt 7, 27: *Filius ...*, 61, 26 *fructum potiri*, is secum meum non fuisse reputet Thomam, apud quem talia non raro occurrunt, emendare,

¹ Vtrum Thomas constanter, ni fallor, *quicūque* scribens *quicumque* an *quicunque* maluerit, incertum est; equidem probo ac vetusto *quicumque* postliminium dare non dubitavi.

sed errores corrigere librariorum. Eiusdemque religionis rationem tam diligenter habui, ut vel tractatum capitulorumque¹ numeros, qui in codicibus vetustissimisque editionibus desunt, uncinis includendos esse duxerim. A qua religionis diligentiaeque lege ne in clausulis quidem precationum *Amen*² nunc scribens nunc omittens recedere volui. In capitulis autem in partes discernendis egregie adiutus sum codicum vetustissimarumque editionum literis³ C (i. e. capitulum) et // (i. e. paragraphus) distinctioni partium destinatis.

Restat mihi munus debiti officii longe iucundissimum omnibus, qui studia mea vel libris missis vel consiliis datis vel sociatis laboribus foverunt, maximas agendi gratias; e quo numero Victorem Becker S. I. amicum ante hoc triennium et quod excedit his studiis mihi-que praematura morte ereptum esse ex animo doleo.

Scribebam Kempis, in ipsa Thomae urbe natali, aestate anni MDCCCCI, absolvi Poppelsdorpi prope Bonnam eiusdem anni a. d. XVIII. Kal. Octobres.

¹ More, quem in ceteris Thomae libris observavi, *capitulum* scripsi, non *caput*.

² Quinquies tantum omnes codices editionesque prioris tractatus in hoc genere consentientes inveni I, 2, 24 et 35 *Amen* exhibentes, I, 1, 7 et I, 2, 7 et 26 praetermittentes.

³ Qua in re imprimis utilis mihi fuit *q.

ADNOTATIO CRITICA.

Praeter ea, quae supra p. 363—380 et 397 indicavi, his siglis utar: $\gamma = a\ b$, $\xi = d-i$, $\tau_1 = d-k$, $\dagger = d-l$, $\varkappa = d-m$, $\delta = c^*n^*o^*p$, $\varepsilon = c^*o^*p$, $\tau = ^*n^*o^*p$, $\lambda = ^*n^*o$, $\mu = ^*n^*p$, $\bar{\varepsilon} = ^*o^*p$, $\pi =$ omnes, **P**—coniectura a me facta, add. = addidit vel addiderunt vel additum, om. = omisit vel omiserunt vel omissum, rel. = reliqui sqq.

I, 1, 1—24.

p. 1, 1—5: Tituli lectiones variantes supra p. 363—381 notavi. 3, 3—23 om. γ . 3 de δf^1 vide supra p. 365, 370 sq., 381. 4 *Si igitur desideras* g^1 . 5 *in* om. $^*n$. 12 *frequenter* (pro *ferenter*) $g\ l\ g^1$. 14 *excessum* μ , *excessu* rel.¹ 15 *divinis* $c\ \xi\ f^1$, *godlike* $^*q^*r$, *diversis* rel.² 16. 17 cfr. supra p. 382. 17 *in vita et* om. g^1 . 17 *in* (alterum) om. $c\ g\ l\ m\ \xi\ f^1$. 19 *prebet* $d\ i$. 21 *ad regnum perduceret aeternum*³ $^*p\ g^1$.

¹ Rem decernit De imitat. III 6, 29 ed. Hirsche, quem laudare soleo, ubi autogr. Bruxell. habet *in excessum subito raperis*.

² Cfr. De imitat. III 1, 131 et 3, 46: *divina mysteria*.

³ $^*n$ in vita magistri Gerardi Magni p. 770, 9 habet: *ad aeternum perduceret regnum*.

[Capitulum I.] 4, 2–5 consentit δ ; quid habeant γ *cf*¹ vide supra p. 363, 364, 365, 381; *m* habet: *Devotae meditationes et gratiarum* reliquaque ut δ , sed om. *Et primo; Meditatio siue oratio excitans ad laudandum Deum pro sua magnificentia* **n*; *Incipiunt—collatis* **o* exceptis orthographicis ut *c*; tum in **o* pergitur: *Oratio excitatiua ad laudandum Deum pro sua magnificentia*; quocum consentit **q*, nisi quod tria ultima verba versa non sunt, additumque est *te danken*; in **r* titulus deest; **p* habet: *Incipiunt devotae orationes de vita ac Passione, Resurrectione, et Ascensione Christi, ac de Spiritus Sancti missione, ad re-gratiandum Deo pro beneficiis homini collatis*. Caput I. *Oratio Excitativa ad laudandum Deum pro sua magnificentia, cum magna gratiarum actione, et cordis devotione pertractanda*. O Domine Deus meus! 9 laude tua π , laudem tuam¹ *P*. 20 angelorum (pro angelicae) *b*. 26 tua om. ξ *f*¹. 27 nequeo laudare **p f*¹. 5, 11 piissima om. *b*; et (pro ac) γ . 12 ingenta (pro ingenti²) μ , in gebaerenre **q*, ingebaerenre **r*. 20 attendas (pro accendas) **n*. 21 tua Domine Deus *B*. 26 et honorem ac honorificentiam γ . 27 tua om. ε . 29 benignitatem (pro dignitatem) * ϕ . 31 desideret γ **p*, desideraret *d e g—m*, desideraret *f*¹, begeert **q r*. 6, 3 imperscrutabilis *c o*, imperscrutabilis **n*, incom-

¹ Cfr. 4, 16: *in tui nominis honorem labia mea aperire*.

² Cfr. 34, 11 *ingenti cordis affectu*, Serm. ad novic. **n* p. 65 col. 2, 28 *cum ingenti sollicitudine*.

*prehensibilis*¹ **p* (pro *inscrutabilis*²).
inscrutabilis sapientia tua *h* om. 5. 6 *bo-*
nitatis tua *ε*. 7 *que*³ (pro *quoque*) *d f i* **o*,
*quique*³ *k*. 8 *ineffabilis* (pro *infallibilis*)
c d f i. 16 *tua* om. *ò*. 23 *perpetuo* (pro
perpetuam) **n*; in *c* lacuna est. 26 *lau-*
dent te et *ò*. 27 *psallent d f h i*. 29 *civium*
om. *γ*. 30 *dignissima* (pro *summa*) *ε*.
7, 4 *glorificent* (pro *honorificent*) *B*. 7 *af-*
fectiones (pro *actiones*) **n*. 8 in om. *d i*;
*honorem*⁴ *ε*, *honore* rel.; *operatione* (pro
operatae) *d f i*. 10 *supermagnificent* (pro
superexaltent) *ε*, *ouergroet maeken* **q*,
auergroet maken **r*. 17 *morte pro felici* *b*.
19 *te* om. *γ*. 21 *Amen* om. *g l* **o*.

[Cap. II.] 23 *Oratio* om. **n f*¹, post
lapsu conlocavit **p*⁵; *Sequens oratio est*
de c; *Gratiarumactio*⁶ (pro *Oratio*) *γ*;
primi om. **o f*¹; *miserabili eius* *ò*; *lapsu*
eius miserabili *f*¹. 27 *et* (prius) om. *ε* **q* **r*.
28 *declarandam* *l* *ε*. 8, 3 *spirituali* (pro
speciali) *m*. 6 *domino* *k*, *dño l*. 7 *et* om. *ε*.

¹ Eadem vox in altero versu praecedente 6, 1 scripta legitur.

² *inscrutabilia* legitur 142, 24 et De imit. IIII 18, 47, *inscrutabile* De imit. III 50, 52 et Serm. ad novic. **n* p. 62, 35. Editio librorum divinorum vulgata non nisi *inscrutabilis* novit (Iob 5, 9. 37, 5; Prov. 25, 3; Ierem. 17, 9).

³ *que* et *quique* nata videntur ex *o* per compendium in *e* minus clare superscripto.

⁴ Cfr. De imit. IIII 7, 55: *in honorem nominis mei*. Error ortus est compendio *hōrē* male intellecto.

⁵ Sic **p* *ORATIO* post titulum conlocavit passim his exceptis: II, 1, 14 (distinct. 2); 2, 2, ubi titulo prae-
posuit, I, 1, 13; 2, 30. 34; II, 1, 5. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 16 (distinct. 2), 2, 1. 6, ubi omisit.

⁶ A *Gratiarumactio* de tituli in *a* constanter, haud raro etiam in *b*, incipiunt, nisi quod deest in *a* I, 2, 16. 16. 23. 24. 29. 29. 31. 32. 34. 35; I, 1, 5 *Gratiarumactiones* scriptum est.

11 *summam* ¹ *η*. 13 *perpetuo* ² *m*. 14 *glorifico* (pro *honorifico*) *c* * *o*. 15 *indelebili* (pro *indicibili*) *c* * *o*, *onafnemeliker* * *q*, *vnuergancke auergaende* * *r*. 17 *omni beneficio* (pro *omnibus beneficiis tuis*) *c*; *tuis om.* * *n*. 18 *damnatione* (pro *lapsu*) *ô*, *verdomenijssse* * *q*, *verdomenysse* * *r*. 19 *culpis suis* *ε* *f*¹; *agendum* * *p* *f*¹. 23 *est d i*, *esses* (pro *es*) *k*. 24 *visus* (pro *usus*) *f*¹. 25 *tuae om.* *ε* *f*¹. 26 *opus* (pro *onus*) *γ*. 9, 4 *Tuae* * *p*; *summus d i*. 5 *creaturae* * *p*. 6 *accipimus h*; *quod* (pro *quae*) * *o*. 7 *nostrae pravitate vitae* (pro *nostra pravitate cito*) * *p*. 8 *At* (pro *ac*, quod *om.* * *p*) *c* * *n*. 16 *devotionis* (pro *laudationis*) * *p*, *leuens* ³ * *q*, *laues* * *r*. 18 *immolatus k*. 20 *Amen add.* *c* * *p* * *q* * *r*.

[Cap. III.] 22 *renovatione* (pro *revocatione*)⁴ * *p*. *vernynge* * *r*, *reparatione f*¹; *miserabili eius lapsu γ*, *eius miserabili lapsu* (pro *promissione adventus Christi*) *z*. 28 *immensa clementia ε* *f*¹. 10, 1 *veneni contagie f*¹. 2 *destitisti* (pro *distulisti*) * *p*. 7 *salutiferi f*¹. 10 *pōset suam* * *n*. 15 *quod* (pro *qui*) * *o*. 17. 18 *etatibus seculi γ*. 20 *Ioannem* ⁵ *a ~ l m*. 21 *dñm* vel *dominum* (pro *tuum*⁶) *γ*, *om.* *m*, *dñi* (i. e. *domini*) *γ l*. 23 *pronunciare A*. 23. 24 *prefigurare et promittere c*. 25 *caelestibus*

¹ In tribus libris generis *A* ~ vel 3 signa pro *m* finali scripta erasa inveni.

² De imit. II 12, 168, III 50, 32, IIII 9, 5 autogr. Bruxell. habet *perpetue*.

³ Mendose, suspicor, scriptum pro *laues*.

⁴ Cfr. 10, 5 *revocare*.

⁵ In autographis Thomae Lovaniensi et Bruxellensi 4585—4587 constanter scriptum est *Iohannes*.

⁶ *praecursor tuus* est De imit. IIII 17, 20.

(pro testibus) *p. 26 indicantibus (pro nuntiantibus) *p. 27 varia (pro viva) c; tot (pro multorum) f¹. 28 antiquorum patrum c. antiquorum om. $\frac{z}{2}$ *r. 29 Amen add. Δ ¹.

[Cap. III.] 11, 2 generis humani τ . 5. 6 generis humani ε f¹. 15 habitationem (pro afflictionem) Δ . 18 super nos cogitare cogitationes ε . 19 advenit (pro venit)² λ . 22 pro γ , propter *o (pro per). 30. 12, 1 tuae dignissimae³ **P**, tua benignissima *o, tua dignissima rel. Post incarnationis add. tuae c p; incarnatione (om. annuntiatione) *p. 8 virginis Marie γ . 12 post evangelizanti add. ita **B**, oboedienter om. γ . 19 Maria virgine conceptione ε Σ ⁴. 23 de carne virginis sacrosanctam de intemerata ε . intemerate γ . 13, 13 statuisti ε Σ . 21 tanto te maiorem ε ; bonitate te demonstrasti **b**. 22 vilior et tanto γ . 23 Amen add. γ Δ . In **b** post cap. III precatio inserta est sic incipiens: „In die natiuitatis domini nostri iesu christi.“

[Cap. V.] 25 et (pro ac) γ δ f¹; Domini om. **a** **k** δ f¹; Christi add. γ *p; Iesu

¹ Brevitatis adaugendae causa praeter ea sigla, quae p. 413 enumeravi, ex usu esse visum est hinc adhibere haecce: $\rho = *o *q$, $\sigma = *o *r$, $\varphi = *o *p *q$, $\chi = *o *p *r$, $\psi = *o *q *r$, $\omega = *p *q$, $\Gamma = *p *r$, $\Delta = *p *q *r$, $\Sigma = *q *r$.

² Ad Gal. 4, 4: ubi venit plenitudo temporis.

³ Cfr. Conc. et Meditat. *n p. 144, 30: pro dignatione tanta, in quibus verbis mysterium incarnationis intellegendum est.

⁴ Et hic et si qua similia infra incidunt, monitum volo, in *q *r nimirum non legi virgine, sed in *q ioncfrouwen, in *r der reynre maget, 13, 13 non statuisti, sed in *q geset hebste, in *r gesat.

om. *a*; nostri post *Domini* add. *b*. 14, 22 quin *c* **p*, quando **o*, qui rel. 23 dignatus es fieri ò *k*. 26 sed om. *a*. 31 egregie: (sic) *l*, egregie, (sic) *m* **o*, egregie **p*; virgulam post *virginis* deleverunt *l m* **o*. 15, 1 eximie *l m*, eximia **p*. 23 sensus ε . 26 imitare¹ γ . dandam γ γ (*i*?), dandnm *l* **o*, omnibus om. *m*. 16, 2 Amen add. *B*.

[Cap. VI.] 10 aspera *B*. 11 orbem *A* (excepto *m*). 18 tegis γ *e h k m*, regis rel. 22 varietate mira ε . 24 mundi precisio preciosiorem *e f h*, mundi precioso preciosiorem *a d i*. 27 demonstrent γ . 28 tale habuisse ε . 17, 3 amabilis nimis, obsecrans *c* ϕ , amabilis nimis observans **p*. 9 fieres² (pro factus es) *A*. 11 assumpte³ γ γ . 17 omni tamen ε . 18 Amen add. Δ .

[Cap. VII.] 20 iesu christi *b*, Christi Ihesu domini nostri *d f i*, infantiae Iesu **o*, De Infantia Iesu Vagientis **p*. 18, 1 omnipotens⁴ (pro impotens) ε Σ . 6 abluunt vagientis infantiae ò. 11 quando (pro quoniam) τ .

[Cap. VIII.] 19, 2 aestimare ò. 8 tremebundumque *b*. 23 Amen add. *c* Δ .

[Cap. VIII.] 25 innocentis (pro Domini) ò **q*. 26 te om. *b c d f i* ω . 20, 4 pro⁵ (pro super) *B*. 26 es om. *A*. 29 circum-

¹ Imito priscae Latinitatis est; sed De imit. I 1, 4 et III 56, 43 deponens scriptum legitur.

² Ortum ex compendio *fēs es* = *factus es* perperam soluto.

³ Error similiter, atque proxime antecedens, ortus.

⁴ Erroris origo e perversa interpunctione repetenda est.

⁵ Cfr. 29, 13.

cinde *b*. 21, 2 *repereris* λ , *reperis* ¹ *A* **p*,
abscinde a m τ . *coherce b*, *coarce c*.
 9 *Amen* add. γ *c* Δ .

[Cap. X.] ¹¹ *Oratio de noua imposi-*
tione ε Σ (sed **p* habet *Oratio* post ti-
 tulum). Post *impositione c* **n* habent
dulcissimi et, ξ Σ *dulcissimi*; *melliflui*
(pro salutiferi) c, *salutiferi om.* ξ Σ .
¹⁵ *primo* ² *B*. ²⁰ *nomen Iesu B*. ²² Post
tua add. *usque* ³ τ . ²⁹ *manifestum k* λ .
²², 2 *eos* (pro *nos* ⁴) ε Σ . ⁴ *flectetur*
a gl, *flectitur b* **p*. ⁶ Post *confiteatur*
 add. *nomini sancto tuo* ⁵ (**p* *nomini tuo*
sancto) B. ⁸ *amabile* (pro *admirabile*)
 ξ Σ , *amabile et quam ammirabile c*.
¹⁵ *dñe* (pro *Dominus*) γ **p*. ¹⁹ *mentes B*,
illuminans mentem b. ²⁵ *Archangelo* ⁶ *B*.
terras **o*, *terris* rel. ²⁷ *sancti martyres*
 ε Σ . ³⁰ *laudunt* γ , *laudent d f*. ²³, ¹⁰
 Post *mentibus* add. *firma* λ Σ . ¹⁸ *tu* ⁷
om. ξ . ¹⁹ *consolator* (pro *consiliator) b*.
²⁴ *Amen* add. *c* μ Σ .

[Cap. XI.] ²⁷ *magorum* (pro *regum*) γ .
²⁴, ¹ *magis* (pro *regibus*) γ . ⁷ *despectabile* ⁸

¹ Pro futuro exacto loquitur 21, 3 *videris*. Geminata *p* postulatur *c* et autogr. Lovaniensi et De imit. III 14, 6.

² De imit. I 13, 58—60: *primo—deinde, postea*; I 24, 90, 91. III 37, 25, 26: *primo—postea*; III 11, 16, 17: *postea—primo*; I 20, 67, 68: *in principio—postea*; contra IIII 4, 46, 47: *primum—postea*.

³ Cfr. Psalm. 47, 11 ubi *usque* deest.

⁴ Act. 4, 12: *nos*.

⁵ Etiam Phil. 2, 10, 11, verba desunt.

⁶ Cfr. *angelus Gabriel* 12, 3, 4, **n*. Conc. et Medit. p. 153, 3; *angelo Gabriele* **n* Vail. lil. p. 434, 5; *angelo evangelizanti* De imit. IIII 17, 18; *angelo* Luc. 2, 21; contra *archangelo evangelizanti* supra 12, 11.

⁷ Cfr. Psalm. 60, 4.

⁸ *despicabilis* his locis inveni: 80, 24. 99, 20. De imit. III 22, 52, Sermon. ad novic. **n* p. 69 col. 2, 34,

A. 12 *magis* (pro *regibus*) γ. 13 *incuitus* γ *efgh*, *intuitus di*. 16 *communes* (pro *commanens*) **n*, *communem* **p*. 17 *magis* (pro *regibus*) γ. 18 *monstrasti te* γ, *te demonstrasti* δ. 26 *ut* (pro *uti*) γ *d f i*, *nisi* (pro *uti*) ε; *iste a*. 25, 3 (*Adoro*)—27, 6 (*declarasti*) om. γ. 7 *Post continent add. fidei c λ *q*. 8 *effectu* ∂, *ffectu m*. 14 *sanctorum* (pro *saeculorum*¹) *A*, *servulorum* **p*, *der engelen ende der werlt* **r*. 17 *beatorum* (pro *sanctorum*²) ε. 23 *propter meam salutem*³ *P*, *propter mea scelera A*, *pro mea salute B*. 25 *assumpsisse* (pro *suscepisse*) ε. 26 *et adhuc c λ*, *et om. *p*, *alia tria ε*. 29 *amore tuo* (pro *te*) δ. 26, 14 *Post passionis add. tuae δ Σ*. 18 *Ante fortiter add. tunc c λ*. 26 *ex* (pro *priore*

Chron. Windesh. ed. Grube 233, 9, in Petri Horn Vita magistri Gerardi Magni, quae est in Cod. Bruxell. 8849 ad 8859 fol. 10a (cfr. Gerhardi Dumbar Analecta, Daventriae 1719, I 1—148), Gerlaci Petri Ignit. Soliloq. ed. Strange p. 96, 16. Item in Du Cange Glossario Lat. aev. med. *despicabilis* adfertur, *despectabilis* non item; in literis vero sanctis neque *despicabilis* neque *despectabilis* occurrit; denique infra 97, 13 *despicabili* **o*, *despectabili* rel.

¹ Cfr. 240, 7: *s(a)eculorum* $\bar{\Sigma}$, *sanctorum* **n*; Apoc. 15, 3: *Rex saeculorum*, 1 Tim. 1, 17: *Regi autem saeculorum*.

² Cfr. 23, 26: *sanctorum regum*, 27, 13: *cum beatis regibus*, quae tria verba om. **p*.

³ Thomae haec scribentis animum sine dubio memoria subiit horum Symboli fidei verborum: *propter nostram salutem*. Eadem memoria mihi recurrit haec inter se comparanti: 21 *Credo te esse regem caeli et terrae* et *Credo factorem caeli et terrae*, 22 *verum Deum*, *unicum patris filium*; *confiteor . . . et in unum Dominum Iesum Christum filium Dei unigenitum*. *Et ex patre natum . . . Deum verum*, 24 *mortale corpus de Maria virgine suscepisse et incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine*. Quamquam Thomas per se scribere etiam poterat *pro mea salute*; cfr. De imit. III 18, 2: *Ego descendi de caelo pro tua salute* et Serm. ad novic. **n* p. 64, 19: *amarescent omnia sine Iesu pro salute mundi incarnato*.

et) ε *m*. 27 *agendum* ζ. 30 Pro om. *ago*
add. *refero* *c* post *Christe*, ζ post *reve-*
rentia. 27, 7 et (pro *ac*) **n gl*. 10 aut
(pro *ac*) ε Σ. 11 *magorum ac* (pro *regum*
atque) γ. 13 *comittante* *d e f h*, *com-*
mittante *g*. 14 *magis* (pro *regibus*) γ.
15 in *perpetua* *c* **p*. 16 *Amen* add.
b c Δ.

[Cap. XII.] 19 Post *praesentatione*
add. *pueri* γ δ, post *Iesu* add. *cristi d*,
christi fi, in *templum* γ, in *templo* **o*.
25 *sicli* ζ *m*, *cicli* *k*, *cyclis* *c*. 29 *quo*
(pro *qui*) γ θ, *qua* *m*. 28, 14 *Domino*
Deo meo ε **q*. *myn heer ende myn*
god **r*; *retribuisti*¹ π *praeter d e f h m*.
15 *Inter mihi et O in B est: Quid dare*
possum pauper et inops peccator et mi-
serabilis homuncio nisi corpus et ani-
mam tibi integre resignando? 15. 16 *esset*
mihi γ. 16 *peccatis meis abluendis* γ.
17 *quam* ε Σ, *quasi*² *rel.*; *commisissis*
e f g. 26 *tuum sanctum* ζ. 29, 10 *perver-*
sitatem B. 11 *duritiamque B*. 13 *memet-*
ipsum c), *meipsam m*. 18 *pro* (loco *de*) δ.
21 *et* (pro *etiam*) *A*. 22. 23 *duplicem scilicet*³
coniectura admodum probabili proposuit
Hugo Husten, alumnus quondam disci-
plinæ meae carissimus pientissimusque,
nunc rector Grunewaldensis; *duplicem*
om. *A*, *scilicet* om. *B*. 29 *et* (pro *ac*)

¹ In Communionē liturgiæ sacrae est: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi?*

² Syllaba *si* aequē inepte addita est atque in eiusdem versus *commisissis*.

³ Verba *duplicem scilicet simplicitatem* antecedentibus v. 17 *geminam scilicet compunctionem* ita respondent, ut et *geminam* et *duplicem* additamentis sequentibus explanentur.

*cl*o*; vero (pro viro) **n*, om. *c*; *vlnas* γ.
30 *Amen* add. *b B*.

[Cap. XIII.] 30, 11. 12 *eduxisti in manu potenti filios israel b*. 17 *homines moribus tibi c* ψ, *homines tibi moribus *p*. 18 *velle* om. ε. 20 *extirpare b*. 24 *noverat h*p*. 25 *conspexisse?* α. 31, 5 *sed* om. γ. 7 *nunc* om. *k *p*. *nunc* (pro hunc) γ. 12 *molestus mihi fuerit c*o*, *molestus fuerit mihi *p*. 13 *frequenter b*. 20 *Amen* add. *b* et *B* praeter **o*. Post 20 in *h* precatio inculcata est.

[Cap. XIII.] 22 *ab impijssimo herode b*. *occisis pro nomine Iesu p*. 32, 6 *iudiciorum tuorum ε*. 11 *dimersisti γ c* θ. Post 11 longiorem locum subdidit γ. 16 *deposita ε*. 19 *mee* (pro me) *A* excepto *l*. 20 *Amen* add. *c* Δ.

[Cap. XV.] 33, 19 *et* (pro ac) γ. 25 *humiliter* (pro libenter) *B*. 27 *Amen* add. *c* Δ.

[Cap. XVI.] 34, 2 *occulta et sancta b*; *humilis* om. *b*. 5 *cum* om. *a* θ **n*. 14 *passus* (pro dignatus) *B*. 20 *fugare*¹ *A*. 24 *pro c*n*. 26 *prodere c*, *prodire ζ*. 28 *fuerit* om. **p*, *finitur *o*. 29 *Iesu bone, dulcis (*p dulcissime) magister ε Σ*. *fonteyne* (pro formam) **q*. 35, 2 *atque* γ. 3 *et* om. *B*, *de* om. *A*. 7 *Amen* add. *c* Δ.

[Cap. XVII.] 9. 10 *Graciarumactio de miserabili penitentia christi dei nostri, nec non sacro baptismo: α*. Post haec

¹ Cfr. De imit. III 45, 81: *humanam fugere apparentiam*.

verba in *a* inserti sunt versus 24, quorum 13½ priores etiam in *b* inserti leguntur. 26 *non* (pro *nullam*) γ . 36, 1 *tremebundum b*. 13 *dona mihi* τ . 23 *emundator* γ . 37, 2 *Amen* add. *c* Δ .

[Cap. XVIII.] 4 *temptatione a*. 8 et ε . 9 *dandum h* **o*. *formam* (pro *normam*) γ . 11 *terrae* (pro *eras*) **p*. 21 *sacris* (pro *sanctis*) ε . 38, 5 *reverenter* om. γ . 11 *desertis* γ . 12 *quod* (pro *quia*) γ . 22 *atque* ξ . 31 *Amen* om. *i* **o*.

[Cap. XVIII.] 39, 3 *doctrina domini nostri iesu christi* γ . 6 *et* om. γ . 27 *totius* (pro *totiens* ¹) *A* **p*. 40, 3 *amande* ε . 11 *sancti* ε Σ . 21 *stilus euangelicus* γ . 23. 24 *totus non sufficit mundus* **n*, *non sufficit totus mundus* **o*, *totus non sufficit orbis* **p*. 24 *Amen* add. Γ .

[Cap. XX.] 26 *iesu christi b*. 41, 25 *sanctissimi* ε *d i*. 26 *ac* γ . 29 *salute animarum* γ . 42, 11 *omnem* om. γ . 14 *audeam efg*, *uideam* γ . 24 *Haec* ² *B m*. 28 *Nemo enim potest B*. 30 *Deus* om. γ . 43, 4 *Post temptat* add. *et vexat B*. 8 *Amen* add. γ Δ .

[Cap. XXI.] 10 *et bonis B*; *Iesu* om. *A*. 11 *de* om. γ . 15 *penitentiae* (pro *patientiae*) γ . 18 *ac* γ . 44, 5 *et* om. γ . 8 *frequenter tibi c* **o*. 9 *inuidia h i l*; *inuidia et c* **o*.

¹ Eadem sententia adverbio *saepe* subiecta est 205, 5 et 208, 7; idemque, quod *saepe* vel *saepissime*, valet *totiens* De imit. III 13, 37 et III 11, 92.

² *Haec* etiam pro nom. plur. gen. fem. usurpatur.

15. 16 *longis et crebris c*n*q.* 16 *et* (pro in) *k*n.* 18 *et consolatione congratulationeque b.* 25 *mundi* (pro vivendi ¹) *A*n.* 26 *servo* om. *c*, *seruulo *p*, *paruulo *o.* 45, 1. 2 *pudicus in uisu, maturus in incessu, quietus in mente γ.* 2. 3 *prouidus in actione b.* 3 *et a (?) *n.* 10 *Amen* add. *γ Γ.*

[Cap. XXII.] 12. 13 *Sequitur gratiarumactio de humili equitatu iesu in ciuitatem ihrl'm b.* 13 *Hierusalem A* **n.* 20 *Ante aselli* add. *simplicis c λ Σ,* *humilis *p.* 23 *ihrl'm c d h *r,* *hierusalem rel.* 26 *hodie tibi ξ.* 46, 3 *illas γ.* 11 *et* (pro *ac*) *γ.* 18 *et* (pro *ac*) *ε.* 19 *opera *o,* *opus γ *p.* 47, 1 *mihi est ξ.* 6 *est* om. *ε *r;* *a* (posterius) om. *ε.* 9 *adiuuante γ.* 12 *exclamo dicendo* ² *P,* *exclamando A,* *exclamo B.* 18 *adoro et glorifico di *r.* 19 *tui* om. *γ Γ.* 28 *nummorum *n *r,* *nummelariorum di,* *num-*

¹ Cfr. De imit. II 4, 12: *speculum vitae*, III 11, 51: *vitae speculo.*

² Cfr. Matth. 21, 9: *clamabant dicentes: Hosanna filio David*, porro *k* fol. 66b et *f*¹ fol. 5a: *quando plebs hebrea obuiam (k obuia) venit tibi cum floribus et palmis clamantes et dicentes. Benedictus qui venit in nomine domini.* In arcanis sanctarum literarum multa verborum clamandi et dicendi inter se coniunctorum exempla continentur, veluti Marc. 1, 23: *exclamarit dicens*, Act. 19, 28: *exclamauerunt dicentes*. Participii autem et ablativi gerundii usus variati apud Thomam ipsum haec inlustria exempla sunt: De imit. III 4, 137: *qui nos pauperes et exules dignatus es ... invitare dicendo: Venite ad me omnes* et III 4, 70: *qui omnes ad te dignatus es vocare dicens: Venite ad me omnes.* Denique ineptae lectioni *exclamando* locum dedit per compendium scriptum *exclamodndo*, cui scripturae plane similis est in autogr. Lovan. Sermon. ad novic. **n* p. 51 col. 2, 34 *dñte* (pro *dicentem*).

lariorum *f*, nummulariorum¹ *k*. Post nummulariorum add. *a* et columbarum, quae verba idem 30 om. 31 *me* om. *ε*. 48, 3 spuricias *egh*. 7 variis (pro vanis) *c* **p*. 14 aeterna om. *ξ* **r*. 15 Amen add. *γ c Γ*.

[Cap. XXIII.] 17 Domini (pro Dominica) *b h* **p*; quo *λ*. 18 instuit (sic) sui corporis *a*; instituit preciosi (*c* preciosissimi) corporis *δ*. 19 sui om. *a*. 24 cum magno *γ* (in *a* cum pallidiore atramento superscriptum est). 49, 9 tuae (pro tunc **o*. 11 singulari *γ B* (excepto **p*). 13 ad (inepte pro ab) *d f i*. missas *γ*. 21 domum (pro donum) *i* **p*; idem penitus *ξ*; id (pro idem) *γ*. 25 accepit *d f h i*. 50, 2 participandam (pro percipiendam) *ξ* **q*. 9 deus (pro Iesu). 9 et cum intima² *ε* **r*. 11 humilitate *γ*. divinae om. *ρ*. 12 Amen add. *γ* **c Δ*.

[Cap. XXIII.] 14. 15 Oratio de lotione et de sacro alto et profundo sermone iesu in cena prolato *c*. 15 Iesu in caena (coena **p*) *τ*, in cena domini nostri Ihesu christi *i*, in cena om. **q*, et sacro sermone in cena om. **r*. 23–25 abluere extergere ac deosculare tuis benedictis manibus ac flexis genibus studiosissime *γ*. deosculari³ *l m B*. 27 obmisisti *γ*. 30 intro *γ*.

¹ Cfr. Matth. 21, 12 et Marc. 11, 15: *mensas nummulariorum ... evertit*; Ioan. 2, 15 *nummulariorum effudit aes et mensas subvertit*.

² Locum interpunctione post *tremore* (sic iam *e*) deleta et post *actione* (sic iam *h*) posita sanavi.

³ Cfr. De imit. III 1, 90: *osculantur*; sed cum in prisca tum in mediae aetatis Latinitate etiam *osculo* reperitur, ut infra 131, 31 infinitivus *osculare*.

51, 2 *admirabilis* (pro *amicabilis*) Γ . 3 *piis-*
simi om. *b*. 8 *glorifico* (pro *honorifico*)
k **n*. 12 *sufficiant* *m* ε **q*. 15 *extremo*
 (pro *eximio*) *B* (excepto **r*, qui om.).
 17 *favore* **o*. 20 *tristitia* *a*, *eorum* (pro
ipsorum) *b*. 24 *de* om. *a*. 25 *eorum* (pro
ipsorum) *c* **p*. 26 *tui patris* *b*. 27 *texendo*
colloquia *b*. 52, 4 *doloris* ε **q*, *des cruces* **r*.
 7 *nunc o pijssime* γ . 8 *dominus* *c* **p*;
domine deus meus *b*. 10 *materia* (pro
*sermone*¹) *B*, om. *A* praeter *m* *sermone*
exhibentem; *et de tam* γ ; *tam* (alterum)
 om. ε Σ . 13 *Post obsequia* add. *corde*
tenuis (**p* *corde tenui*) *B*. 18 *membris mihi*
(a mihi) *discordis* γ ; *discordis* *d—h k*,
discordibus *i l m*. 19 *mysteria* (vel *mi-*
steria) γ η . 20 *negligentiis meis* ε . 24 *ad-*
*monitum*² *m*, *admonitus* rel. 28 *mihi est*
c **o*. 53, 1 *sed* om. ϑ ; *et manus* om. *A*;
et (pro *ac*) ε . 7 *ac* (pro *et*) *c* **o*. 10. 11 *temp-*
tationibus tuis perseverantibus γ . 15 *verba*
illa ε . 23 *cordis* om. γ ; *corde* *d i*; *van*
herten **r*. 24 *da mihi spiritum* *d f* **r*.
 28 *Amen* add. *B* excepto **o*.

I, 2, 1—35.

55, 1. 2 *Pars secunda* **n*; *Liber secun-*
dus **p*. 3 *Sequuntur orationes de* ξ **q*.
 3—5 om. **p*; *Sequuntur orationes de pas-*
sione domini secundum ordinem *c*; *De*

¹ Cfr. 50, 14: *sacro sermone*; 51, 15. 16: *longo divino-*
que sermone, 28: *sacri sermonis*; 53, 13. 14: *suavissimum*
oris tui sermonem. Lotio pedum et sacer sermo maximae
 huius capituli partes sunt.

² Cfr. supra p. 400.

*Christi Passione, usque ad resurrectionem eiusdem, iuxta 4. Evangelistas *n; 57 2 Oratio super (pro De) c, Oratio de *o, et (pro De) b, quae coniunctio conexiva continuo excipit proxime antecedens euangelistarum, ut de in a; et (pro a¹) A. 3 proditore² c. 9 a proprio discipulo om. γ. 58, 5 uenturus (pro futurus) γ. 14. 15 nequeo³ tranquillitatis bonum inter B. 16 Amen add. Δ. 27 Post coepisti add. taedere⁴ B. 59, 4 alios (pro discipulos) ε Σ. 7 pusillanimos⁵ *n. 9 desperaret γ. 11 aut om. α, sed ad in rasura scriptum est, atque ita quidem, ut pone ad etiam-nunc vestigia literae t appareant; quaedam⁶ om. A. 14 legerit ε Σ. 15 vis om. ζ. 16 o om. γ c d f i ψ. 21 contemplando γ. 30 Amen add. Δ.*

[Cap. III.] 60, 2. 3 (*Gratiarumactio α*) *de trina oratione et prostratione . . . re-signatione voluntatis γ. De trina oratione*

¹ Cfr. 11, 2. 3: *De redemptione . . . per . . . mysterium* et 105, 7: *conculcationem a potentiore*, ubi similiter praepositiones *per* et *a* ex appellationibus aptae sunt.

² Pleniorē levidensium lectionum varietatem, quam adhuc enotavi, ad ea, quae supra de librorum condicione cognationeque disputavi, vel comprobanda vel inlustranda sufficere ratus dehinc graviorum tantum rationem habebō; vel maxime lectiones variantes ε et ξ atque omnino peculiare exceptis paucis missas faciam.

³ In libris *De imit. et non posse et nequire* sunt.

⁴ Cfr. Marc. 14, 33: *et coepit pavere et taedere*. Thomas locum pro sua consuetudine videtur memoriter protulisse, quod vel verbis additis *et maestus esse* a vero non abhorret; qui usus eius dignus est, de quo accuratius anquiratur.

⁵ Eccl. 7, 9 et I Thess. 5, 14 inque lexicis Klotz et Ducange formae tantum 3. declin. sunt; contra lectio videtur vacillare Is. 35, 4. Georges in lexic. et 1. et 3. decl. formas adscripsit.

⁶ *quaedā* post *subeunda* facile potuit excidere.

Iesu, de sanguineo eius sudore, de angelica confortatione, et propriae voluntatis abnegatione τ **q* (similiter **r*, sed om. et . . . abnegatione); *Oratio de trina supplicatione iesu ad patrem suum de sanguineo sudore* (rel. ut τ) *c.* 7 et *B.* 8 qua (pro quia¹) *c* τ , daer (= quando?) **q*, doe **r*. 19 *Laudo te*² et δ . 61, 8 *amator* (pro auctor) *B.* 26 *fructu*³ *B.* 62, 1 *currere b.* 6 *Amen* add. *B* excepto **o*.

[Cap. III.] 8 *Sequitur gratiarum-actio: Quomodo a, Iesus* om. *k.* 8. 9 *De spontaneo transitu Iesu ad passionem et de magna mansuetudine eius in hora traditionis* δ . *De spontaneo transitu Iesu ad passionem ipsiusque traditione per iudam traditorem et de sanatione serui cui abscidit petrus auriculam* *f*¹. Cum δ , cuius sola sex verba prima vertit **r*, tantum non consentit **q*. 16 *Iuda* om. γ . 22 *sine a.* 28 *accita h*, *accit(a)e b l m* τ . 29 *siquidem*⁴ *P*, si *A*, qui *B*, *wanthu* **q*, de **r*. 63, 3 *potuis-*

¹ Post *laudare, gratias agere, honorificare* rel. *pro* apud Thomam fere sequitur enuntiatio relativum, saepe etiam *quando*, nonnumquam *cum, dum, quod, quia*, veluti *quod* 17, 2; 24, 30; 41, 8; 46, 3. 11; 49, 4; 63, 13; 158, 26; *quia* 259, 30; 347, 27; *laudo te, quia* non praecedente *pro* 148, 22; similiter 284, 21; 340, 19; 357, 9.

² *te* superfluum est, id quod patet e sollemni capitulorum exordio: *Benedico et gratias ago tibi*; atque ne hoc tibi ad *Benedico* quoque pertinere putes, *benedicere* moneo a Thoma cum accusativo iungi solere; cfr. 27, 27; 107, 18 et *De* imit. II 11, 20; III 5, 1; 5, 5.

³ *Potiri* non ignoro cum ablativo iunctum esse *De* imit. III 55, 21 et III 17, 42; sed vide Kühner, *Ausführl. Gramm. der lat. Sprache* II p. 282 not. 4.

⁴ *siquidem* = *quandoquidem* habes etiam 132, 10.

ses γ . 8 scripturam A^1 . 12 insuperabili B , inseparabilis b . 15 aversus $*n$ A praeter m auersatus et $d f i$ aduersus exhibentes. 16 alloquio $\varepsilon \Sigma$. 27 comitatum $d f i$, malorum comitum $*n$. 64, 4 illa om. B ; piissime om. $c \lambda \Sigma$; piissime (ac m , et $b *p$) mitissime. 12 inuidientium b . 13 tuum² om. A . 25 accipere $c \lambda$. 65, 1 me roboret $m *r$. 2 Amen add. $c \Delta$.

[Cap. V.] 4 (Gratiarum actio a) de horrenda captione et ductione (sic) domini (nostri a) iesu christi γ . (Oratio super pro De c) De comprehensione, alligatione et deductione Iesu ad Annam sacerdotem B . 10 inuectione³ $*n$. 12–14 pro dura — detentione om. A . 27 semper bonum $b \varepsilon$. 66, 1 tu om. A . 9 Esai(a)e $A *n$; ante verbum add. prophetae B excepto $*p$. 11 obmutescit⁴ $*r$ A praeter $d f i$. 21 ipsum (pro Iesum) γ . 23 principes $c d f i \rho$. 24 cum (pro dum) B excepto $*p$; dum (pro cum) $b *p$. 25 dum $b *p$. 26 cum k B excepto $*p$. 67, 2 excitat b . 5 tui $\gamma \eta m$. 17 tramitatem η excepto h . 25. 26 regularibus institutis $k *n$. 31 ut (pro priore et) $m \varepsilon *q$. 68, 2 Amen add. B excepto $*o$.

[Cap. VI.] 4 De Relictione l , De derelictione γB ; Domini om. γB ; Iesu om. γ ; post Iesu add. in manu hostili B ; post et add. de $*n$. 5 discipulorum (pro apo-

¹ Matth. 26, 56: ut adimplerentur scripturae prophetarum; Rom. 16, 26: per scripturas prophetarum.

² Matth. 26, 52: Converte gladium tuum in locum suum.

³ Cfr. 71, 23.

⁴ Is. 53, 7.

stolorum) γ *B*; post *discipulorum* add. *b*
a iesu, *a a iesu nazareno redemptore*
nostro. 8. 9 *derelictione* seu om. ϵ . Pro
derelictione seu *desolatione* habet **q*
troestelose gelatenheit, **r* *ghelatenheit*.
14 *spoponderunt* γ . 26 *suum* om. *b*. 69, 12
assit π praeter *n*, quod recipere debebam.
19 *contra*¹ (pro *in*, quod habet *m*) *B*, rel.
om. 21 *dereliquerunt* *c* **n*, *relinquerunt*
d k, *reliquerint* **p*. 24 *ueritate et amore*
quottidie γ . 70, 6 *ueniat mi(c)hi*² *b* ζ .
71, 1 *custodio* (pro *stabilivi*) ϵ **q*. 2 Ante
respicio add. *retro*³ *B*. 3 *importat*⁴ **n*.
10 *Amen* add. Δ .

[Cap. VII.] 12. 13 *Gratiarum actio de*
presentatione a, *Domini* om. *b*, (*Oratio c*)
De praesentatione Iesu coram Anna et de
(super c) percussione eius in maxilla B.
19 *veredica d i*, e quo *a* correxit *veridica*;
*duriter*⁵ *B*. 23 *oris tui* ρ . 72, 2 *cur* (pro
*quid*⁶) *A waer vmme* **r*. 5 *suis mani-*
bus γ *c*. 19 *amore* (pro *honore*) *b*. 29 *in-*
*dignabundo*⁷ *B*. 31 *aduersis causis* (pro
adversariis) ϵ Σ .

¹ Exod. 1, 10: *ingruerit contra*. Verbi *ingruendi* cum
in coniuncti exempla in Forcellini lexico sunt.

² Ps. 35, 12: *Non veniat mihi pes superbiae*.

³ *retro* ut addi poterat (cfr. Luc. 9, 62: *respiciens*
retro, id. 17, 31: *redeat retro*), ita adderetur necesse non
erat (cfr. Ios. 8, 20).

⁴ Rhenani nostrates dicunt *einbringen* pro *eintragen*
vel *nützen*.

⁵ De imit. I 13, 40 et Sermon. ad novic. **n* p. 50
col. 2, 25 Thomae autographa habent *duriter*. In Concor-
dantiis Bibliorum Parisiis 1611 editis *dure* noviens, *duriter*
semel obvium est.

⁶ Ioan. 18, 23: *quid me caedis?* Quem sequendum
esse duxi, cum etiam reliqua illius verba cum hoc loco
omnino consentiant.

⁷ *indignando* gerundium est, non gerundivum.

[Cap. VIII.] 73, 8 *De trina* (**p* *terna*) *negatione Petri et amaro eius fletu post respectum Iesu in eum* τ**q*. 17 *negavit* *B*. 20 *quod* (pro quo) **n*, *dat* **r*. 25 *cordis* *B*. 28 *infidelissimus* *d i***n*. 29 *perseuerante* λ, *preseruare* *h*. 74, 9 *que* om. *l***p*. 25 *Malam* α *e* *aliorum interpunctionem male secutus virgulam, quam post planxit ponere debebam, post occasionem non deleui*. 75, 4 *absorbiar*¹ *d—g i k m*. 18 *ac* om. *h* ξ, *et d i*. 30 *Amen* add. *b* Γ.

[Cap. VIII.] 76, 2 *Gratiarum actio de deductione* α; *De deductione* *d i*. 2. 3 *De ductu Iesu ad Caipham pontificem et de* (de om. ε) *falsa eius accusatione* *B*. 3 *statione* γ. 5 *ac* *A*, *et* *B*. 6 *Pro educatione nonne legendum sit deductione?* 13 *corpore*² om. ε Σ. 15 *est*³ om. *A*. 26 *aspirantes* (sic) γ, *inspicientibus* *B* *excepto* **p*. 77, 18 *haec* *B*. 23 *vicit* ι. 24 *triumphant* *e g*. 78, 5 *ac* λ. 7 *perferente*⁴ ε Σ. 19 *Amen* add. *b c* Δ.

[Cap. X.] 21 (*Gratiarum actio* α) *de contumelijs illusionibus et percussionibus* γ; *persecutiones* (pro percussiones) *k*. 22 *Domini* om. *d f i*; *saluatoris mundi* add. α; *christi* add. *b*. 21. 22 *Qualiter fuerit Iesus illus, consputus, velatus, colaphizatus et alapis caesus* *B*, sed his discrepantibus: *Oratio super hoc quod Iesus fuit i. c. v. c.* (reliqua

¹ De imit. I 22, 74: *absorbeatur*.

² *corpore* propter similitudinem sequentis *capere* excidit.

³ Luc. 22, 53: *Sed haec est hora vestra et potestas tenebrarum*.

⁴ *praeferente* oppositum est antecedentibus *quaerere* et *affectare*.

om.) *c*; (Oratio **o*) *qualiter Iesus fuit* *ξ*;
Van der bespottinge ende bespyinge iesu
Ende vanden slage anden hals **q*; *Vander*
*gheuanckenysse*¹ *iesu ende des vngena-*
digen iamerliken byndens ende der ellen-
diger ghelatenheit **r*. 29 *contumeliis*²
**nk*. 79, 1 *tonsionibus* *π* *praeter m*.
10 *colaphisantibus* *γ*, *collaphisantibus* **n*.
12 *semper om. b*; *apti def.* 17 *prophetisa* *γ*.
22 *poterit B*. 26 *est γ*. 27 *subsanatio ehl*.
80, 1 *Ach γ*. 2 *ac B*. 14 *Rogo itaque*
te B. 15 *nimeitate γ*. 22 *faciem P*, *facie π*.
23 *contumeliosa*³ *P*, *mendacia *o*, *men-*
dosa rel.; 23. 24 *verba mendosa *nk*.
24 *propter (loco pro) γ*, *despicabile a*.
81, 7 *impuritate (pro in puritate) *nk?*
*l? m?*⁴ 9 *debita cum reverentia c i*.
12 *amorem (pro memoriam) γ*; *fontem*
(pro fortem) b. 14 *contemptui (supra*
ui alio atramento VI scriptum est) a.
18 *tuorum om. A *p*. 26 *iucunditatem-*
que μ, *iocunditatemque k*. 30 *Amen om.*
dgil.

[Cap. XI.] 82, 2 *Gratiarumactio de*
... *a*. 2. 3 *De praesentatione vincti Iesu*

¹ Cfr. 65, 4.

² Ortum e scriptura compendiaria *contumelios*'.

³ Etsi *mendosa* = *mendax* est De imit. III 36, 20, hic tamen legendum est *contumeliosa* ratione habita 78, 28: *multis contumeliosis verbis affectus est et illus*, 79, 16: *cum ludibrios* clamore tibi *insultatur*, 80, 20: *ad toleranda austera hominum verba*, 22: *mihi ingeritur verecundia* (i. e. *contumelia*). *Mendum* fortasse ortum est oculis librarii a multa aberrantibus in alteram syllabam (*tu*) adiectivi sequentis.

⁴ Signum interrogationis nonnumquam eis locis addidi, quibus nullam lectionis discrepantiam in commentaria mea retuleram. Sed ex argumento e silentio, quod dicimus, ne calidiores coniecturas faciamus, omnino cavendum est.

coram Pilato praeside λ **q*, vincti om. **r*.
 6 et γ *di* **p*. 8 Sicquidem γ paucis locis
 exceptis constanter. 13 *te* om. *b*. 17 *sancti*
 om. Σ , iam (pro *sancti*) **p*. 17. 18 *ma-*
gnum laudis l. 83, 9. 10 *fidelis christiane*
 (pro *religiose Christi discipule*) *b*. 10 *dis-*
cipline A exceptis *hl*. 15 *performavit*
k **n*. 17 Pro capitulis *a* interpolavit *con-*
fessione, b conscientia uere confessionis.
 18 *a proximo* (pro *ab aliis*) *b*; *uituperatus*
 (pro *proclamatus*) γ . 21. 22 *infernus optas*
evadere b. 23 *iudicari l*; *etiam si* γ .
 84, 2 *imperpetuum a e gl*. 12 *corripi* (pro
disciplinari) *b*. 13 *timor k p*, *rumor c*.
 17 *Amen add. b Δ*.

[Cap. XII.] 19. 20 *De irrisione Iesu*
(eius pro Iesu f¹) ab Herode et exercitu
eius c l f¹. 85, 6 et γ . 9 *magnis illis*
fatigationibus c l. 10 *tuis* om. *b*; *dum*
 (pro *cum*) *b*. 17 *in* om. *m*; *via* (pro *vice*)
 **p*. 27. 28 *tu — sceleratissimus* om. γ .
 86, 5 *igitur te* γ . 7 *abiecta grauare, ut c l*.
 8 *ut discam l* **p*. 13 *mentis meae* (pro
meis) *B* excepto **p*. 18 *potentum amicitias*
c ψ. 23 *sustinuisti p*; *Amen add. b Δ*.

[Cap. XIII.] 28. 29 (*Gratiarum actio a*)
De reditu domini Iesu ab herode ad Pila-
tum¹ et furibundo iudeorum clamore cruci-
fige (crucifige bis γh) tolle (crucifige pro
*tolle *p) eum A; De improbo clamore*
Iudaeorum, Crucifige, Crucifige eum (eum
om. c) B. 87, 2 *crucifige, crucifige γ c l* **q*.

¹ Verba *De reditu — ad Pilatum* quoniam huc non
 quadrant, cum de illo reditu non cap. XII, sed cap. XIII
 agatur, illi potius ea inscribi haud scio an quis malit.

6 *terrentur* *b*. 11 *quod* γ ξ . 23 *fugisti* ¹
c λ **q*. 30 *His auditis* *c* λ **q*. 88, 15 *piae*
c ψ . 20 *tue* γ η ; 31 *iesum* (pro *parentes* ²)
A **p*. 90, 3 *atque* *c* λ . 8 *amicabilis* *Do-*
mine Iesu *c* λ Σ . 15 *visceribus* (pro *viribus*)
c **n* Σ . 28 *Amen* add. *b* et *B* excepto *c*.

[Cap. XIII.] 91, 2. 3 *et flagellatio ad*
columnam A; *Domini Iesu* om. *b*; *Gra-*
tiarum actio de denudatione, alligatione
et flagellatione ad columnam domini
redemptoris nostri Iesu Christi a; *De*
Flagellatione, Denudatione, et Alligatione
ad columnam Domini nostri Iesu Christi
**p*; *De expoliatione et flagellatione Iesu*
(eius pro Iesu f') λ *f'*; *Een gebet vander*
*geiselinghe Iesu *r*. *Vander oncledinge*
(sic) ende byndinge an die cloumpne (sic)
ende gheyselinghe iesu ³ *Een gebet *q*.
11 *crucem penitus* ⁴ *P*; *crucem positus A*;
carnem penitus B; *v hillige licham* (pro
ad carnem) **r*. 10. 11 *et ad* — *restibus*
om. γ . 12. 13 *virgis* — *ac* om. γ . 14 *con-*
placandum a. 23 *libertati in caelestibus* ⁵

¹ Ioan. 6, 15: *fugit iterum in montem ipse solus*.

² Syllabas *paren* per duplex compendium subobscurius scriptas fuisse verisimile est. Quo factum est, ut ex ultima eius syllaba *tes* et prima litera sequentis nominis adiectivi *vesana* librarius *iesu* consueret.

³ Hanc unam sanam lectionem sequendam esse duxi.

⁴ Quod e lectionibus librorum compegi *ad crucem penitus* probatum Victori Becker, in eo *crux* e vernaculo *Kreuz* a Thoma ad verbum expressum significat infimam dorsi humani circa lumbos partem, ad quam usque nudati, dum flagellis caeditur, Salvatoris imaginem pictam videre solemus. Erroris originem fuisse conicio et insolitam vocabuli *crucis* vim et compendiorum *peitus* (i. e. *penitus*) et *poitus* (i. e. *positus*) pronam ad confundendum inter se similitudinem.

⁵ Cfr. 96, 24; Soliloq. anim. cap. 18 **n* p. 381 col. 2, 30.

restituere *c* λ **q*. 28 et γ. 92, 12 *Deus*
om. *c* *k* μ **r*. 21. 22 *Quid ergo?* *Ego* *P*.
Quod ego *A* (excepto *m*) **p*, *Quia ego* *m*,
Ecce ego *c*, *Ego ego* λ, *Ic* **q*, *mer ic* **r*.
22 contractionis *k*, *droeffeinsse* **q*, *druckes*
**r*. 23 *totius* om. *B*. 29 *cum magnae*
compassionis *c* λ **r*. 93, 1—31 om. γ. 2 *huc*
λ **r*. 13 *flagellationis* (pro *passionis*) *c*
λ **q*, *passien ende geyselinge* **r*. 94, 7
manare **n* **q*, *te comen* **r*. 24 *forti-*
tudine *b*; *Amen* add. *b* Δ.

[Cap. XV.] 95, 2 *Oratio de secunda*
exspoliatio **o*. 3 *Domini* om. *c* λ *f*¹;
domini nostri iesu christi γ **p*. 12 *et* om.
h **n*. 14 *palleo*¹ *a* γ. 23 *desensitate* *e* *g* *k*.
96, 12 *in* om. *m*. 21 *et* (pro *in*) *B*. 22 *et*
(pro *ut* *a*) γ. 23 *me* *A* **p*, *cor meum*²
rel. 24 *immarcessibili* π; *in caelestibus*
om. γ. 97, 3 *Ach* γ. 8 *et* *b d f i*. 9 *in te*
sunt (*sunt in te* γ *c*) *viscera* *c* λ. 12 *bene-*
dico (pro *beatifico*) *l*? μ, *eer* **r*. 13 *de-*
*spectabili*³ π *praeter* *c* **o*. 14 *dextra* γ.
15 *ceptro* *a*. 16 *detrimentum* γ. 23 *sui*
om. γ. 98, 9 *perfidii populi furor* γ. 15 *Cruci-*
fige, crucifige (pro *Tolle, tolle, crucifige*)
c ψ. 17 *Hec* (pro *His*) γ γ. 19 *nimeitate* η;
doloris *c* ψ. 20 *Tunde* *b l* ξ. *Tonde*⁴ *rel*.
21 *prosternere* (pro *prosterne te*⁵) *A*. 28 *ergo*

¹ De imit. III 49, 93: *pallium*.

² Pro *me* nescio quo pacto *cor meum* prelo subiciendum tradidi. Quod vel ideo inprobandum est, quod *cor expurgare* recte dici potest, *cor coronare* non potest.

³ 99, 20 *despicabilis* π.

⁴ De imit. III 50, 25: *ad tondendum pectus* autogr. Bruxell.

⁵ 116, 4: *te prosterne*, De imit. I 25, 19: *se in oratione prostravisset*.

te m; mundi λ **q*, *humanam munda-*
namque b, *humanam c*, om. **r*. 29 *o*
*homo *n *r*. 31 *exhibere* λ. 99, 4 *pocioris*
austeritatis γ; *arripe ε *r*, *accipe *n*.
 9 *nitide γ*. 22 *despectibus c λ *q*, *pynen *r*.
 24—100, 26 (*Et tu — sufferre*) om. γ. 100, 11
sed (pro seu) ζ. 19 *erit c λ*. 27 *existat γ*.
 31 *nece* om. *b*, *nuc* in rasura correctum
 ex *nece a*. 101, 8 *depressa γ*. 16 *Intret,*
intret c λ. 18 *compungar k *n*, *crucier *n*.
 19 *mundanum et curiosum k *n*. 26 *et i? λ*.
 31 *dedicata γ*. 102, 3 *me quoque d fi *n*.
 11 *nec γ*. 12 *tua θ*. 15. 16 *cordis mei duri-*
*ciam b c *o*, *duritiem c m *p*. 16 *capiti γ*.
 22 *plene purgari* om. *b*. 27 *mihi* om. *b*.
 30 *Amen* add. *b τ Σ*.

[Cap. XVI.] 103, 3 *mortem crucis*
*c λ *q*. 8 *seditiose γ θ *p*; *vita λ*; *indigno*
c λ. 17 *tradideris b γ*, *traderis *n*. 18 *Heu,*
heu a c λ Σ. 104, 2 *auro lutum b*. 7 *se*
excuset c λ. *quippe (pro quidem) γ*. 18 *et*
(pro erit) A. 31 *cum summa patientia*
(pro in capitulo culparum) γ. 105, 3 *ali-*
quem me accusantem c λ Σ. 8 *dimittere b*.
 9 *enim est λ*. 14 *humili (pro monasticae) γ*.
 16. 17 *iugum et correctionis* om. γ. 19 *Amen*
 add. *b ξ Σ*.

[Cap. XVII.] 21 *Iesu* om. *b*. 25 *tua*
 om. γ *c*, *tuae ε*. 26 *baiulatione tua pu-*
blica γ. 106, 4. 5 *tua inaestimabili et*
et mestibunda confusiuaque b. 6 *inuite A*;
subiecto γ. 10 *concita k *n*. 31 *locum*
*caluarie γ c *o*. 107, 6 *probriosis γ*. 12 *Inter-*
que γ. 17 *voer *q*, *auer *r*, om. *c*, *pro*

rel. pro malitiam ¹ *P*, maliciam *c*, malicia (vel malitia) rel. 23 dimissis γ . 29 qui γ ; virido *b*; ligno om. *b*. 31 erat tunc *k* μ . 108, 6 maternu (u in rasura *a*) γ . 7 interna ² *P*, cor (alio atramento scriptum in margine *a*) γ , viscera *m* *B*, om. rel. 13 et (pro ei) *k* μ . 16 terrae (pro ferre) *k* **n*. 21 introiuit μ ; tuus inscrutabilis sicut *c* λ Σ . 31 hec (pro his) γ η *m*. 109, 4 tua resurrectione γ . 6 ac (*c* nigriore atramento scriptum est in *a*) γ . 8–110, 23 (O religiose — consummare) om. γ . 14. 15 quidquid — imple om. *A* **p*. 110, 8 viae *c* ψ . 111, 6 premunitus Amen *b*. 7–112, 25 (Da — pacis) om. γ . 7. 8 nec (pro et te, non) *c* λ , et non **p*. 18 sanctis λ , om. **r*. 25 onus assumptae ³ ac susceptae **n*; assumptae (pro susceptae) *c* ψ . 30 tua magna clementia *c* λ Σ . 31 me ⁴ om. θ **p*. 112, 12 vacari π praeter ε ⁵. 16 temporalia temperata *P*, tempora *d* *i*, temporalia ε Σ , temperata rel. 24 lucis (pro salutis) *c*. 25 Amen add. Δ .

[Cap. XVIII.] 113, 2 crucifixione Iesu et *c* λ Σ . 3 in cruce domini (nostri *a* **p*) Iesu (christi *a* **p*) *a* θ **p*, eius (pro Do-

¹ pro interiectionis et significatione et conlocatione animi dolentis commotio egregie depingitur. *Ingemiscere* iungi solet cum accusativo, qui h. l. respondet antecedentibus *salutem* et *caecitatem*.

² Cfr. 98, 17; De imit. III 1, 11: *Beati, qui interna penetrant*. Causa corruptelae idem verborum *materna interna* exitus est.

³ Cfr. 140, 1; Sermon. ad novic. **n* p. 47, 26: *religio pro Deo assumpta*, p. 66, 13: *in ordine assumpto*.

⁴ *Doce me* in Bibliis sacris et De imit. saepius occurrit.

⁵ In libris De imit. tantum activum reperitur.

mini Iesu) $\gamma c \lambda * q$. 8 omni om. a . 28 ei perdita $k \mu$, perdita sibi c . 114, 2 auferre $\gamma \theta$. 3 repleti $c \lambda$. 16 ebullierunt a ; latis-
simi B excepto $*p$. 24 quo $k * p$. 20–120,
25 (Laudo — crucifixus) om. a , pro quo
loco longius additamentum insertum est
incipiens ab: Ach dulcissime, desinens
in: tibi viuam. 115, 13 ascenderes $*n$,
ascendens k . 25 nudum $c * o$. 116, 6 distil-
lante $A * p$, stillante $*n$. 10 suscepis τ_1 ,
suscepit $*p$. 117, 7 unde (pro nude) $b \tau_1$,
nude et simpliciter $c \lambda \Sigma$. 20 amic istabiles
 eg , amicti stabiles $d fi$. 22 abstantiam¹
 P , abundantiam A , absentiam $c \lambda$, pau-
citatē $*p$, ontrouheit $*q$, dat deruen
(i. e. inopiam, iacturam) $*r$. 118, 2 gustas
 $b h$; quam (pro quoniam) $\varepsilon i \Sigma$. 16 fun-
davit B excepto $*p$. 21 Christi filii² tui
 $c \psi$. 25 enim om. b . 26 meas om. b .

[Cap. XVIII.] 121, 11 verticem ca-
pitis³ B . 17 intima γ . 18 flexione (vel
flectione⁴ pro subiectione) B excepto $*p$.

¹ Abstantia est apud Vitruv. 9, 1, 11; cfr. Horat. A. P. 361: si longius abstes, Luc. 17, 12: steterunt a longe, 18, 13: publicanus a longe stans, 23, 49: stabant autem omnes noti eius a longe. De re vide 65, 18–20: fugientibus carissimis discipulis tuis et a longe respicientibus, 159, 12–14: fugientibus apostolicis viris prae timore, quibusdam etiam sequentibus cum rubore. Matth. 26, 56: Discipuli omnes relicto eo fugerunt, 58: Petrus autem sequebatur eum a longe, Marc. 14, 50: discipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt, 54: Petrus autem a longe secutus est, Luc. 22, 54: Petrus vero sequebatur a longe, Io. 18, 16: Petrus autem stabat ad ostium foris. Ex quibus locis discipulos anxios procul stetisse discimus. Corruptelam ex obscuritate nonnullarum literarum lectu difficilium ortam esse patet.

² filii propter oppositum Pater valde mihi adridet.

³ capitis deest Deut. 28, 35, Job 2, 7, Is. 1, 6.

⁴ flectione ortum esse puto e male lecto compendio *sb'iectione*.

19 *tui* om. *a*. 28 *venis quoque c* λ. 122, 2 *viuus* γ. 10 *hec* (pro *his*) γ γ₁, *hoc m*, *iis *o*. 14 *corporeis c* ψ. 19 *dignus* γ₁. 23 *ornare b*, *ordinare i*. 123, 4 *spontanea i*. 5 *voluntate* om. *c m *o*, *voluntarie *p*; *abiecisti k *n*. 9 *reliquit c m* λ Σ. 10. 11 *dignatus est*¹ *P*, om. π. 11. 12 *sumendum voluit, quo *p*. 15 *Dei* om. *A*; *fidei* (pro *fili* *Dei*) **p*. 19 *saltem* γ. 124, 4 *retractione cd gi*, *retractationis *n*. 14–16 (*Purga — sanguine*) hic omissa post 25 (*erogasti*) sic add.: *Purga me tandem ab b*. 25 *Amen* add. *b c Δ*.

[Cap. XX.] 125, 2 *inimicis suis c* λ Σ *f*¹. 6 *supplicatione qua pro c* ρ. 7 *etenim*² *P*, om. π. 8 *imprecando b*. 10 *ita dicens k B*; *ignosce* (pro *dimitte*) γ. 23 *te* om. *A*. 24 *illos maleficos vivos B* excepto **p*. 29 *ignosce* (pro *dimitte*) γ; *illis* (pro *etc.*) *c* λ **r*, om. **q*. 126, 10 *Seu* (pro *Sed*) *b*. 14 *tantarum *n*, *tanta A *p*. 23 *memorabile l B*. 27 *rogavit* γ. 127, 2 *implicita a*. 6 *rubicundi*³ *A *o*; *intra* om. γ *d-gil *p*. 20 *illis* γ. 128, 15–17 (*in hunc — crucifigi*) om. γ. 24 *umbram*⁴ *P*, *umbra* π. 29 *crucem tuam P*, *cruce tua* π. 30 *neque* γ. 129, 1 *vocata*. *Tu autem, pie et misericors Do-*

¹ *dignat⁹ ē* per compendium scriptum post *deuotioē* ab eadem litera incipiens desinensque in eandem facile excidere potuit.

² Cfr. 135, 14. Vice pronominis relativi ceterum sane post *pro* cum ablativo usitati, quod post *supplicatione* excidisse non est verisimile, hic fungitur participium *crucifigentibus*. τē (= *etenim*) inter *te expansis* facile excidere potuit.

³ Cfr. 203, 17.

⁴ Ruth 2, 12: *sub cuius confugisti alas*

*mine Iesu, suscipe B excepto *p; me ad te clamantem (clamantem ad te *o) miserum λ Σ, me miserum peccatorem ad te clamantem c. 2 actibus om. b. 3 tua maxima miseratione c ^ *q, dynre vntfarmherticheit Alleene *r; Amen add. b c Σ.*

[Cap. XXI.] 6 Iesu (pro Christi) *b g l m B, Iesu christi a. 10 deprecatione k *n. 12 afflictionem b c, afflictionem *o. 15 exh(a)ereditatus l *n. 22 aliis ε *q. 28 deripere ¹ A. 130, 6 capiebant l. 9 immitissimi c *o Σ. 13 eius om. γ. 20 sit michi b. 22 ferenda γ. 28 magis om. b. 31 vtique nulla c *n. 131, 14 inclinet γ. 16 enim (pro etiam) b. 26 tranquillius γ. 29 iesu christi uestibus b. 31 osculari ² l m ε, deosculari c. 132, 3 habenda γ. 6 fuisset b; concidissent a. 11 cunctis regum palliis om. A, regum palliis cunctisque om. *p. 14 eorum γ c *p. 16 virtutem γ *p. 17 sentire, et fragrantiam *p. 18 dolendum et deflendum b. 19 discussum γ. 23 illarum sanctarum c k p. 133, 1 nobilitares b, milites *o. 3 vestimentum tuum, quo c λ Σ. 4 tuum om. *o. 11 sacri γ. 27. 28 tu Domine B excepto *p. 134, 3 altissime b. 6 spiritualium γ g τ. 19 mihi φ, in rel. 20 inconsutibilis ³ d e f h i k m. 26 pauperum d e f i, paupertatem γ. 30 qualicunque γ γ. 135, 5 Amen add. b c Γ.*

¹ Cfr. 129, b.

² Cfr. 50, 25.

³ Io. 19, 23: *Erat autem tunica inconsutilis.*

[Cap. XXII.] 8 *Iesu cristi in ad fi;*
in cruce om. *b.* 18 *dentibus suis* ¹ *freme-*
bant **n.* 19 *suis* om. **n.* 22 *te cruci*
(pro in cruce) **n.*, *cruci te* *c***o.* 28 *de-*
struis *μ.* 29 *reaedificas* *μ.* 136, 7 *suam*
b c. 12 *intebantur* (sic) *e g.* 15 *falso m* *ξ.*
26 *eum nunc, si c* **n* **r* Biblia sacra nunc
Darmstadensia Thomae Kempensis manu
scripta, *nunc eum si* **o*; *velit* **n.*
30 *crucifixionis flagitium c* **n*, *crucifixio-*
nis perpetrasse flagitium (sic) **o.* 31 *pec-*
cetis c **n.* 137, 6 *omnia bene b.* 10 *etiam*
suis γ. 15 *nec b.* 17 *neque beneficiorum*
recordatio om. *γ.* 21 *persequi* ² *ι.* 28 *et*
γ B. 138, 4 *discindi c*, *descindere* **n.*
20 *inseparabili A.* 31 *alios l* *ξ* **q.* 139,
5—28 (*Accede — conglorificaberis*) om. *γ.*
24 *amplius brachiis te k*, *amplius te*
brachiis **n.* 140, 12 *beatae* ³ om. *Σ*, *beata g.*
13 *protectionis ε.* 16 *Amen* om. *a* **p.*
22 *bonitate (pro pietate) b.*

[Cap. XXIII.] 141, 1 *nec (pro et)* *λ Σ.*
4 *conversio et* om. *λ* **q*, *et salubris con-*
versio et om. **r.* 142, 3 *dulcis γ* *ξ l.*
6 *sonans γ.* 11 *suam defensionem* ⁴ *m*,
sua defensione rel. 21 *introducitur* **n*,
introducitur est **p.* 22 *profunde* ⁵ **n.*

¹ Ps. 111, 10: *dentibus suis fremet*; Thren. 2, 16: *fremuerunt dentibus.*

² Verbo *prosequendi* interdum subiecta est vis eadem, quae *persequendi*.

³ Fortasse legendum est *beato*; cfr. De imit. III, 21, 47: *ne iucundis fruar amplexibus*; quamquam *beatus* idem quoque valet, quod *beans*.

⁴ Cfr. R. Kühner. Ausführl. Gramm. der lat. Sprache II p. 430 sq. A. Draeger, Histor. Syntax der lat. Sprache I p. 652, 10 et 11; sed vide 155, 12: *Suscipe ergo matrem Christi in tuam custodiam.*

⁵ Ps. 91, 6: *nimis profundae factae sunt cogitationes tuae.*

143, 14 *est mihi* γ *c***o*. 29 *magis ut m***o*.
 144, 13 *in* (pro *de*) *b*. 26 *audire* γ. 30 *ne* γ.
 145, 4 *permitte* γ θ. 28 *dulcissimum hoc*
verbum γ? *c* λ, om. **q*. 30 *dulcissimum* γ.
 31 *seruum* ¹ *c***n*. 146, 3 *erit* (pro *esset*)
c λ**q*, *est* Γ. 5 *Amen* add. γ Δ.

[Cap. XXIII.] 13 *potenter* γ, *patienter* λ. 25 *informatus* ² *B*. 147, 2 *praesens* ³ π
praeter *c* ψ. 3 *divini numinis* (pro *divino* ⁴)
c λ, *des godliken lichten* (i. e. *luminis*) **q*,
des hilligen geestes **r*. 4 *compinxit* *B*
excepto **p*. 8 *tui scripto praedicari* *B*
excepto **p*. 15 *enim Iudaei confundi* **n*.
 16 *flagicium sibi* γ. 148, 5 *inscribendo*
 (pro *in scribendo*) *d—g k*. 8—12 (*Quod —*
scripsi) om. γ. 149, 5. 6 *in horroris et*
anxie necessitatis loco γ. 7 *patientur*
*m***r*. 8 *nomini d e* ⁵ *f h i*, *nominis b*,
nomine (sed *e* alio atramento ex *i* cor-
 rectum est) *a*. 12 *tantum* (pro *autem*)
c ψ. 21 *preclare* *b*. 28 *solacium* ⁶ *c* λ *i*;
impressus *A* *excepto* *k*. 150, 5 *nil sanctius*
 (pro *sanctiusque*) *c* λ**q*, om. **r*. 20 *Amen*
 add. Δ.

[Cap. XXV.] 23 *Mariae* om. σ; *Ma-*
*riae virginis et c***n*. 24 *Iohannis apo-*

¹ Cfr. 190, 7.

² Cfr. verba, quae in sacrificio missae^{ss} precationi dominicae praemittuntur: *divina institutione formati audemus dicere*.

³ Cfr. 82, 7. 13; 87, 30.

⁴ Cfr. Sermon. ad novic. **n* p. 72, 43: *instinctibus divinis*, p. 77 col. 2, 16: *diabolus instinctu maligno*.

⁵ In extremo versu per compendium sic scriptum: *nomi*.

⁶ *solacium* est 101, 23, *solamen* 168, 23, cui 168, 24 extremis syllabis consonat *iuvamen*. In libris *De imit. solacium* locis 28, *solamen* 3 occurrit.

stolj *a*, ioannis euangeliste *b*. 151, 12 crucifixa λ . 18 putabat *b g h l*. 28 suo **n*, om. **r*. 152, 12 debeat *a*. 25 affectu *a* **o*. 25 pudicus *a*, pius **p*. 153, 9–156, 23 (Accipe — consolantem) om. *a*. 153, 18. 19 prius proprius ¹ *P*, prius om. *A*, proprius om. *B*. 30 suam ² *A* **p*, in sine bewaringe **q*, in synre hoeden (i. e. custodiam, cfr. 155, 13) **r*. 154, 9 honorare, nec mundus totus sufficit perfecte (pro digne) **n*, digne (te vullen **r*) (laudare et c) honorare nec totus mundus sufficit perfecte *c* ψ . 155, 3. 4 omnibus apostolis **n* **p*, om. **r*. 7 privilegium *B* excepto **p*. 31 iustificat *b*. 156, 4 eris tu *b*. 21 angelis *b h*. 28 frequenter *a*. 31 Amen add. *c* Σ .

[Cap. XXVI.] 157, 2 beate marie uirginis *b*. 5 Maria om. *b*. 14 et (prius) om. *b B* excepto **p*; et (alterum) om. *a*. 15 domini ³ (pro altero Dei) *c* ψ . 21 et om. *d i B* excepto **p*. 23 du . ci (sic) *e*, duci *g*. 27 atque (pro pro) γ . 158, 13 in agone ⁴ *P*, om. π , imaxime *e*, imagine

¹ Librarii prius proprius similibus compendiis scripta dittographiam esse opinati alterutrum om.

² Io. 19, 27: ex illa hora accepit eam discipulus in sua.

³ domini nunc arbitror recipiendum fuisse; cfr. Luc. 1, 38: Ecce ancilla Domini.

⁴ agon hic idem significat quod certamen referendumque est ad „ecclesiam militantem“; cfr. 179, 16. 17: post multos agones longosque labores; Vall. lil. cap. 29 **n* p. 431, 29: confortatores in agone; 1 Cor. 9, 25: Omnis autem, qui in agone contendit; 2 Tim. 2, 5: qui certat in agone. Rem mihi sic expedit, primum ut pro in agone male lectum imagine, tum librariorum sive oculis ab exitu vocabulorum similiū (*imagine maxie*) aberrantibus sive mentibus dittographiam suspicantibus alterutrum omissum esse statuam.

(pro maxime) *k* μ , maxime¹ om. *c*.
 14 glorifico γ *g l*. 15 dei mater γ . 27 red-
 imenda γ η , redimendo **n*. 28 filium
 tuum. non *d i* **p*; tamen non γ . 159, 3
 persecuta *d i h*. 19 quoque (pro namque) *b*.
 23 quamtotius *e*, quam totius *d f k*, $\tilde{q}n$
 totius *i*, quamtocitius *h*. 160, 1 pro-
 phetiã *a*. 26 lachrimose matri *b*. 28 cunctis *b*.
 161, 9 etiam cordis *c* λ **q*; Sta *A* ex-
 cepto *b l*. 15 palleo *d—f h—k*, paleo *g*.
 24 repellat *b*. 28 tristitia *a* ? *g* μ . 28 31
 (Tot — permanens) om. γ . 162, 4 nec
 om. *b*; maledictorum γ . 22 cruciferam
k **n*. 28 efficitur *c* λ . 30 et (pro ut) γ ;
 hoc *h k m* **p*. 31 in tuo *c* λ . 163, 2 te
 om. λ . 3 aufert *g*, auferetur *k* **n*, au-
 feratur **o*, aufferatur **p*. 7 suo² om.
c λ **r*. 22 Summe *a*. 28 letemur *A*. 164,
 2 auxilietur γ . 3 est³ *A* **p*. 9 noscito⁴ *P*,
 noscam *A* **p*, om. rel.; fuere *B* ex-
 cepto **p*. 14 affatu⁵ *c* ρ . 15 Et, Ecce
 (pro ecce) *B* excepto **p*. 165, 4 gloriso
e g. 5 mihi serenissimam faciem *c* ψ .
 10 saepius om. γ . 12 nunc *b h l* **o*.
 18 meum om. *b*, nostrum **p*. 21 Amen
 add. γ *c* Δ .

[Cap. XXVII.] 23. 24 (Oratio *c*) de
 valido clamore Iesu in cruce (in cruce
 om. *c*) Heli Heli Lamazabathani *c* λ *f*¹;

¹ Cfr. 274, 10: mihi maxime profuerunt.

² Rom. 8, 32: proprio Filio suo non pepercit.

³ *erit* (= *erit*) cum *est* confundi facile potuit; cfr. Baring, Clav. Diplom.

⁴ Rariorem verbi usum una cum obscuris literarum ductibus causam corruptelae fuisse crediderim.

⁵ Fortasse recte; affectu praecedat v. 8.

Vanden sterken roepe Iesu ende achter-
latinge an den cruce Een gebet *q; vanden
luden ropen Iesu inden cruce ende synre
gelatenheit van sinen vader *r. 29 ange-
lorum γ. 166, 8 poterant γ. 9 et dolore
mentis b. 10 Benedico (pro Laudo) γ.
16 satis aperte declarasti c λ Σ. 21 mea
om. γ. 24 uniuersorum et qui γ. 27 te
(pro se) b. 29. 30 (quod — portat) om. γ.
30 opere k *n. 167, 1 qui (pro quod) γ *o.
29 miserabilis b. 168, 4 ipsa c τ, om. Σ;
ceterum P, enim A, etiam *p, om. c λ.
5 trementia c ϕ. Et terra om. c λ Σ. 9 com-
mota est¹ P, om. τ; pauens (pro con-
tremiscens) *n, pauescens c *o. 12 se
om. A *p. 11. 12 non posse se P, se non
posse c λ. 16 tribulatione sua et angustia
dominus γ. 18 nec aliud *n, nyet anders
*r. eius om. α x Δ, eius ore b. 29 pau-
perem γ, paupertatem γ (sed in α syl-
labae tatem alio atramento ita scriptae
sunt, ut inter t et e vestigium prioris
literae supra appareat) l m. 31 huc λ.
169, 2 refrigerium² *n. 10 proximis (pro
fratribus) γ; visitaris γ ϑ *p. 12 desere b.
20—22 implora, ad eam specialiter effunde
precem: in mente semper habeto Mariam.
Ipsa B excepto *p. 22 effunde *p. fir-
missime permansit stare iuxta crucem c,

¹ Cfr. 168, 13: terra contremiscente; 184, 23: Terra commouetur pavidē; 2 Reg. 22, 8, Ps. 17, 8; 76, 19: com-
mota est et contremuit terra; Ioel 2, 10: A facie eius
contremuit terra, moti caeli: sol et luna obtenebrati sunt,
et stellae retraxerunt splendorem suum; Nahum 1, 5: et
contremuit terra a facie eius. Matth. 27, 51: et terra
mota est, et petrae scissae sunt.

² refrigerium est De imit. I 22, 63, sed ibi oppositum
antecedentibus per ignem et aquam.

23 permansit *c* λ; firmissima. Iuxta crucem sta, audiendo **n* Σ, firmissime stare iuxta crucem ψ. 171, 1 corditime *c*, corde (cordi *g k*) intime (intimo **p*) *g k* μ. 3 Amen add. *b c* Δ.

[Cap. XXVIII.] 5 Iesu christi in *b*; (Oratio *c*) de siti Iesu in cruce (in cruce om. *c*) et amaro eius poculo (poculo eius *c*) *c* λ **q f*¹, Een ghebet vanden dorste iesu ende syns bitteren dranckes anden cruce **r*. 19 conditore γ. 23 exemplum γ. 25 spongeam ζ. 172, 13–15 (Quomodo — acetum¹) om. *A* **p*. 173, 14 ne *c* **n*. 25 saepe (pro semper) *c* λ **q*, om. **r*. 174, 7 mihi² om. *c* λ. 19 sit om. *b*. 21 effusis *a*; Amen add. γ Γ.

[Cap. XXVIII.] 23. 24 (Oratio super pro de *c*) de verbo consummationis ab ore Iesu prolato *c* λ Σ. 175, 9 desideria optata γ. 176, 11 sed in *e* minus clare scriptum om. γ *k m* **p*. 12 mea (pro mera) *c* **n*. 13 a (pro ex) **n*, om. **q*. 23 est³ *A* **n*. 25 meum om. τ. 26 corpus terrae usque *B* excepto **p*. 177, 5 deuotissime *g l* **n*, getrouweste **r*. 10 eloquiis tua gesta munita *c* λ Σ. 22 nunciatus γ *c*. 26 paradisum te miserante λ. 29 verbum tuum in *B* excepto **p*; fuit

¹ Hoc enuntiatio omisso *illud* v. 15 non habet, quo referatur. Ansam erroris duplex Quomodo v. 11 et 13 dedit.

² Cfr. Sermon. ad novic. **n* I 1 p. 38, 21: de beneficiis vobis collatis; I 6 p. 47 col. 2, 46: de donis sibi collatis; I 9 p. 54 col. 2, 3: de omnibus bonis nobis collatis; II 14 p. 66, 19: de auxilio caelitus sibi collato; II, 16 p. 70, 46: gratia a deo sibi collata.

³ Cfr. 164, 3.

in cruce γ. 178, 20 *aduesperascente*¹ ζ.
24 *decerta* *B* excepto **p*; *praepara*² *P*,
propera *A* **p*, *vsque* (pro *praepara*) *B*
excepto **p*. 26 *cum apostolo Paulo* c λ,
mytten Apostel Ic heb **q*, *myt sante*
pauwel ic heb **r*. 28 *laboris* γ d i. 29 *ad-*
huc tempus k c τ. 179, 8 *gloriam et lau-*
dem b. 30 *Amen* add. γ c Δ.

[Cap. XXX.] 180, 2 *domini nostri*
Iesu b, *christi* add. γ, *redemptoris nostri*
add. a. 2. 3 (*Oratio* c) *de sacra* (sacra
om. **q*) *morte et expiratione* (et *expira-*
tione om. **r*) *Iesu ac* (et c) *ultimi verbi*
sui prolatione in cruce (in cruce om. c Σ)
c λ Σ³. 19 *supra* λ. 24 *commendatione*⁴ c λ.
181, 6. 7 *exspirasti Pater noster. Aue*
maria. Et sic peregrinationem γ. 9 *et*
victoriosa om. b. 10 *fuit ista* b; *qui*⁵
d i k **n*. 13 *quoque* (pro *que*) λ. 15 *tunc*
desperem *B* excepto **p*. 16 *interitus* a.
28 *eius exitu* b **n*. 31 *et* b **p*, aut c;
fuerat γ. 182, 4 *cruento* c λ. 5 *attendit*
(pro *altero vidit*) c λ **q*, om. **r*. 8 *si*
(sed c, et Γ) *expalluit* c λ Σ. 12 *ac* γ.
24 *aperto campo, in* *B* excepto **p*. 31 *unius*
(om. c) *tenuissimi* (pro *vilissimi*) *B* ex-
cepto **p*. 183, 2 *calceamenta* τ. 3 *cyro-*

¹ Cfr. 190, 16. 17: *appropinquante vitae meae termino*.

² Cfr. De imit. II 9, 103: *te praepara ad certamen*, III 49, 13: *ad futura certamina te praepares*. Ceterum *praeparare* minus usitate cum infinitivo coniungitur.

³ Altera huius inscriptionis parte eadem fere repetuntur, quae supra ad 174, 23. 24 adnotavi.

⁴ De imit. II 12, 163 *recommendant*.

⁵ Cfr. 2 Tim. 1, 10: *destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam* et Praefationem in sacrificio missae tempore paschali cantari solitam: *Qui mortem nostram moriendo destruxit et vitam resurgendo reparavit*.

thecas γ *ch l.* 23 *septem peccata mortalia* *k B* excepto **o*; *crimina* om. *c ω.* 184, 6 *resistere nemo b.* 14 *humana natura* γ *c *o.* 20 *tandem*¹ *P*, *tamen B* excepto **p*, *iam m *p*, *tam* rel. 28 *volens*² *k *n *q.* 29 *sufferre tacite* γ. 185, 1 *et* (pro *ut*) γ. 2 *enim iesus est* γ. 25 *amore Christi crucifixi* λ, *amore christi funduntur crucifixi* γ. 30 *saepe* om. γ. 31 *eficerent ef h*, *efficerent d g i k.* 186, 22 *a c λ.* 27 *te* om. γ δ, *abstractum te c*; *mundum a*; *vnicum A* exceptis *b l*, *unico b*, *vni cum l *r*, *amicum *p.* 28³ *familia* *g*, *famularem h*, *famulare b l*, om. **r.* 187, 9 *est enim* γ ε; *deus* (pro *Iesus*) γ. 10 *suscitavit* γ. 13 *etiam* om. *c*; *tunc etiam* ψ; *nunc b.* 24. 25 *oculis in unionem* γ. 27 *medullam*⁴ *B* excepto **p.* 188, 3 *terram et resigna* **n *r.* 5 *dei*⁵ (pro *Christi*) x **p*, om. γ. 11 *iesum christum et b.* 12 *ad* om. *b.* 14 *trahe k *p*; *ei* (pro *et*) γ. 18 *nomen iesu* γ. 25 *crucem iesus ascendit* γ. 189, 1 *reminisci c *o.* 3 *eius mariam* (pro *suam*) *b.* 5 *ad* om. *a.* 6 *suam* (pro *eius*) *b.*

¹ Cum compendio *tñ* et *tamen* et *tam*, compendio *tñ* et *tandem* et *tamen* notari possint (cfr. Baring, *Clav. Diplom.*, tab. 13 et W. Wattenbach, *Anleitung zur lat. Palaeographie*, 4. Aufl. Leipzig 1886 p. 82), *tandem* ab appellatione cohortationeque huius loci haud alienum esse mihi visum est.

² Thomam orationem scribendo *non volens* pro eo, quod v. 27 praecedat *volens*, variasse per se credibile non est; sed omnis dubitatio tollitur 168, 8–12: *Terra ... clamans mortem eius non posse (= non valere) se videre.*

³ Cfr. Sermon. ad novic. III 22 **n* p. 99, 47: *His iunge te, his familiarem et deuotum te exhibe*; Hortul. rosarum cap. 17 **n* p. 409, 1: *anima ... Deo unita*, ibid. cap. 18 p. 409, 40: *animae ... Deo unitae.*

⁴ Cfr. De imit. II 12, 99: *sine levamine consolationis.*

⁵ *Xi* et *d'i* compendia facili inter se confundi poterant.

7 *constanter* γ. 9 *Commendo* b. 13 *in* om. γ c ψ. 190, 12 *tui* γ m. 13 *meo* om. γ. 15 *virtutum* (pro *vitiorum*) a. 18 *merear* om. a. 22 *eripe me de* c ψ. 23 *refice* γ.

[Cap. XXXI.] 191, 2–4 (*Oratio* *o) *de victoriosa morte Iesu* (*Redemptoris nostri* om. *q) λ *q, *Vanden doden iesu anden cruce een gebet* *r. 8 *et* (pro *ex*) A (praeter l) *p. 14 *grauissime* b. 26 *inuasissi* (pro *priore invasisti*) e f k; *euasisti* (pro *altero invasisti*) m ε Σ. 192, 6 *inferne ero* b, *ero tuus, o inferne*¹ *n. 10 *de* (pro *in*) γ. 11 *cedit* *n, om. *q. 22 *est* l m δ. 28. 29 *quem aliena malitia prostravit, iustum fuit* c λ. 30 *quam* om. B excepto *p. 31 *venerandum* B excepto *p. 193, 2. 3 *meruit* — *poenam* om. γ. 6 *sacratissima* c λ. 11 *et fructu* om. γ. 13 *Ante dilectionis*² add. *de* A praeter m, add. *ex* c λ *r. 24 *in vineis*³ om. A. 194, 12 *recta* c λ *q, *vatum* (sic) *p. 19 *oratione* γ c ψ. 195, 11 *ut* (pro *et*) γ. 12 *effectus* A excepto m. 17 *Amen* add. Δ.

[Cap. XXXII.] 19 *Oratio de . . . c*; *sacri* c λ *r, om. f¹ *q. 20 *domini nostri Iesu* b i *p, *Christi* add. b c i λ; *exitum* (pro *excessum*) γ; *post excessum vitae* om. B (etiam f¹) excepto *p. 28 *acumine*⁴ B.

¹ Os. 13, 14: *morsus tuus ero, inferne*.

² *intuitu* recte interpretatus est *q vertendo: *om der mynnen wille*; cfr. De imit. III 26, 18: *intuitu cuiusdam boni*. De inepte repetitum est ex antecedentibus, ex interpolatum pro *de*.

³ Cant. 1, 13: *Botrus cypri dilectus meus mihi, in vineis Engaddi*.

⁴ Ad *penetrante* (abl. absol.) subiectum *lancea* supplendum est, nisi potius verba *intima tua penetrante* for-

29 *penetrans l m.* 196, 1 *de om. l *n.*
 5 *emanatio pretiosi sanguinis c *o.* 6 *Christi*
*pretiosi de *n,* *des duerbaren bloedes *q,*
*duerbaarheid des blodes *r;* *dextro *n,*
dextero rel., quod recipere debebam.
 9 *benedicti a.* 18 *fortissime¹, fortissimam*
c ψ. 23 *et om. b.* 197, 8 *dolore a.* 17 *huc*
(pro homo) m. 19 *Domine (pro Deo) *n,*
domini c ω, *Domini benedicta *o.* 19. 20
gaet in waer nae stae gy buten Ghebe-
nediet den heren want v is vp gedaen
*de ader des leuens *r.* 20 *foras b d i.*
 25 *dei (pro olei) γ.* 31 *potandum b d f g i,*
portandam c. 198, 20 *posses c λ.* 199, 3
*liquide tibi emanat c λ *r.* 8 *et om. c *n.*
 10 *quidem k *n.* 12 *Etiam (pro Ecce) c*
*λ *q, om. *r.* 15 *Propterea ε Σ; pro (pro*
*pia) *n.* 21 *rapietur b.* 24 *tuum (pro*
unum) a. 23 *suum a.* 30 *credideris γ.*
 200, 2 *cognitor c ψ.* 15 *et c λ.* 22 *admittam*
amatorem b. 27 *Amen add. γ c Γ.*

[Cap. XXXIII.] 201, 1—204, 20 *om.*
**p².* 2 (*Oratio c *o*) (*Graciarumactio a*)
*de depositione (Christi pro Iesu *n) a c λ;*
Domini om. a h; *I(h)esu christi de b d f i,*
de patibulo crucis c; *Van der ofdoeninge*
*iesu vanden cruce Te vespertijt *q;* *Vander*
afneminge vanden cruce ende ligen in
*synre moder schoet *r.* 10 *sabbathi γ.*
 18 *dextram γ.* 22 *sanctis om. c ρ, saligen *r.*

tasse inter *militari* et *percussus* conlocanda sunt errore
 omissa primo et in margine archetypi scripta, postea loco
 falso inserta.

¹ *Manus fortis et manus fortissima* in Bibliis sacris
 saepius sunt, quocum etiam *arrepta* consentit.

² Cfr. Zeitschrift für kath. Theol. XX (1896), 558 sq.

29 *debitae m p s*, om. **r y*, *debite* rel. 202, 12 *dei seruorum* γ. 14 *illi B*. 203, 2 *in* (pro *ex*) *c p*. 4 *in* (pro *de*) *A*. 26 *hostia talis B*. 31 *corde paenitens veniam B*. 204, 7 *misterij* γ. 15 *vulnerata eius c *n *q*; *eius, et *o*. 16 *membra singulari martyrio B*. 17. 18 *esto* — *mea*¹ om. *A*. 20 *Amen* add. γ **r*.

[Cap. XXXIII.] 22 *Oratio c λ*; *ad singula membra b*, (*deuota c*) *iesu* (pro *Christi*) *b*, *Christi Iesu Crucifixi *n*; *Et* om. *b h m τ*; *primo* om. *b c τ*. 23 *oratio* add. *b*. 24 *O* om. θ; *mei domini a*. 205, 1 *ambulando γ c *o*. 3 *et genua* add. λ **q*. 5 *quae* om. **n*; *saepe* om. *A*. 10 *promptius*² *P*, *clementer m*, *protinus *p*, om. Σ, *propicius* aut *propitius* rel. 16 *sancte marie aula b*. 206, 4 *omnium b*. 12 *et* om. *A *p*. 14 *pariformiter B* excepto **p*. 207, 6. 7 *Amen Aue Maria Aue a*. 13 *te condigne*³ (*pie *p*) *et δ*. 29 *vnanimiter*⁴ (pro *reverenter*) *B* excepto **p*. 208, 22 *abluas et absoluas γ*; *tuorum* om. γ. 24 *Amen* om. γ **o*.

[Cap. XXXV.] 209, 2—214, 9 om. **p*⁵. 2 *Christi* (pro *Domini*) **n*, *christi* add. γ.

¹ Oculi librarii a *mea* (v. 17) ad *mea* (v. 18) aberrarunt.

² Cfr. De imit. I 19, 60: *ad singularia promptior*; I 23, 52: *promptitudo oboedientiae*; III 17, 24: *Ita promptus esse debes ad patiendum*; III 7, 22: *promptus ad laxiora*. De comparativo cfr. 207, 3: *celerius*; 208, 20: *carius*, ibid. *instantius*.

³ *benigne* (v. 13) coniungendum est cum *ignosci* (v. 14).

⁴ *vnanimiter* commendari cuipiam videatur concentu extremarum syllabarum antecedentis *honorabiliter*; sed aequabiliter desideratur plenus concentus 205, 19. 26; 206, 7. 22. *Laudo et adoro te reverenter* est 38, 5.

⁵ Cfr. supra ad 201, 1.

7 necessaria non esset tibi *b*; essent *a*.
 20 honorifico γ . 28 tanto (correctum ex
 tante *a*) γ . 210, 8 (*a*)estimauit **n* *i*. 14 ho-
 noracius *b*. 211, 3 per (pro pro) *A* ex-
 ceptis *h* *l*. 17 potuerint **m* **o*. 27 quem
 η *m*. 27. 28 veluti defunctum lamenta-
 bantur, aut aromata praeparare tum
 ibant: vt si *m*. 31 mulieres om. γ . 212, 1
 ineffabili γ . 3 dixit (pro praedixit) γ .
 10 eius morte *b*. 11 esset (pro erit) *A*.
 14 Vestitur *A* **o*. 15 nec mors ei vltra
 poterit *B*. 16 dominari in s(*a*)ecula *B*.
 17 solutione *b*. 24 pedibus obuoluendus
 et conculcandus *b*. 213, 8 omnium γ .
 9 corrupta per culpam *B*. 22 firmiter *k* **n*.
 30 mollitudinem¹ *P*, multitudinem *A*, in-
 gratitudinem *B*. 214, 4. 5 crucifixum.
 Iesum tibi *B*. 6 retrocede *B*.

II, 1, 1–21.

215, 1–8 om. **o*. Hier begynnen die
 getyden van der verrysenissen ons heren
 iesu christe. Van synre apenbaringen.
 Van synre hemmeluaert. Ende van wt-
 sendingen des hilligen geestes nae den
 ewangelio **q*. Vander verrisenysse vns
 heren suuerlike bedinghe **r*. De gloriosa
 resurrectione domini iesu et eius multi-
 formi apparitione et familiari conuictu
 et loquela cum discipulis *f*¹ ². 1 Pars
 tertia μ . 2–4 Anonymus, de quo vide

¹ Haec coniectura mihi quasi oblata obiectaque est
 verbis v. 30 sequentibus: *quod tam pauci inveniuntur* . . .

² Quae post hunc titulum in *f*¹ sequitur precatio,
 eadem est in *k* fol. 67a.

supra 385 sq., om. rel. 7 *Incipiunt Devotae Orationes de Resurrectione Domini nostri Iesu Christi* *p. 8 *et variis apparitionibus eiusdem* *n.

[Cap. I.] 217, 17 *resurgens* *n. 218, 19 *hora* *n. 23 *inaestimabili* ξ, *ouernemender* *q, *anemenster* *r. 219, 21 *terrae motus* ¹ *P*, om. π. 22 *timor* (*pauor* *o) *magnus* ε, *seer* (*zeer* *r) *groet anxt* Σ; et *P*, om. π; *incussus* om. ψ. 30 *sanctis* om. Σ. 220, 3 *resurrexisse* ξ. 222, 27 *aeternitate* ψ. 223, 15 *idem* (*pro quidem*) ψ. 17 *surrexit* ξ. 23 *Vide* *n. 224, 5 *sine fine* om. ξ. 7 *Iudices* ξ Σ. 23 et ξ. 27 *meae* (*pro tuae*) *n. 28 *tuae Virginis Mariae* ψ. 225, 3 *que* om. *n. 7 *multi* ² om. *n.

[Cap. II.] 19 *sancti* om. ψ. 27 *sanctissima* ξ. 227, 6 *eius* om. ξ. 31 *precibus* (*pro fletibus*) ψ. 229, 14 *Iesu* om. ρ. 16 *surrexisset* ³ ξ. 230, 24 *fragrantiores* ξ. 28 *terrendum* ξ. 29 *secure* om. γ. 231, 3 *confortandum* ξ. 6 *de* (*posterius*) om. ψ. 8 *eorum* *n. 22 et ξ.

[Cap. III.] 235, 25 *te* om. *n. 236, 2 *fiant* ξ. 4 *quod* (*pro quia*) ξ. 238, 29 *sua* *n. 239, 18 *candente* *n. 240, 7 *sancto-*

¹ Cfr. Matth. 28, 2—4: *Et ecce terrae motus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de caelo et accedens reuoluit lapidem et sedebat super eum; erat autem aspectus eius sicut fulgur, et vestimentum eius sicut nix. Prae timore autem eius exterriti sunt custodes et facti sunt velut mortui.*

² Matth. 8, 11: *quod multi ab oriente et occidente venient et recumbent cum Abraham et Isaac et Iacob in regno caelorum.*

³ Matth. 28, 6, Marc. 16, 6, Luc. 24, 6. 34: *surrexit.*

rum ¹ **n.* 11 *tu* ² om. **n.* 241, 4 *tuus* om. ξ. 23 *nulla* **n.*; *nominari* ξ. 25 *es ei omnia* ξ. 242, 8 *dices* (pro *dic eis*) **n.* 23 *qua* (pro *qui*) Δ. 243, 16 *retribuere* **n.* 16 *Mariae Magdalенаe* ψ.

[Cap. III.] 22 *beatae* om. ψ. 244, 18 *iussisti et ad* Δ. 245, 13 *obulos* λ; *non* om. **n.* 18 *sedisti et pauper* ρ. 21 *vitae aeternae* ξ. 30 *Ipse* **n.* 246, 8 *viveret, et quem* σ. 20 *vel* (pro *et*) **n.* 247, 18 *possem* **n* **r.*

[Cap. V.] 23 *compassione* ³ Henricus Pohl, *compunctione* π. 28 *sacratissima* om. Σ. 28. 29 *et acerbissima* om. σ. 248, 12 *poterant, sequebantur* ψ. 249, 9 *quod* **o*, *quam* **p*, *dat* Σ. 22 *et* om. ξ Σ; *aman-*
tissime om. Σ. 250, 1. 2 *te dilexit* ξ. 5 *amisit* **n.* 29 *habere* om. σ. 251, 20 *magnae* om. Δ. 29 *ab* (pro *ex*) **n.* 31 *tua* om. **n.* 31 *O Magdalena | Christi | dul-*
cedine plena | Gratia septena | fulsisti |
verna serena | Memor esto mei | nobilis
sponsa Dei | ⁴ add. τ.

¹ Cfr. 25, 14.

² Ioann. 20, 15: *Domine, si tu sustulisti eum.*

³ *compassione* legendum esse vidit Henricus meus. Etenim per totum hoc capitulum nusquam de contritione aut compunctione agitur, contra passim de condolendo et compatiendo; cfr. 248, 9. 13. 19. 23; 249, 1. 18; 250, 29, qui locus cum titulo huius capituli paene ad verbum consentit. Socordi lectioni quin locum dederint ductus literarum simillimi (*compūctione* — *compassione*) fortasse suffragante recordatione verborum, quae praecedunt 244, 12: *Magnam contritionem cordi eius inspirasti*, mihi dubium non est. Eiusdem sive levitatis sive socordiae documentum praebet **p* 247, 23 hisce verbis: *vanden preuelegien marien magdalenen*, quibus memoria tituli superioris capituli (243, 21. 22) repetitur.

⁴ Duos versus hexametros et unum pentametrum esse intellexit **p*; Leoninos, quos vocant, cathetis octo distinxi

[Cap. VI.] 252, 6 *salute nostra* ξ. 22 *iustum et pium* ξ. 253, 12 *prima* **p*, 12. 13 *videre te primo* **o*. 254, 5 *cruci* **n*; et ξ. 256, 12 *vtinam tunc ibi* **n*. 257, 2 *quae* ξ. 16 *avidos* **p*, den *hongerigen* **r*. 258, 13 *Maria* om. Δ. 19 *Qui vivis etc.* om. ψ, *Amen* add. ψ.

[Cap. VII.] 259, 13 *cor eius* om. τ, *hem* **q*. 260, 23 *Iesus* om. ξ (Σ verbis mutatis). 261, 9 *spes* (pro *spiritus*) **n*. 261, 11—263, 27 (*Multa — Amen*) **q* contracta plane mutavit. 11 *multum* ξ. 13 *Domini* suum ξ. 18—21 (pro *Attamen — salute*) *O here watty recht ende guet duncket dat gheschie in my na dynen willen* **r*. 20 *suum* om. **o*, *tuum* **n*. 262, 29 *iterum* ξ.

[Cap. VIII.] 264, 2—275, 6 om. **r*. 265, 30 *valde* om. ρ. 266, 6 *dolorum Christi* om. ρ. 16 *lachrymas* **n*. 24 *omnis virtutis* **o*, et *ad omnium* **p*. 267, 10. 11 *nunquam commissa Deo iuuante* ξ. 16 *omnibus* om. **p*. 16. 17 *alse hie syn herte kierende van den vergencliken guede deser werlt* **q*. 24 *quae* ξ; a *Deo* om. ρ. 25 *Quoniam de impetranda gratia lacrimarum* (cfr. huius capituli titulum 264, 2) *nihildum dictum est, deesse aliquid manifestum est, quo hoc capitulum apte concludatur.*¹

ego. Quos cur omiserim, nunc ipse nescio; sed, nisi adrogantis sit hoc dicere: „Quandoque bonus dormitat Homerus.“

¹ Hoc sensit in capitulo vertendo Henricus filius; idem videtur sensisse **q*, qui post 367, 25 haec addidit: *Daer om bid ic v lieue here iesu christi dattu my ondersche die genade der tranen wilste geuen want sonder*

[Cap. X.] 269, 13 *commouendo* ξ.
 28 *euersione et (ac *p) destructione* ξ.
 270, 2 *et si *n.* 9 *inquinatam* ξ. 10 *intus*
 om. ω. 29 *ora *n.* 271, 10 *manus*¹ (pro
pedes) *n. 11 *malefacta* λ. 16 *deuota* ρ.
 19 *praesidiis *o*, *scaren *q.* 272, 27 *in*
*hoc corpore *o*, *in desen gebreckeliken*
*leuen (sic, pro lijve) *q.* 273, 23 *suis*
*(pro sanctis) *n.* 274, 1 *amantissimae*
**n*; *lacrymae illae* ξ. 4 *dolorosis ge-*
mitibus ξ.

[Cap. XI.] 276, 26 *sanctissime* om. ψ.
 27 *et* ξ. 278, 11 *nocium* ψ. 22 *Iesu (pro*
Christi) Δ. 279, 2 *trahebant* Δ. 16 *ex-*
tenso ξ. 280, 14—17 (*et humanis — ele-*
menta) om. Σ. 16 *enim* om. ξ. 24 *semper*
 om. *o, *dicwillen (= saepe) *q*, *ducke*
*wile *r.* 281, 7—21 (*Quibus — obliuiscendo*)
 om. Σ. 9 *modicam post longae* ξ; *vitae*
**n*; *labore P*, *laborem* τ. 10 *sudore P*,
sudorem τ. 13 *carnis *n.* 30 *interna*² *o,
*aeterna *p*, *totter in wendiger sueticheit*
**q*, *totter sueticheit van bynnen *r.*

dine genade en mach ic niet vercriegen Ghif my lieue here
 die fonteyne des weenens op dat die deuote ynnige tranen
 dach ende nacht myn broet moeten wezen Bereyt my dese
 tafel in dynre tegenwoerdicheit op dat ic alsoe dicke als ic
 wil daer van versadel mach werden Ouermits gebet maria
 dynre lieuer moeder ende deser ictnemender groeter hiligen
 Amen, quae illum his fere verbis Latine scripta aut in
 suo exemplari inuenisse aut ex ingenio finxisse puto:
Obsecro ergo te, piissime Domine Iesu Christe, ut mihi
peccatori gratiam tribuas lacrimarum, quam sine tua venia
non valeo obtinere. Da mihi, amantissime Domine, fontem
lacrimandi, ut devotae lacrimae sint dies noctesque panis
meus. Para mihi hanc mensam in praesentia tua, quatenus
totiens, quotiens rolo, satier per orationem dilectae matris
tuae Mariae et horum sanctorum eximie magnorum. Amen.

¹ Cfr. 53, 1.

² Cfr. 293, 21.

31 sacri Δ. 282, 12 nobis loqueretur¹ ξ.
17—21 (et monialibus — habitus om. Σ)
(praecipue — paschalibus om. *q) et quo-
rundam sanctorum festivitibus (devo-
tis — laetis om. Σ) (ad Dei laudem om. *r)
(et sanctorum eius om. Σ) om. ψ. 22 Dei
om. ξ. 25 heu om. σ, doch *q; immundis,
et add. *o. 25. 26 vanden boesen (bosen
*r) geest (geeste *r) Σ. 26 malis *p.
30 euagationes ξ, quade begeerte (begheerten
*r) Σ. 283, 6 ignea ξ.

[Cap. XIII.] 11 ianuis clausis² ξ.
16 derisorum (pro inclusorum³) *p. 22 certo
*o, ac certius *p. 284, 14 forte om. ψ.
21 hodie om. ρ. 22 et ξ. 23 tuos om. Δ.
285, 7 erat et salubre Γ. 8 viua voce⁴
*n, om. Σ. 28 peccato *o, om. *p. 31 Iesus
venit ξ. 286, 8 exire te coegit ψ. 10 au-
disses et vidisses cum σ. 12 agnovit⁵ *p.
13 tam (pro tunc) Δ. 287, 19 imitatur
*n. 24 et — converterunt om. *n. 288, 19
remissionem omnium peccatorum Δ.

[Cap. XIII.] 289, 26 vobis⁶ hic *n.
290, 5 defendendum ξ. 20 mundi huius ξ.
291, 3. 4 ut — tua om. *r. 4 de appari-
tione tua om. *o, an dynre opuerstan-
denisse *q. 20 beatitudo ξ, ewige sa-
licheit⁷ Σ. 292, 5 intime om. ψ. 26 om-

¹ Luc. 24, 32: dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas?

² Ioann. 20, 26: ianuis clausis.

³ Cfr. 288, 8.

⁴ Ioann. 20, 21: Dixit ergo eis iterum: Pax vobis.

⁵ Rom. 11, 34: Quis enim cognovit sensum Domini?

⁶ Ioann. 15, 4—10.

⁷ Cfr. 305, 18 et 312, 11; sed benedictio idem quoque significare potest, quod munus vel donum; cfr. Forcellini Lexicon totius Latin.

nibus om. *n; semper om. ψ . 293, 3—10 (nihil felicius ad habendum om. *r) (noli — fruendum om. Σ) omnibus — aeternam (O om. *o) om. ψ . 13 nil ditius om. *o, dulcius *p. 294, 3 apostoli om. Δ . 24 (nisi te videret om. Σ) et tangeret Δ . 295, 15 dilectis Δ . 18—20 (et praegustare — exhortaris) om. Σ . 18 perficiendum ξ . 296, 25 apparent *n. 28 et ξ . 297, 1 praedicari *o, praedicatione *p. 3 deuotione *p. 3. 4 Van den groten geloue ende deuocie Sante Thomas des apostels Een gebet *q, vanden geloue sante thomas *r. 13 here iesu (christi myn god *q) (christre *r) Σ ; Deus (pro priore meus¹) *n. 14 et bene vivere om. ρ . 16 et omni fictione om. Σ ; omni om. *o. 27 ita om. ψ ; Respondens² *n. 30 et (pro tibi) *o, etiam *p; tibi dixerunt et om. Σ . 298, 1 et vocaverunt om. *p. 3 bene et iuste *o, om. Σ . 14 sicut sanctus (pro sicut) ψ . 25 Domino ξ , om. Σ . 299, 3—312, 16 (Praesta — Amen) om. *o³. 299, 9 Iesu om. Γ . 10 Christi om. Δ . 25 admirabili⁴ *p. 300, 20 aeternitate (pro certe) *p, Sonderlinge *q, sunderlinge *r. 28 ut me miserum *p, my (i. e. me pro miserum) Σ . 301, 20 sanctorum om. *p. 20. 21 sanctorum — altissime om. *r. 20—22 sanctorum — saeculorum om. *q. 302, 4 affligar (pro deiciar) *p, werde verslagen Σ .

¹ Domine meus apud Sidonium est, cfr. R. Kühner, Ausführliche Gramm. der lateinischen Sprache, § 103, 7.

² Cfr. Ioann. 20, 28: Respondit Thomas et dixit ei: Dominus meus et Deus meus.

³ Ternionem excidisse verisimile est; cfr. ad 201, 1.

⁴ Cfr. 278, 26; 290, 1.

14 *sincere* *p, *eerstelick* *q, *ernsteliken* *r.
 16 *fervida* *p, *wt rechter liefsten* Σ. 303, 4
confiteor Δ. 17 *semper* (pro *sed*) *p, om. Σ.
 22 *intra* (alterum) om. Δ. 31 *semper* (pro
sacra) *p, *bitter* Σ. 304, 7 *et — tui* om. Σ.
maximi om. *p. 24 *te* (pro *tibi*) *p, *in*
di (*dy* *r) Σ.

[Cap. XVII.] 305, 8 *veste* (pro *reste*) Δ.
 14 *suis et ad* Δ; *veniam* (pro *misericor-*
diam) *p, *genade ende barmherticheit* Σ.
 17. 18 *spem vitae aeternae, salutem et glo-*
riam *p, *hape des heyls Ende* (*Ende*
 om. *r) *mytten engelen die* (*de* *r) *vroude*
des ewigen leuens Σ. 21. 22 *secundum — ma-*
lorum om. Σ. 25. 26 *te troesten ende tot*
blytscappen *q, *to troste ende to blitscap-*
pen *r; 26 *felicitem* *p. 306, 26 *Ende*
bi sonder (*bysunderen* *r) (pro *semper*
tamen) Σ, *in* (pro *tamen*) *p. 30. 31 *in — tri-*
bulatione om. *q. 30 307, 1 *in desen*
crancken leuen (pro *in — vitae*) *r.
 31 *temptatione et* om. *p. 307, 2 *tuae*
 om. ω. 4 *arcus* *n, om. *r. 8 -17 *contra*
— revocare om. Σ. 16 *vera* *p. 19-21
et — inimici om. *r. 20 *lorica* (pro *et*
lancea) *p, om. *q. 308, 9 *cordis* om. Σ.
 13 *tua* om. Δ. 27 *et* om. Δ. 309, 1 *et*
 om. Δ. 17-30 *et — mea* om. *r. 20-24
et — corporis om. *q. 21 *turbationum* *p.
 22 *cessatio* *p. 310, 9 *modo* (pro *in mundo*)
 ω, om. *r. 16 *ob* (pro *ad*) *p, *voer* Σ.
 24 *sanctae* *p, om. Σ. 312, 12-16 *Sit —*
Amen om. Σ.

[Cap. XVIII.] 313, 4. 5 *et naturae* (pro
naturae et) *n, *vera et* *p. 15 *quando*
 (pro *quam*) *n, *qui* *p. 16 *quando* *n,

qui **p*. 314, 9 *prorsus* om. ψ . 315, 6 *vitae* om. ψ . 316, 16 *tantum* om. ψ , *tum* **p*. 18 *magnatibus* ¹ ξ . 26 *contingit* ψ . 28 *meo* om. ξ . 317, 3 *capiendum* ξ . 9 *tua gratia* ξ . 19 *enim* om. ψ , *etiam* **p*. 25 *Christe* om. ρ . 31 *Amen* om. σ .

[Cap. XVIII.] 318, 8 *convivio tuo* cum ψ . 13 *quibus* **p*, *die* (i. e. *quae*) Σ . 16 *enim* om. **n*. 24 *Iesu Christe* ($\chi \bar{\rho} \iota$ **q*) *pro* ψ . 28 *Venite et prandete* ² ψ . 219, 1–14 *Si* — *prandendo* om. Σ . 16 *vobis* om. ψ . 17 *vobiscum* (*nunc* om. ψ) ξ Σ . 18 *igitur nunc mecum* Δ . 29 *handen* (i. e. *pugnis* [= *manibus*] *pro pueris* ³) **q*. 31 *aucam* **o*, *anserem* Δ ; *assatam* **o*, *assatum* **p*. 320, 1 *gulosos et non* Δ . 4 *pie vobis* **o*, *vobis*, *gratia Dei*, *pie* **p*. 14 *alacris* ⁴ *P*, *alacriter* **n*, *alacer* ξ . 25 *surrexisti* ξ .

[Cap. XX.] 17 *apostolo et de* ρ . 323, 5 *potius* om. ψ . 7 *sciebat* **n*. 18 *propter te* om. ψ . 19–21 *omissa* — *praeferendo* om. Σ . 324, 1–16 *O* — *aeternum* om. Σ . 23 *regnum* **n*. 326, 4 *et* (*posterius*) om. **n*. 31 *meae* ⁵ om. ξ Σ . 327, 1. 2 *recto* — *tuae* om. **q*. 1 *ad* (*pro in*) Γ . 3. 4 *coram* — *choro* om. Σ . 6 *Ghif* (*Gheuet* **r*) *my dat ic . . . my en verheeffe* (*verheeffe* **r*) Σ ; *ne* (*pro me*) ξ ; *extollam* ⁶ *P*, *extollar* τ . 7 *et* (*pro aut*) φ , om. **r*. 25 *apostolo*

¹ De imit. I 8, 6 autogr. Bruxell.: *magnatis*.

² Ioann. 21, 12: *Venite, prandete*.

³ Ioann. 21, 5 Iesus discipulos sic adloquitur: *Pueri*.

⁴ *alacris* raro dicitur *pro alacer*.

⁵ Rectius erat *meae* delere.

⁶ *Extolli* in libris De imit. est I 2, 24; II 9, 39; III 22, 19; *se extollere* I 1, 31.

tuo, tangere ψ . 328, 2 *apostolo* (*discipul* Σ) *tuo, puro* Δ . 7 *super* ξ . 22 *omnium* om. **n*.

[Cap. XXI.] 329, 13 *et alta* om. ψ . 330, 4 *in sancto monte* ξ . 5 *quo* Δ . 24 *corroborandam* **o*, *corroborandum* **p*. 332, 8 *ac* ξ . 10. 11 *qui* — etc. om. σ . 11 *Amen* add. σ .

II, 2, 1—7.

333, 1. 2 *Pars quarta* **n*. 3. 4 om. ξ Σ .

[Cap. I.] 335, 2 *et apparitione eius* om. **r*; *in coenaculo* (*comparentibus Discipulis pariter* om. **q*) add. ω . 16 *canoro* ξ ; *iubili* *P*, *iubilo* τ , *ende in claerheit*¹ *der iubalacien* (*iubelacien* **r*) Σ . 17 *vitae et* om. ψ . 336, 6 *tradidisset* **n*. 337, 12 *dona* λ , *bona communia* **p*. 338, 7 *Moysi*² ξ . 20 (*seer* **q*) *claer ende apenbaer* Σ ; *claram* **p*. 31 *de* (*posterius*) om. ξ . 339, 7 *est* **n*; *corpore tuo vir-tute* Δ . 15 *paradiso*³ ω . 340, 7 *etiam* **p*. 8 *pro* (*pro in*) **p*; *cum* (*loco pro*) ξ Σ .

[Cap. II.] 341, 1 *cum* (*pro priore in*) ψ . 10 *mitis et humilis* ξ . 13. 14 *Recordare* — *tua* **n* bis. 15 *et*⁴ (*posterius*) om. ξ Σ . 24 *doer den wech der oetmoe-dicheit* (*oetmodicheit* **r*) *in dynre mensch-heit* Σ ; *et humanitatis* om. **n*. 342, 21

¹ Σ legisse videtur *candore*.

² Uterque genetivus et *Moysis* et *Moysi* reperitur; in Bibl. sacris vulgatae editionis tantum *Moysi* legitur.

³ De imit. III 1, 52: *in locum* ... *collocavit*.

⁴ Cfr. 342, 21.

terra ¹ *P*, *vita* τ , *dale* ² (i. e. *valle*) Σ .
 22 *plorationis* ³ ξ , *der droeffenisse* **q*, *der*
droefheit **r*, *meae* om. ψ . 31 *apostolis*
 om. **n*. 343, 6 *in* om. ω ; *myt nyer* ⁴
ende meerre **q*, *nyet nye mer* **r*; *festo*
**n*, *vuericheit* ⁴ Σ . 22 *Qui cum Patre etc.*
 add. ρ ; *Amen* add. Σ . Hinc in **p* titulis
 praemissis nova quinque capitulorum
 series incipit.

[Cap. III.] 28 *aegrorum* ⁵ *P*, *der*
crancker (*crancken* **r*) Σ , *egenorum* μ ,
debilium **o*. 344, 13 *ac* ξ . 21 *et* om. ψ .
 345, 31 *dicens* om. Δ .

[Cap. IIII.] 347, 4–349, 21 om. **r*,
 nisi quod pro 349, 15–21 brevis subsimilis
 argumenti precatio ad 347, 2 adiuncta
 est. 347, 15 *quod* ξ . 348, 6 *tuis in coe-*
naculo ξ . 18 *quod* ξ . 31 *quia* ω .

[Cap. V.] 349, 25 *veni* (semel) ψ .
 27 *omnibus* om. Δ . 350, 14 *timorem* **n*.
 16 *poenae* (pro *gehennae*) ψ . 25 *vanum* Δ .
 351, 7 *pedes meos, ne* ψ . 14 *gloriae*
 om. Δ .

[Cap. VI.] 352, 3 *et de* (*om* [= *pro*]
**q*) *alacri* ω . 22 *terrorem* [pro *tempta-*
tionem ⁶] ξ Σ . 354, 28 *concorditer* om. Γ .
 355, 15 *mansuetis et pacificis* Δ . 18 *opera* ψ .
 356, 20 *ac* om. ξ .

¹ *terra peregrinationis* est Gen. 17, 8; 28, 4; 36, 7;
 Exod. 6, 4; Ruth 1, 22.

² Cfr. 11, 13; 341, 16.

³ Cfr. 11, 14.

⁴ Cfr. 349, 19.

⁵ Cfr. 41, 24.

⁶ Cfr. 352, 26. 26.

Adnotatio critica.

[Cap. VII.] 357, 9—11 *adveniente* —
terram om. **r*. 11 *terra* φ . 358, 9 *Evan-*
gelicam ¹ ξ , *gude* Σ . 359, 26 *desinit* ψ .
360, 2 *terrena* ² ξ . 8 *quem* Γ . 11. 12 *alle*
die (*die* om. **r*) *boese* (*bose* **r*) *geesten*
 Σ . 12 *maligni* **o*. 20 *persecutionem* **n*.
361, 9 FINIS μ .

¹ Fuit cum *angelicam* legendum esse arbitrarer, ut
apud Hieronym. ep. 107, 13 *angelice vivere* est.

² In libris De imit. *terrena* saepe, *terrestria* num-
quam legitur.

ИВАРИИТІ

Corrigenda.

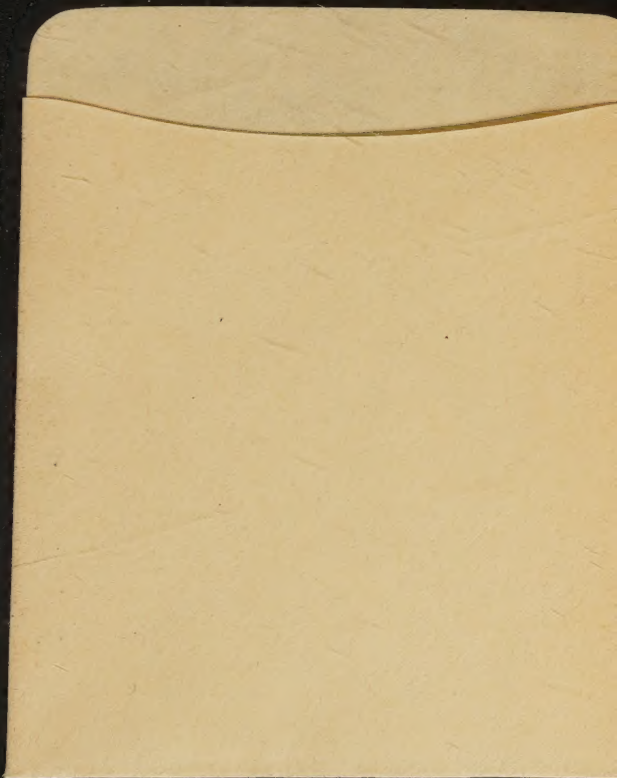
- p. 44, 21 deleatur virgula.
„ 76, 5 pro et lege ac.
„ 96, 23 „ cor meum lege me.
„ 196, 6 lege dextero.
„ 204, 6 „ quidquid.
„ 244, 13 ponatur virgula post venia.
„ 244, 14 deleatur virgula post tuae.
„ 251, 18 lege terrarum.
„ 270, 9 „ inquinatam.
„ 272, 20 pro et quod lege et, quod.

WITHDRAWN

BX 890 .T466 1902 v.5

Thomas. 1380-1471.

Thomae Hemerken a Kempis
canonici regularis ordinis

G.E. STECHERT
& Co.

CATHOLIC THEOLOGICAL UNION

3 0311 00180-3829